بسم الله الرحمن الرحیم

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلىٰ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ عَجِّلْ فَرَجَهُمْ

نهج القرآن

راهنمای تدریس قرآن

کتاب معلم*

دورهٔ اول و دوم ابتدایی

دانلود سوالات آزمون

راهنمای کامل آزمون

* در این کتاب، از کتاب مبانی و روش آموزش قرآن دورهٔ ابتدایی کد ۶۰۱۱ نیز استفاده شده است.

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

نام کتاب: نهج‌القرآن ـ راهنمای معلم قرآن ـ اول تا ششم ابتدایی ـ ۱۷۰۱
پدیدآورنده: سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف: دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری
شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف: رضا نباتی، سعید خدائیان، حسن فلاح، رحمت اکبری‌نیا و حمید محمدی (اعضای گروه تألیف)
مدیریت آماده‌سازی هنری: اداره کلّ نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی
شناسه افزوده آماده‌سازی: احمدرضا امینی (مدیر امور فنی و چاپ) ـ جواد صفری (مدیر هنری) ـ کورش کلهری (خوشنویس روی جلد) ـ شهرزاد قنبری و مریم نصرتی (صفحه‌آرا) ـ سیده‌فاطمه محسنی، نرگس رحمانی‌پور، پری ایلخانی‌زاده، فریبا سیر و راحله زادفتح‌اله (امور آماده‌سازی)
نشانی سازمان: تهران: خیابان ایرانشهر شمالی ـ ساختمان شمارهٔ ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)
تلفن: ۹ـ۸۸۸۳۱۱۶۱، دورنگار: ۸۸۳۰۹۲۶۶، کد پستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹
وبگاه: www.chap.sch.ir و www.irtextbook.ir
ناشر: شرکت افست: تهران ـ کیلومتر ۴ جاده آبعلی، پلاک ۸، تلفن: ۷۷۳۳۹۰۹۳،
دورنگار: ۷۷۳۳۹۰۹۷، صندوق پستی: ۴۹۷۹ـ ۱۱۱۵۵
چاپخانه: شرکت افست «سهامی عام» (www.Offset.ir)
سال انتشار و نوبت چاپ: چاپ اول ۱۴۰۱

شابک ۲ـ۳۴۹۲ـ۰۵ـ۹۶۴ـ۹۷۸
ISBN : 978_964_05_3492_2

شما ای فرزندان برومند اسلام! تدریس قرآن در هر رشته‌ای از آن را مدنظر و مقصد اعلای خود قرار دهید.

حضرت امام خمینی (قُدِّسَ سِرُّهُ)

من از معلمان محترم دورهٔ ابتدایی خواهش می‌کنم به درس قرآن در این دوره، اهمیت بیشتری بدهند.

حضرت امام‌خامنه‌ای (مدظله‌العالی)

فهرست مطالب

بخش اوّل : مبانی و کلیات روش تدریس قرآن در دوره ابتدایی

مقدمه ۲

بخش دوم : راهنمای تدریس دروس کتاب آموزش قرآن پایه اول ابتدایی

پایه اول ابتدایی ۳۱
پایه دوم ابتدایی ۸۹
پایه سوم ابتدایی ۱۴۱
پایه چهارم ابتدایی ۱۹۹
پایه پنجم ابتدایی ۲۲۷
پایه ششم ابتدایی ۲۵۳

بخش سوم : فیلم‌های طرح اتقان (ارتقاء صلاحیت‌های حرفه‌ای آموزگاران)

تبیین طرح (۲ فیلم) ۲۸۴
ادب حضور، تعامل و انس با قرآن کریم (۱۷ فیلم) ۲۸۴
روش فعال و خلاق آموزش قرآن (۱۳ فیلم) ۲۸۵
شناخت کاربرد قرآن در زندگی (۸ فیلم) ۲۸۵
پرورش مهارت تفکر و تدبر در قرآن کریم (۱۰ فیلم) ۲۸۶
حفظ قرآن کریم و آشنایی با روش‌های آن (۱۹ فیلم) ۲۸۶
آموزش مراحل خواندن قرآن کریم (۱۵ فیلم) ۲۸۷
درک معنای آیات قرآن در کتاب‌های درسی (۱۴ فیلم) ۲۸۸
روش تدریس و ارزشیابی محتوای کتاب‌های درسی آموزش قرآن (کلیات روش) (۵ فیلم) .. ۲۸۹
روش تدریس محتوای کتاب‌درسی آموزش قرآن پایه اول ابتدایی (۹ فیلم) ۲۸۹
روش تدریس محتوای کتاب‌درسی آموزش قرآن پایه دوم ابتدایی (۱۱فیلم) ۲۹۰
روش تدریس محتوای کتاب‌درسی آموزش قرآن پایه سوم ابتدایی (۱۱ فیلم) ۲۹۰
صحّت قرائت نماز (ویژه معلمان) (۳ فیلم) ۲۹۱
روش تدریس محتوای کتاب‌درسی آموزش قرآن پایه چهارم ابتدایی (۱۲فیلم) ۲۹۱
روش تدریس محتوای کتاب‌درسی آموزش قرآن پایه پنجم ابتدایی (۱۲فیلم) ۲۹۲
روش تدریس محتوای کتاب‌درسی آموزش قرآن پایه ششم ابتدایی (۸ فیلم) ۲۹۲

منابع ۲۹۳

کلیهٔ حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلّق به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به‌صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، اقتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکس‌برداری، نقاشی، تهیهٔ فیلم و تکثیر به هر شکل و نوع، بدون کسب مجوّز از این سازمان ممنوع است و متخلّفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

بخش اوّل

مبانی و کلّیّات روش تدریس قرآن
در دوره ابتدایی

اهداف کلی آموزش قرآن در پایهٔ ابتدایی

(مصوبه ۶۷۷ شورای عالی آموزش و پرورش)

۱ آشنایی با قرآن کریم که کلام الهی و کتاب آسمانی است.
۲ تقویت انس و علاقه به قرآن کریم و یادگیری آن.
۳ روخوانی قرآن به صورت شمرده و آرام از روی مصحف با استفاده از رسم‌الخط آموزشی.
۴ توانایی خواندن آیات کتاب درسی به صورت روان و آهنگین.
۵ آشنایی با قواعد ضروری روخوانی قرآن.
۶ حفظ کردن برخی از سوره‌های کوتاه کتاب درسی.
۷ آشنایی با برخی از داستان‌های قرآن کریم.
۸ فراگیری معنای برخی از کلمات ساده و عبارات کوتاه قرآن.
۹ تقویت علاقه به شنیدن خواندن و فهم معنای آیات قرآن.
۱۰ آشنایی با مفهوم برخی از پیام‌های قرآن.
۱۱ شناسایی و تقویت استعدادهای دانش‌آموزان در گرایش‌های مختلف آموزش قرآن.

مقدمه

بِسمِ اللّٰهِ الرَّحمٰنِ الرَّحِیمِ

«الرَّحمٰنُ عَلَّمَ القرآن»

سوره الرحمن، ۱ و ۲

تعریف تربیت : «ایجاد زمینه مناسب، به منظور رشد و شکوفایی فطرت الهی، در جهت درک مراتبی از عبودیت الهی، در راستای حیات طیبه، مبتنی بر رضایت حجت خدا».

مؤلف (براساس اسناد تحولی بنیادین)

قرآن کریم، کتاب هدایت و تربیت است، نوری است که راه سعادت را به انسان می‌نمایاند و دلیل روشنی از سوی پروردگار است که به انسان جهت انتخاب مسیر، معرفت و بینش می‌دهد. این کتاب، همواره محور تعلیم و تربیت دینی بوده و در این برهه از زمان، پناه بردن به این کتاب عزیز، مصداق بارزی است از تعبیر پیامبر عظیم‌الشأن اسلام(ص) که فرمودند :

اِذَا التَبَسَت عَلَیکُمُ الفِتَنِ، کَقِطَعِ اللَّیلِ المُظلِمِ، فَعَلَیکُم بِالقُرآنِ

هر گاه فتنه‌ها و آشوب ها چون پاره‌های شبِ تار، شما را فرا گرفت، به قرآن روی آورید.

وسایل الشیعه، ج ۶، ص ۱۶۹

حال که وظیفهٔ آموزش این کتاب شریف را بر عهده گرفته‌ایم، باید قدر موقعیت خود را بدانیم و آن را توفیقی از جانب خداوند باری‌تعالی به حساب آوریم؛ چرا که پیامبر اکرم (ص) می‌فرمایند :

اِنَّ اللّٰهَ وَ ملائِکَتَهٖ یُصَلّونَ عَلیٰ مُعَلِّمِ النّاسِ الخَیرَ

خداوند و فرشتگانش بر معلمی که خوبی‌ها را به مردم می‌آموزد، درود می‌فرستند.

کنزل العُمّال، ج ۲۸۷۳۶

و اما در آموزش این کتاب شریف به دانش‌آموزان چه اهدافی را باید دنبال کنیم و روش آموزش بایستی چگونه باشد؟ در آیهٔ دوم سورهٔ مبارکهٔ جمعه، برنامهٔ بعثت و رسالت پیامبر اکرم(ص) تلاوت آیات الهی، تزکیهٔ مردم، تعلیم کتاب خدا و حکمت الهی معرفی شده است و همین آیه، الهام‌بخش هدف کلی آموزش قرآن که آموزشی جامع است، می‌باشد.

جامعیت آموزش قرآن

آموزش جامع قرآن، فرایندی است برای دستیابی به توانایی خواندن، درک معنا، تدبر در آیات و آشنایی با معارف قرآن به منظور انس و بهره‌گیری دائمی از قرآن کریم و تقویت ایمان و عمل صالح؛ و در این راستا، چهار مهارت را بایستی در دانش‌آموزان ایجاد کرد که سه مهارت اول، اجزای سواد قرآنی و مهارت چهارم، ثمرهٔ آن است.

سواد قرآنی

«سواد قرآنی، اعتقاد و علاقه به یادگیری قرآن کریم و برخورداری از دانش و مهارت پایه به منظور بهره‌گیری مستمر و مادام‌العمر از قرآن کریم و انس دائمی با آن است.»

مطابق این تعریف سواد قرآنی دارای ویژگی‌های زیر است :

۱ سواد قرآنی یک نیاز همگانی است.

همهٔ افراد جامعه با هر وضع اقلیمی، شغلی، اقتصادی، اجتماعی و... برای آنکه هویت انسانی ــ الهی خویش را بشناسند، از آن مراقبت کنند و زمینهٔ شکوفایی تدریجی آن را فراهم آورند، به سواد قرآنی نیازمندند.

۲ سواد قرآنی از یک حدّ پایه برخوردار است.

هرچند افراد با توجه به تفاوت‌هایی که در تحصیلات، شرایط اقتصادی و اجتماعی دارند به سطوح مختلفی از سواد قرآنی نیازمندند، ولی بهره‌مندی عموم از یک حدّ پایه ضروری است.

۳ حدّ سواد قرآنی در طول زمان در حال رشد است.

با توجه به شرایط و امکانات مختلف در هر جامعه و نیز تغییرات این شرایط در طول زمان، این حد، نیازمند شناسایی و تعریف خاص است. برای مثال، ممکن است با توجه به شرایط و امکانات فعلی در آموزش قرآن، حدّ ضروری را، خواندن با لحن عربی تعیین کرد. یا حدّ برخی از دیگر مهارت‌های پایه را ارتقا بخشید.

۴ حداقل سواد قرآنی منجر به علاقه‌مندی خواندن مستمرّ قرآن کریم، فهم تدریجی معنای عبارات و آیات آن شده و زمینه‌ساز بهره‌گیری مادام‌العمر از آموزه‌های الهی می‌شود.

هدف آموزش عمومی قرآن کریم، نمی‌تواند صرفاً دستیابی به دانش و مهارت خاصی در ارتباط با قرآن باشد؛ بلکه باید توانایی و قابلیتی فراهم آورد که فرد بتواند ضمن انس و ارتباط دائمی با قرآن کریم، پیوسته خود را در معرض تزکیه و تعلیم الهی قرار دهد و از قرآن کریم استفاده کند.

■ **هرم سواد قرآنی**

سواد قرآنی دارای اجزای زیر است :

۱ توانایی خواندن قرآن کریم

۲ درک معنای عبارات و آیات قرآن کریم

۳ تدبر در آیات

۴ انس با قرآن کریم (قاعدهٔ هرم)

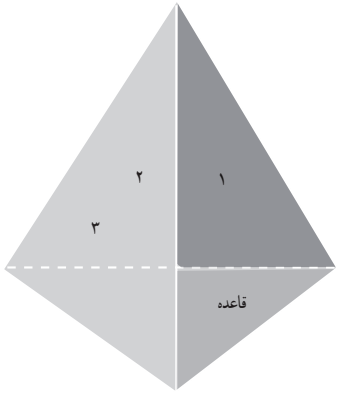

کد فیلم ۱
مبانی آموزش قرآن
سواد قرآنی

۱ توانایی خواندن قرآن کریم

اولین و مهم‌ترین رکن سواد قرآنی کسب «مهارت خواندن» است. بیشترین زمان جلسهٔ آموزش قرآن باید به کسب مهارت خواندن دانش‌آموزان اختصاص یابد. در واقع تمام علوم از مجرای خواندن و نوشتن می‌گذرند و راه ورود به دریای قرآن نیز مهارت خواندن قرآن کریم است.

کد فیلم ۲
تفاوت روخوانی و روان خوانی

معمول بر این است که آموزش قرآن با «روخوانی» شروع می‌شود اما تفاوت روخوانی با روان‌خوانی در چیست؟

تفاوت روخوانی و روان‌خوانی

مهارت روخوانی	مهارت روان‌خوانی
تجربهٔ دیداری	تجربهٔ شنیداری
بخش‌خوانی، شمرده‌خوانی، آموزش قواعدروخوانی	صوت، لحن، تجوید و . . .
جزء به کل	کلی‌خوانی
درست‌خوانی (صحیح‌خوانی)	زیباخوانی (فصیح‌خوانی)
کمّی	کیفی
عبارت‌های غیر تکراری	عبارت‌های تکراری

■ **روش دیداری یا روش شنیداری :** همانطوری که در بالا اشاره شده، اولین تفاوتی که روخوانی با روان‌خوانی دارد در نوع مهارت است. روخوانی مهارتی دیداری و روان‌خوانی مهارتی شنیداری است.

زمانی که روخوانی آموزش می‌دهیم، چشم دانش‌آموزان را با آیات و عبارات قرآن درگیر می‌کنیم و هنگامی که به آموزش روان‌خوانی می‌پردازیم، گوش دانش‌آموزان را در معرض شنیدن آیات و عبارات قرار می‌دهیم.

■ **نقش چشم در کسب مهارت خواندن :** در واقع بیشتر اطلاعاتی که از محیط کسب می‌کنیم از طریق چشم است (طبق نظر روان‌شناسان حدود ۸۰ درصد)؛ ولی تنبل‌ترین عضو بدن هم چشم می‌باشد و چشم و گوش در امر آموزش قرآن دو عضو کاملا متضادند و ما هر اندازه گوش دانش‌آموزان را در معرض عبارات قرآنی قرار می‌دهیم، به همان نسبت چشم آنها به حرکات و علائم بی‌توجه می‌شود. مثالی که اینجا می‌توان ذکر کرد در مورد سوره‌هایی چون

«حمد» و «توحید» است؛ مثلاً بارها با دانش‌آموزانی مواجه شده‌ایم که در خواندن سورهٔ حمد، آیهٔ «اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِینَ» را «اَلحَمدُ رِللّٰهِ رَبِّ العالَمینَ» می‌خوانند؛ در سورهٔ توحید «لَم یَلِد وَ لَم یولَد» را به اشتباه «یَم یَلِد وَ یَم یولَد» می‌خوانند.

کد فیلم ۴
مهارت‌آموزی به جای قاعده‌آموزی

اشکال این دانش‌آموزان این است که گوش آنها در معرض این سوره‌ها قرار گرفته است و چشم آنها این آیات را ندیده است و اگر هم آیات را به او نشان داده‌ایم؛ یا آنها را واداشته‌ایم که از رو بخوانند، با همان پیش زمینهٔ قبلی، دیگر توجه به حروف و حرکات ندارند (این همان تضادی است که در مورد چشم و گوش در بحث آموزش به آن اشاره کردیم).

■ **آسیب روش شنیداری**: مثال دیگری که می‌توان ذکر کرد، در کتاب آموزش قرآن پایهٔ سوم صفحهٔ ۶۴ آیةالکرسی است. اکثر همکاران از دانش‌آموزان می‌خواهند این صفحه را بعد از پخش فایل صوتی یا قرائت خود آموزگار تکرار کنند. این کار باعث می‌شود که دانش‌آموزان پس از مدتی عبارات این صفحه را به زیبایی از حفظ بخوانند، اما آسیب این نوع آموزش این است که اگر از دانش‌آموزان خواسته‌شود آیات قبل و بعد را بخوانند، آنان نمی‌توانند آیات این صفحه را در خواندن به آیات صفحه‌های قبل و بعد تعمیم دهند. حتی اگر از دانش‌آموزان خواسته شود همین قسمت حفظ‌شده را از روی کتاب بخوانند، باز هم معمولاً با اشکال می‌خوانند؛ یعنی آموزش به شیوهٔ شنیداری باعث می‌شود که دانش‌آموزان فقط همان قسمت‌هایی که شنیده و تکرار کرده‌اند را یاد بگیرند و این در صورتی است که در آموزش قرآن، آیه‌ها و سوره‌های خاصی موضوعیت ندارد و بایستی دانش‌آموزان به این توانایی برسند که هر جای قرآن را باز کنند، بخوانند؛ همانطوری که در درس فارسی، هنگامی دانش‌آموز به توانایی خواندن رسیده‌است بتواند علاوه بر توانایی خواندن کتاب فارسی‌اش، متن سایر کتاب‌هایش را نیز بخواند. بنابراین، در روش شنیداری تعمیم‌پذیری به آیات و عبارات جدید ضعیف می‌باشد.

دومین تفاوتی که روش دیداری با روش شنیداری در آموزش قرآن دارد، این است که در روخوانی از دانش‌آموزان می‌خواهیم که عبارات را به صورت بخش‌بخش و سپس شمرده بخوانند و در حین بخش‌خوانی آنها، قواعد روخوانی را نیز به صورت گذرا آموزش می‌دهیم و از قاعده‌گویی اجتناب می‌کنیم؛ اما در روان‌خوانی به شیوهٔ شنیداری، با صوت، لحن و رعایت قواعد تجویدی سر و کار داریم؛ که هیچ‌کدام از این موارد، رسالت و وظیفهٔ آموزگار دورهٔ ابتدایی نیست.

نمادها و قواعد قرآن دورهٔ ابتدایی (در یک نگاه)

و اما قواعد روخوانی شامل چه مواردی است؟ قواعدی چون علامت سکون، تشدید، الف کوچک و... قواعد روخوانی‌اند.

در پایهٔ اول ابتدایی : دانش‌آموزان با حروف ناخوانا و علامت تشدید آشنا می‌شوند.

در پایهٔ دوم ابتدایی : دانش‌آموزان علاوه بر موارد فوق، با الف کوچک، سکون، اتصالات، ك، ة ، تنوین‌ها، ـهٍ، ـهً، همزه (ء)، و پایه‌های همزه (أ ، ئـ) آشنا می‌شوند.

در پایهٔ سوم ابتدایی : در فصل دوم (برنامهٔ ۳۳ روزه)، در نوزده روز اول دانش‌آموزان علاوه بر یادآوری موارد بالا، برخی دیگر از حروف ناخوانا و همچنین دو پایهٔ دیگر همزه (ؤ ـ ئ) را نیز می‌آموزند.

در پایهٔ چهارم ابتدایی : دانش‌آموزان با قواعد وقف، حروف مقطعه و علامت مد آشنا می‌شوند.

در پایهٔ پنجم ابتدایی : دانش‌آموزان با التقای ساکنین آشنا می‌شوند.

در پایهٔ ششم ابتدایی : قاعدهٔ جدیدی وجود ندارد و دانش‌آموزان در سال‌های گذشته با تمام قواعد روخوانی قرآن آشنا شده و تنها به یادآوری و مرور این قواعد می‌پردازند.

پایهٔ تحصیلی	تدریس قواعد روخوانی
اول ابتدایی	حروف ناخوانا و علامت تشدید
دوم ابتدایی	الف کوچک، سکون، اتصالات، ك (کاف عربی)،ة، ـة، تنوین‌ها، ـهٍ ـهً، همزه (ء) دو پایهٔ همزه (أ، ئـ)
سوم ابتدایی	حروف ناخوانا، دو پایهٔ همزه (ؤ ـ ئ)
چهارم ابتدایی	قواعد وقف، حروف مقطعه و علامت مد
پنجم ابتدایی	التقای ساکنین وقف
ششم ابتدایی	قاعدهٔ جدیدی وجود ندارد (تثبیت مهارت آموزش خواندن همراه با رعایت کلیه قواعد روخوانی)

■ کلی‌خوانی چیست؟

تفاوت دیگر روخوانی با روان‌خوانی این است که در روخوانی دانش‌آموزان از جزء به کل می‌روند؛ یعنی از بخش‌خوانی به سمت شمرده‌خوانی و از حرف و حرکت‌خوانی به سمت کلمه‌خوانی پیش می‌روند، ولی در روان‌خوانی، دانش‌آموزان نه از جزء به کل می‌روند و نه از کل به جزء؛ بلکه آن‌ها کلی‌خوانی می‌کنند، و در این صورت، دیگر کمتر به حرکات و علائم توجه می‌شود.

با یک مثال این تفاوت، آشکارتر می‌شود :

مثال

این کلمات را بخوانید : «دعا»، «قل»، «ذکر».

چگونه این کلمات را خواندید؟ احتمالاً شما خواندید : «دُعا»، «قُل» و «ذِکر».

چرا این‌گونه خواندید؟ آیا حرکتی روی این کلمات مشاهده می‌کنید؟

آری، چون این کلمات را بیشتر به این شکل شنیده‌اید، دیگر بدون توجه به علائم و حرکات، همان را تکرار می‌کنید؛ در صورتی که کلمهٔ «دعا» در عبارات قرآن کریم به شکل‌های «دَعا، دُعا و دَعًّا» آمده است. و «قل» می‌تواند به هر یک از اشکال «قَلَّ ، قُل و قُلِ» باشد. همچنین کلمهٔ «ذکر» در آیات متعدد به شکل‌های گوناگونی آمده است.

■ **صحیح‌خوانی یا زیباخوانی؟**

تفاوت دیگر روخوانی با روان‌خوانی این است که در روخوانی، از دانش‌آموزان درست‌خوانی یا صحیح‌خوانی می‌خواهیم؛ ولی در روان‌خوانی، زیباخوانی یا فصیح‌خوانی را انتظار داریم.

■ **هدف، کمّیت است یا کیفیت؟**

تفاوت دیگر روخوانی با روان‌خوانی این است که روخوانی جنبهٔ کمّی دارد و روان‌خوانی جنبهٔ کیفی؛ یعنی در روخوانی به دانش‌آموز می‌گوییم درست بخوان و کمتر اشتباه کن، ولی در روان‌خوانی می‌گوییم با کیفیت بهتری بخوان.

در روخوانی، اگر دانش‌آموزی جمله یا عبارت را بخواند، نفر بعد بایستی جمله یا عبارت دیگری را بخواند؛ یعنی عبارتی را که می‌خوانند باید غیر تکراری باشد و اگر تکرار شود، مهارت شنیداری می‌شود؛ اما در روان‌خوانی، نفر بعد همان عبارت را تکرار می‌کند.

■ **مزیت‌های روش دیداری نسبت به روش شنیداری**

۱ دانش‌آموز حرکات را می‌بیند و توجه‌اش نسبت به علائم روخوانی بالا می‌رود؛ یعنی مثلاً دیگر «قَلَّ» را «قُل» نمی‌خواند؛ یا «دَعا» را «دُعا» نمی‌خواند.

۲ در روش دیداری، تعمیم‌پذیری به آیات و عبارات جدید وجود دارد.

۳ در این روش، بین آموزش و ارزشیابی هم‌خوانی و هماهنگی وجود دارد.

■ **هدف استفاده از لوحهٔ آموزشی**

بنا به آنچه گفته شد و با توجه به تفاوت‌های روش دیداری و شنیداری در آموزش قرآن و ذکر مزیت‌های روش دیداری، یکی از ابزارهایی که آموزگاران پایه‌های اول، دوم و

کد فیلم ۳
ضرورت استفاده از
لوحه آموزشی

سوم ابتدایی بایستی از آن استفاده نمایند، لوح محفوظ یا لوحهٔ آموزشی قرآن است. این ابزار، جزء جدایی‌ناپذیر آموزش قرآن به روش دیداری است. کار با لوحه در تقویت قوهٔ دیداری دانش‌آموزان در امر آموزش بسیار مؤثر است و در حقیقت هدف از کار با لوحه، «شرطی‌سازی چشم دانش‌آموزان نسبت به حرکات قرآن» می‌باشد. در حین کار با لوحه، آموزگار اشاره می‌کند و دانش‌آموزان با اشارهٔ او بخش‌بخش می‌خوانند.

■ **نحوهٔ اشاره صحیح به حرکات و عبارات قرآنی**

کد فیلم ۵
نحوه ی اشاره صحیح
به بخش‌های کلمات

و اما قبل از کار با لوحه، آموزگار بایستی با انواع اشاره آشنا باشد. در آموزش با لوحه دو نوع اشاره داریم : اشاره ثابت و اشاره متحرک. مقصود از اشارهٔ ثابت این است که دست آموزگار هنگام اشاره به حرکات ثابت است و منظور از اشارهٔ متحرک این است که دست آموزگار هنگام اشاره حرکت می‌کند.

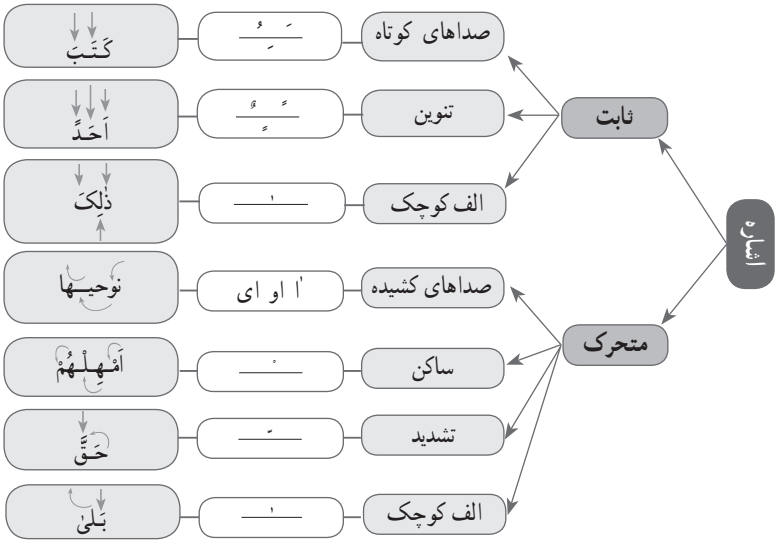

نحوهٔ اشارهٔ صحیح به بخش‌های کلمات

■ **اشاره ثابت**

اشارات ثابت یعنی اشاره است معلم به : ـَ ـِ ـُ ـً ـٍ ـٌ و همچنین الف کوچک بالای حرف خوانا به‌صورت ثابت است. به‌عنوان مثال وقتی که الف کوچک، بالای حرف خوانا قرار گرفته باشد اشاره ثابت است. مانند : هٰذا، ذٰلِکَ؛ ولی اگر الف کوچک از حرف جدا

افتاده باشد و روی حرف ناخوانا قرار گیرد، اشاره متحرک است؛ مانند : عَلیٰ، حَتّیٰ. در اینجا به دانش‌آموزان می‌گوییم : بچه‌ها! هر وقت دیدیم الف کوچک از جایش جدا شده، ما هم به سمتش حرکت می‌کنیم. در واقع داریم قاعده‌ای را به دانش‌آموزان یاد می‌دهیم و آن قاعده این است که : «پایهٔ الف مقصوره ناخوانا است»، اما هرگز از این نوع ادبیات استفاده نمی‌کنیم؛ چرا که دانش‌آموز نمی‌داند مقصوره چیست؟ منظور از الف مقصوره چه چیزی است؟ پایهٔ الف مقصوره یعنی چه؟ در واقع از قاعده‌گویی می‌پرهیزیم و تا حدّ امکان قواعد روخوانی را حین آموزش به ساده‌ترین شکل و به زبان کودکانه بیان می‌کنیم.

پست می‌گویم بـه انـدازهٔ عـقول　　عـیب نَـبوَد ایـن بـوَد کـار رسـول
چون که با کودک سر و کارت فتاد　　پـس زبـان کـودکـی بـایـد گـشاد

مولوی

حال، چند کلمه که در آن‌ها اشاره‌ها ثابت است و نحوهٔ اشاره به حرکات را می‌آوریم :
کلماتی مانند : کَذٰلِکَ، اَحَدًا، مَسَدٍ، کُتُبٌ را در نظر بگیریم.

در بخش‌های دارای این‌گونه حرکات، با استفاده از خط‌بر یا وسیلهٔ مشابه دیگری به حرکات اشاره می‌کنیم و از دانش‌آموزان می‌خواهیم همه با هم بخوانند. بدین ترتیب که در کلمهٔ «کَذٰلِکَ» به حرکت «ـَـ» اشاره می‌کنیم و از دانش‌آموزان می‌خواهیم بگویند؛ «کَ»، سپس به «الف کوچک» اشاره می‌کنیم و دانش‌آموزان با هم می‌خوانند : «ذا، بعد به «ـِـ» اشاره می‌کنیم و آن‌ها می‌خوانند : «لِ» و سپس به «ـَـ» اشاره می‌کنیم و دانش‌آموزان می‌خوانند : «کَ».

نکته ۱

در بین هر اشاره بایستی قدری مکث داشته باشیم و در واقع فوت کوزه‌گری در کار با لوحه، مکث قابل توجه بین بخشها می‌باشد. دوم اینکه باید با تأکید بیشتر اشاره کنیم؛ یعنی اینکه پس از هر بار اشاره خط‌بر یا وسیله اشاره را از صفحه جدا کنیم تا دانش‌آموزان تفکیک را احساس کنند.

به همین ترتیب در کلمهٔ «اَحَدًا»، همراه با مکث بین بخش‌ها به ترتیب به : «ـَـ»، «ـَـ»و «ـًـ» اشاره می‌کنیم و دانش‌آموزان می‌خوانند : «اَ»، «حَ»، «دَن»، و به همین ترتیب، در کلمهٔ «مَسَدٍ» به ترتیب به : «ـَـ»، «ـَـ» و «ـٍـ» اشاره می‌کنیم و می‌خوانند : «مَ»، «سَ»، «دِن» و همچنین در کلمهٔ «کُتُبٌ» به ترتیب به : «ـُـ»، «ـُـ» و «ـٌـ» اشاره می‌کنیم و دانش‌آموزان با هم می‌خوانند : «کُ»، «تُ»، «بٌ».

نکته ۲

توجه داشته باشیم که ممکن است در یکی دو بار اول، برخی از دانش‌آموزان در هنگام اشارهٔ ما،تنها حرکت را بخوانند، که در این صورت به آن‌ها تذکر می‌دهیم که هر حرکت را با حرف آن بخوانند.

■ اشارهٔ متحرک

غیر از موارد فوق، سایر اشارات، اشارهٔ متحرک‌اند و همان‌طور که گفته شد، در این نوع اشاره دست حرکت می‌کند. این شکل از اشاره در موارد زیر پیش می‌آید :

۱ اشاره از حرف به سوی صداهای کشیده (ا، ی، و) در بخش‌های دارای این‌گونه ترکیبات، مانند : «نوحیها»، در حالی که به وسیلهٔ خطبر، از حرف «ن» به سوی صدای «و» اشاره می‌کنیم، دانش‌آموزان می‌خوانند : «نو»، آن‌گاه از «ح» به سوی صدای «ی»، اشاره کرده و آن‌ها میخوانند : «حی» و سپس از حرف «ه» به سوی صدای «ا» اشاره می‌کنیم تا بخوانند : «ها».

۲ اشاره از حرکت کوتاه به سوی حرف ساکن، مانند : اَصْـلِحْ، اِسْـتَکْـبَرْتُمْ، اَمْـهِلْـهُمْ در این‌گونه کلمات از حرکت به سوی علامت سکون اشاره می‌کنیم؛ مثلاً در کلمهٔ «اَصْـلِحْ» از حرکت «ـَـ» به علامت «ـْـ» اشاره می‌کنیم و دانش‌آموزان می‌خوانند : «اَصْـ»، سپس از حرکت «ـِـ» به علامت «ـْـ» اشاره می‌کنیم و آن‌ها می‌خوانند : «لِحْ».

۳ اشاره به تشدید در بخش‌های دارای حرف مشدّد مانند : رَبُّ، حَـقٌّ، لَـمّا. در این‌گونه کلمات، از حرکت کوتاه به سوی علامت تشدید اشاره می‌کنیم؛ مثلاً در کلمهٔ «رَبُّ» از حرکت «ـَـ» به سوی علامت «ـّـ» اشاره می‌کنیم و دانش‌آموزان می‌خوانند : «رَبْ»، سپس به حرکت «ـُـ» اشاره می‌کنیم و دانش‌آموزان با هم می‌خوانند : «بُّ».

■ مهم‌ترین سنگ بنای مهارت خواندن

در کار با لوحه، اشارهٔ صحیح و فنی به حرف وحرکات، از مهم‌ترین گام‌های اولیه در آموزش روخوانی قرآن است و اگر این آموزش که نقش بسیار مؤثری در بازشناسی حروف و حرکات و دقّت در صحیح خواندن دانش‌آموزان دارد، به شکل درست و کامل انجام شود، مهم‌ترین سنگ بنای مهارت خواندن صحیح قرآن گذاشته می‌شود.

توجه داشته باشیم که در هنگام آموزش لوحه، دانش‌آموزان با اشارهٔ ما، فقط بخش‌خوانی می‌کنند و در اینجا شمرده‌خوانی صورت نمی‌گیرد و پس از آموزش لوحه، در همان جلسه، دانش‌آموزان کتاب‌های قرآن را باز کرده هر کدام از آن‌ها بخشی از آیات و عبارات آن جلسه را به صورت شمرده می‌خوانند. بنابراین، لوحه را بخش‌بخش و عبارات کتاب را به صورت شمرده می‌خوانند و این دو مکمل یکدیگرند.

■ مهم‌ترین علل بروز مشکلات در روخوانی

۱ **عجله و شتاب‌زدگی** : از دانش‌آموز می‌خواهیم که کلمات و عبارات را آرام و شمرده بخواند و به حروف و حرکات نیز دقت کند .

کد فیلم ۱۴
جمله خوانی آیات

کد فیلم ۶
روش رفع اشکال روخوانی

۲ **طولانی خواندن و وصل عبارات به یکدیگر** : از او می‌خواهیم که جمله به جمله بخواند؛ مانند آیات تقطیع شده در کتاب درسی.

۳ **خجالت، اضطراب و عدم اعتماد به نفس** : با برخوردهای مناسب و ایجاد اعتماد به نفس این مشکل را برطرف می‌کنیم. برخوردهای مناسبی از قبیل : خوش‌رویی، تشویق، تغییر نوبت قرائت، قطع نکردن قرائت دانش آموز.

۴ **کم‌توجهی به حروف و حرکات و کلی‌خوانی کلمات و ترکیبات** : از طریق اشاره به بخش‌های مختلف کلمات، توجه دانش‌آموز را به علائم و حرکات جلب می‌کنیم.

۵ **نمادها و ترکیبات جدید و نامأنوس نسبت به سواد فارسی** : این موارد را با معادل‌های فارسی مقایسه کرده و آموزش می‌دهیم. مواردی مانند :

ءامَنّا = آمَنّا بِهِ ی = بهی

۶ **وجود حروف ناخوانا در بسیاری از کلمات و ترکیبات آیات قرآن** : گاهی دانش‌آموز، خودبه‌خود، آن‌ها را می‌خواند. با معادل‌سازی و تذکر نسبت به ناخوانا بودن این حروف، می‌توانیم مشکل را برطرف کنیم. به موارد زیر توجه کنید.

قالوا ــ قالو الصَّلوٰة ــ الصَّلاة ذِکریٰ ــ ذِکرٰ

■ **چه زمانی از کتاب گویا استفاده کنیم؟**

همان‌طور که مشخص است، تمام مراحل آموزش روخوانی به صورت دیداری است پس در آموزش روخوانی از فایل صوتی (کتاب گویا) استفاده نمی‌کنیم؛ یعنی نه خودمان برای دانش‌آموزان می‌خوانیم و نه از دانش‌آموزان قوی‌تر می‌خواهیم بخوانند و سایرین گوش دهند و احیاناً تکرار کنند؛ بلکه همه دانش‌آموزان را وادار به خواندن می‌کنیم؛ یعنی ابتدا فردخوانی می‌کنند، سپس در گروه می‌خوانند و پس از آن برای کلاس می‌خوانند. پس از رفع اشکال روخوانی و آموزش درک معنای آیات، جهت تثبیت یادگیری و آشنایی با زیبایی‌های تلاوت، از فایل صوتی استفاده می‌کنیم.

■ **قرائت آیات درس**

ــ اهداف

۱ تقویت زیباخوانی و روان‌خوانی قرآن کریم

۲ تقویت انگیزهٔ خواندن قرآن کریم

۳ ایجاد تنوع و جذابیت در کلاس قرآن

۴ آشنایی ضمنی و غیر مستقیم با برخی از نکات تجویدی و زیباخوانی قرآن کریم

۵ کسب مهارت تدریجی و عملی زیبا خواندن قرآن کریم.

کد فیلم ۷
مراحل روخوانی و روان خوانی

آیات هر درس، به صورت قرائت آموزشی و با تکرار، ضبط شده است. دانش‌آموزان ابتدا هر عبارت قرآنی را گوش می‌دهند و به خط قرآن نگاه می‌کنند، سپس آن عبارت را شبیه قرائت پخش شده و همراه با آن تکرار می‌کنند تا از طریق الگوگیری، با نحوهٔ قرائت زیبا، صحیح و منظم قرآن آشنا شوند و زمینهٔ کسب مهارت‌های قرائت قرآن فراهم آید.

■ مراحل تدریس قرائت

کد فیلم ۸
مراحل آموزش رو خوانی در کلاس

الف) پس از تمرین روخوانی آیات مـوردنـظر و آماده کردن دانش‌آموزان و ایجاد انگیزه برای تمرین قرائت، فایل صوتی قـرائت را پخش کرده و از دانش‌آموزان می‌خواهیم با نگاه به متن آیات درس، قرائت هر عبارت را ابتدا گوش کنند، سپس همراه با نوار به صورت دسته‌جمعی، شبیه آن بخوانند.

ب) در مواردی که کلمه یا ترکیبی را بیشتر دانش‌آموزان اشتباه می‌خوانند، به شیوهٔ مناسب رفع اشکال می‌کنیم و مجدداً فایل قرائت را پخش می‌کنیم.

ج) پس از اتمام تمرین قرائت با فایل صوتی، از دانش‌آموزان می‌خواهیم که هر کدام یک جمله از آیات درس را بخوانند.

چند نکته

۱ به‌منظور افزایش توانایی دانش‌آموزان در قرائت قرآن و فراهم کردن فرصت بیش‌تر تمرین در کلاس، می‌توانیم از روش تمرین گروهی بهره بگیریم؛ یعنی دانش‌آموزان را گروه‌بندی کنیم تا هر یک بخشی از آیات درس را برای سایر اعضای گروه بخواند. در این حالت، اعضای گروه اشتباهات یکدیگر را تصحیح می‌کنند و ما بر فعالیت دانش‌آموزان نظارت داریم.

۲ بهتر است هنگام تمرین قرائت آیات درس، ابتدا دانش‌آموزان قوی‌تر، آنگاه سایر دانش‌آموزان بخوانند تا افراد ضعیف‌تر به دور از اضطراب آمادگی بیشتری برای خواندن پیدا کنند. همچنین مناسب است خواندن عبارات مشکل و طولانی‌تر به دانش‌آموزان قوی‌تر سپرده شود.

۲ درک معنای عبارات و آیات قرآن کریم

دومین مهارتی که در فرایند آموزشی جامع قرآن بایستی در دانش‌آموزان ایجاد کرد، «کسب مهارت درک معنای عبارات و آیات قرآن کریم» است. این مهارت را می‌توان در ضمن آموزش روخوانی به دانش‌آموزان ایجاد کرد.

در دورهٔ ابتدایی می‌توانیم به فهم کلمات آشنا و پرکاربرد که با زبان فارسی اشتراک و قرابت دارند اشاراتی داشته باشیم، تا به مرور دانش‌آموزان بتوانند در حین خواندن آیات و عبارات قرآن کریم، فهمی نسبی به آیات داشته باشند و با قرآن کریم ارتباط بیشتری برقرار کنند.

این مهارت را می‌توان از همان پایهٔ اول ابتدایی و حتی پیش از آنکه دانش‌آموزان حروف و حرکات را بشناسند و به توانایی روخوانی برسند، آغاز کرد؛ مثلاً در همان ماه‌های اول سال که معلم ناچار است به شیوهٔ شنیداری آموزش دهد (در پایهٔ اول آموزش لوحه به شیوهٔ دیداری و بخش‌خوانی دانش‌آموزان از روی لوحه، از هفتهٔ سوم آذرماه شروع می‌شود)، در حالی که دانش‌آموزان سوره‌های کوتاه را می‌شنوند و تکرار می‌کنند. از آن‌ها می‌خواهیم معنی کلماتی را که برایشان آشناست بگویند. مثلاً سورهٔ «حمد» را آموزش می‌دهیم. دانش‌آموز می‌شنود: «بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحیمِ» و تکرار می‌کنند در همین حال از او می‌پرسیم: معنای کدام کلمات را می‌دانید؟ در همین عبارت، معنی «اسم» و «اَللّٰه» را اکثراً بیان می‌کنند و بعد از شنیدن آیهٔ «اَلحَمدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِینَ» معنی کلمات «حَمد» و «اَللّٰه». یا ترکیب «اَلحَمدُ لِلّٰه» را بیان می‌کنند، یا می‌توان از هر فرصتی جهت آموزش معنای آیات و عبارت قرآن استفاده کرد؛ مثلاً از دانش‌آموزان کلاس اول می‌پرسیم: بچه‌ها «اَللّٰه» به چه معنا است؟ جواب می‌دهند: یعنی «خدا»، بعد می‌پرسیم: «کتاب» یعنی چه؟ می‌گویند: یعنی همان «کتاب». سپس می‌گوییم: بچه‌ها حالا «کِتابُ اللّٰه» یعنی چه؟ جواب می‌دهند یعنی «کتاب خدا». و به همین ترتیب، معنای «نِعمَتَ اللّٰه»، «رَسولُ اللّٰه» و... را از آن‌ها می‌پرسیم یا به طور مثال، در پایهٔ دوم، در همان درس اول (جلسهٔ سوم) عبارات زیر آمده است:

«قال یا آدَمُ»، «هٰذا کِتابُنا»، «وَ اَخاهُ هارونَ» و «قالَ هِیَ عَصایَ».

در اینجا نیز کلمات آدم، کتاب، هارون و عصا برای دانش‌آموزان آشنا هستند و به همین روال، هر جمله‌ای که دانش‌آموز می‌خواند، از او بخواهیم معنای کلماتی را که می‌داند، بیان کند.

■ خواندن برخی از آیات درس همراه با ترجمهٔ آن‌ها

ــ اهداف

۱ آشنایی با برخی از آموزه‌های بلند و حکمت‌آمیز قرآن کریم

۲ تقویت انگیزه و علاقه به یادگیری قرآن و خواندن مستمر آن

۳ ایجاد زمینه برای درک تدریجی معنای واژگان بر کاربرد قرآن کریم

۴ تقویت انگیزه و علاقه به یادگیری قرآن کریم و خواندن مستمر آن حتی‌الامکان با توجه به درک معنای عبارات.

کار در کلاس حتماً بایستی در کلاس توسط دانش‌آموزان انجام گیرد. در این بخش از دانش‌آموزان می‌خواهیم تمرین‌ها را به کمک آموخته‌های عمومی و قبلی ایشان و نیز به کمک ترجمهٔ عبارات قرآنی صفحهٔ قبل، ابتدا به صورت فردی انجام دهند و پس از آن با هم گروه خود در مورد آن چه نوشته‌اند مذاکره کنند. سپس از چند نفر از دانش‌آموزان می‌خواهیم این کلمات و عبارات را همراه با معنای آن برای کلاس بخوانند و در صورت نیاز به تصحیح روخوانی با معنای کلمه یا عبارت خوانده شده می‌پردازیم. بنابراین :

۱ پس از گروه‌بندی دانش‌آموزان، از آن‌ها می‌خواهیم با مراجعه به ترجمهٔ آیات درس، معنای کلمه‌ها و ترکیب‌های مورد نظر را ابتدا به صورت انفرادی و سپس به صورت گروهی به دست آورده و در مقابل آن با مداد بنویسند.

۲ از یکی از اعضای گروه می‌خواهیم کلمه‌ها یا ترکیب‌ها را همراه با معنای آن بخواند. این کار توسط گروه‌های دیگر نیز انجام می‌شود تا همهٔ کلمه‌ها و ترکیب‌ها معنا شود.

۳ از دانش‌آموزان می‌خواهیم ابتدا به صورت انفرادی و سپس به صورت گروهی و به کمک معنای کلمات ارائه شده، ترکیب‌ها، عبارات و برخی از آیات ساده و کوتاه قرآنی را که در تمرین دوم این بخش پیش‌بینی شده است، معنا کنند.

۴ این تمرین نیز، مانند تمرین قبل توسط اعضای گروه‌های مختلف، در کلاس خوانده شده و در صورت نیاز تصحیح می‌شود.

■ چند تذکر

۱ پس از انجام هر تمرین و قبل از انجام تمرین بعدی، آن تمرین توسط چند دانش‌آموز برای کلاس خوانده و تصحیح می‌شود.

۲ در زمان خواندن کلمات و عبارات قرآنی توسط دانش‌آموزان، بایستی به صحیح خواندن آن‌ها و رفع اشکالات روخوانی توجه کافی داشته باشیم.

۳ از آنجا که دانش‌آموزان موظف به حفظ ترجمهٔ کلمات و عبارات بخش «کار در کلاس» نیستند، این موارد را در ارزشیابی پایانی در نظر نمی‌گیریم.

۴ برای انجام تمرین‌های کار در کلاس، اطلاعات عمومی و آموخته‌های قبلی دانش‌آموزان کفایت می‌کند. در صورت نیاز می‌توانند برای یافتن ترجمهٔ یک کلمه از ترجمهٔ عبارات قرآنی صفحهٔ قبل این تمرین‌ها نیز استفاده کنند. به احتمال بسیار ضعیف اگر هیچ‌یک از این مراحل برای دانستن معنای یک کلمه کفایت نکرد، مراجعه به فهرست کلمات معنا شده که در آخر کتاب دانش‌آموزان آمده است، اشکالی ندارد.

۳ تدبّر در قرآن

سومین مهارت در جامعیت آموزش قرآن، تدبر در آیات است.

کد فیلم ۹
چیستی تدبر در قرآن؟

امیرالمؤمنین علیه‌السلام :

لا خَیـرَ فی قِـرائَـةٍلَیـسَ فیـهَا التَّـدَبُّـرَ

در قرآن خواندنی که با تدبر همراه نباشد، خیر و برکتی نیست.

(اصول کافی، ج ۱، ص ۳۶)

کد فیلم ۱۰
چرا تدبر در قرآن؟

آموزش قرآن، ماهیتی تربیتی دارد. تفکر و تدبر در حقیقت نخ تسبیح در آموزش قرآن است که زمینه‌های هدایت فرد را مهیا می‌کند. شاید بتوان گفت در برنامه‌ریزی‌ها، تمام فعالیت‌های قرآنی بایستی با محوریت تدبر باشد؛ چرا که تدبر است که باعث تحول و اثربخشی قرآن می‌شود. توانایی خواندن و فهم اولیه آیات مقدمه و پیش‌نیاز تدبر در قرآن کریم است.

کد فیلم ۱۱
چگونگی تدبر در قرآن؟

معلم در حین آموزش آیات، عباراتی را مشخص کرده و به نکات اعتقادی، اخلاقی و تربیتی آن از طریق بحث و گفت‌وگو اشاره می‌کند.

■ پیام قرآنی

در واقع بهترین جایگاه و محمل برای آموزش «مهارت تدبّر» در قرآن کریم، پیام‌های قرآنی است. در آموزش پیام‌های قرآنی، معنای پیام و حفظ آن مدّ نظر نیست؛ بلکه «چگونه فکر کردن در مواجهه با آیات» هدف می‌باشد در واقع پیام قرآنی، بستری است که دانش‌آموزان فرصت پیدا می‌کنند تا در گروه خود دربارهٔ پیام قرآنی با یکدیگر گفت‌وگو کنند. بدین وسیله مهارت‌های ایشان در کار گروهی، بحث کردن و تفکر تقویت می‌شود و دانش‌آموزان اندیشه کردن و تدبر در آیات قرآن کریم را تجربه می‌کنند. این گام کوچک، آغاز حرکت در راه بی‌پایان اندیشه و تدبر در آیات قرآن کریم، بهره‌گیری مادام‌العمر از آموزه‌های قرآنی و در یک کلام، انس مادام‌العمر با قرآن کریم است.

■ اهداف تدریس پیام قرآنی

۱ آشنایی با آموزه‌های حکمت‌آمیز قرآن کریم در قالب عبارات زیبا و کوتاه قرآنی

۲ آشنایی با روش‌های اولیه و سادهٔ تدبر در معنای آیات قرآن کریم

۳ تقویت قدرت تفکر و تعقل
۴ به کار گیری آموزه‌های قرآنی در زندگی عملی
۵ حفظ تدریجی و آزاد برخی از عبارات کوتاه، زیبا و عمیق قرآن کریم همراه با معنای آن‌ها
۶ تقویت علاقه به یادگیری قرآن کریم و انس هرچه بیشتر با آن.

■ روش آموزش پیام قرآنی

۱ **خواندن متن پیام** : به شیوهٔ تدریس آیات درس، از دانش‌آموزان می‌خواهیم متن پیام قرآنی را ابتدا برای خود سپس برای دوست خود و بعد برای کلاس بخوانند.

۲ **خواندن ترجمهٔ پیام** : از یکی دو نفر از دانش‌آموزان می‌خواهیم ترجمهٔ پیام را بخوانند.

۳ **بحث و گفت‌وگو دربارهٔ مفهوم پیام** : از دانش‌آموزان می‌خواهیم با استفاده از تصاویر، شعر، ضرب‌المثل، حکایت و... که در ذیل پیام قرآنی آمده، در گروه‌های خود دربارهٔ مفهوم پیام گفت‌وگو کنند و پس از مذاکره و گفت‌وگو، از چند گروه می‌خواهیم تا نظر خود را دربارهٔ پیام برای کلاس بیان کنند.

می‌توانیم با پرسش و پاسخ و گفت‌وگو با دانش‌آموزان، مطالب دانش‌آموزان را جمع‌بندی، تکمیل و هدایت کنیم. بدین ترتیب، با مشارکت فعال دانش‌آموزان، مفهوم پیام روشن می‌شود.

۴ **بیان مصادیق جدید** : پس از روشن شدن مفهوم پیام، از دانش‌آموزان می‌خواهیم که مصادیق و نمونه‌های جدیدی را در رابطه با این پیام بیان کنند یا در فرصت‌های بعدی دربارهٔ موضوع پیام نقاشی بکشند یا خاطره بنویسند.

■ چند تذکر

۱ بیشتر وقتِ فعالیت مربوط به پیام قرآنی را بایستی در اختیار گفت‌وگوی دانش‌آموزان در گروه‌های خود و ارائهٔ نظرشان به کلاس اختصاص دهیم و فقط در صورت نیاز و تشخیص، توضیحات کوتاهی را در جهت تصحیح و تکمیل نظر آن‌ها ارائه کنیم و از سخنرانی و بیان مطالب اضافی بپرهیزیم.

۲ خوب است دانش‌آموزان را به حفظ پیام‌ها و ترجمهٔ آن‌ها بدون اجبار و تحمیل و به دور از فضای رقابت‌های ناسالم تشویق کنیم. می‌توانیم در مدت زمان تدریس یک درس از دروس کتاب آموزش قرآن، از دانش‌آموزان بخواهیم هنگام ورود ما به کلاس، همراه بلند شدن، پیام قرآنی و ترجمهٔ آن را همه با هم بخوانند. وقتی چند روز این کار تکرار شود، بیشتر دانش‌آموزان به طور طبیعی، پیام و معنای آن را از حفظ می‌شوند. همچنین می‌توانیم به شیوه‌های مناسب و جذاب هر پیام قرآنی را همراه با ترجمهٔ آن، در معرض دید دانش‌آموزان قرار دهیم.

۳ در پایان فعالیت مربوط به پیام، از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا عبارت پیام قرآنی را از روی آیات درس

کد فیلم ۱۲
فرآیند آموزش
داستان‌های قرآنی

یافته و آن را بخوانند. این فعالیت موجب دریافت بیشتر ارتباط پیام با متن قرآن کریم می‌شود و دانش‌آموزان عملاً احساس می‌کنند که در قرآن کریم، چه مطالب ارزشمند و حکیمانه‌ای وجود دارد.

۴ شایسته است که در فرصت‌های مناسب حتی در زنگ‌های غیر از درس قرآن، با توجه به رفتار دانش‌آموزان یا پیشامدهای مختلف، ایشان را به مفهوم پیام‌های قرآنی توجه دهیم؛ مثلاً، وقتی دو دانش‌آموز برخورد لفظی ومشاجره پیدا می‌کنند به آن‌ها بگوییم عزیزان یادتان هست که خدا در قرآن می‌فرماید : «وَ الصُّلحُ... چه؟ آری، آفرین، وَ الصُّلحُ خَیرٌ ! تا دانش‌آموزان در موقعیت‌های مناسب، روح و جان پیام قرآنی را درک کنند.

۵ می‌توانیم دانش‌آموزان را به انجام برخی فعالیت‌های خارج از کلاس مربوط به پیام‌های قرآنی، مانند نوشتن پیام‌ها، کشیدن تصاویر مربوط به آن‌ها در روزنامهٔ دیواری تشویق کنیم و دانش‌آموزانی را که چنین فعالیت‌هایی انجام می‌دهند به نحو مناسب مورد تشویق قرار دهیم.

■ داستان قرآنی

اهداف

۱ آشنایی با برخی از معارف و آموزه‌های قرآن کریم در قالب داستان

۲ زمینه‌سازی برای تقویت ایمان کودکان به خدای مهربان

۳ آشنایی با پیامبران و اولیای بزرگ الهی و تقویت علاقه و ایمان به ایشان

۴ تقویت و پرورش قدرت تعقل، تخیل و بیان مطالب

۵ تقویت انگیزه و علاقه به یادگیری قرآن کریم از راه ایجاد فضاهای جذاب و متنوع ارائهٔ آموزه‌های قرآنی.

داستان‌های قرآنی کتاب‌های آموزش قرآن طی مراحل زیر و به شیوه‌هایی که بیان خواهد شد، تدریس می‌شود.

■ مراحل داستان‌گویی

۱ قبل از ورود به کلاس، داستان را حداقل یک بار بخوانیم تا به متن و عبارات آن تسلط نسبی پیدا کنیم. همچنین، اگر وسایل کمک آموزشی از قبیل عکس، فیلم و فایل

صوتی قصه در مورد داستان کتاب درسی تهیه کرده‌ایم، آماده کنیم و همراه خود به کلاس ببریم.

۲ در هنگام تدریس، داستان را به یکی از شیوه‌های قصه‌گویی، به طور جذاب و زیبا بیان کنیم. در صورت امکان چند نفر از دانش‌آموزان متن داستان را بخوانند. مناسب است بعضی از دانش‌آموزان، آیات مربوط به داستان را از روی متن آیات کتاب بخوانند. همچنین در صورت امکان از فایل صوتی یا فیلم در ارتباط با داستان استفاده کنیم.

۳ پس از تدریس، از دو یا سه نفر از دانش‌آموزان داوطلب می‌خواهیم قصه را تعریف کنند و اگر دانش‌آموزان دربارهٔ داستان پرسشی دارند، به پرسش آن‌ها متناسب با درک و فهم آن‌ها پاسخ می‌دهیم.

■ شیوه‌های بیان داستان

۱ قصه‌خوانی

ساده‌ترین شیوهٔ داستان‌گویی، خواندن آن از روی متن کتاب است. از شیوهٔ قصه‌خوانی به دلیل نداشتن جذابیت کمتر استفاده می‌شود و در فضای کلاس و مدرسه چندان کاربردی ندارد.

۲ قصه‌گویی

یکی از ساده‌ترین شیوه‌های بیان داستان، قصه‌گویی است که با کمترین امکانات می‌توانیم به کمک نقل داستان، مخاطب خود را تحت تأثیر پیام‌های داستان خود قرار دهیم.

۳ قصه‌گویی به کمک پرده، تصویر یا نقاشی

با استفاده از تصاویر مناسب و در صورت امکان با طراحی صحنه‌های داستان بر روی پارچه یا مقوا می‌توانیم داستان را جذاب‌تر و تأثیرگذارتر بیان کنیم.

۴ قصه‌گویی همراه با تقلید صدا و حرکات

این شیوه یکی از متداول‌ترین شیوه‌های قصه‌گویی است. در این شیوه، ضمن بیان قصه، صدا و حرکات شخصیت‌های داستان را تقلید می‌کنیم.

۵ قصه‌گویی همراه با بازیگران آشکار یا پنهان

در این شیوه، نقش شخصیت‌های مختلف داستان را بین دانش‌آموزان تقسیم می‌کنیم و از آن‌ها می‌خواهیم با تمرین قبلی، داستان را به صورت نمایش اجرا کنند. گاهی نیز به شیوهٔ نمایش عروسکی، دانش‌آموزان به طور پنهان ایفای نقش می‌کنند.

■ یک نکته از هزاران

اهداف

۱ ایجاد جذابیت و تنوع در مطالب درس قرآن

۲ تقویت انگیزه و علاقهٔ هر چه بیشتر به آشنایی و انس با قرآن کریم

۳ آشنایی با ارتباط زیبا و دیرینهٔ ادبیات غنی فارسی با قرآن کریم و اثرپذیری آن از قرآن

۴ تقویت علاقه به خواندن مستمر و روزانهٔ قرآن و دستیابی بیشتر به نکات ظریف و جالب آیات.

کد فیلم ۱۵
راهکارهای انس با قرآن
(سواد قرآنی)

■ برای تدریس این بخش

الف) از چند دانش‌آموز می‌خواهیم مطلب مربوط به این بخش را برای کلاس بخوانند.

ب) نظر دانش‌آموزان علاقه‌مند و داوطلب را در توضیح بیشتر مطلب برای کلاس جویا می‌شویم.

کد فیلم ۱۶
راهکارهای
انس با قرآن ۱

■ تذکر

قبل از کلاس، مطالب مربوط به این بخش را با دقت بخوانیم تا زمان طرح موضوع در کلاس، نسبت به آن اطلاع و تسلط کافی داشته باشیم.

۴ انس با قرآن کریم

چهارمین و اصلی‌ترین مهارتی که در فرایند آموزش جامع قرآن مورد توجه است «انس مستمر با قرآن کریم» است. ما باید این نکته را مد نظر داشته باشیم که اگر حتی دانش‌آموزان را به قرآن علاقه‌مند کنیم، اما آن‌ها نتوانند قرآن بخوانند، ما در کارمان موفق نبوده‌ایم. همچنین اگر دانش‌آموزان در خواندن قرآن پیشرفت حاصل کنند، ولی با قرآن انس پیدا نکنند، باز هم موفق نبوده‌ایم.

بنابراین، یکی از دغدغه‌های معلم بایستی این باشد که آیا امسال که به دانش‌آموزان قرآن آموزش می‌دهم، می‌توانم کاری کنم که آن‌ها روزی یک صفحه یا قسمتی از آن را به صورت خودانگیخته و با میل و رضایت درونی بخوانند؟ یعنی اینکه چگونه می‌توانیم فرهنگ خواندن روزانه قرآن را در دانش‌آموزان ایجاد کنیم؟

در دانش‌آموزان تقویت کنیم که ابتدا خودمان با قرآن کریم انس داشته باشیم. قرآن کریم در آیات متعددی به این مطلب اشاره نموده و رفتار دعوت‌کنندهٔ غیر عامل را ناشی از عدم اندیشهٔ وی می‌داند (بقره، ۴۴) و در آیات ۲ و ۳ سورهٔ مبارکهٔ صف، این‌گونه رفتار را مورد سرزنش قرار می‌دهد. اگر معلم خود را مکلف کند که هر روز آیاتی از قرآن را بخواند، آنگاه می‌تواند توقع داشته باشد که دانش‌آموزان نیز قرآن بخوانند؛ چراکه «سخنی کز دل برآید، لاجرم بر دل نشیند»

■ انس با قرآن در خانه

اهداف

کد فیلم ۱۷
راهکارهای
انس با قرآن ۲

۱ تمرین و ارتقای مهارت نسبت به آموخته‌های درس قرآن

۲ درونی کردن سنت نیکوی خواندن روزانهٔ قرآن کریم به ویژه در خانه

۳ تقویت علاقه و انگیزه به یادگیری و ارتباط مستمر با قرآن کریم

۴ مشارکت والدین در فرایند یادگیری قرآن و تقویت زمینهٔ دستیابی به تربیت قرآنی در خانواده

کد فیلم ۱۸
راهکارهای
انس با قرآن ۳

در پایان هر جلسه دانش‌آموزان را به انجام تکلیف «انس با قرآن در خانه» تشویق و در آغاز جلسهٔ بعد تکلیف انجام شده را بررسی می‌کنیم و از آن پرسش به عمل می‌آوریم.

■ پنجاه راهکار برای انس روزانهٔ دانش‌آموزان با قرآن کریم (پیشنهادی)

اگر مهم‌ترین هدف آموزگار محترم و اولیای دانش‌آموزان «تقویت انس روزانهٔ دانش‌آموزان با قرآن کریم» باشد. آن‌گاه می‌توان برای تحقق این هدف، راهکارهای متعددی را ارائه کرد، پیشنهادهای زیر تنها بخشی از این راهکارها است:

۱ با تلاوت روزانهٔ قرآن در نزد دانش‌آموزان، برای آنان «نقش الگویی» داشته باشید.

۲ میثاق نامهٔ تلاوت روزانه قرآن را که قبلاً تهیه کرده‌اید، همه با هم امضا کنید و پس از آن در هر جلسه از دانش‌آموزان بپرسید که چه کسانی در این هفته هر روز قرآن خوانده‌اند؟ اگر تعدادی نخوانده‌اند علت را جویا شوید و در رفع آن بکوشید. مسلماً اگر دانش‌آموزان اصرار شما را ببینند خود را با نظر شما تطبیق خواهند داد.

۳ بیشترین وقت هر جلسه را به خواندن آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی توسط دانش‌آموزان اختصاص دهید.

۴ همه با هم روزی یک صفحه یا کمتر از آن را در کلاس درس بخوانید.

۵ در جلسات آموزش خانواده به موضوع اهمیت انس روزانهٔ دانش‌آموزان با قرآن تأکید کنید.

۶ دانش‌آموزان را به تدبر در پیام‌های قرآنی تشویق کنید.

۷ از دانش‌آموزان بخواهید پیام قرآنی و برخی از آیات مشهور را در آیات درس یا مصحف شریف پیدا کنند.

۸ قرآن کم علامت را برای دانش‌آموزان پایه‌های سوم تا ششم تهیه و آنان را به خواندن روزانهٔ آن تشویق کنید.

۹ احساس بچه‌ها را دربارهٔ تلاوت روزانهٔ قرآن موضوع انشاء کلاسی با مسابقه در مدرسه و منطقه قرار دهید.

۱۰ آیات مشهور مانند پیام‌های قرآنی را حفظ کنند.

۱۱ آیات درس با پیام قرآنی را مثل نوار با صوت زیبا بخوانند.

۱۲ وظایف هر یک از مسلمانان دربارهٔ انتظارات قرآن دربارهٔ خودش را برای دانش‌آموزان به زبان ساده بیان کنید. مانند اهمیت دادن به قرآن (مریم، ۱۲) خواندن قرآن (مزمل، ۲۰) آداب تلاوت (اعراف، ۲۰۴) تدبر در قرآن (نساء، ۸۲) عمل به قرآن (بقره، ۴۴)

۱۳ فعالیت آخر هر جلسه به موضوع «انس با قرآن در خانه» اختصاص دارد. نحوهٔ انجام هر یک از این تمرینات را در جلسهٔ قبل از آن برای دانش‌آموزان توضیح دهید.

۱۴ از والدین بخواهید به انجام تمرینات کتاب مخصوصاً به بخش انس با قرآن در خانه نظارت کنند.

۱۵ قرآن را از منزل به کلاس بیاورند و از روی آن بخوانند.

۱۶ کلمات، آیات و عبارات مشابه را در درس یا کتاب و یا مصحف شریف پیدا و با هم مقایسه کنید.

۱۷ از احادیث، اشعار و جملات ادبی مناسب برای ایجاد انگیزه برای انس روزانه با قرآن استفاده کنید.

۱۸ نوار یا سی‌دی قرائت آیات کتاب درسی را در اختیار دانش‌آموزان قرار دهید و آنان را تشویق کنید در منزل تمرین کنند تا شبیه نوار صوتی بخوانند.

۱۹ نرم‌افزار آموزش قرآن را که به تفکیک پایه تولید و توزیع شده است را برای دانش‌آموزان تهیه کنید و آنان را به استفاده از آن تشویق نمایید.

۲۰ فیلم، نوار یا سی‌دی قرائت آیات کتاب را با صدای قاریان ممتاز جهان برای بچه‌ها پخش کنید.

۲۱ آیه‌های مشهور را با رنـگ (فسفری) در کتاب درسی مشخص کنند.

۲۲ دانش‌آموزان را تشویق کنید تا با زمان‌سنج، سرعت تلاوت خود را در کلاس و منزل افزایش دهند.

۲۳ بین آنان رقابت ایجاد کنید تا یک آیه را با یک نفس بخوانند.

۲۴ بین آنان رقابت ایجاد کنید تا یک عبارت یا آیه را با صوت زیبا بخوانند.

۲۵ برای داوری در رقابت‌های کلاسی از دانش‌آموزان استفاده کنید.

۲۶ مسابقات روخوانی قرآن برای دانش‌آموزان پایه‌های اول تا سوم ابتدایی و مسابقات روان‌خوانی قرآن

برای دانش‌آموزان پایه‌های چهارم و پنجم و ششم ابتدایی به مسابقات قرآنی مدرسه و منطقه اضافه کنید.

۲۷ دفترچه‌ای برای خواندن روزانهٔ قرآن کریم تهیه کنید تا دانش‌آموزان تلاوت روزانهٔ خود را در جداول مربوطه علامت بزنند.

۲۸ دانش‌آموزان را تشویق کنید در بین نماز ظهر و عصر یک صفحه یا کمتر از آن را در نمازخانهٔ مدرسه بخوانند.

۲۹ از هر موقعیت مناسب ضمن اشاره به معارف و آموزه‌های اخلاقی، به آیات قرآن استناد کنید.

۳۰ با پرسش از معنای کلماتی که در فارسی و قرآن مشترک هستند، بچه‌ها را به فهم لغات و ترجمهٔ آن و نیز یافتن هم‌خانوادهٔ لغات عادت دهید.

۳۱ داستان‌های کتاب را همراه با پخش قرائت آیات مربوطه برای بچه‌ها تعریف کنید.

۳۲ حالات پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله، ائمهٔ اطهار علیهم‌السلام و بزرگان دینی دربارهٔ انس روزانه با قرآن را برای دانش‌آموزان بیان کنید. در بخش «قطره اما دریا»ی کتاب‌های آموزش قرآن پایه‌های سوم تا پنجم موارد زیبایی ذکر شده است. با مشارکت دانش‌آموزان آن‌ها را آموزش دهید.

۳۳ داستـــان‌هایی دربارهٔ اهمیت و فواید انس دائمی با قرآن کریم برای دانش‌آموزان بیان کنید.

۳۴ حکایات شیرین، لطیفه‌ها و سرگرمی‌های مناسب دربارهٔ قرآن کریم ارائه دهید.

۳۵ در قالب ویژه‌نامه به ارائه رهنمودهای لازم برای دانش‌آموزان و اولیای آنان بپردازید و دانش‌آموزانی را که انس روزانه با قرآن دارند را معرفی کنید.

۳۶ از قاریان مشهور شهر، منطقه و مدرسه برای مراسم آغازین صبحگاه و ظهرگاه دعوت کنید.

۳۷ از دانش‌آموزان فعال قرآنی مدرسه و منتخبین مسابقات قرآنی تجلیل کنید.

۳۸ آداب ظاهری و باطنی تلاوت قرآن را به تدریج به دانش‌آموزان آموزش دهید.

۳۹ برخی از آثار و اسرار تلاوت قرآن را به زبان کوتاه برای دانش‌آموزان بیان کنید.

۴۰ فضائل تلاوت برخی از سوره‌ها و آیات را به زبان ساده برای آنان شرح دهید.

۴۱ عواقب و نتایج سبک شمردن قرآن را گوشزد کنید.

۴۲ با توجه به تفاوت‌های فردی و استعداد، علاقه و انگیزهٔ هر یک از دانش‌آموزان تکالیف خاص تحت عنوان فعالیت‌های فردی یا گروهی به آنان بدهید. مانند حفظ، قرائت، داستان‌گویی، انشاء، شعر، روزنامه دیواری و . . .

۴۳ به فضاسازی قرآنی در مدرسه و کلاس‌ها اهمیت بیشتری بدهید مانند دیوارنویسی، پارچه‌نویسی، تراکت و . . .

۴۴ مدرسهٔ قرآن و دارالقرآن‌های شهر را به دانش‌آموزان معرفی کنید.

۴۵ دانش‌آموزان علاقه‌مند و با استعداد را شناسایی و آنان را به ثبت‌نام و شرکت در کلاس‌های تخصصی

مدرسه قرآن و دارالقرآن‌های منطقه تشویق کنید. همچنین این موضوع را با خانوادهٔ آنان در میان بگذارید.

۴۶ با توجه به علاقه و توانایی خود در موقعیت‌های مناسب بین موضوعات مختلف درسی و آیات قرآن کریم ارتباط برقرار کنید. این کار ضمن ایجاد علاقهٔ بیشتر دانش‌آموزان به قرآن کریم، در ایجاد رویکرد خلقت‌گرایانه در سایر دروس تأثیر به سزایی در تربیت قرآن دانش‌آموزان دارد.

۴۷ به جایگاه قرآن کریم در سایر دروس مانند علوم تجربی، ریاضی، جغرافی، تاریخ و... و حوزه‌های علمی و تربیتی (تربیت قرآنی) توجه کنید.

کد فیلم ۱۹
راهکارهای
انس با قرآن ۴

۴۸ جشن شکوفه‌های قرآن کلاس اولی‌ها، مراسم شکرانهٔ روخوانی کلاس سومی‌ها و مراسم شکرانهٔ روان‌خوانی کلاس پنجمی‌ها را با شکوه و با تأکید بر انس روزانه با قرآن کریم برگزار کنید.

۴۹ از مدیر مدرسه بخواهید تا از کلاس شما بازدید کند و در حضور او دانش‌آموزانی را که هر روز قرآن می‌خوانند تشویق کنید.

۵۰ مدیر مدرسه ضمن تأکید مکرر در مراسم آغازین مدرسه به انس روزانهٔ همهٔ دانش‌آموزان با قرآن کریم در مراسم گوناگون مدرسه از دانش‌آموزان مدرسه تقدیر نماید.

جدول برنامهٔ زمان‌بندی هفتگی تدریس قرآن و منابع آن در دورهٔ ابتدایی						
پایهٔ تحصیلی	اول	دوم	سوم	چهارم	پنجم	ششم
تعداد جلسات در هفته	۲	۳	۳	۳	۳	۳
منابع تدریس	۱ کتاب درسی ۲ راهنمای تدریس معلم ۳ لوحهٔ آموزشی (نگاره‌ها) ۴ رمزبندی سریع پاسخ / کتاب گویا (فایل صوتی آیات)			۱ کتاب درسی ۲ راهنمای تدریس معلم ۳ مصحف آموزشی (قرآن کم‌علامت) ۴ رمزبندی سریع پاسخ / کتاب گویا (فایل صوتی آیات)		

■ تذکر مهم

بر اساس مصوبهٔ جلسات ۶۷۷ و ۸۴۴ شورای عالی آموزش و پرورش درس قرآن توسط آموزگار پایه و مطابق جدول (تعداد جلسات در هفته) تدریس می‌شود.

■ دو هدف محوری آموزش قرآن در دورهٔ ابتدایی

۱ کسب مهارت خواندن قرآن

۲ انس با قرآن کریم

■ **درس آخر، قرآن در تابستان**

اهداف

۱ تثبیت مهارت کسب شده در خواندن قرآن کریم

۲ ایجاد عادت به خواندن روزانهٔ قرآن کریم

۳ به‌کارگیری آموخته‌های خود در فهم کلمات عبارات و آیات ساده و پرکاربرد قرآن کریم. برای تمرین مستمر خواندن قرآن و انس روزانه با آن، صفحاتی از قرآن کریم در ادامهٔ صفحات و سوره‌هایی که در دروس کتاب آمده است، در نظر گرفته شده است. در مورد این بخش :

الف) به‌عنوان درس آخر، موضوع و اهمیت آن را با دانش‌آموزان در میان می‌گذاریم و از آن‌ها می‌خواهیم هر روز چند سطر از این آیات را بخوانند، به نحوی که حداقل هر هفته یک صفحهٔ مربوط به آن هفته خوانده شود.

ب) حتماً برای آن‌ها توضیح دهیم که شما می‌توانید با توجه به توانایی خود و آموخته‌هایی که کسب کرده‌اید برخی از کلمات، عبارات و آیات سادهٔ همین صفحات را معنا کنید.

■ **تذکر**

در صورتی که در طول سال در برخی از جلسات برای فعالیت بیشتر، زمان مناسب در اختیار داریم، می‌توانیم از همین صفحات قرآنی مربوط به تابستان استفاده کنیم.

■ **رسانه‌های آموزشی**

۱ **کتاب درسی** : کتاب درسی، حلقهٔ اتصال بین برنامه‌ریزان، معلمان، دانش‌آموزان، اولیای آن‌ها و عموم افراد جامعه است. به طوری که هیچ رسانه‌ای آموزشی دیگری از این نقش و اهمیت برخوردار نیست.

۲ لوحهٔ آموزشی (قبلاً توضیح داده شد.)

۳ **کتاب گویا** : این وسیله در دستیابی به مهارت قرائت قرآن بسیار مفید و مؤثر است و دانش‌آموزان با تقلید از الگو گرفتن از قرائت آموزشی به تدریج می‌توانند شبیه قرائت الگو بخوانند و به مهارت‌های قرائت صحیح دست یابند.

■ **تذکر مهم**

در برنامهٔ آموزش قرآن در همهٔ پایه‌های دورهٔ ابتدایی، آموزش روخوانی قرآن بر آموزش قرائت زیبای آیات مقدم است. از این رو، در پایه‌های اول تا سوم که علاوه بر کتاب درسی، لوحه‌های آموزشی نیز وجود دارد، تدریس روخوانی از روی لوحه قبل از استماع نوار انجام می‌شود. در پایه‌های چهارم تا ششم نیز همیشه دانش‌آموزان ابتدا آیات قرآنی را از روی کتاب تمرین کرده و می‌خوانند، سپس به نوار یا فایل صوتی گوش می‌دهند و سعی می‌کنند شبیه آن بخوانند.

۴ **مصحف کم‌علامت** : این مصحف در عین حال که تمام ویژگی‌های استاندارد مصحف‌های کامل قرآن را داراست، از رسم‌الخط ساده و کم‌علامت برخوردار است تا از یک سو به خط قرآن کتاب درسی دانش‌آموزان نزدیک باشد و هم دانش‌آموزان نسبت به سایر مصحف‌ها، در خواندن این مصحف شریف با کمترین مشکل و سختی روبه‌رو باشند.

کد فیلم ۱۳
جایگاه رسم الخط قرآن
در آموزش عمومی قرآن

■ **تذکر**

در کتاب قرآن پایهٔ چهارم، از درس هفتم با ویژگی‌های قرآن کامل آشنا می‌شوند و از این پس می‌توانند در جلساتی، آیات قرآن کریم را از روی مصحف کامل بخوانند.

۵ **کتاب راهنمای معلم** : به منظور ارتقای توانایی و کسب توفیق بیشتر در دستیابی به اهداف آموزشی، استفاده از کتاب راهنمای معلم ضروری است.

۶ **نرم‌افزار دانش‌آموز** : به منظور توسعه و تعمیق آموخته‌های قرآنی دانش‌آموزان برای هر یک از کتاب‌های آموزش قرآن دورهٔ ابتدایی نرم‌افزاری تولید شده است که استفاده از آن در خانه را به دانش‌آموزان توصیه می‌کنیم.

■ **چه چیزی آموزش قرآن نیست؟**

وجود برخی از باورهای غلط دربارهٔ مبانی و روش‌های آموزش و تدریس قرآن در دورهٔ ابتدایی باعث بروز مشکلات عدیده‌ای شده است که از جمله می‌توان به موارد زیر اشاره کرد :

کد فیلم ۲۰
حفظ نسبی قرآن

۱ تلقی اینکه درس قرآن یک درس تخصصی است و باید معلمان خاص تدریس شود؛

۲ هدف اصلی تنها علاقه‌مند کردن دانش‌آموزان به قرآن کریم است؛
۳ هدف آموزش حفظ و قرائت برخی از سوره‌های کتاب درسی است.
۴ هدف آموزش حفظ پیام‌های قرآنی کتاب درسی است.
۵ هدف آموزش روخوانی، آموزش قواعد روخوانی قرآن است.
۶ تأکید بر آموزش روخوانی قرآن کریم به روش شنیداری.

■ دو اشکال اساسی در روش‌های تدریس روخوانی قرآن کریم آموزگاران

۱ آموزش بر خواندن معلم استوار است و قرآن آموزان آیات درس را با معلم یا نوار آموزشی همخوانی می‌کنند.
۲ کلاس درس آموزش روخوانی قرآن به جای مهارت‌آموزی مبتنی بر قاعده‌محوری است.

■ ارزشیابی توصیفی چیست؟

ارزشابی توصیفی[1] : شیوه‌ای از ارزشیابی تحصیلی ــ تربیتی است که اطلاعات لازم، معتبر و مستند برای شناخت دقیق و همه‌جانبهٔ فراگیران در ابعاد مختلف یادگیری، با استفاده از ابزارها و روش‌های مناسب مانند کارپوشه، آزمون‌ها (با تأکید بر آزمون‌های عملکردی) و مشاهدات در طول فرایند یاددهی ــ یادگیری به دست می‌آید؛ تا بر اساس آن بازخوردهای توصیفی مورد نیاز برای کمک به یادگیری و یاددهی بهتر در فضای روانی و عاطفی مطلوب برای دانش‌آموز، معلم و اولیا حاصل آید.

---

۱ ــ آیین‌نامه پیشرفت تحصیلی و تربیتی دورهٔ ابتدایی (ارزشیابی توصیفی) مصوبهٔ هفتصد و نود و سومین جلسهٔ شورای عالی آموزش و پرورش مورخه ۸۸/۵/۲۰

ارزشیابی توصیفی در یک نگاه

موارد	تأکیدات اساسی مطرح در ارزشیابی توصیفی	نکاتی که لازم است از سوی معلمان مورد توجه قرار گیرند
زمان ارزشیابی	استمرار جریان ارزشیابی در طول سال و لزوم برنامه‌ریزی معلم برای رفع کاستی‌های احتمالی در فرایند یادگیری دانش‌آموزان	ارزشیابی در زمان‌های مشخص انجام نمی‌شود بلکه معلمان در فرایند یاددهی ــ یادگیری با بهره‌گیری از ابزارها و روش‌های متنوع از کمّ و کیف پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان ارزشیابی به عمل می‌آورند.
جمع‌آوری اطلاعات	تعدد و تنوع روش‌ها و ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات دربارهٔ کمیت و کیفیت آموخته‌های دانش‌آموزان	معلمان برای بررسی کمّ و کیف تحقق اهداف یادگیری در دروس مختلف، صرفاً به برگزاری آزمون‌های کتبی و شفاهی، در زمان‌های مشخص بسنده نکرده، انواع روش‌ها و ابزارها، از جمله آزمون‌های عملکردی، کارپوشه و . . . را به خدمت می‌گیرند.
ثبت نتایج ارزشیابی و ارائه بازخورد	تغییر و تنوع در روش‌ها و ابزارهای ثبت نتایج ارزشیابی، نحوهٔ قضاوت و اعلام نتایج پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان	معلمان از ابزارهای متنوعی برای ثبت نتایج ارزشیابی استفاده می‌کنند. علاوه بر معلم، دانش‌آموز و اولیای وی نیز جزء منابع ارائهٔ اطلاعات و قضاوت در این موارد خواهند بود. در فرایند آموزش، دانش‌آموز همواره بازخوردهای مناسب و به موقع دریافت می‌کند. به جای اعلام نمرات در مقیاس ۱ تا ۲۰، وضعیت پیشرفت تحصیلی دانش‌آموز در قالب الفاظ و درجاتی چون: «نیازمند به آموزش و تلاش بیشتر»، «قابل قبول»، «خوب» و «خیلی خوب» گزارش می‌شود.
ارتقای تحصیلی	تغییر مرجع تصمیم‌گیری در خصوص ارتقای تحصیلی دانش‌آموز	نظر معلمان در مورد ارتقای تحصیلی دانش‌آموزان اهمیت بیشتری یافته است و در موارد ضروری شورای مدرسه نیز قضاوت خواهد کرد. بنابراین ضروری است که معلمان از اهداف و انتظارات دروس و نشانه‌های تحقق آن‌ها آگاهی داشته باشند تا بر اساس آن بتوانند برای ارتقای دانش‌آموزان به پایه‌های بالاتر برنامه‌ریزی‌های لازم را انجام دهند.

■ اهداف مورد انتظار درس قرآن (به تفکیک پایه)

همان‌طور که در «مقدمه» کتاب‌های درسی قرآن اول تا ششم ابتدایی آماده است، از دانش‌آموزان انتظار می‌رود در طول سال تحصیلی با تلاش خود و با نظارت و کمک معلم به این اهداف برسند :

■ پایهٔ اول ابتدایی

۱ خواندن (جمع‌خوانی سوره‌ها + بخش‌خوانی کلمات و عبارات درس)

۲ آموزه‌های قرآنی (آداب خواندن قرآن + پیام قرآنی (مهارت تفکر) + داستان‌های قرآنی)

۳ حفظ دو سوره به دلخواه

■ پایه‌های دوم ابتدایی

۱ خواندن (بخش‌خوانی سوره‌ها و عبارات قرآنی + جمع‌خوانی سوره‌ها)

۲ آموزه‌های قرآنی (آداب خواندن قرآن + پیام قرآنی (مهارت تفکر) + داستان‌های قرآنی)

۳ حفظ دو سوره به دلخواه

■ پایهٔ سوم ابتدایی

۱ خواندن (شمرده‌خوانی عبارات نماز و قرآن از روی کتاب درسی)

۲ آموزه‌های قرآنی (آداب خواندن قرآن + پیام قرآنی (مهارت تفکر) + داستان‌های قرآنی)

۳ قرائت حفظ تدریجی نماز

■ پایه چهارم ابتدایی

۱ خواندن (شمرده‌خوانی عبارات و آیات از روی کتاب درسی)

۲ آموزه‌های قرآنی (آداب خواندن قرآن + پیام قرآنی (مهارت تفکر) + داستان‌های قرآنی)

۳ خواندن شمرده از روی مصحف آموزشی

■ پایه پنجم ابتدایی

۱ خواندن (شمرده‌خوانی عبارات و آیات از روی کتاب درسی)

۲ آموزه‌های قرآنی (آداب خواندن قرآن + پیام قرآنی (مهارت تفکر) + داستان‌های قرآنی)

۳ خواندن شمرده از روی مصحف آموزشی

■ پایه ششم ابتدایی

۱ خواندن (شمرده‌خوانی عبارات و آیات از روی کتاب درسی)

۲ آموزه‌های قرآنی (آداب خواندن قرآن + پیام قرآنی (مهارت تفکر) + داستان‌های قرآنی)

۳ خواندن ساده از روی مصحف آموزشی

بخش دوم

راهنمای تدریس دروس کتاب آموزش قرآن
پایهٔ اول ابتدایی

به تفکیک دروس و مطالب مهم هر درس

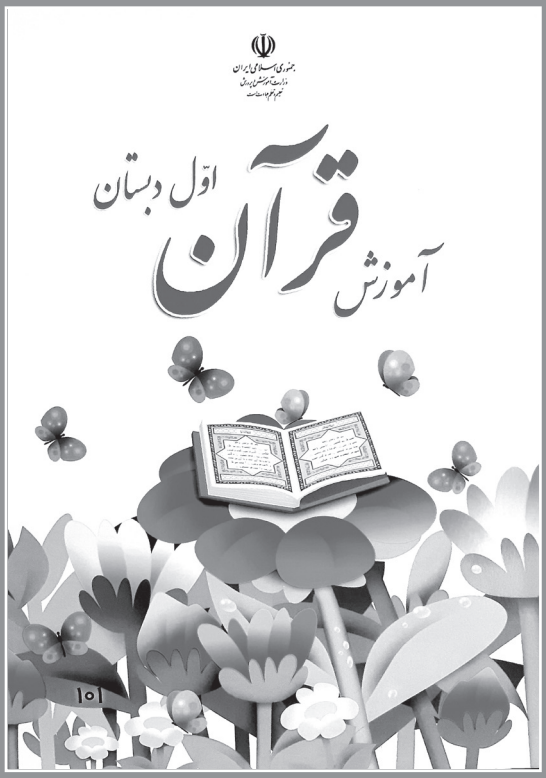

اهداف آموزش قرآن در پایهٔ اول ابتدایی

۱ به شنیدن قرائت زیبای سوره‌های کتاب علاقه نشان می‌دهد.

۲ دوست دارد کتاب قرآن خود را پاکیزه نگه دارد.

۳ با داستان‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.

۴ با معنای برخی از عبارات سادهٔ قرآن (با زبان کودکانه یا شعر) آشنا می‌شود.

۵ در خواندن آهنگین و جمعی سوره‌های کتاب درسی، مشارکت می‌کند.

۶ با گوش دادن به قرائت آیات قرآن و نگاه کردن به عبارات آنها، سوره‌های کتاب درسی را به صورت ساده یا آهنگین می‌خواند.

۷ برخی از کلمات یا عبارات ساده قرآنی کتاب را بر اساس سیر آموزش می‌خواند.

آموزش قرآن اول دبستان

طبق مصوبهٔ جلسات ۶۷۷ شورای عالی آموزش و پرورش این کتاب توسط آموزگار پایه و طی دو جلسه در هفته تدریس می‌شود.

فهرست و بودجه‌بندی کتاب قرآن اول دبستان

درس	عنوان درس	شماره صفحه	بودجه‌بندی کتاب		
اول	به نام خدا، بِسْمِ اللّٰهِ سورهٔ توحید	۱۴	مهر	هفتهٔ اول	هفتهٔ اول جلسه اول و دوم : جشن آغازین قرآن «به نام خدا، بِسْمِ اللّٰهِ »
				هفتهٔ دوم	جلسهٔ اول : پیام قرآنی
					جلسهٔ دوم : فعالیت «با هم بخوانیم»
				هفتهٔ سوم	جلسهٔ اول : لوحه ۱ «سوره توحید»
					جلسهٔ دوم : فعالیت «با هم بخوانیم»
				هفتهٔ چهارم	جلسهٔ اول : پیام قرآنی «سلامٌ علیکم»
					جلسهٔ دوم : انجام فعالیت ۱ــ خواندن پیام قرآنی «سلامٌ علیکم» ۲ــ خواندن سورهٔ توحید به همراه نوار ۳ــ اجرای نمایش «سلام» ۴ــ نقاشی با موضوع «سلام
دوم	نعمت‌های خدا سورهٔ کوثر داستان نان	۲۲	آبان	هفتهٔ اول	جلسهٔ اول : نعمت‌های خدا و همخوانی شعر
					جلسهٔ دوم : لوحهٔ ۲ سورهٔ «کوثر»
				هفتهٔ دوم	جلسهٔ اول : فعالیت با هم بخوانیم
					جلسهٔ دوم : پیام قرآنی «اَلحَمدُلِلّه»
				هفتهٔ سوم	جلسهٔ اول : تصویرخوانی داستان نان
					جلسهٔ دوم : پیام قرآنی
				هفتهٔ چهارم	جلسهٔ اول : فعالیت گفت‌وگو کنید
					جلسهٔ دوم : درس سوم «خانهٔ ما» ، با هم بخوانیم

درس	عنوان درس	شماره صفحه	بودجه‌بندی کتاب		
سوم	خانهٔ ما سورهٔ عصر هدیهٔ پدربزرگ	۳۰	آذر	هفتهٔ اول	جلسهٔ اول : لوحهٔ ۳ سوره عصر
					جلسهٔ دوم : با هم بخوانیم «شعر»
				هفتهٔ دوم	جلسهٔ اول : پیام قرآنی
					جلسهٔ دوم : روخوانی سورهٔ کوثر
				هفتهٔ سوم	جلسهٔ اول : هدیهٔ پدربزرگ
					جلسهٔ دوم : درس ۴ قرآن بخوانیم
				هفتهٔ چهارم	جلسهٔ اول : قرآن بخوانیم لوحهٔ ۴ و لوحهٔ ۵
					جلسهٔ دوم : لوحهٔ ۶ و لوحهٔ ۷
چهارم	قرآن بخوانیم سورهٔ ناس مهربان‌ترین معلم هدیهٔ باارزش	۳۸	دی	هفتهٔ اول	جلسهٔ اول : لوحهٔ ۸ سورهٔ «ناس»
				هفتهٔ دوم	جلسهٔ دوم : با هم بخوانیم «شعر»
				هفتهٔ سوم	جلسهٔ اول : مهربان‌ترین معلم
					جلسهٔ دوم : لوحهٔ ۱۱ و لوحهٔ ۱۲
				هفتهٔ چهارم	جلسهٔ اول : هدیهٔ باارزش
					جلسهٔ دوم : یادآوری
پنجم	کودک مسلمان سورهٔ حمد	۵۰	بهمن	هفتهٔ اول	جلسهٔ اول : کودک مسلمان ـ با هم بخوانیم
					جلسهٔ دوم : پیام قرآنی
				هفتهٔ دوم	جلسهٔ اول : لوحهٔ ۱۳ و لوحهٔ ۱۴
					جلسهٔ دوم : لوحهٔ ۱۵
				هفتهٔ سوم	جلسهٔ اول : با هم بخوانیم «شعر»
					جلسهٔ دوم : خواندن سورهٔ حمد دسته‌جمعی با نوار
				هفتهٔ چهارم	جلسهٔ اول : قرآن بخوانیم ـ لوحهٔ ۱۶ و ۱۷
					جلسهٔ دوم : لوحهٔ ۱۸ و لوحهٔ ۱۹

درس	عنوان درس	شماره صفحه	بودجه‌بندی کتاب		
ششم	مدرسه ما سورهٔ فلق کلاس قرآن	۶۰	اسفند	هفتهٔ اول	جلسهٔ اول : پیام قرآنی
					جلسهٔ دوم : درس ۶ مدرسهٔ ما
				هفتهٔ دوم	جلسهٔ اول : قرآن بخوانیم لوحهٔ ۲۱ سورهٔ فلق
					جلسهٔ دوم : با هم بخوانیم شعر سورهٔ فلق
				هفتهٔ سوم	جلسهٔ اول : قرآن بخوانیم لوحهٔ ۲۲
					جلسهٔ دوم : پیام قرآنی
				هفتهٔ چهارم	جلسهٔ اول : کلاس قرآن
					جلسهٔ دوم :
هفتم	پیامبران خدا سورهٔ نصر کودکی حضرت موسی علیه‌السلام	۷۰	فروردین اردیبهشت	هفتهٔ سوم	جلسهٔ اول : قرآن بخوانیم لوحهٔ ۲۳ «تشدید»
					جلسهٔ دوم : لوحهٔ ۲۴ «ترکیب حروف»
				هفتهٔ چهارم	جلسهٔ اول : درس هفتم پیامبران خدا
					جلسهٔ دوم : قرآن بخوانیم لوحهٔ ۲۶ و لوحهٔ ۲۷
				هفتهٔ اول	جلسهٔ اول : لوحهٔ ۲۸ سورهٔ نصر
					جلسهٔ دوم : با هم بخوانیم شعر
				هفتهٔ دوم	جلسهٔ اول : داستان کودکی حضرت موسی(ع)
					جلسهٔ دوم : پیام قرآنی
				هفتهٔ سوم	جلسهٔ اول : لوحهٔ ۲۹ و ۳۰
					جلسهٔ دوم :
درس آخر	در تابستان نیز قرآن بخوانیم	۸۱			

درس اوّل

به نام خدا ، بِسْمِ اللّٰه

اهداف

۱ ایجاد فضای شاد و جذّاب برای تقویت انگیزه و علاقه به یادگیری قرآن
۲ آشنایی با ادبِ آغاز کردن کارها با گفتن بِسمِ اللّٰهِ الرَّحمنِ الرَّحیمِ
۳ آشنایی با پیام قرآنی و معنای بِسمِ اللّٰهِ الرَّحمنِ الرَّحیمِ و معنای دو کلمهٔ سادهٔ آن
۴ تقویت علاقه و شنیدن آیات سورهٔ توحید
۵ توانایی خواندن سورهٔ توحید به صورت دسته‌جمعی
۶ آشنایی با ادب سلام کردن در معاشرت با دیگران
۷ تلاش و علاقه به تفکر و تعقل دربارهٔ آفریده‌های خدای مهربان
۸ تقویت علاقه به خواندن روزانهٔ قرآن کریم

رسانه‌های آموزشی

کتاب درسی، نوار یا سی‌دی آموزشی، کتاب راهنمای معلم

درس	عنوان درس	شمارهٔ صفحه	بودجه‌بندی درس اول		
اول	به نام خدا بِسْمِ اللّٰه ــ سورهٔ توحید	۲۲	مهر	هفتهٔ اول	جلسهٔ اول و دوم جشن آغازین قرآن «به نام خدا، بِسْمِ اللّٰهِ»
				هفتهٔ دوم	جلسهٔ اول : پیام قرآنی
					جلسهٔ دوم : فعالیت «با هم بخوانیم»
				هفتهٔ سوم	جلسهٔ اول : لوحهٔ ۱ «سورهٔ توحید»
					جلسهٔ دوم : فعالیت «با هم بخوانیم»
				هفتهٔ چهارم	جلسهٔ اول : پیام قرآنی «سلامٌ علیکم»
					جلسهٔ دوم : انجام فعالیت ۱ خواندن پیام قرآنی «سلامٌ علیکم» ۲ خواندن سورهٔ توحید به همراه نوار ۳ اجرای نمایش «سلام» ۴ نقاشی با موضوع «سلام»

هفته اول مهرماه

جلسهٔ اول و دوم

کد فیلم ۲۱
کلیات روش تدریس
قرآن اول ابتدایی

برگزاری جشن آغازین آموزش قرآن با تزئین کلاس درس، یا مدرسه. از والدین دانش‌آموزان و مربیان و آموزگاران محترم و مدیر و مسئولان محترم منطقه در جهت بهتر شدن این جشن کمک بگیریم.

هفته دوم مهرماه

جلسهٔ اول

■ پیام قرآنی

الف) قبل از شروع تدریس و هنگام ورود به کلاس به صورت تأکیدی و برجسته «بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحیمِ» بگوییم و از دانش‌آموزان بخواهیم که چه کسی معنی این عبارت را می‌داند؟ در ضمن می‌توانیم مجموعه‌ای از تیزرهای «بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحیمِ» را در ابتدای تدریس به‌صورت فیلم پخش کنیم.

ب) سپس نوار، یا سی‌دی پیام قرآنی را پخش می‌کنیم و چند بار دانش‌آموزان این پیام را هم‌خوانی کنند.

ج) توجه بـه دو کلمهٔ ساده و پُرکاربرد «اِسم» و «اَللّٰه» و درک معنای این دو واژه.

■ **پیشنهاد تدریس**

ــ فهم دو عبارت «اِسم» و « اَللّٰه »

رو به یکی از دانش‌آموزان می‌کنیم و می‌پرسیم اسم شما چیه؟

سراغ یکی دیگر از بچه‌ها می‌رویم و می‌پرسیم نام و نام خانوادگی خودت را بگو؟

کجای کلمهٔ اَللّٰه را شنیده‌اید؟

■ **تذکر**

سعی کنیم آنچه آموزش می‌دهیم در ارتباط با زندگی روزمرهٔ خودمان باشد.

د) از تصاویر برای فهم بیشتر پیام قرآنی استفاده و با دانش‌آموزان در این خصوص گفت‌وگو می‌کنیم. هر کدام از تصاویر بیانگر موضوعات زیر است :

تصویر اول : معلمی که با گفتن و نوشتن عبارت «بِسمِ اللّٰهِ الرَّحمٰنِ الرَّحیمِ» درس را آغاز می‌کند.

تصویر دوم : دانش‌آموز دختری که با گفتن «بِسمِ اللّٰهِ الرَّحمٰنِ الرَّحیمِ» از خانه خارج شده و به سوی مدرسه می‌رود.

تصویر سوم : دختری که با گفتن «بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحیمِ» شروع به غذا خوردن می‌کند.

تصویر چهارم : دانش‌آموزانی که با گفتن «بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحیمِ» شروع به خواندن قرآن می‌کنند.

■ **گفت‌وگو**

ــ معلم از بچه‌ها می‌پرسد شما چه کارهای دیگری را با نام خدا آغاز می‌کنید؟

ــ از دانش‌آموزان بپرسیم که شما در کجا و چه کسانی را دیده‌اید که با نام خدا و گفتن بِسْمِ اللّٰهِ کار خود را آغاز می‌کنند.

ــ از بچه‌ها می‌خواهیم که همهٔ کتاب‌های درسی خود را روی میز بگذارند و اولین صفحهٔ آن را ورق بزنند، با چه عبارتی شروع شده است؟

ــ قبل از پخش یک برنامهٔ تلویزیونی با چه عبارتی برنامه شروع می‌شود. (فیلم ــ خبر ــ مجری برنامهٔ کودک) می‌توانیم بخش اول فیلم، خبر، یا یک برنامهٔ کودک را برای بچه‌ها پخش کنیم.

جلسهٔ دوم

به نام خدا، بِسمِ اللّٰهِ

■ مراحل آموزش

۱ پخش نوار، یا سی‌دی صوت «به نام خدا، بِسمِ اللّٰهِ» و گوش دادن به آن همراه با دانش‌آموزان

۲ شعر را بدون استفاده از نوار همراه با دانش‌آموزان جمع‌خوانی می‌کنیم.

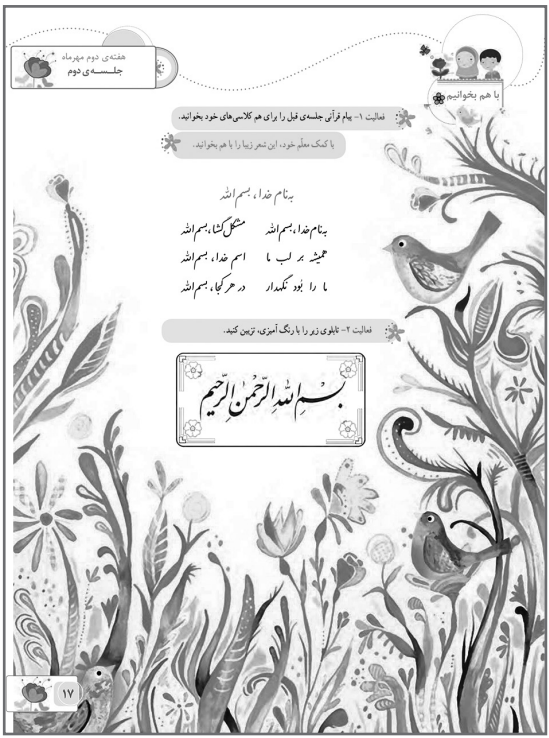

■ فضاسازی مناسب هنگام تدریس

الف) می‌توانیم عبارت «بِسْمِ اللّٰه» را روی یک مقوا بنویسیم و هنگام خواندن شعر، زمانی که به عبارت «بِسْمِ اللّٰه» می‌رسیم آن را به حالت تأکید و توجه بیشتر دانش‌آموزان به بچه‌ها نشان دهیم.

ب) هر کدام از دانش‌آموزان عبارت «بِسْمِ اللّٰه» را روی مقوا نوشته و همراه خود به کلاس بیاورند و هنگام خواندن شعر به صورت جمع‌خوانی زمانی که به عبارت «بِسْمِ اللّٰه» می‌رسند آن را بالای سر بگیرند.

هفته سوم مهرماه

جلسهٔ اول

■ **فعالیت** : پیام قرآنی را به همراه دانش‌آموزان و یکصدا سر کلاس می‌خوانیم.

چگونگی استفاده از لوحهٔ شمارهٔ یک : سورهٔ توحید

از آنجایی که دانش‌آموزان ما سواد فارسی و خوانداری ندارند در ماه‌های اول تدریس لوحه‌های هر سوره را در جلوی کلاس و در مکانی مناسب که همهٔ بچه‌ها آن را ببینند نصب می‌کنیم سپس همزمان با پخش نوار و همخوانی دانش‌آموزان زیر عبارت‌های کلی قرآن را به فراگیران نشان می‌دهیم تا حدود هر آیه را متوجه شوند.

چند نکته

۱ ابتدای سال تحصیلی در دیدار یا اولیا حتماً روند آموزش در سه ماه اول به صورت کلی‌خوانی را مورد تأکید قرار دهیم تا پدر و مادرهای گرامی در طول آموزش، بستری مناسب را در منزل برای دانش‌آموزان فراهم کنند و از عجله و شتاب‌زدگی پرهیز شود.

۲ سوره‌های کوتاه جزء سی از جمله آیاتی هستند که قبل از ورود به دبستان در مهد کودک‌ها و یا منزل توسط اولیای محترم با بچه‌ها کار می‌شود لذا ماه‌های اول سال بهترین فرصت است تا اگر احیاناً دانش‌آموزان در اثر تکرار و تمرین به صورت شنیداری برخی واژه‌ها را جابه‌جا می‌گویند در این زمان تا حدود زیادی اصلاح شود.

■ **تذکر**

در سه ماههٔ دوم آموزش قرآن، همزمان با پیشرفت سواد فارسی دانش‌آموزان و با روش صحیح اشاره به آیات به طور حتم این مسئله رفع خواهد شد.

کد فیلم ۲۲
آموزش تدریس تصویر خوانی سوره‌ی اخلاص

جلسهٔ دوم

■ **مراحل آموزش شعر سورهٔ توحید**

۱ پخش نوار یا سی‌دی مربوط به شعر سورهٔ توحید

۲ هم‌خوانی شعر به همراه شاگردان با پخش نوار یا سی‌دی

۳ پرسش شعر از دانش‌آموزان داوطلب

کد فیلم ۲۲
آموزش تدریس تصویر خوانی سوره اخلاص ، شعر و پیام قرآنی

در پرسش‌های خود مضامین شعر توحید را مورد تأکید و توجه بیشتر قرار می‌دهیم. مانند :

ــ هیچ‌کس مانند خدا نیست

ــ او آفرینندهٔ کوه و درخت و دریاست

ــ او کسی است که پدر و مادر را برای ما آفریده

هفته چهارم مهرماه

جلسهٔ اول .....

■ مراحل آموزش

۱ لوحهٔ آموزشی را در جای مناسب نصب کنیم و از دانش‌آموزان بخواهیم همراه با نوار یا سی‌دی سورهٔ توحید را با نشان دادن عبارات و آیات سوره توسط ما به صورت دسته‌جمعی بخوانند.

۲ در تدریس پیام قرآنی ابتدا نوار یا سی‌دی برای دانش‌آموزان پخش و چند بار با هم هم‌خوانی کنیم. سپس به کمک تصاویر در رابطه با پیام قرآنی به همراه دانش‌آموزان گفت‌وگو خواهیم کرد. تصویر خورشید که با طلوع خودش به همهٔ موجودات سلام می‌کند.

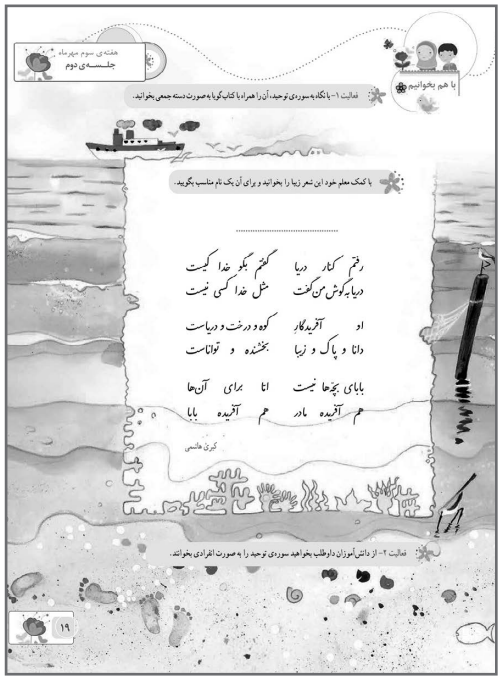

■ توصیه‌های آموزشی

به دانش‌آموزان توضیح دهیم که برخی از واژه‌ها و کلمات در عربی و فارسی به صورت مشترک استفاده می‌شوند؛ مانند : سلام، کتاب، نور

جلسهٔ دوم .....

این جلسه در واقع تثبیت یادگیری در پنج جلسهٔ گذشته است از جمله :

۱ پیام قرآنی «بِسمِ اللّٰهِ الرَّحمٰنِ الرَّحیمِ»
۲ خواندن دسته‌جمعی سورهٔ توحید.
۳ تمرین و تکرار و تثبیت پیام قرآنی «سَلامٌ عَلَیکُم»
۴ کشیدن بهترین نقاشی در رابطه با سلام در قسمت مشخص شده.

■ تذکر

در قسمت نمایش سلام کردن در واقع ما به دنبال درونی کردن صفات خوب و پسندیده سفارش شده توسط خداوند مهربان هستیم. در اجرای نمایش به موارد زیر توجه کنیم.

۱ در اجرای نمایش سلام کردن توسط دانش‌آموزان، مشارکت داشته باشیم؛ چرا که ما به عنوان آموزگار کلاس تأثیرگذاری بیشتری بر رفتار دانش‌آموزانمان داریم.

۲ انواع سلام کردن‌ها را در کلاس در قالب نمایش اجرا کنیم. مخصوصاً دانش‌آموزانمان در زندگی روزمره برخی واژه‌های غلطی که توسط برخی چهره‌ها مرسوم شده را می‌شنوند و می‌بینند؛ مانند (سام علیکم) این امور توسط نمایش اصلاح و زیبا سلام کردن را به آنها آموزش دهیم.

درس دوم — نعمت‌های خدا

اهداف

۱ آشنایی با پدیده‌های طبیعی به عنوان نعمت‌های خدای مهربان
۲ آشنایی با ادب تشکر از خدا به خاطر نعمت‌های او
۳ توانایی خواندن سورهٔ کوثر به صورت دسته‌جمعی
۴ آشنایی با حضرت زهرا سلام‌الله‌علیها به عنوان نعمت بزرگ خدا به پیامبر اسلام صلی‌الله‌علیه‌وآله
۵ آشنایی با نعمت نان، تشکر از تولیدکنندگان آن و پرهیز از اسراف آن
۶ آشنایی با نعمت آب و سعی در پاکیزه نگه داشتن و مصرف درست آن
۷ آشنایی با پیام‌های قرآنی دربارهٔ تشکر از نعمت‌های خدا و معنای کلمات سادهٔ آن
۸ تقویت علاقه به شنیدن و خواندن روزانهٔ قرآن کریم.

رسانه‌های آموزشی

کتاب درسی، نوار یا سی‌دی آموزشی، کتاب راهنمای معلم

درس	عنوان درس	شمارهٔ صفحه	بودجه‌بندی درس اول		
دوم	نعمت‌های خدا، سورهٔ کوثر، داستان نان	۲۲	آبان	هفتهٔ اول	جلسهٔ اول : نعمت‌های خدا و همخوانی شعر
					جلسهٔ دوم : لوحهٔ ۲ سورهٔ «کوثر»
				هفتهٔ دوم	جلسهٔ اول : فعالیت با هم بخوانیم
					جلسهٔ دوم : پیام قرآنی «اَلحَمدُلِلّه»
				هفتهٔ سوم	جلسهٔ اول : تصویرخوانی داستان‌نان
					جلسهٔ دوم : پیام قرآنی
				هفتهٔ چهارم	جلسهٔ اول : فعالیت گفت‌وگو کنید
					جلسهٔ دوم : درس سوم «خانهٔ ما» ، با هم بخوانیم

راهبردها و روش‌های یاددهی ـ یادگیری

هفته اول آبان ماه

جلسهٔ اول .....

۱ *تصویرخوانی با موضوع «نعمت‌های خدا»*

از دانش‌آموزان می‌خواهیم با توجه به تصاویر به موارد زیر توجه کنند.

☑ چه چیزی در تصویر می‌بینند. (صرفاً موارد مشاهده شده را نام ببرد بدون توجه به ارتباط آنها)

☑ حال از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا ارتباط این تصاویر را برایمان بگویند.

☑ اثرات و فواید وجود تصاویر مشاهده شده را با زبان کودکانه بیان کنند.

☑ از دانش‌آموزان بپرسیم که این تصاویر چه چیزی را می‌خواهد به ما بگوید.

چند نکته

از تصاویر و فیلم‌های متفاوت و متنوع با موضوع «نعمت‌های خدا» تهیه کرده و به صورت پاور، کارت تصویر، فیلم، کلیپ نشان دهیم.

فضایی را فراهم کنیم تا تمام بچه‌ها در مورد این موضوع صحبت کنند. در قالب گروه‌های دو یا سه نفره در مورد تصاویر مشاهده شده بحث و گفت‌وگو کنند.

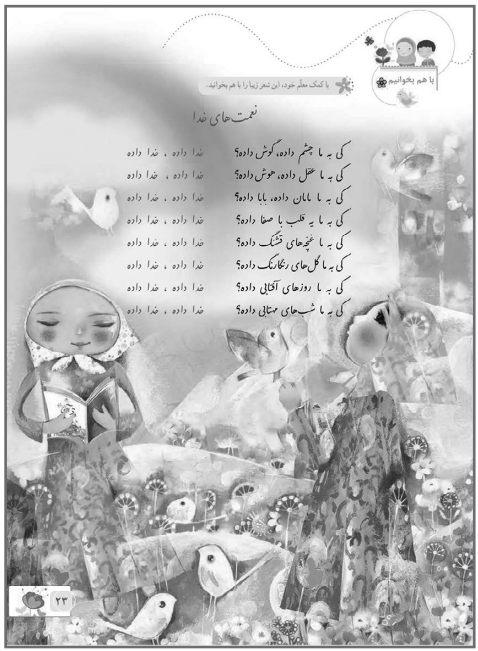

۲ *شعر «نعمت‌های خدا»*

☑ یک بار فایل صوتی این شعر را برای دانش‌آموزان پخش می‌کنیم.

☑ از دانش‌آموزان می‌خواهیم به ما بگویند چند تا از نعمت‌هایی را که خداوند به ما داده است در این شعر آمده؟

☑ سعی کنیم همراه با بچه‌ها این شعر را بخوانیم و آن را حفظ کنیم و در روزهای دیگر نیز آن را در ساعات و زنگ‌های دیگر همراه با بچه‌ها زمزمه کنیم.

جلسهٔ دوم

۳ لوحهٔ ۲ : سوره کوثر

☑ ابتدای تدریس دوباره فایل صوتی شعر «نعمت‌های خدا» را پخش کرده و همراه بچه شعر را می‌خوانیم.

☑ لوحهٔ قرآن را در محلی مناسب در کلاس گذاشته به گونه‌ای که تمام دانش‌آموزان به خوبی این آیات را ببینند.

☑ اگر دانش‌آموزی به نام «کوثر» در کلاس داشتیم معنی نامش را می‌پرسیم. در غیر این صورت عبارت «کوثر» را روی تختهٔ کلاس نوشته و در مورد معنای آن کمی برای دانش‌آموزان توضیح می‌دهیم.

☑ از دانش‌آموزان داوطلبی که سورهٔ کوثر را از حفظ هستند می‌خواهیم تا برای بچه‌ها بخوانند.

☑ فایل صوتی سورهٔ «کوثر» را پخش کرده و خودمان با نشانه‌گر عبارات قرائت شده را به دانش‌آموزان نشان می‌دهیم.

هفته دوم آبان ماه

جلسهٔ اول

۴ با هم بخوانیم

☑ از دانش‌آموزان می‌خواهیم به سورهٔ کوثر نگاه کنند و همراه با فایل صوتی که همزمان پخش می‌شود دسته‌جمعی سورهٔ کوثر را بخوانند.

☑ فایل صوتی شعر سورهٔ کوثر را برای دانش‌آموزان پخش می کنیم و از آنها می‌خواهیم تا همراه با آن شعر را بخوانند. سعی کنیم شعر را خودمان حفظ کرده و همراه با فایل صوتی شعر را زمزمه کنیم و در ساعات غیر قرآن نیز این شعر را از حفظ و همراه با دانش‌آموزان به صورت دسته‌جمعی بخوانیم. به این صورت غیر مستقیم بچه‌ها را به حفظ سورهٔ کوثر و شعر مربوط به آن تشویق می کنیم.

☑ از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا یک نام برای این شعر انتخاب کنند.

هفته‌ی اول آبان ماه
جلسه‌ی دوم

فعالیت ۱ ـ شعر «نعمت‌های خدا» را به کمک معلم خود با هم بخوانید.

لوحه‌ی ۲ به لوحه‌ی سوره‌ی کوثر نگاه کنید و آن را همراه با کتاب‌گویا به‌صورت دسته‌جمعی بخوانید.

سوره‌ی کوثر

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحیمِ

۱ـ اِنّا اَعْطَیْناكَ الْكَوْثَر

۲ـ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَ انْحَرْ

۳ـ اِنَّ شانِئَكَ هُوَ الْاَبْتَرُ

فعالیت ۲ ـ از دانش‌آموزان داوطلب بخواهید سوره‌ی کوثر را به‌صورت انفرادی بخوانند.

راهنمای گرامی: توجه کنید خواندن سوره با نگاه به شکل کلی آیات و عبارات، کفایت می‌کند. در این مرحله کسب توانایی خواندن کلمات به تفکیک حروف موردنظر نیست.

۲۴

جلسهٔ دوم

۵ پیام قرآنی «اَلحَمدُ لِلّٰهِ»

☑ از دانش‌آموزان می‌خواهیم به سورهٔ کوثر نگاه کنند و همراه با فایل صوتی که همزمان پخش می‌شود دسته‌جمعی سورهٔ کوثر را بخوانند.

☑ فایل صوتی پیام قرآنی را برای دانش‌آموزان پخش می‌کنیم و عبارت «اَلحَمدُلِلّٰه» را نشان می‌دهیم.

☑ از دانش‌آموزان می‌پرسیم که در چه جاهایی این عبارت را شنیده‌اند؟ از زبان چه کسانی شنیده‌اند؟ فکر می‌کنید این عبارت چه معنایی دارد؟

☑ هنگام ورود به کلاس از بچه‌ها بلند بپرسید که آیا حالشان خوب است؟زمانی که در پاسخ سؤال شما می‌گویند «بله» شما عبارت «اَلحَمدُلِلّٰه» را نشان داده و بگویید «خدا را شکر» سپس بپرسید : حال دوستانتان خوب است؟ دانش‌آموزان می‌گویند : «بله» شما عبارت «اَلحَمدُلِلّٰه» را نشان دهید و بگویید : «اَلحَمدُلِلّٰه» و با پرسیدن نمونه‌هایی از این دست غیر مستقیم آنها را متوجه این عبارت و معنای آن کنید.

☑ از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا نام نعمت‌هایی که شکل آنها رسم شده را بگویند و آن را رنگ کنند. سپس می‌گوییم. خدا به ما (دانش‌آموزان اسم آن نعمت که شکل آن رسم شده را بلند به زبان می‌آورند) و ما در ادامه می‌گوییم : «اَلحَمدُلِلّٰه»

☑ در ادامهٔ فعالیت «گفت‌وگو نعمت‌های دیگری را از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا نام ببرند، با تصاویر مربوط به آن را تهیه کرده و نشان می‌دهیم و بعد از نام بردن هر کدام از نعمت‌های خدا از طرف تک‌تک بچه‌ها بقیهٔ دانش‌آموزان بلند یکی در میان می‌گویند : «اَلحَمدُلِلّٰه»، «خدا را شکر» و به این طریق حسّ سپاسگزاری و معنای این عبارات را به آنها آموزش می‌دهیم.

هفته سوم آبان ماه

جلسهٔ اول

۶ فعالیت‌های یادگیری

☑ سورهٔ کوثر و شعر آن را همه با هم مانند الگوی قرائت بلند می‌خوانند.

☑ پیام قرآنی را دسته‌جمعی با هم می‌خوانیم. و از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا در گروه‌های دو نفره یک نفر یک به یک به نعمت اشاره کند و هم‌گروهی او با صدای بلند بگوید «اَلحَمدُلِلّٰه» در این کار هم تمرین برای تقویت حس سپاسگزاری در دانش‌آموزان است و هم درک عمیق و فهم عبارت «اَلحَمدُلِلّٰه»

☑ تصاویر مربوط به داستان نان را بریده و به صورت جدا و پراکنده روی میز قرار می‌دهیم و از بچه‌ها می‌خواهیم تا بیایند و هر کدام یک تصویر را برداشته و در مورد آن برای بچه‌ها صحبت کنند. سپس از گروه دیگر از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا به ترتیب، تصاویر را کنار هم بر روی تابلوی کلاس نصب کرده و بعد داستان آن را تعریف کنند. در انتها نمایش این داستان را به کمک خود بچه‌ها اجرا می‌کنیم.

جلسهٔ دوم .....

۷ *پیام قرآنی* «وَاشکُروا نِعمَةَ اللّٰهِ»

☑ دانش‌آموزان به لوحهٔ آموزش سورهٔ کوثر نگاه می‌کنند و همراه با فایل صوتی پخش شده دسته‌جمعی آن را می‌خوانند.

☑ پیام قرآنی «اَلحَمدُلِلّٰه» را به همان روش که قبلاً شرح دادیم مجدد یادآوری کنید.

☑ دانش‌آموزان به تصویر خوب نگاه کنند و هر آنچه را که می‌بینند را بیان کنند و بگویند که چه نعمت‌هایی را در این تصویر می‌بینند. با نام بردن هر کدام از نعمت‌ها همه بلند بگویند «خدا را شکر» و یک بار دیگر با شنیدن یک نعمت دیگر که از داخل عکس به آن اشاره می‌کنند. بگویند «الحمدللّٰه»

☑ عبارت پیام قرآنی را نوشته و از دانش‌آموزان می‌پرسیم که کدام‌یک از عبارات برای شما آشنا هستند و معنای آن را می‌دانید «وَاشکُروا»، «نِعمَةَ»، «اَللّٰه» با کمی تفکر و هدایت ما، دانش‌آموزان به راحتی این عبارات را درک خواهند کرد.

هفته چهارم آبان ماه

جلسهٔ اول .....

۸ *گفت‌وگو*

☑ از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا سورهٔ کوثر را برای دوستان خود بخوانند.

☑ دومین پیام قرآنی را به صورت دسته‌جمعی می‌خوانیم.

☑ به کمک تصویرخوانی از بچه‌ها می‌خواهیم تا نعمت‌هایی را که در تصویر می‌بینند را نام برده و عبارت تشکر از خدا که همان «اَلحَمدُلِلّٰهِ» است را بلند بر زبان می‌آوریم.

☑ فیلم و تصاویر بیشتری از آبشار، دریا و رودخانه در ابتدای این درس به دانش‌آموزان نشان داده و هم‌زمان با صحبت در مورد نعمت‌های خداوند صدای دلنشین آب را نیز پخش کنید.

☑ زمانی که بچه‌ها به «آب» اشاره می‌کنند. در مورد اینکه اگر یک روز آب نباشد، چه اتفاقی خواهد افتاد از دانش‌آموزان سؤال می‌کنیم.

☑ خدا چرا آب را آفرید. خدا آب را آفرید تا... این جمله را کامل کنید.

☑ نقاشی یک روز بدون آب رسم کنند. این فعالیت را می‌توانند در منزل نیز انجام دهند.

جلسهٔ دوم .....

■ ***تصویرخوانی درس چهارم با موضوع «خانهٔ ما»***

☑ از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا آنچه را که در تصویر می‌بینند را بیان کنند.

☑ هر کدام از افراد در این تصویر مشغول چه کاری هستند؟

چند نکته

از تصاویر، فیلم و کلیپ‌های متنوع دیگری در ارتباط با درس استفاده کنیم. ذهن دانش‌آموزان را به این موضوع متوجه کنیم که هر کدام از اعضای خانواده در حال انجام کارهای مفیدی هستند و در انجام کارهای منزل به همدیگر کمک می‌کنند.

☑ فعالیت با هم بخوانیم شعر «خانهٔ ما» را همراه دانش‌آموزان می‌خوانیم.

☑ فایل صوتی این شعر را برای دانش‌آموزان پخش می‌کنیم و همراه آن شعر را می‌خوانیم.

☑ گل‌های خانه چه کسانی‌اند؟ مامان و بابا و...

☑ ما نیز در منزل مانند پروانه هستیم که دائماً به گرد گل‌های زیبای خانه می‌چرخیم.

چند نکته

سعی کنیم خودمان شعر را حفظ کرده و در ساعات دیگر این شعر را همراه دانش‌آموزان زمزمه کنیم و به این صورت آنها را به حفظ آن تشویق خواهیم کرد.

می‌توانیم از دانش‌آموزان بخواهیم تا اعضای خانوادهٔ خودشان را نقاشی کرده آن را به کلاس بیاورند. بعد از تماشای تصاویر نقاشی تمام بچه‌ها شعر «خانهٔ ما» را با هم می‌خوانیم.

درس سوم — خانهٔ ما

اهداف

۱ آشنایی با خانواده و نقش هر یک از اعضای آن
۲ توانایی خواندن سورهٔ عصر به صورت دسته‌جمعی
۳ آشنایی با مفهوم سورهٔ عصر در قالب شعر
۴ آشنایی با پیام قرآنی درس دربارهٔ نیکی به پدر و مادر
۵ مشارکت در اجرای نمایش به پدر و مادر
۶ تقویت انگیزهٔ دانش‌آموز به یادگیری قرآن از طریق داستان هدیهٔ پدربزرگ
۷ تقویت حس همکاری، احترام به پدر و مادر و اعضای خانواده و تشکر از آنها
۸ تقویت علاقه به رعایت نظم، وقت‌شناسی، کار و تلاش و بهداشت فردی و محیط خانه
۹ تقویت علاقه به شنیدن و خواندن روزانهٔ قرآن کریم

رسانه‌های آموزشی

کتاب درسی، نوار یا سی‌دی آموزشی، کتاب راهنمای معلم

درس	عنوان درس	شمارهٔ صفحه	بودجه‌بندی درس سوم			
سوم	خانهٔ ما، سورهٔ عصر، هدیهٔ بزرگ پدر	۳۰	آذر	هفتهٔ اول	جلسهٔ اول : لوحهٔ ۳ سورهٔ عصر	
					جلسهٔ دوم : با هم بخوانیم «شعر»	
				هفتهٔ دوم	جلسهٔ اول : پیام قرآنی	
					جلسهٔ دوم : روخوانی سورهٔ عصر با نوار ـ جمع‌خوانی ـ نمایش	
				هفتهٔ سوم	جلسهٔ اول : هدیهٔ پدربزرگ	
					جلسهٔ دوم : درس ۴ قرآن بخوانیم	
				هفتهٔ چهارم	جلسهٔ اول : قرآن بخوانیم لوحهٔ ۴ و لوحهٔ ۵	
					جلسهٔ دوم : لوحهٔ ۶ و لوحهٔ ۷ جلسهٔ اول : درس چهارم، لوحهٔ ۸ سورهٔ «ناس»	

هفته اول آذر ماه

جلسهٔ اول

۱ لوحهٔ ۳ : سوره عصر

☑ شعر «خانهٔ ما» را با صدای بلند و دسته‌جمعی می‌خوانیم.

☑ لوحهٔ قرآن سورهٔ عصر را دوباره در محل مناسبی در کلاس قرار می‌دهیم و هم‌زمان با پخش فایل صوتی قرآن با نشانگر عبارات قرائت شده را به دانش‌آموزان نشان می‌دهیم.

☑ بعد از این مرحله از دانش‌آموزانی که به صورت داوطلب آمادگی خواندن سورهٔ عصر را دارند می‌خواهیم تا آن را بخوانند. سایر دانش‌آموزان به آیات خوانده شده گوش دهند.

☑ از بچه‌ها می‌خواهیم تا هنگام خواندن آیات قرآن توسط دوستشان سکوت کنند و خوب گوش دهند.

☑ بعضی از دانش‌آموزان «اِلَّا الَّذینَ» را «اِنَّ الَّذینَ» می‌خوانند. تلفظ کلمه «اِلَّا» را با تأکید بیشتر و نشان دادن حالت زبان و دهان، به دانش‌آموزان بیاموزیم.

☑ در تلفظ عبارت «وَ عَمِلُوا الصّالِحات» اتصال صدای «لُ» به «صـ» مورد توجه و تأکید قرار گیرد.

☑ در کلمه «تَواصَوا» دقت شود که ترکیب «صَو» مانند فایل صوتی تلفظ شده تا به «صُو» تبدیل نشود.

کد فیلم ۴۴
نمونه قرائت سوره‌ی عصر

کد فیلم ۲۴
راهنمای تدریس درس سوم سوره‌ی عصر قسمت اول / صوتی

کد فیلم ۲۵
ادامه‌روش‌تدریس‌درس سوم سوره‌ی عصر قسمت دوم / صوتی

جلسهٔ دوم

۲ تمرین سورهٔ «عصر» و آموزش شعر سورهٔ «عصر»

☑ لوحهٔ قرآن سورهٔ عصر را در محل مناسبی قرار داده و از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا همراه با پخش فایل صوتی قرائت این آیه به صورت دسته‌جمعی بخوانند.

☑ فایل صوتی شعر را از سیستم صوتی کلاس پخش کرده و همراه با دانش‌آموزان همخوانی می‌کنیم.

☑ به کمک دانش‌آموزان یک اسم نیز برای آن انتخاب می‌کنیم.

☑ بهتر است که هنگام تدریس این درس یک ساعت آموزشی بزرگ را به کلاس ببریم و همراه با نشان دادن این ساعت شعر را بخوانیم. در ضمن می‌توانیم تصاویر مربوط به فصل‌های سال را نیز تهیه کرده و یا به صورت فیلم نشان دهیم. (فصل بهار، تابستان، پاییز، زمستان) تصاویر کارگرانی که در حال کارند، کسانی که در حال نماز خواندن در مساجد، یا منزل هستند را هم‌زمان با خواندن شعر مربوط به سورهٔ عصر به دانش‌آموزان نشان دهیم. این کار فضای قابل لمس خوبی را برای به یاد سپاری مفهوم شعر ایجاد خواهد کرد.

کد فیلم ۲۶
ادامه‌روش‌تدریس‌درس
سوم سوره‌ی عصر
قسمت سوم / صوتی

☑ به مضامین شعر مانند کار و تلاش، سحرخیزی، نظم و ترتیب و . . . توجه شود.

هفته دوم آذر ماه

جلسهٔ اول .....

۳ پیام قرآنی «وَ بِالْوالِدَینِ اِحسانًا»

☑ در ابتدای تدریس دانش‌آموزان به لوحهٔ سورهٔ عصر نگاه کنند و همراه با فایل صوتی که پخش می‌شود به صورت دسته‌جمعی بخوانند.

☑ پیام قرآنی را به دانش‌آموزان نشان می‌دهیم و فایل صوتی مربوط به آن را پخش می‌کنیم و معنی آن را نیز می‌خوانیم. از دانش‌آموزان می‌پرسیم که کدام کلمه برای شما آشناست. به دو عبارت «والدین» و «احسان» و فهم معنی آن بیشتر توجه کنید. **مثال:** چه کسی می‌تواند چند کلمه شبیه به کلمهٔ احسان یا چند هم‌خانواده برای کلمهٔ «احسان» بگوید ما نیز خودمان کمک می‌کنیم عباراتی چون «حَسَن، حُسن، محسن و...» خوب این عبارات به معنی نیکی و خوبی کردن است» در مورد عبارت «والدین» نیز اشاره کنید به معنی عبارت «جلسهٔ اولیا» و آن را ارتباط بدهید به واژهٔ «والدین»

☑ از تصاویر کتاب، فیلم و کلیپ با موضوع خوبی و نیکی به پدر و مادر استفاده کنیم. مصادیق خوبی کردن را تشریح کنیم و سعی کنیم تا تمام دانش‌آموزان در مورد آن صحبت کنند «تشکر از خوبی‌های مادر و پدر با خرید یک گل، کمک به پدر و مادر در حین کار کردن در منزل، خرید نان و...»

☑ از دانش‌آموزان بپرسیم که آخرین باری که به پدر و مادر خوبی کردید چه زمانی بوده و چه کاری برای آنها انجام دادید. از تجربیات و صحبت‌های بچه‌ها در این زمینه استفاده کنیم.

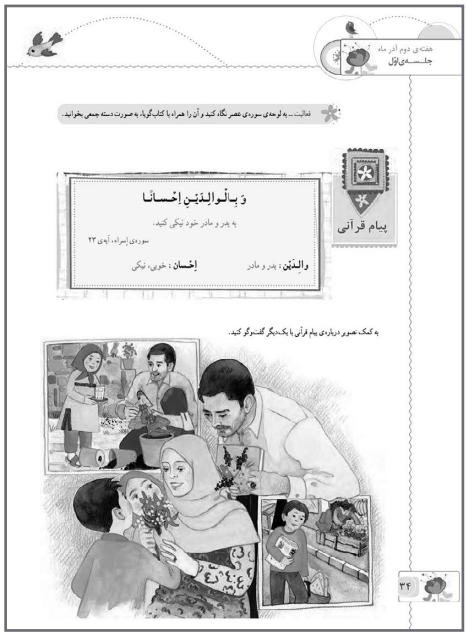
هفته‌ی دوم آذر ماه
جلسه‌ی اول

تلاوت ... به لوحه‌ی سوره‌ی عصر نگاه کنید و آن را همراه با کتاب‌گویا، به صورت دسته جمعی بخوانید.

پیام قرآنی

وَ بِالْوالِدَینِ اِحسانًا
به پدر و مادر خود نیکی کنید.
سوره‌ی اسراء، آیه‌ی ۲۳
والِدَین: پدر و مادر اِحسان: خوبی، نیکی

به کمک مصور درباره‌ی پیام قرآنی با یک‌دیگر گفت‌وگو کنید.

۳۴

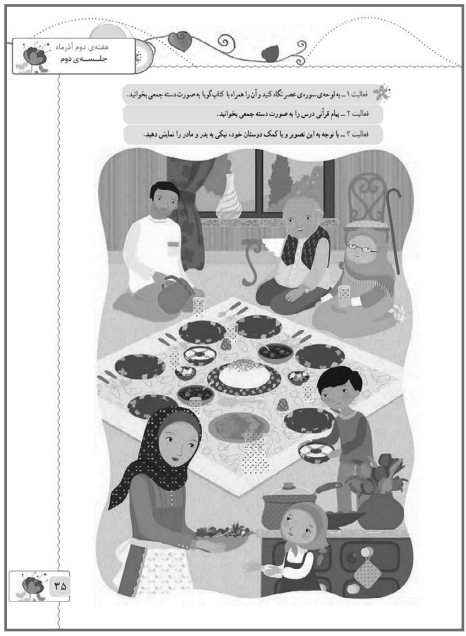

☑ بهتر است که خودمان نیز صریح و صادقانه به دانش‌آموزان بگوییم که چه کارهای خوبی برای پدر و مادر خودمان انجام داده‌ایم و چگونه به آنها نیکی کرده‌ایم. حتی زمانی که در قید حیات نباشند گفتن این موضوع به صورت مستمر و در طول سال تحصیلی تأثیرات عمیق و دائمی بر روی دانش‌آموزان خواهد داشت. از این موضوع غفلت نکنیم.

جلسهٔ دوم

۴ تصویرخوانی با موضوع «احسان و نیکی کردن به والدین»

☑ در آغاز درس مروری داشته باشیم بر آنچه که در جلسات قبل گذشته است. ابتدا فایل صوتی سورهٔ عصر را پخش می‌کنیم و دانش‌آموزان به لوحه و سورهٔ عصر نگاه می‌کنند و به صورت دسته‌جمعی آیات را می‌خوانند.

☑ چند تصویر از کمک و خوبی به پدر و مادر را تهیه می‌کنیم، یا فیلم مربوط به احترام به والدین را پخش می‌کنیم و سپس از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا پیام قرآنی درس را به صورت دسته‌جمعی بخوانند.

☑ از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا مصداقی از خوبی کردن به پدر و مادر خود نقاشی کنند و برای جلسهٔ بعد به کلاس بیاورند.

☑ با توجه به تصویر کمک و نیکی کردن به پدر و مادر مطالب گذشته را یادآوری می‌کنیم. می‌توانیم از بچه‌ها بخواهیم تا داستان این تصویر را برای ما تعریف کنند و بعد کارهایی را که نشان‌دهندهٔ نیکی به پدر و مادر است را بیان کنند. از جمله «همکاری با اعضای خانواده، احترام به بزرگ‌ترها، گوش کردن به سخنان پدر و مادر»

هفته سوم آذر ماه

جلسهٔ اول

۵ *داستان* «هدیهٔ پدربزرگ»

☑ جهت یادآوری جلسات آموزشی گذشته لوحهٔ سورهٔ عصر را در مقابل چشمان دانش‌آموزان قرار می‌دهیم و از بچه‌ها می‌خواهیم تا همراه با پخش فایل صوتی قرائت آیات مورد نظر به صورت دسته‌جمعی آیات را بخوانند. ما نیز هر عبارت را با نشانگر به دانش‌آموزان نشان می‌دهیم.

کد فیلم ۲۷
روش تدریس درس سوم
پیام قرآنی به پدر و مادر
خود نیکی کنید
صفحه‌ی ۳۴ و ۳۵

☑ نقاشی بچه‌ها با موضوع کمک و نیکی به پدر و مادر خود را بر روی تابلوی کلاس نصب می‌کنیم و هر کدام از بچه‌ها در مورد نقاشی خود کمی صحبت می‌کنند و سپس پیام قرآنی درس را دسته‌جمعی با هم می‌خوانیم.

☑ از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا با توجه به تصاویر داستان «هدیهٔ پدربزرگ» را تعریف کنند. قبل از آن، تصاویر و فیلم مربوط به دو دانش‌آموز دختر و پسر را نشان می‌دهیم که در کلاس‌های قرآن شرکت می‌کنند و در حال آموختن قرآن هستند و در این زمینه هم موفقیت‌هایی به دست آوردند. همچنین تصاویری از تشویق آنان توسط پدر مادر را نشان بدهیم. به این صورت ذهن دانش‌آموزان به این سمت خواهد رفت که حتماً داستان «هدیهٔ پدربزرگ» مربوط به آموختن قرآن کریم است.

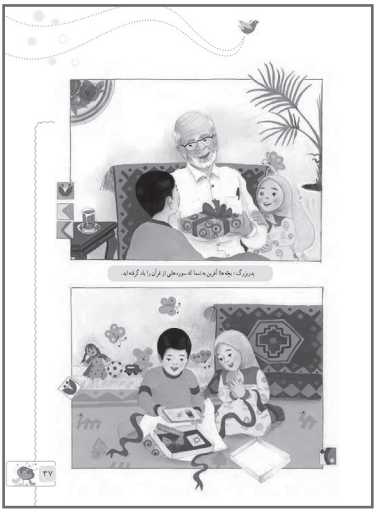

درس چهارم
قرآن بخوانیم

اهداف

۱ ایجاد فضای جذاب برای تقویت انگیزه و علاقه به یادگیری قرآن و روخوانی آن
۲ توانایی ترکیب حروف و حرکات و خواندن برخی کلمات سادهٔ قرآنی به صورت بخش‌بخش
۳ تقویت علاقه به شنیدن آیات سورهٔ ناس از نوار آموزشی
۴ توانایی خواندن سورهٔ ناس به صورت دسته‌جمعی
۵ آشنایی با خاندان پاک پیامبر اکرم(ص) و اهمیت دادن ایشان به یادگیری قرآن و رفتار با یکدیگر و با دیگران
۶ آشنایی با مفاهیم کلی سورهٔ ناس و شعر آن، مانند محبت خدا به انسان و کمک و یاری گرفتن از او برای انجام کارهای خوب و دوری از کارهای زشت و بد
۷ آشنایی با قرآن به عنوان کلام و سخن خدا
۸ تقویت علاقه به دعا کردن و سخن گفتن با خدا
۹ تقویت علاقه به خواندن روزانهٔ قرآن کریم.

رسانه‌های آموزشی

کتاب درسی، نوار یا سی‌دی آموزشی، کتاب راهنمای معلم

درس	عنوان درس	شمارهٔ صفحه	بودجه‌بندی درس چهارم		
چهارم	قرآن بخوانیم ــ سورهٔ ناس مهربان‌ترین معلم، هدیهٔ باارزش	۳۸	دی	هفتهٔ اول	
				هفتهٔ دوم	جلسهٔ دوم : با هم بخوانیم «شعر»
				هفتهٔ سوم	جلسهٔ اول : مهربان‌ترین معلم
					جلسهٔ دوم : لوحهٔ ۱۱ و لوحهٔ ۱۲
				هفتهٔ چهارم	جلسهٔ اول : هدیهٔ باارزش
					جلسهٔ دوم : یادآوری

هفته سوم آذر ماه

جلسهٔ دوم .....

۱ *تصویرخوانی با موضوع «خواندن قرآن»*

کد فیلم ۲۸
روش تدریس درس چهارم ، صفحه‌ی۳۸

☑ قبل از نشان دادن تصاویر کتاب درسی یک فیلم از تدریس قرآن به کمک لوحهٔ قرآن توسط آموزگار را نشان می‌دهیم. (ترجیحاً کلاس اول باشد) یا قرائت چند دانش‌آموز را نشان می‌دهیم.

☑ سپس از دانش‌آموزان می‌خواهیم که در مورد تصاویر صحبت کنند.

☑ زمانی که در کلاس قرآن حاضرند، چه آرزویی دارند، یا چه خواسته‌ای از خداوند دارند.

☑ شعر «آرزوی من» را همراه با پخش فایل صوتی این شعر دسته‌جمعی می‌خوانیم.

با هم بخوانیم

با کمک معلم خود، این شعر زیبا را با هم بخوانید.

آرزوی من

من آرزو دارم که روزی — مثل پدر قرآن بخوانم
در گوشه‌ای بنشینم آرام — از قصه‌های آن بخوانم
من خوب می‌دانم که قرآن — از هدیه‌های آسمان است
هر حرف زیبایی که دارد — حرف خدای مهربان است
قرآن برایم مثل باغی است — باغی پر از گل‌های خوشبو
باید همیشه دوست باشم — مانند یک پروانه با او

اسماء شعبان‌زاده

۳۹

جلسهٔ اول .....

۲ لوحهٔ ۴ و ۵

☑ در ابتدای درس از دانش‌آموزان می‌پرسیم که آرزوی شما چیست؟ با توجه به شعر و صحبت‌های جلسهٔ قبل به توانایی در خواندن قرآن اشاره خواهند کرد. بعد از این گفت‌وگو همگی با هم شعر «آرزوی من» را می‌خوانیم.

☑ لوحهٔ شماره ۴ و ۵ را در معرض دید دانش‌آموزان قرار می‌دهیم و از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا با اشاره ما ترکیب حرف و حرکات را بخوانند.

کد فیلم ۲۹
روش تدریس درس چهارم،
صفحه ۴۰ ، لوحهٔ ۴ و ۵

☑ با توجه به آموزش قرآن در دورهٔ ابتدایی با روش اشاره تنها و تنها ما حرکات را نشان می‌دهیم و دانش‌آموز می‌بایست با توجه به پایه و حرکتی که ما به او نشان می‌دهیم؛ آن عبارت را بخواند.

☑ به هیچ وجه ما نباید عبارات و آیات قرآنی را هنگام اشاره به حرکات بخوانیم.

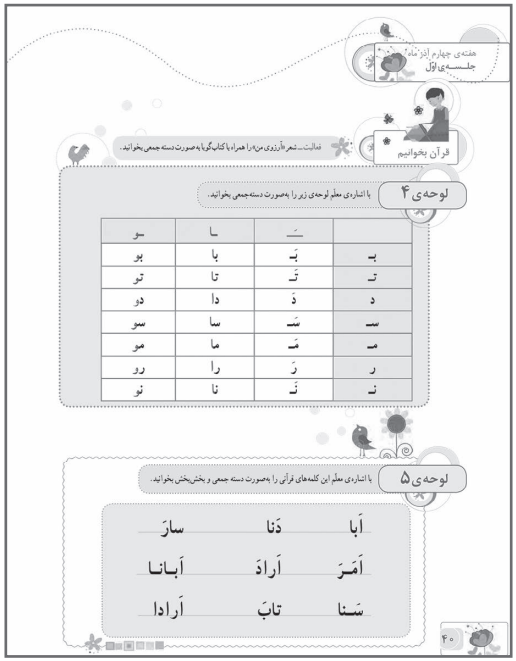
هفته‌ی چهارم آذر ماه
جلسه‌ی اول

قرآن بخوانیم

فعالیت ـ شعر «آرزوی من» را همراه با کتاب‌گویا به صورت دسته جمعی بخوانید.

لوحه‌ی ۴

با اشاره‌ی معلم لوحه‌ی زیر را به‌صورت دسته‌جمعی بخوانید.

	ـَـ	ـا	ـو
بـ	بَـ	با	بو
تـ	تَـ	تا	تو
د	دَ	دا	دو
سـ	سَـ	سا	سو
مـ	مَـ	ما	مو
ر	رَ	را	رو
نـ	نَـ	نا	نو

لوحه‌ی ۵

با اشاره‌ی معلم این کلمه‌های قرآنی را به‌صورت دسته جمعی و بخش‌بخش بخوانید.

اَبا	دَنا	سارَ
اَمَرَ	اَرادَ	اَبانا
سَنا	تابَ	اَرادا

۴۰

☑ به گونه‌ای بایستیم که تمام دانش‌آموزان بتوانند عبارات قرآنی را و اشارهٔ صحیح ما را ببینند.

☑ در حین اشاره به عبارات قرآنی حتماً مکث داشته باشیم. بخشی از اشتباهات خواندن قرآن با مکث معنادار ما رفع خواهد شد. شتابی در نشان دادن حرکات و عبارات قرآنی نداریم.

☑ مقدمهٔ کتاب اشارهٔ صحیح به آیات و حرکات را توضیح داده است حتماً با دقت تا اشراف بر این موضوع، مطالب را با توجه و تمرین زیاد مطالعه کنیم.

☑ از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا آنچه را که به آنها نشان می‌دهیم را بخوانند و جلو یا عقب نیفتند.

☑ به دانش‌آموزان فرصت دهیم تا به دقت به حرکات و عبارات توجه کنند تا به سطح از مهارت‌های پایه در خواندن قرآن برسند. با توجه به تفاوت‌های فردی انتظار نداریم تمام بچه‌های در یک زمان به یک سطح قابل قبولی از مهارت‌ها برسند.

جلسهٔ دوم .....

۳ لوحهٔ ۶ و ۷

☑ لوحهٔ شماره ۴ و ۵ را به جهت یادآوری از روی کتاب برای هم گروهی خود می‌خوانند و سپس با انتخاب معلم برای هم کلاسی‌های خود بلند بخوانند.

☑ با توجه به خواندن قرآن با اشارهٔ معلم از دانش‌آموزان می‌خواهیم برای آنکه به آرزوی خودتان برسید و بتوانید قرآن را بهتر بخوانید شعر «آرزوی من» را همراه با هم می‌خوانیم.

☑ لوحهٔ شمارهٔ ۶ را با روش صحیح اشاره آموزش می‌دهیم. نمادهای جدیدی که آموزش داده می‌شود به رنگ قرمز هستند ولیکن زمانی که به لوحه‌های بعدی می‌رویم دیگر این نمادها به رنگ مشکی نوشته خواهند شد.

☑ هنگام اشاره به «آ» می‌توانیم به کلاه آن اشاره ثابت داشته باشیم تا دانش‌آموزان همه با هم بگویند «آ» اگر دانش‌آموزی در خواندن

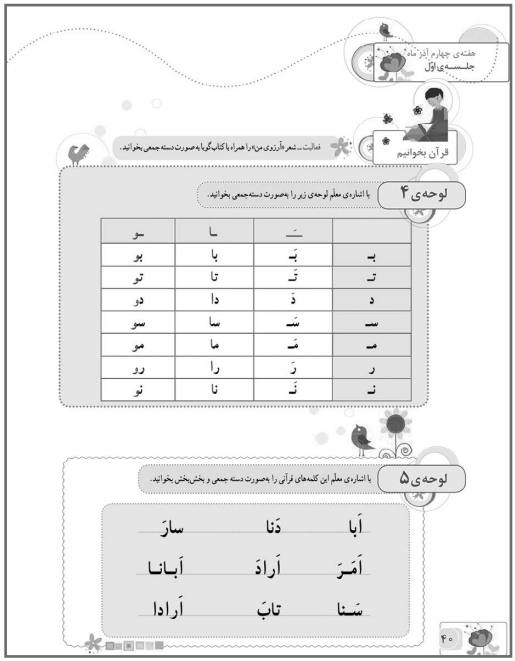
هفته‌ی چهارم (فروردین)
جلسه‌ی اول
قرآن بخوانیم
فعالیت ... شعر «آرزوی من» را همراه با کتاب‌گویا به صورت دسته جمعی بخوانید.
لوحه‌ی ۴
با اشاره‌ی معلم لوحه‌ی زیر را به صورت دسته‌جمعی بخوانید.

	ـَـ	ـا	ـو
بـ	بَـ	با	بو
تـ	تَـ	تا	تو
د	دَ	دا	دو
سـ	سَـ	سا	سو
مـ	مَـ	ما	مو
ر	رَ	را	رو
نـ	نَـ	نا	نو

لوحه‌ی ۵
با اشاره‌ی معلم این کلمه‌های قرآنی را به صورت دسته جمعی و بخش‌بخش بخوانید.
اَبا دَنا سارَ
اَمَرَ اَرادَ اَبانا
سَنا تابَ اَرادا
۴۰

کلمه‌ای مشکل داشت، توجه کلاس را به لوحه جلب می‌کنیم و مجدداً به شیوهٔ صحیح به بخش‌های همان کلمه اشاره می‌کنیم و از کلاس می‌خواهیم همه با هم به صورت دسته‌جمعی آن کلمه را بخش‌بخش بخوانند، سپس از دانش‌آموزی که مشکل داشته است می‌خواهیم در حالی که به بخش‌های کلمه اشاره می‌کنیم، آن کلمه را بخش‌بخش بخواند.

☑ خوب است پس از تدریس و تمرین لوحه، در صورتی که در آن لوحه برخی از کلمات قرآنی که در فارسی نیز به کار می‌رود، از دانش‌آموزان بخواهیم این کلمات را شناسایی کرده و بیان کنند؛ مانند «آدم» و «نور».

هفته اول دی‌ماه

جلسهٔ اول .....

۴ لوحهٔ ۸

☑ برای یادآوری نمادهای جلسات گذشته از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا لوحه‌های ۶ و ۷ را از روی کتاب برای هم‌گروهی خود بخواند و بعد از پنج دقیقه با انتخاب معلم یکی از دانش‌آموزان را انتخاب می‌کنیم تا همه عبارات را برای هم‌کلاسی‌های خود بلند بخواند.

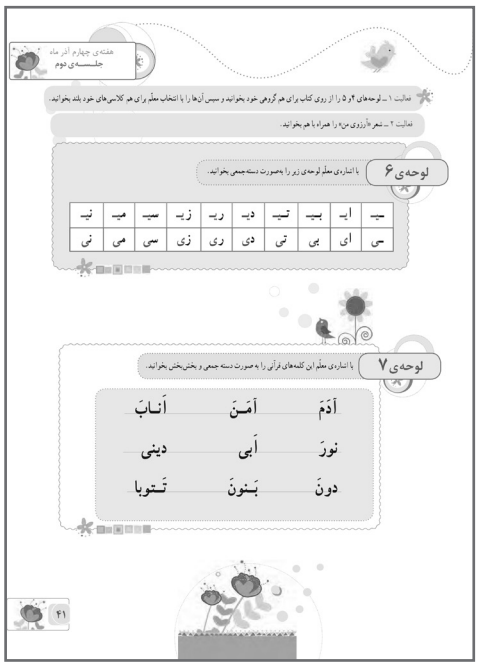
هفته‌ی چهارم آذر ماه
جلسه‌ی دوم

فعالیت ۱ ــ لوحه‌های ۶ و ۷ را از روی کتاب برای هم گروهی خود بخوانید و سپس آن‌ها را با انتخاب معلّم برای هم کلاسی‌های خود بلند بخوانید.

فعالیت ۲ ــ شعر «آرزوی من» را همراه با هم بخوانید.

لوحه‌ی ۶ با اشاره‌ی معلّم لوحه‌ی زیر را به‌صورت دسته‌جمعی بخوانید.

سِـ	اِ‌ـ	بِـ	تِـ	دِ‌ـ	رِ‌ـ	زِ‌ـ	سِـ	مِـ	نِـ
سی	ای	بی	تی	دی	ری	زی	سی	می	نی

لوحه‌ی ۷ با اشاره‌ی معلّم این کلمه‌های قرآنی را به صورت دسته جمعی و بخش‌بخش بخوانید.

اَدَمَ	اَمَـنَ	اَنـابَ
نورَ	اَبی	دینی
دونَ	بَـنونَ	تَـتوبا

۴۱

☑ لوحهٔ شمارهٔ ۸ سورهٔ ناس را در محلی مناسب در کلاس قرار می‌دهیم و فایل صوتی قرائت سورهٔ ناس را پخش می‌کنیم دانش‌آموزان با نگاه کردن به لوحه همراه با شنیدن قرائت به صورت دسته‌جمعی آیات را می‌خوانند.

☑ از میان دانش‌آموزان داوطلب می‌خواهیم آیات سوره ناس را بخوانند.

هفته دوم دی ماه

جلسهٔ دوم .....

۵ *یادآوری و فعالیت «با هم بخوانیم»*

☑ با نگاه به سورهٔ ناس همراه با شنیدن قرائت سورهٔ ناس به صورت دسته‌جمعی در کلاس بخوانند.

☑ لوحه‌های ۵ و ۷ را از روی کتاب برای هم‌گروهی خود بخواند، سپس به انتخاب معلم، آن را برای هم‌کلاسی‌های خودش بخواند.

☑ شعر سورهٔ ناس را هم‌زمان با شنیدن فایل صوتی آن با هم در کلاس می‌خوانیم و یک نام نیز برای آن انتخاب می‌کنیم.

کد فیلم ۳۰
روش تدریس درس چهارم، سوره ناس

هفته‌ی دوم دی ماه
جلسه‌ی دوم

فعالیت ۱ ــ با نگاه به سوره‌ی ناس آن را همراه با کتاب گویا به صورت دسته‌جمعی بخوانید.

فعالیت ۲ ــ لوحه‌های ۵ و ۷ را از روی کتاب برای هم گروهی خود بخوانید، سپس به انتخاب معلّم، آن را برای هم کلاسی‌های خود بخوانید.

فعالیت ۳ - با کمک معلّم خود، این شعر زیبا را با هم بخوانید و برای آن یک نام مناسب بگویید.

با هم بخوانیم

در این دنیا خدایا — مرا پشت و پناهی
کمک کن تا نیفتم — درون پرتگاهی
تویی در هر زمانی — مرا یار و نگهبان
دل و جانم نگه‌دار — به دور از شر شیطان
اگر باشی تو با من — بدی‌ها دور دور است
دل و جانم خدایا — پُر از امید و نور است

کبری هاشمی

هفته سوم دی ماه

جلسهٔ اول .....

۶ داستان «مهربان‌ترین معلم»

☑ بخشی از زمان این جلسهٔ آموزشی را به تکرار و تمرین لوحهٔ سورهٔ ناس اختصاص می‌دهیم. لوحه را در محلی مناسب در کلاس قرار می‌دهیم تا دانش‌آموزان بتوانند به راحتی آن را مشاهده کنند و سپس فایل صوتی سورهٔ ناس را پخش می‌کنیم و بچه‌ها همراه با آن به صورت دسته‌جمعی آیات سورهٔ ناس را می‌خوانند.

☑ داستان «مهربان‌ترین معلم» را برای دانش‌آموزان تعریف می‌کنیم. قبل از آن، از بچه‌ها می‌خواهیم تا حدس بزنند که داستان این تصاویر مربوط به چه کسانی است و چه داستانی داشته‌اند.

☑ اما داستان «مهربان‌ترین معلم»

حسن و حسین علیه‌السلام در اتاق مشغول بازی‌اند و حضرت علی(ع) به همسر خود حضرت فاطمه(س) در انجام کارهای خانه کمک می‌کند. صدای در به گوش می‌رسد. بچه‌ها با خوشحالی به طرف در حیاط می‌دوند و از پشت در صدا می‌زنند شما چه کسی هستید؟ پدربزرگ با لبخند می‌گوید : سلام بچه‌ها من هستم پدربزرگ شما.

بچه‌ها با خوشحالی و لبخند در را باز می‌کنند و به پدربزرگ سلام می‌کنند حضرت محمد(ص) در حالی که آن دو را در بغل گرفته و صورت آنها را می‌بوسد به سوی اتاق حرکت می‌کند. در این هنگام حضرت علی(ع) و حضرت فاطمه(س) نیز به سوی پیامبر خدا(ص) می‌آیند و به او سلام می‌کنند و او را به داخل خانه دعوت می‌کنند. پیامبر هم جواب سلام آنها را می‌دهد و با کودکان داخل خانه می‌شوند. پدربزرگ در حالی که حسن و حسین را روی زانوی خود می‌نشاند از آنها می‌پرسد که بچه‌ها دوست دارید الان به شما سوره‌ای از قرآن را بیاموزم آنها با خوشحالی می‌گویند بله دوست داریم.

آنگاه پیامبر یکی از سوره‌های زیبای قرآن را برای آنها می‌خواند و از آنها می‌خواهد که آیات آن سوره را با او تکرار کنند. حضرت علی و فاطمه با لبخند و شادی به این منظره زیبا نگاه می‌کنند و خدا را به خاطر داشتن چنین فرزندان خوبی شکر می‌کنند و از معلم مهربان آنها نیز تشکر می‌کنند.

۷ قرآن بخوانیم، لوحهٔ ۹ و ۱۰

☑ همانند جلسات گذشته لوحهٔ قرآن را با اشارهٔ صحیح تمرین و کار خواهد شد.

☑ با اشارهٔ معلم، دسته‌جمعی عبارات را می‌خوانند.

☑ در پایان درس نیز از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا از روی کتاب قسمتی از آیات را بخوانند.

☑ همچنین داستان «مهربان‌ترین معلم»را برایمان تعریف کنند.

جلسهٔ دوم .....

۸ لوحهٔ ۱۱ و ۱۲

☑ همانند جلسات و فعالیت‌های گذشته لوحهٔ ۱۰ را تمرین و تکرار می‌کنیم از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا این لوحه را از روی کتاب به صورت انفرادی بخوانند.

☑ سورهٔ ناس را به صورت دسته‌جمعی می‌خوانیم.

هفته چهارم دی‌ماه

جلسهٔ اول .....

۹ داستان «هدیهٔ باارزش»

☑ همانند جلسات گذشته سورهٔ ناس را به صورت انفرادی در گروه‌های دونفره یادآوری می‌کنند.

☑ داستان «مهربان‌ترین معلم» را برای بغل‌دستی خود تعریف کنند.

☑ از طریق تصویرخوانی از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا داستان «هدیهٔ باارزش» را با توجه به تصاویر حدس بزنند و برای ما تعریف کنند.

☑ اما داستان «هدیهٔ باارزش»

امام‌حسین علیه‌السلام تصمیم می‌گیرند به مدرسه فرزند خود سری بزنند و از تلاش‌های معلم او تشکر کنند. به همین خاطر ایشان در یکی از روزها به مدرسه می‌روند، در حالی که معلم مشغول درس دادن به کودکان است و شاگردان نیز با علاقه به صحبت‌های معلم گوش

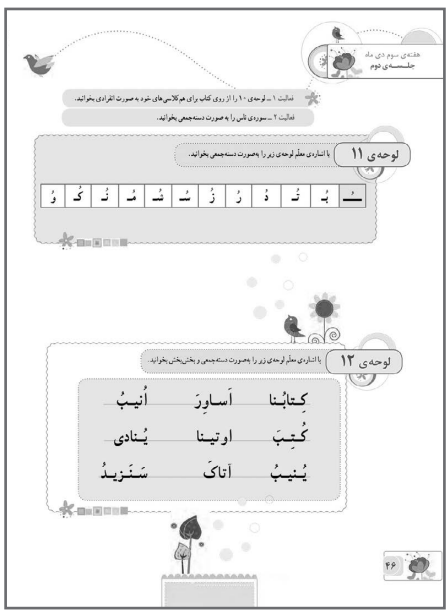

می‌دهند. با دیدن امام حسین علیه‌السلام همهٔ بچه‌ها خوشحال می‌شوند. امام علیه‌السلام به معلم و شاگردان سلام می‌کند و آنها به ایشان خوش‌آمد می‌گویند.

فرزند امام حسین علیه‌السلام به پدر می‌گوید که معلم مهربانمان، به ما سورهٔ حمد را یاد داده است. پدر خوشحال می‌شود و از بچه‌ها می‌خواهد که آن سوره را برای او بخوانند کودکان نیز با خوشحالی آیاتی از سورهٔ حمد را برای ایشان می‌خوانند.

امام حسین علیه‌السلام با لبخند رضایتی که بر لب دارند به بچه‌ها نگاه می‌کنند و در حالی که از معلم مهربان تشکر می‌کنند هدیه‌ای را به او می‌دهند آن معلم هم که امام حسین علیه‌السلام را خیلی دوست دارد از ایشان به خاطر آن هدیهٔ باارزش تشکر می‌کند.

جلسهٔ دوم .....

۱۰ یادآوری ۱

☑ در این هفته به یادآوری تمام آنچه از آیات، پیام قرآنی و داستان تدریس شده خواهیم پرداخت.

☑ در تمرین اول، چهار سوره‌ای که خوانده شده را یادآوری و کار می‌کنیم. سوره‌های توحید، کوثر، عصر و ناس.

☑ در گروه‌های دو یا سه نفره این سوره‌ها را بخوانند.

☑ سپس از بچه‌ها می‌خواهیم تا سوره‌ها را به صورت دسته‌جمعی با هم بخوانند.

☑ در ادامه از دانش‌آموزانی که در خواندن آیات داوطلب‌اند می‌خواهیم که هر سوره‌ای که به خاطر دارند را از حفظ برایمان بخوانند.

هفته‌ی چهارم دی ماه
جلسه‌ی دوم

یادآوری ۱

۱ــ سوره‌هایی را که تاکنون آموخته‌اید، در گروه‌های دو یا سه نفره تمرین کنید و برای هم‌کلاسی‌های خود بخوانید.

۲ــ کنار جمله‌ای که در اول غذا خوردن می‌گوییم، عدد ۱ و کنار جمله‌ای که در پایان آن می‌گوییم، عدد ۲ را بنویسید.

... ــ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعالَمینَ

... ــ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحیمِ

۳ــ یکی از پیام‌های قرآنی درس‌های اوّل تا سوم را برای دوستان خود بخوانید.

۴ــ این کلمات و عبارات قرآنی را بخش بخش بخوانید.

بارَکَ ــــ سَکَنَ ــــ اَرونی

واردُ ــــ مَساکِنَ ــــ رَواکِدَ

۱ــ یا اَبانا

۲ــ وَ اَرِنا مَناسِکَنا

۴۸

■ فعالیت ۲

☑ در تمرین دوم به آداب غذا خوردن اشاره می‌کند.

از دانش‌آموزان می‌خواهیم که با شماره مشخص کنند که کدام عبارت قرآنی را در اول غذا خوردن می‌گوییم «بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحیمِ» و کدام عبارت را بعد از غذا خوردن «اَلحَمدُلِلّٰهِ رب العالمین».

☑ اگر دانش‌آموزان این دو عبارت قرآنی را نتوانستند روخوانی کنند، به صورت کلی‌خوانی نیز کفایت می‌کند.

■ فعالیت ۳

☑ یکی از پیام‌های قرآنی را به‌صورت گروهی به صورت نمایش اجرا کنند.

☑ از درس اول تا چهارم با پنج پیام قرآنی آشنا شده‌اند. در ابتدا هر پنج پیام قرآنی با هم به صورت دسته‌جمعی پیام قرآنی آن تصویر را بخوانیم و سپس دانش‌آموزان، آن را به صورت نمایش اجرا می‌کنند.

■ فعالیت ۴

☑ از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا عبارات قرآنی را به صورت بخش‌بخش بخوانند.

☑ ابتدا به بچه‌ها فرصت می‌دهیم تا عبارات قرآنی را به صورت فردی و سپس گروهی بخش‌بخش بخوانند و در نهایت سعی می‌کنیم از تمام بچه‌ها بپرسیم و هر کدام به انتخاب ما یک یا دو عبارت قرآنی را برای کلاس بلند بخوانند.

■ تذکر

هدف اصلی از روخوانی قرآن در دورهٔ ابتدایی صحیح خواندن عبارات قرآنی است و اما در کیفیت خواندن، مراحلی وجود دارد که ابتدا به صورت بخش‌بخش است ولیکن به مرور زمان و به تدریج انتظار داریم از این مرحله عبور کرده و به مرحلهٔ شمرده و آرام خواندن برسد.

ما هیچ‌کدام از دانش‌آموزان را به لحاظ کیفیت خواندن (بخش‌خوانی، شمرده‌خوانی و روان‌خوانی) در یک مرحله متوقف نخواهیم کرد.

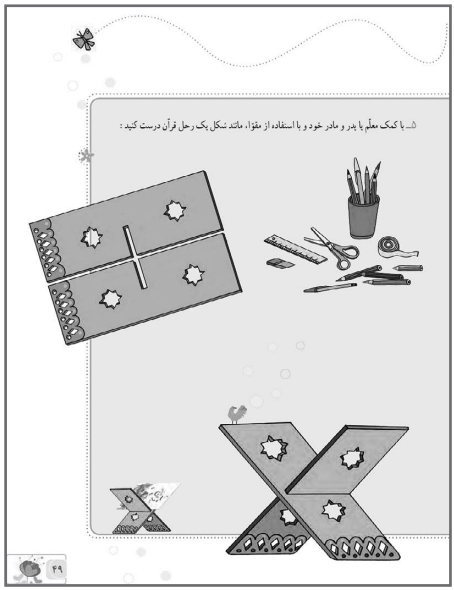

■ فعالیت ۵

☑ در این فعالیت از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا با کمک مقوا یک رحل قرآن درست کنند. از جمله اهداف این درس، ارتباط با درس‌هایی چون هنر و ریاضی است.

☑ از دانش‌آموزان می‌خواهیم با کمک اولیا و معلم این کاردستی را درست کنند.

☑ همچنین در جلساتی که قرآن داریم بچه‌ها می‌توانند رحل‌های درست شده را با خود بیاورند و در نمازخانهٔ مدرسه کتاب‌های قرآن خود را روی آن گذاشته و قرآن بخوانند.

درس پنجم

کودک مسلمان

اهداف

۱ ایجاد فضای جذاب برای تقویت انگیزه و علاقه به یادگیری قرآن و روخوانی آن
۲ توانایی خواندن برخی کلمات سادهٔ قرآنی به صورت بخش‌بخش
۳ تقویت علاقه به شنیدن آیات سورهٔ حمد از نوار آموزشی
۴ علاقه به خواندن سورهٔ حمد به صورت دسته‌جمعی
۵ آشنایی با نماز و مسجد و تقویت علاقهٔ دانش‌آموزان به یادگیری نماز
۶ آشنایی با پیام قرآنی دربارهٔ پاکیزگی و سعی در رعایت آن
۷ آشنایی با برخی از آداب و رفتار اسلامی دربارهٔ نظم و پاکیزگی
۸ تقویت علاقه به خواندن روزانهٔ قرآن کریم

رسانه‌های آموزشی

کتاب درسی، نوار یا سی‌دی آموزشی، کتاب راهنمای معلم

درس	عنوان درس	شمارهٔ صفحه	بودجه‌بندی درس پنجم		
پنجم	کودک مسلمان سورهٔ حمد	۵	بهمن	هفتهٔ اول	جلسهٔ اول : کودک مسلمان ـ با هم بخوانیم
					جلسهٔ دوم : پیام قرآنی
				هفتهٔ دوم	جلسهٔ اول : لوحهٔ ۱۲ و لوحهٔ ۱۴
					جلسهٔ دوم : لوحهٔ ۱۵
				هفتهٔ سوم	جلسهٔ اول : با هم بخوانیم «شعر»
					جلسهٔ دوم : خواندن سورهٔ حمد دسته‌جمعی با نوار
				هفتهٔ چهارم	جلسهٔ اول : قرآن بخوانیم، لوحهٔ ۱۶ و ۱۷
					لوحهٔ ۱۸ و لوحهٔ ۱۹

هفته اول بهمن ماه

جلسهٔ اول .....

۱ *تصویرخوانی با موضوع «کودک مسلمان»*

☑ از دانش‌آموزان می‌خواهیم با دقت به تصاویر نگاه کنند و آنچه را که می‌بینند را بیان کنند.

کد فیلم ۳۱
روش تدریس
درس پنجم
قسمت ۱

از جمله مواردی که نیاز است تا توجه دانش‌آموزان را به آن جلب کرد عبارت‌اند از :

☑ سحرخیزی

☑ دست و صورت شستن پس از برخاستن از خواب

☑ نماز خواندن

☑ خواندن روزانهٔ قرآن

☑ گفتن «بِسمِ اللّٰهِ الرَّحمٰنِ الرَّحیمِ».

۲ *فعالیت «با هم بخوانیم»*

☑ یک بار شعر را همراه با دانش‌آموزان می‌خوانیم.

☑ فایل صوتی شعر را پخش می‌کنیم.

☑ دوباره همراه با دانش‌آموزان این شعر را هم‌خوانی می‌کنیم.

☑ بهتر است تصاویر یا کلیپی از هنگام برخواستن از خواب و وضو گرفتن و نماز خواندن را در کلاس به نمایش بگذاریم؛ و در ادامه در مورد فیلم با بچه‌ها صحبت کنیم و آنگاه شعر را بخوانیم. گفت‌وگو در مورد ارتباط فیلم پخش شده با شعر می‌تواند به فهم شعر توسط بچه‌ها کمک کند.

جلسهٔ دوم .....

۳ پیام قرآنی

«یا بُنَیَّ اَقِمِ الصَّلاةَ»

لقمان ۱۷

☑ در ابتدای این جلسه با نشان دادن تصاویر مربوط به مساجد و نماز خواندن افراد به شعر «منم بچه مسلمان» اشاره می‌کنیم و دوباره این شعر را با هم می‌خوانیم.

☑ تا به حال چه کسانی به مسجد رفته‌اند؟ اگر خاطره‌ای از آن روز دارید برایمان تعریف کنید.

☑ عبارت پیام قرآنی را به دانش‌آموزان نشان می‌دهیم و فایل صوتی آن را پخش می‌کنیم.

هم‌زمان با آن یک صدا پیام قرآنی را می‌خوانیم. بعد از معنی کردن، توجه دانش‌آموزان را به عبارت «صَلاة» جلب می‌کنیم. صَلاة به معنای نماز، تا به حال این عبارت را کجا شنیده‌اید؟

☑ از دانش‌آموزانی که می‌توانند اذان بگویند می‌خواهیم که در کلاس اذان بگویند، زمانی که به عبارت «حَیَّ عَلَی الصَّلاة» می‌رسند. در مورد معنای آن با دانش‌آموزان گفت‌وگو می‌کنیم. فایل صوتی اذان را نیز می‌توانیم استفاده کنیم.

هفته دوم بهمن ماه

جلسهٔ اول .....

۴ لوحهٔ ۱۳ و ۱۴

هفته‌ی دوم بهمن ماه
جلسه‌ی اول

تلاوت ۱ ــ پیام قرآنی درس را برای هم‌کلاس‌های خود بخوانید.
تلاوت ۲ ــ شعر «منم بچه مسلمان» را به صورت دسته‌جمعی بخوانید.

لوحه‌ی ۱۳ با اشاره‌ی معلّم لوحه‌ی زیر را به‌صورت دسته‌جمعی بخوانید.

اَبَ	اَتَـ	اَدَ	اَرَ	اَزَ	اَسَـ	اَشَـ	اَفَ	اَکَ	اَمَ
اِبَ	اِتَـ	اِدَ	اِرَ	اِزَ	اِسَـ	اِشَـ	اِفَ	اِکَ	اِمَ
اُبَ	اُتَـ	اُدَ	اُرَ	اُزَ	اُسَـ	اُشَـ	اُفَ	اُکَ	اُمَ

لوحه‌ی ۱۴ با اشاره‌ی معلّم لوحه‌ی زیر را به‌صورت دسته‌جمعی و بخش‌بخش بخوانید.

اَمَری اَشْکُرَ اَکْفُرَ
کَشَفَ کاشِفَ مُسْرِفینَ

۵۳

کد فیلم ۳۲
روش تدریس درس
پنجم قسمت ۲

جلسهٔ دوم .....

۵ لوحهٔ ۱۵ سورهٔ «حمد»

کد فیلم ۳۴
روش تدریس درس
پنجم سکون

☑ در ابتدا این جلسه نیز پیام قرآنی را با نشان دادن تصاویری از مساجد و مسلمانانی که در حال خواندن قرآن و نمازند شروع می‌کنیم.

☑ لوحهٔ ۱۴ را از روی کتاب درسی برای هم‌گروه خود به صورت انفرادی بخوانند.

☑ لوحهٔ ۱۵ سورهٔ توحید را در محل مناسب قرار می‌دهیم و دانش‌آموزان به آن نگاه می‌کنند و فایل صوتی آیات ۱ تا ۴ را پخش می‌کنیم و به صورت دسته‌جمعی همراه با آن می‌خوانیم.

هفته سوم بهمن ماه

جلسهٔ اول .....

۶ فعالیت «با هم بخوانیم» شعر سورهٔ «حمد»

☑ در شروع این جلسه با نگاه به سورهٔ حمد، آیات ۱ تا ۴ را همراه با شنیدن فایل صوتی آیات به صورت دسته‌جمعی می‌خوانیم.

☑ فایل صوتی این شعر را پخش می‌کنیم و به صورت دسته‌جمعی این اشعار را می‌خوانیم.

☑ به مفاهیم و مضامین شعر نیز بپردازیم. به کمک تصاویر و فیلم مانند: (تصاویر و فیلم از کسانی که دست به دعا برداشتند، یا سجده می‌کنند ـ تصاویری از کرهٔ زمین، ابر، آسمان) فیلمی از یکی از امامان، یا پیامبران کسانی که از جانب خدا آمده‌اند، تا ما راه راست را گم نکنیم.

جلسهٔ دوم

کد فیلم ۳۳
روش تدریس درس
پنجم قسمت ۳

۷ *یادآوری*

☑ فعالیت ۱ــ شعر سورهٔ حمد را یک بار به صورت دسته‌جمعی می‌خوانیم.

☑ فعالیت ۲ــ لوحهٔ سورهٔ حمد را در محل مناسب در کلاس قرار می‌دهیم و سپس به مدت ده دقیقه آیات مربوط به آن را همراه با پخش صوت آن می‌خوانیم.

☑ در ادامهٔ آیات ۵ تا ۷ را نیز به همراه پخش صوت آیات به صورت دسته‌جمعی می‌خوانیم.

☑ در این جلسه یک ارزیابی از روند آموزش و اشکالات دانش‌آموزان و مقدار پیشرفت بچه‌ها را نیز می‌توانیم داشته باشیم.

هفته چهارم بهمن‌ماه

جلسهٔ اول

۸ *فعالیت قرآن بخوانیم: لوحهٔ ۱۶ و ۱۷*

☑ در آغاز این جلسه سورهٔ حمد را دانش‌آموزان همراه با پخش فایل صوتی آن به صورت دسته‌جمعی می‌خوانند.

☑ همانند جلسات گذشته و اشارهٔ صحیح به حرکات همراه با مکث و آرامش در اشاره کردن، حرکات را نشان می‌دهیم و دانش‌آموزان ترکیب حرف و حرکت را می‌خوانند. (لوحهٔ ۱۶)

☑ لوحهٔ ۱۷ را نیز همانند گذشته و رعایت موارد مهم در حین اشاره کردن بدون آنکه خودمان بخوانیم با نشان دادن حرکات بچه‌ها عبارات جدید قرآنی را می‌خوانند.

هفته‌ی چهارم بهمن ماه
جلسه‌ی دوم

فعالیت ۱ ـ به لوحه‌ی سوره‌ی حمد نگاه کنید و آن را همراه با کتاب‌گویا به صورت دسته‌جمعی بخوانید.

فعالیت ۲ ـ لوحه‌ی ۱۷ را از روی کتاب برای هم‌کلاسی‌های خود به صورت انفرادی بخوانید.

لوحه‌ی ۱۸ با اشاره‌ی معلم لوحه‌ی زیر را به‌صورت دسته‌جمعی بخوانید.

جَ	جِ	جُ	جا	جیـ	جی	جو	اُجْ
هَ	هِ	هُ	ها	هیـ	هی	هو	اُهْ

هَ	هِ	هُ
هَـ	هِـ	هُـ

لوحه‌ی ۱۹ با اشاره‌ی معلّم این عبارات قرآنی را به صورت دسته‌جمعی و بخش بخش بخوانید.

۱ـ نَجْزی مَنْ شَکَرَ

۲ـ خَلَقَنی فَهُوَ یَهْدینِ

۳ـ وَ یَهْدی اِلَیْهِ مَنْ اَنابَ

۴ـ لَها ما کَسَبَتْ وَ لَکُمْ ما کَسَبْتُمْ

۵۸

جلسهٔ دوم .....

۹ *یادآوری و آموزش لوحهٔ ۱۹ و ۲۰*

☑ در ابتدای جلسه لوحهٔ سورهٔ حمد را در مقابل چشمان دانش‌آموزان قرار می‌دهیم و همراه با پخش فایل صوتی آن به صورت دسته‌جمعی آیات سورهٔ حمد را می‌خوانیم.

☑ لوحهٔ ۱۷ را از روی کتاب برای هم‌کلاسی‌های خود به صورت انفرادی می‌خواند.

☑ لوحهٔ ۱۸ و ۱۹ را نیز مانند آنچه که در جلسات گذشته در مورد اشاره به آیات گفته شد تدریس می‌شود.

هفته اول اسفندماه

جلسهٔ اول .....

۱۰ *پیام قرآنی*

«وَ ثِیابَکَ فَطَهِّر»

مُدَثِّر، آیهٔ۴

☑ در آغاز این جلسه نیز ابتدا دانش‌آموزان با نگاه کردن به سورهٔ حمد، همراه با پخش فایل صوتی به صورت دسته‌جمعی آیات را می‌خوانند.

☑ لوحهٔ ۱۹ را از روی کتاب برای هم‌کلاسی‌های خود به صورت دسته‌جمعی می‌خوانند.

☑ در صورتی که در هر کدام از مراحل خواندن آیات دانش‌آموزان دچار اشکال در روخوانی‌اند با اشاره

صحیح و فرصت دوباره سعی می‌کنیم تا به سطح مطلوبی از مهارت روخوانی و سواد قرآنی برسند. سعی می‌کنیم از هیچ‌کدام از این موارد بی‌تفاوت نگذریم.

☑ پیام قرآنی را بر روی تابلوی کلاس می‌نویسیم و هم‌صدا با پخش فایل صوتی آن، آیات را می‌خوانیم و معنای آن را به کمک تصاویر تدریس می‌کنیم.

☑ از فیلم و کارتون مرتبط با موضوع درس استفاده می‌کنیم. همچنین در مورد تصاویر کتاب نیز گفت‌وگو می‌کنیم.

☑ شعر پیام قرآنی را نیز می‌توانیم روی تابلوی کلاس نوشته و نظر دانش‌آموزان را در مورد آن بپرسیم.

☑ زمانی که شما به مدرسه می‌روید چه کارهایی را انجام می‌دهید؟

☑ نقاشی خودتان را بکشید هنگامی که به منزل می‌روید و کارهایی را که انجام می‌دهید را در نقاشی مشخص کنید. سپس نقاشی را به کلاس بیاورید.

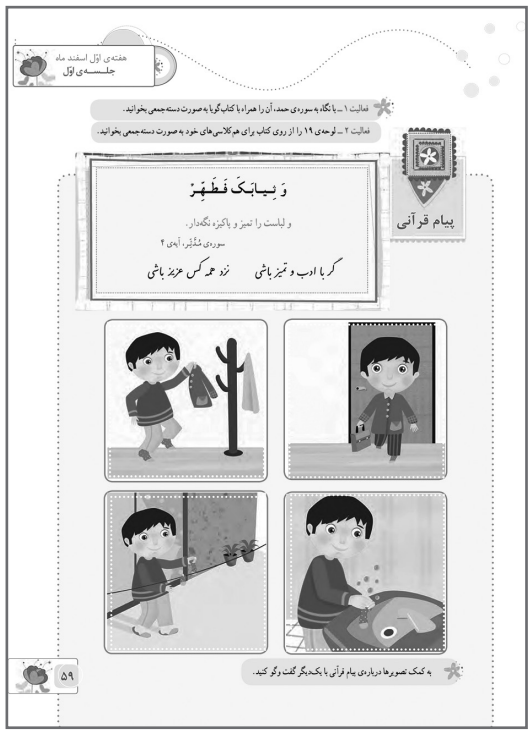

درس ششم

مدرسهٔ ما

اهداف

۱ ایجاد فضای جذاب برای تقویت انگیزه و علاقه به یادگیری قرآن و روخوانی آن
۲ توانایی خواندن برخی کلمات سادهٔ قرآنی به صورت بخش‌بخش
۳ تقویت علاقه به شنیدن آیات سورهٔ فَلَق از نوار آموزشی و به صورت دسته‌جمعی
۴ آشنایی با حروف ناخوانا در قرآن
۵ توانایی خواندن کلمات دارای تشدید به صورت بخش‌بخش
۶ آشنایی با پیام قرآنی دربارهٔ اهمیت و ارزش آموختن علم و دانش
۷ تقویت علاقه به دعا کردن و سخن گفتن با خدا
۸ آشنایی با ارزش آموختن قرآن از نظر امامان معصوم علیهم‌السلام
۹ تقویت علاقه به خواندن روزانهٔ قرآن کریم

رسانه‌های آموزشی

کتاب درسی، نوار یا سی‌دی آموزشی، کتاب راهنمای معلم

درس	عنوان درس	شمارهٔ صفحه	بودجه‌بندی درس ششم		
ششم	مدرسهٔ ما – سورهٔ فلق – کلاس قرآن	۲۲	اسفند	هفتهٔ اول	جلسهٔ اول : پیام قرآنی
					جلسهٔ دوم : درس ۶ مدرسهٔ ما
				هفتهٔ دوم	جلسهٔ اول : قرآن بخوانیم، لوحهٔ ۲۱ سورهٔ فلق
					جلسهٔ دوم : با هم بخوانیم، شعر سورهٔ فلق
				هفتهٔ سوم	جلسهٔ اول : قرآن بخوانیم، لوحهٔ ۲۲
					جلسهٔ دوم : پیام قرآنی
				هفتهٔ چهارم	جلسهٔ اول : کلاس قرآن
					جلسهٔ دوم :

هفته دوم اسفند ماه

جلسهٔ اول

کد فیلم ۳۵
روش تدریس درس ششم، الف ناخوانا، صفحهٔ ۶۱

۱ *تصویرخوانی، قرآن بخوانیم لوحهٔ ۲۰*

از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا با دقت به تصاویر نگاه کنند. به موارد زیر توجه شود :

- ☑ نقش مدیر و معلم
- ☑ قرآنی که در دست معلم است
- ☑ پرچم ایران
- ☑ نام مدرسه

قرآن بخوانیم

این کلمه‌های فارسی را بخوانید.

خواهَـر خوانـدَن

خوا ← خا

لوحه‌ی ۲۰ اکنون با اشاره‌ی معلّم این کلمات و عبارات قرآنی را به صورت دسته‌جمعی و بخش‌بخش بخوانید.

قاموا اُمِـروا اَسْلِـموا

۱ـ وَ لا تُسْـرِفوا

۲ـ قالوا لا تَـخَـفْ

۳ـ قُلْ هاتوا بُرْهانَـکُمْ

۴ـ وَ لا تَـلْـمِـزوا اَنْـفُسَـکُمْ

۶۱

☑ دوستی بچه‌ها

☑ کمک آنها به یکدیگر در تمیز نگه داشتن مدرسه

☑ لوحهٔ ۲۰ را در جای مناسب قرار داده و در حین تدریس و آموزش به موارد زیر توجه کنید :

☑ در آموزش نماد حرف ناخوانا بهتر است که کلمات «خواهر، خواندن و خواب» را یکی‌یکی روی تابلوی کلاس بنویسیم. و حرف «و» را با یک رنگ متمایز کنیم. در ردیف پایین هر کدام از کلمات نوشته شده دوباره این عبارات را می‌نویسیم.

ـ «خواهر، خواندن و خواب»

ـ «خاهر، خاندن و خاب»

حرف «و» را پاک می‌کنیم و از دوباره کلمات را می‌خوانیم. هم‌زمان به دانش‌آموزان می‌گوییم که چون رنگ لباس این حرف با بقیه فرق می‌کند حذف می‌شود. اگر کلاس مجهز به سیستم هوشمند باشد، زمانی که حرف «و» را حذف می‌کنید به صورت خودکار دو حرف کناری به هم می‌چسبند و آن عبارتی را که مورد نظر ما است نمایان می‌شود و این موضوع به تدریس ما کمک می‌کند.

یک نوار کاغذی درست کنید و آن را به سه قسمت تقسیم کنید قسمت اول حرف خوانای اول و قسمت دوم حرف ناخوانا و قسمت سوم حرف خوانای سوم.

مثال : از قسمت دو خط همان‌طور که مشاهده می‌کنید کاغذ را تا کنید حرف «و» پنهان می‌شود و به این وسیله دانش‌آموزان را به حرفی که نوشته می‌شود، ولی خوانده نمی‌شود متوجه می‌کنید.

این موضوع را تعمیم می‌دهیم به عبارات و کلماتی که در عربی و قرآن وجود دارد که حروفی هستند که نوشته می‌شود ولیکن خوانده نمی‌شوند و آن را با یک رنگ مشخص کرده‌اند. این قسمت می‌بایست چندین بار با دانش‌آموزان تمرین و کار شود.

☑ هنگام اشاره به لوحهٔ ۲۰ ما نیز هیچ‌گاه حروف ناخوانا را نشان نمی‌دهیم و ملاک درست خواندن بچه‌ها هنگام اشاره است.

☑ در پایان تدریس، از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا از روی کتاب نیز یک بار برای هم‌کلاسی خودش به صورت انفرادی و بار دیگر با انتخاب ما یک عبارت را برای دانش‌آموزان کلاس بخواند.

هفته سوم اسفند ماه

جلسهٔ اول

۲ آموزش لوحهٔ ۲۱ سورهٔ فلق

☑ **فعالیت ۱** : در ابتدای این جلسه لوحهٔ شماره ۲۰ مجدد تمرین و یادآوری می‌شود.

☑ لوحهٔ ۲۱ سورهٔ فلق را همانند آموزش تمام لوحه‌های گذشته با روش اشاره صحیح تدریس می‌شود.

☑ **فعالیت ۲** : از دانش‌آموزانی که به صورت داوطلب آمادگی خواندن این آیات را دارند می‌خواهیم تا با صدای بلند برای تمام بچه‌های کلاس بخوانند.

دانش‌آموزان را تشویق کنیم به خواندن سورهٔ فلق در منزل کنار پدر و مادرشان خودمان نیز همین کار را انجام می‌دهیم؛ یعنی به دانش‌آموزان می‌گوییم که امروز من هم سعی می‌کنم سورهٔ فلق را بخوانم. این موضوع از آن جهت که الگوی شاگردانمان هستیم قابل تأمل است. فردای آن روز که وارد کلاس می‌شویم بعد از سلام و احوال‌پرسی به بچه‌ها می‌گوییم که آیهٔ مورد نظر را خوانده‌ایم و سپس از دانش‌آموزان می‌خواهیم آنهایی که در منزل قرآن خوانده‌اند دست‌هایشان را بالا ببرند. آنها را تشویق می‌کنیم و از کسانی که دست بلند نکردند با لحنی مهربانانه خواهش می‌کنیم که وقتی امروز به منزل می‌روند. سورهٔ تدریس شده را بخوانند و خوشحال شدن خودمان را از این اتفاق به دانش‌آموزان انتقال می‌دهیم.

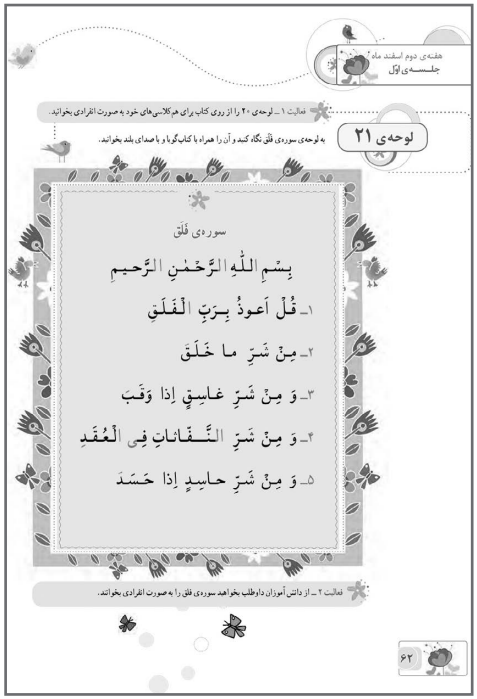
هفته‌ی دوم اسفند ماه
جلسه‌ی اول

فعالیت ۱ ــ لوحه‌ی ۲۰ را از روی کتاب برای هم‌کلاسی‌های خود به صورت انفرادی بخوانید.

لوحه‌ی ۲۱

به لوحه‌ی سوره‌ی فَلَق نگاه کنید و آن را همراه با کتاب‌گویا و با صدای بلند بخوانید.

سوره‌ی فَلَق

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحیمِ

۱ـ قُلْ اَعوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ

۲ـ مِنْ شَرِّ ما خَلَقَ

۳ـ وَ مِنْ شَرِّ غاسِقٍ اِذا وَقَبَ

۴ـ وَ مِنْ شَرِّ النَّفّاثاتِ فِی الْعُقَدِ

۵ـ وَ مِنْ شَرِّ حاسِدٍ اِذا حَسَدَ

فعالیت ۲ ــ از دانش آموزان داوطلب بخواهید سوره‌ی فلق را به صورت انفرادی بخوانند.

۶۲

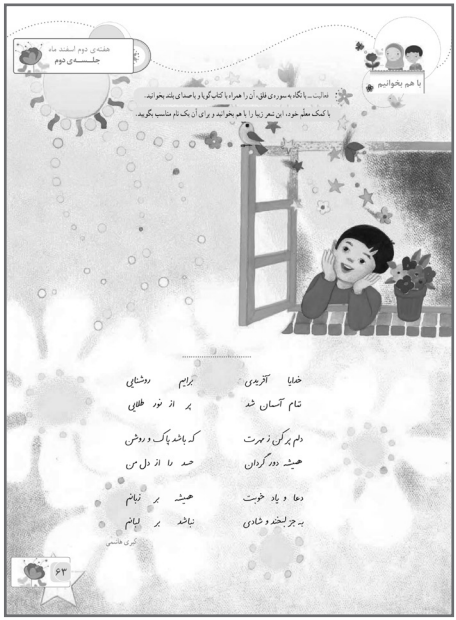

جلسهٔ دوم .....

۳ فعالیت «با هم بخوانیم» شعر سورهٔ فلق

☑ سورهٔ فلق را دوباره از روی لوحه همراه با فایل صوتی آن می‌خوانیم.

☑ شعر را نیز مانند تمام شعرهای جلسات گذشته می‌خوانیم. سعی کنیم این اشعار را خودمان حفظ کنیم و در ساعات و زنگ‌های دیگر آن را همراه با دانش‌آموزان زمزمه کنیم این عمل باعث می‌شود دانش‌آموزان نیز آن را حفظ کنند. (هرچند که هدف حفظ این ابیات نیست.)

هفته چهارم اسفند ماه

جلسهٔ اول .....

۴ یادآوری روخوانی سورهٔ فلق و شعر مربوط به آن و آموزش لوحهٔ ۲۲

آموزش لوحه همانند جلسات گذشته و روش صحیح اشاره به آیات تدریس می‌شود.

جلسهٔ دوم

۵ پیام قرآنی

« رَبِّ زِدنی عِلـمًا »

طه، ۱۱۴

بعد از یادآوری سورهٔ فلق و عبارات لوحهٔ ۲۲ جلسهٔ گذشته به مفهوم و تدریس پیام قرآنی می‌پردازیم.

☑ عبارت پیام قرآنی را بر روی تابلوی کلاس نوشته و با پخش صوت آن دسته‌جمعی به همراه معنای آن می‌خوانیم.

☑ از دانش‌آموزان می‌پرسیم که کدام عبارت قرآنی این پیام برای آنها آشناست؟

☑ توجه بچه‌ها را به دو کلمهٔ «رب» و «علم» جلب می‌کنیم. کجاها شما کلمهٔ «رب» را شنیده‌اید؟ زمانی که کسی دعا می‌کند آخر دعا چه عباراتی را می‌گوییم.

«آمین یا رب العالمین» و همچنین عبارت «علم» می‌توانید چند هم‌خانواده برای علم بگوییم. (علوم، عالم، معلوم) و به این صورت کلمات مورد نظر را در ذهن دانش‌آموزان درونی می‌کنیم.

☑ از تصاویر کتاب استفاده می‌کنیم و نظر بچه‌ها را در مورد هر کدام از تصاویر می‌پرسیم. خوب است که قبل از آن از تصاویر دانشمندان و آرامگاه‌های آنان استفاده کنیم، یا کلیپی از سرگذشت یکی از آنان را برای دانش‌آموزان پخش کنیم و در ادامه از بچه‌ها بپرسیم چه کسانی دوست دارند مانند دانشمندان و متفکران باشند؟

همگی دست به دعا برداریم و از خداوند بخواهیم که علم ما را مانند دانشمندان که به آنها علم دادی به ما هم علم بدهد و پیام قرآنی را بخوانیم و در پایان بگوییم : «آمین یا رب العالمین»

☑ با توجه و دقت در هر کدام از زمینه‌ها بر اطلاعات و آگاهی‌های ما اضافه می‌شود مطابق شکل تحقیق در طبیعت، خواندن قرآن، سؤال پرسیدن در مورد نقاشی و درست کردن کاردستی. در هر حوزه‌ای که وارد شویم

در همان قسمت اطلاعات و دانش خوبی پیدا خواهیم کرد. دانش و دانستن ارتباط پدیده‌های طبیعت، آگاه شدن از سخن خداوند، مهارت در درست کردن کارهای هنری و...

☑ استفاده از تصاویر و فیلم‌های مربوط به کسانی که مهارت و دانش خاصی در زمینه‌های مختلف به‌دست آورده‌اند نیز می‌تواند به جذابیت کلاس بیفزاید. یا دعوت از کسانی که قاری قرآن هستند، کسی که نقاش و طراح خوبی است و... به کلاس

☑ با نزدیک شدن به عید نوروز از دانش‌آموزان بخواهیم تا با دقت به محیط پیرامون خودشان نگاه کنند و اگر در سفر به شهرهای مختلف می‌روند از دانشمندان و عالمان آن منطقه نیز اطلاعاتی به دست بیاورند و در کلاس ارائه کنند.

هفته سوم فروردین ماه

جلسهٔ اول .....

۶ *داستان کلاس قرآن*

ابتدای این جلسه با نگاه کردن به لوحهٔ سورهٔ فلق همراه با پخش صوت آیات به صورت دسته‌جمعی آن را می‌خوانیم.

☑ پیام قرآنی را دوباره به کمک تصاویر و فیلم‌های تهیه شده یادآوری می‌کنیم.

☑ به کمک تصاویر از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا داستان این تصاویر را برایمان تعریف کنند.

☑ اما داستان «کلاس قرآن»

دانش‌آموزان با علاقهٔ فراوان مشغول یادگیری علم و دانش‌اند و از معلم خود می‌پرسند و معلم هم با مهربانی پاسخ آنها را می‌دهد. در این وقت، ناگهان صدای در شنیده می‌شود و سپس امام حسن مجتبی علیه‌السلام وارد کلاس درس شده و به همهٔ آنها سلام می‌کنند. معلم و بچه‌ها با خوشحالی به سوی امام حسن علیه‌السلام می‌روند. امام به طرف معلم می‌آید و در کنار آنها می‌نشینند و سپس در حالی که کودکان را تشویق و نوازش می‌کند از آنها می‌خواهد که خوب درس بخوانند و قرآن بیاموزند تا در آینده از آن استفاده کنند و انسان‌های بزرگی شوند.

☑ نمایش این داستان را می‌توانیم در کلاس به کمک دانش‌آموزان انجام دهیم.

☑ از بچه‌ها بخواهیم تا این داستان را برای اعضای خانواده تعریف کنند.

☑ نظر دانش‌آموزان را در مورد داستان و نوع رفتار امام حسن(ع) را جویا شده و نکاتی که در این داستان وجود داشت را از زبان بچه‌ها بشنویم و آن را تقویت کنیم. نکاتی چون :

- ☑ علاقه به یادگیری و علم و دانش
- ☑ اهمیت و نقش افراد جامعه مانند معلم و کودکان
- ☑ آشنایی با امامان معصوم و رفتارهای پسندیدهٔ آنان
- ☑ تقویت و علاقه به خواندن قرآن و یادگیری و انس با آن
- ☑ آشنایی با برخی از آداب تلاوت کتاب خدا (نظم و پاکیزگی، قرار دادن قرآن روی رحل و...)
- ☑ انجام کارهایی که خدا دوست دارد.

هفته چهارم فروردین ماه

در این هفته و در طی دو جلسهٔ آموزشی لوحه‌های شمارهٔ ۲۳، ۲۴ و ۲۵ در قسمت روخوانی آیات آموزش داده می‌شود. نمادی که تدریس می‌شود مربوط به حرکت «تشدید» است.

کد فیلم ۳۶
روش تدریس درس ششم/ تشدید

از عبارات و کلمات فارسی می‌توانیم استفاده کنیم. کلماتی چون تشکّر، بنّا، معمّا و... این کلمات را بر روی تخته به این شکل می‌نویسیم. «بننا»، «تشککر» از بچه‌ها می‌خواهیم آن را بخوانند و می‌پرسیم در عبارت «بننا» چند بار حرف «ن» را می‌شنوید؟ (پاسخ : دو بار) چند کلمه را به این شکل نوشته و پرسیده می‌شود در ادامه «ن» اول بدون حرکت است و «ن» دوم به حرف بعدی متصل شده است.

هفته‌ی سوم فروردین ماه
جلسه‌ی اول

فعالیت ۱ ـ با دقت، به مواردی فوق آن را همراه با کتاب‌گویا به صورت دسته جمعی بخوانید.
فعالیت ۲ ـ پیام قرآنی درس را به صورت دسته‌جمعی بخوانید.

قرآن بخوانیم

این کلمات فارسی را بخوانید.

اَوّل نقّاشی

لوحه‌ی ۲۳
با انتباه‌ی معلم این کلمات قرآنی را به‌صورت دسته‌جمعی و بخش‌بخش بخوانید.

اَمّـا ← اَمَـا اِنّـنـا ← اِنَـا
کُـلّـلَ ← کُـلَّ رَبّـبِ ← رَبِّ
اِنَّ مَـدَّ اِنّـی
قَلَّ جَـنّـاتُ تَـبَّـتْ
فَـبَـشِّـرْ یَـسَّـرْنـا تَـمَّـتْ

۶۸

توجه : زمان اشاره، از حرکت کوتاه به سمت علامت تشدید می‌رویم و آن را نشان می‌دهیم به عنوان نمایندهٔ ساکن و کمی مکث می‌کنیم تا دانش‌آموزان متوجه شوند که عبارت دو بار خوانده می‌شود. سپس از همان تشدید به سمت حرکت بعدی و آن را نشان می‌دهیم. از دانش‌آموزان می‌پرسیم که چند بار حرف «ن» را در عبارت «بنّا» شنیده‌اند. حتماً با اشارهٔ صحیح شما خواهند گفت دو بار و به این شکل تمرینات و کلماتی بیشتری را به جهت تثبیت این درس کار خواهیم کرد.

■ تذکر

یادگیری نماد تشدید مستلزم صبر و بردباری ماست و با تأمل و مکث به جا این موضوع را تدریس کنیم. چرا که آنچه انجام می‌دهیم پایه‌ای است برای یادگیری نمادهای بعدی.

درس هفتم

پیامبران خدا

اهداف

۱ آشنایی با پنج پیامبر بزرگ الهی
۲ ایجاد فضای جذاب برای تقویت انگیزه و علاقه به یادگیری قرآن و روخوانی آن
۳ توانایی خواندن برخی کلمات سادهٔ قرآن به صورت بخش‌بخش
۴ تقویت علاقه به شنیدن آیات سورهٔ نصر از نوار آموزشی
۵ توانایی خواندن سورهٔ نصر و شعر آن به صورت دسته‌جمعی
۶ آشنایی با ذکر صلوات و تقویت علاقه به گفتن آن
۷ تقویت علاقه به پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله و خاندان پاک او
۸ تقویت علاقه به خواندن روزانهٔ قرآن کریم

رسانه‌های آموزشی

کتاب درسی، نوار یا سی‌دی آموزشی، کتاب راهنمای معلم

درس	عنوان درس	شمارهٔ صفحه	بودجه‌بندی درس هفتم		
هفتم	پیامبران خدا - سورهٔ نصر - کودکی حضرت موسی علیه‌السلام	۷	فروردین	هفتهٔ سوم	جلسهٔ اول : قرآن بخوانیم لوحهٔ ۲۳ «تشدید»
					جلسهٔ دوم : لوحهٔ ۲۴ «ترکیب حروف»
				هفتهٔ چهارم	جلسهٔ اول : درس هفتم پیامبران خدا
					جلسهٔ دوم : قرآن بخوانیم، لوحهٔ ۲۶ و لوحهٔ ۲۷
				هفتهٔ اول	جلسهٔ اول : لوحهٔ ۲۸ سورهٔ نصر
					جلسهٔ دوم : با هم بخوانیم شعر سورهٔ نصر
				هفتهٔ سوم	جلسهٔ اول : داستان کودکی حضرت موسی علیه‌السلام
					جلسهٔ دوم : پیام قرآنی
				هفتهٔ چهارم	جلسهٔ اول : لوحهٔ ۲۹ و ۳۰
					جلسهٔ دوم : لوحهٔ ۳۱ و ۳۲، یادآوری

هفته اول اردیبهشت ماه

جلسهٔ اول

کد فیلم ۳۷
روش تدریس درس هفتم / قسمت اول

۱ *تصویرخوانی با موضوع* «پیامبران خدا»

در این جلسه پنج تصویر وجود دارد که هر کدام به سرگذشت پنج پیامبر بزرگ خداوند (حضرت نوح علیه‌السلام، حضرت ابراهیم علیه‌السلام، حضرت موسی علیه‌السلام، حضرت عیسی علیه‌السلام و حضرت محمد صلی‌الله‌علیه‌وآله) اشاره می‌کند. ابتدا از خود دانش‌آموزان می‌خواهیم که حدس بزنند داستان تصاویر را و در ادامه خودمان کمک می‌کنیم به فهم و درک درست هر کدام از تصاویر و داستانی که در آن است.

نکته

در مورد هر کدام از تصاویر و داستان‌های آن یک فیلم مرتبط با آن را تهیه می‌کنیم و یکی‌یکی به دانش‌آموزان نشان می دهیم؛ مثلاً کارتون مربوط به حضرت نوح علیه‌السلام و بعد از پایان هر کدام از فیلم‌ها از بچه‌ها می‌خواهیم که به ما کمک کنند تا بدانیم این فیلم به کدام تصویر مربوط می‌شود.

جلسهٔ دوم .....

۲ در این جلسه، تدریس و آموزش لوحه‌های قرآنی تا پایان جلسات مربوط به درس هفتم آغاز می‌شود. لوحه‌های شمارهٔ ۲۶، ۲۷ و ۲۸ سورهٔ نصر و شعر مربوط به آن و همچنین تا لوحهٔ شمارهٔ ۳۲ روش اجرا در آموزش این لوحه‌ها همان است که در آموزش صحیح اشاره به آیات گفته شده است و می‌بایست تمام نکات مربوط به آموزش نمادهای جدید و نکاتی که در حین اشاره به آیات بر روی آن تأکید شده را رعایت کنیم. بخش زیادی از این جلسات یادآوری است و رفع اشکال صحیح دانش‌آموزان در هنگام خواندن عبارات و کلمات قرآنی است. در قسمت‌هایی که فایل صوتی وجود دارد مانند لوحهٔ شمارهٔ ۲۸ و سورهٔ نصر حتماً آن را پخش کنیم و هم‌صدا آیات را به صورت دسته‌جمعی بخوانیم و عبارات را به دانش‌آموزان نشان دهیم.

کد فیلم ۳۸
روش تدریس درس هفتم / قسمت دوم

هفته دوم اردیبهشت ماه

جلسهٔ اول .....

۳ تصویرخوانی داستان «کودکی حضرت موسی علیه‌السلام است؛ مانند تصویرخوانی سایر دروس دانش‌آموزان این تصاویر را مشاهده می‌کنند و در مورد آن صحبت کنند بهتر است که فیلم کارتونی یا سینمایی آن را که مطابق با آموزه‌های دینی ما است را تهیه کنیم و قبل از پخش فیلم در مورد آن گفت‌وگو نمائیم.

جلسهٔ دوم .....

۴ *پیام قرآنی با موضوع* «**مُحَمَّدٌ رَسولُ اللّٰهِ**»

در ابتدای جلسه علاوه بر یادآوری لوحهٔ سورهٔ نصر و داستان حضرت موسی علیه‌السلام در ادامه به پیام قرآنی می‌پردازیم.

☑ از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا با دقت به تصاویر نگاه کنند تصویر بالا (آرامگاه حضرت محمد صلی‌الله‌علیه‌وآله و تصویر پایین (آرامگاه حضرت امام رضا علیه‌السلام است. در مورد عبارت و پیام قرآنی کتاب از بچه‌ها بپرسیم در چه جاهایی این ذکر را شنیده‌اند. ذکر «صلوات» و عبارت «**مُحَمَّدٌ رَسولُ اللّٰهِ**»

☑ برای تأکید بر عبارت «مُحَمَّدٌ رَسولُ اللّٰهِ» خوب است که فایل صوتی اذان را پخش

کد فیلم ۳۹
روش تدریس درس هفتم / قسمت سوم

کنیم و عکس‌العمل دانش‌آموزان هنگامی که نام پیامبر را می‌شنوند را ببینیم و از آنان بپرسیم که زمانی که مسلمانان نام پیامبر را می‌شنوند چه می‌گویند؟

☑ می‌توانیم فایل صوتی چند صلوات را برای ورود به این بحث در کلاس پخش کنیم و همراه آن همگی آن را بخوانیم.

☑ به معنی عبارت «رسول : پیامبر» توجه کنیم و آن را به دانش‌آموزان بیاموزیم.

☑ حضرت امام رضا علیه‌السلام چه ارتباطی با حضرت محمد صلی‌الله‌علیه‌وآله دارد. در بخش ورود به این بحث تصاویر و فیلم‌هایی از آرامگاه امام رضا علیه‌السلام را نشان دهیم مخصوصاً زمانی که زائران در حال صلوات فرستادن هستند.

☑ سعی کنیم تا جایی که ممکن است در ایجاد فضای مناسب که کمک به درک هر چه بهتر پیام قرآنی می‌کند تلاش کنیم.

هفته سوم اردیبهشت ماه

یادآوری ۲ : خلاصه و جمع‌بندی تمام مواردی که در طول سال خوانده شده در این قسمت آمده است.

☑ **فعالیت ۱** : دانش‌آموزان را به هفت گروه تقسیم می‌کنیم و از هر گروه می‌خواهیم تا از هفت سورهٔ «توحید، کوثر، عصر، ناس، حمد، فلق و نصر» یکی را به انتخاب برای کلاس به صورت دسته‌جمعی در گروه بخوانند.

هفته‌ی سوم اردیبهشت ماه

یادآوری ۲

۱ـ ابتدا به ۷ گروه تقسیم شوید و آن‌گاه هر گروه، یک سوره از هفت سوره‌ی کتاب را به صورت دسته‌جمعی برای هم‌کلاسی‌های خود بخوانید.

۲ـ با کشیدن خط، نشان دهید صندوقی که حضرت موسیٰ علیه‌السّلام در آن قرار داشت، به کجا رسید.

۳ـ کدام تصویر، کدام پیام؟
با کشیدن خط، تصویر مناسب را به پیام قرآنی مربوط به آن وصل کنید.

۱ـ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحیمِ

۲ـ وَ اشْکُروا نِعْمَةَ اللّٰهِ

۳ـ سَلامٌ عَلَیْکُمْ

۴ـ وَ بِالْوالِدَیْنِ اِحْسانًا

۷۹

۲ـ یکی از پیام‌های قرآنی درس‌های پنجم تا هفتم را به‌صورت گروهی نمایش دهید.

۵ـ این کلمات و عبارات قرآنی را به صورت بخش بخش بخوانید.

تَمَّتْ	خَفَّتْ	جَنّاتُ
فَبَشِّرْ	یُقیموا	هُدوا

۱ـ وَ یَسِّرْ لی اَمْری

۲ـ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّکَ

۳ـ فَاَصْبَحوا ظاهِرینَ

۴ـ وَ اَوْفوا بِعَهْدی

۵ـ اوفِ بِعَهْدِکُمْ

۸۰

☑ **فعالیت۲ و۳** : به کمک تصاویر و تصویرخوانی می‌خواهیم تا آنچه را که در فرایند تدریس آموخته در سطحی بالاتر یادآوری کنیم. اتصال تصاویر به تصویر مرتبط و وصل کردن آیات به تصاویری که ارتباط معنای بیشتری با آن آیه دارند از جملهٔ تمرین‌ها هستند از این دست تمرینات را می‌توانیم طراحی و اجرا کنیم.

☑ **فعالیت ۴** : اجرای یکی از پیام‌های قرآنی درس به صورت گروهی و در قالب نمایش است.

☑ **فعالیت ۵** : سنجش و یادآوری مهارت روخوانی دانش‌آموزان با توجه به نمادهایی که آموخته‌اند. در جریان خواندن عبارات و آیات اگر احیاناً دچار مشکل شدند به آنها فرصت می‌دهیم و در صورت نیاز آیات را روی تخته نوشته و با اشارهٔ صحیح دوباره آن را آموزش می‌دهیم.

قرآن در تابستان

از اهداف مهم آموزش قرآن در دورهٔ ابتدایی، انس دائمی؛ یعنی ارتباط پایدار، معنادار و عاطفی با قرآن کریم است و این مهم با تأکید و پیگیری زیاد و ایجاد فرهنگ خواندن روزانهٔ قرآن کریم است که در این زمینه نقش الگویی معلم و خانواده سهم بسزایی دارد. در کتاب‌های درسی آموزش قرآن دوره ابتدایی بخش قرآن در تابستان به این انس کمک می‌کند.

کد فیلم ۴۰
روش تدریس قرآن در تابستان

جدول اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس «قرآن» پایهٔ اوّل دورهٔ ابتدایی ـ سال تحصیلی ۱۴۰۰ ـ ۹۹

عناوین کارنامه	اهداف کلی	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد		
خواندن	جمع خوانی[1]	ـ شرکت در جمع‌خوانی سوره‌های کتاب درسی و حفظ سوره	هماهنگی کامل را در جمع خوانی سوره‌ها رعایت می‌کند و در طول سال دو سورهٔ دلخواه را از حفظ می‌خواند.	خیلی خوب	
			در جمع خوانی شرکت می‌کند و در طول سال دو سورهٔ دلخواه را از حفظ می‌خواند.	خوب	
			با توصیه‌های معلم در جمع خوانی شرکت می‌کند و با راهنمایی معلم با هم‌کلاسان، در طول سال یک سورهٔ دلخواه را از حفظ می‌خواند.	قابل قبول	
			به‌ندرت در جمع خوانی شرکت می‌کند و با کمک معلم با هم‌کلاسان و یا متن کتاب می‌تواند تا پایان سال سوره‌ای را از حفظ بخواند.	نیازمند آموزش	
	روخوانی[2]	ـ خواندن صحیح و بخش بخش کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی	کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را صحیح و بخش‌بخش می‌خواند.	خیلی خوب	
			بیشتر کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را صحیح و بخش‌بخش می‌خواند.	خوب	
			برخی کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را صحیح و بخش بخش می‌خواند.	قابل قبول	
			کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را با راهنمایی معلم به صورت صحیح و بخش بخش می‌خواند.	نیازمند آموزش	
آموزه‌های قرآنی	آداب خواندن قرآن	ـ رعایت آداب خواندن قرآن کریم	آداب اولیهٔ[3] خواندن قرآن را رعایت می‌کند.	خیلی خوب	
			بیشتر آداب اولیه خواندن قرآن را رعایت می‌کند.	خوب	
			برخی از آداب اولیه خواندن قرآن را رعایت می‌کند.	قابل قبول	
			در رعایت آداب اولیه خواندن قرآن به‌پیوسته به یادآوری معلم نیازمند است.	نیازمند آموزش	
	درک پیام‌های قرآنی	ـ بیان مفهوم کلی پیام و برخی از مصادیق سادهٔ آن در زندگی	با توضیحات کافی مفاهیم و مصادیق پیام‌های قرآنی را با زبان کودکانه بازگو می‌کند.	خیلی خوب	
			مفاهیم و مصادیق بیشتر پیام‌های قرآنی را با زبان کودکانه بازگو می‌کند.	خوب	
			با راهنمایی معلم، مفهوم و مصداق پیام‌های قرآنی را با زبان کودکانه بازگو می‌کند.	قابل قبول	
			در بیان مفهوم و مصداق پیام‌های قرآنی به‌پیوسته به کمک معلم نیازمند است.	نیازمند آموزش	
	آشنایی با داستان‌های قرآنی	ـ بیان داستان‌های کتاب درسی به زبان ساده	داستان‌های کتاب درسی را به کمک تصاویر و با ذکر جزئیات به زبان خودش بازگو می‌کند.	خیلی خوب	
			داستان‌های کتاب درسی را به کمک تصاویر و به صورت کلی به زبان خودش بازگو می‌کند.	خوب	
			داستان‌های کتاب درسی را با راهنمایی معلم با هم‌کلاسان و یا به کمک تصاویر به زبان خودش بازگو می‌کند.	قابل قبول	
			در بیان داستان‌های کتاب به کمک تصاویر، پیوسته به راهنمایی معلم نیازمند است.	نیازمند آموزش	

۱ـ منظور، جمع‌خوانی سوره‌های کتاب درسی است.

۲ـ منظور از روخوانی :بخش‌خوانی کلمات و عبارات درس چهارم به بعد است.

۳ـ آداب اوّلیه‌ای که انتظار می‌رود دانش‌آموزان پایهٔ اوّل ابتدایی رعایت کنند عبارت است از : پاکی و پاکیزگی، سکوت هنگام شنیدن قرآن و احترام به قرآن

قرآن در تابستان (پایه اول ابتدایی)

کد فیلم ۴۶
قرآن در تابستان هفته
سوم تیر ماه

کد فیلم ۴۵
قرآن در تابستان هفته
دوم تیر ماه

کد فیلم ۴۳
نمونه قرائت سورهٔ فیل

کد فیلم ۴۲
حفظ نسبی یا اجمالی و
قرآن در تابستان

کد فیلم ۴۱
جایگاه حفظ قرآن

کد فیلم ۵۱
قرآن در تابستان هفته
اول شهریور ماه

کد فیلم ۵۰
قرآن در تابستان هفته
چهارم مرداد ماه

کد فیلم ۴۹
قرآن در تابستان هفته
سوم مرداد ماه

کد فیلم ۴۸
قرآن در تابستان هفته
اول مرداد ماه

کد فیلم ۴۷
قرآن در تابستان هفته
چهارم تیر ماه

راهنمای تدریس دروس کتاب آموزش قرآن
پایهٔ دوم ابتدایی

به تفکیک دروس و مطالب مهم هر درس

اهداف آموزش قرآن در پایهٔ دوم ابتدایی

۱ به شنیدن قرائت زیبای سوره‌های کتاب علاقه نشان می‌دهد.

۲ دوست دارد کتاب خود را پاکیزه نگه دارد و به آن احترام بگذارد.

۳ با بعضی از آداب خواندن قرآن مانند پاکی و پاکیزگی آشنا می‌شود.

۴ با داستان‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.

۵ با مفهوم سادهٔ برخی از پیام‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.

۶ معنای برخی از کلمات سادهٔ پیام‌های قرآنی کتاب را می‌داند.

۷ برخی از نشانه‌ها و نمادهای رسم‌الخط قرآن را می‌شناسد.

۸ سوره‌های کتاب را (از طریق استماع نوار و نشان دادن خط کتاب) ساده یا آهنگین می‌خواند.

۹ سوره‌های حمد، توحید، ناس و عصر را از حفظ می‌خواند.

۱۰ عبارت قرآن هر درس را به صورت ساده و شمرده می‌خواند.

۱۱ می‌تواند مفهوم پیام‌های قرآنی کتاب را به زبان کودکانه بیان کند.

* طبق مصوبه ۶۷۷ شورای عالی آموزش و پرورش این کتاب، توسط آموزگار پایه و در طی سه جلسه در هفته تدریس می‌شود.

■ **کتاب آموزش قرآن پایهٔ دوم ابتدایی شامل :**

۱ آشنایی با قرائت زیبا و جمع‌خوانی سیزده سورهٔ کوتاه از قرآن کریم

۲ اشعاری درباره مضمون و مفهوم این سوره‌ها

۳ ده پیام قرآنی ساده

۴ چند داستان کوتاه

۵ تعدادی فعالیت متنوع و جذاب

۶ فراگیری خواندن کلمات و عبارات سادهٔ قرآنی به صورت آرام و شمرده یا حداقل بخش‌بخش.

کد فیلم ۵۲
کلیات آموزش قرآن در
دورهٔ ابتدایی

■ **از دانش‌آموزان در آغاز پایهٔ دوم ابتدایی چه انتظاری داریم؟**

۱ دستیابی به اهداف آموزش قرآن پایهٔ اول

۲ اطمینان نسبت به استفادهٔ آموزگار پایهٔ اول از لوحهٔ آموزش روخوانی قرآن.

☑ توجه داشته باشیم که زنگ قرآن باید با زنگ‌های دیگر فرق داشته باشد، به گونه‌ای که دانش‌آموزان تغییر را در این ساعات احساس کنند. سعی کنیم با گل، شیرینی یا گلاب وارد کلاس قرآن شویم.

☑ از کتاب فارسی برای آموزش قرآن بهره ببریم. آموزش قرآن تا حدودی همانند آموزش فارسی با اعراب‌گذاری است.

☑ سعی کنیم پیشگفتار کتاب درسی (سخنی با والدین و معلمان) را بخوانیم.

درس اوّل

الفِ کوچک، سکون و ترکیب حروف و حرکات

اهداف

۱ آشنایی با الف کوچک (ٰ)
۲ آشنایی با دو صفت «بخشندگی» و «مهربانی» خدا در قالب پیام قرآنی
۳ تقویت مهارت ترکیب حروف با حرکات و خواندن کلمات و عبارات قرآنی
۴ توانایی خواندن بخش‌های دارای حرف ساکن
۵ یادآوری قرائت سوره‌های توحید و کوثر
۶ تقویت علاقه به یادگیری قرآن و خواندن مستمر آن.

جلسهٔ اول

۱ نحوهٔ برگزاری جلسهٔ اول (جشن قرآن)، در روند و ادامهٔ آموزش این کتاب آسمانی بسیار تأثیرگذار است و می‌تواند خاطره‌ای به یاد ماندنی را در ذهن دانش‌آموزان رقم بزند.

۲ در صورت امکان، بهتر است این جلسه را در فضایی غیر رسمی (مسجد محله، یا نمازخانهٔ مدرسه) برگزار کنیم.

۳ سعی کنیم جلسه را به گونه‌ای برگزار کنیم تا همهٔ دانش‌آموزان در این مراسم مشارکت فعال داشته باشند؛ مثلاً از قبل بچه‌ها را گروه‌بندی کرده و از آنها بخواهیم تا هر گروه یک سورهٔ کوتاه یا یک پیام قرآنی را که در پایهٔ اول فرا گرفته‌اند، همخوانی کنند و از قبل به آنها کمک کنیم تا تصاویر متناسب با پیام‌های قرآنی را آماده کنند و از این تصاویر برای انتقال مضمون پیام‌ها استفاده نمایند.

۴ از بازی‌های متنوع و مفرّح نیز می‌توان استفاده کرد؛ مثلاً اعضای هر گروه، یکی از پیام‌های قرآنی را به صورت پانتومیم اجرا کنند و سایر گروه‌ها مضمون پیام را حدس بزنند، یا اگر آن پیام قرآنی را به خاطر دارند، جمع‌خوانی کنند.

۵ داستان‌های کوتاه که در سال پیش آموخته‌اند را نیز می‌توانند در گروه‌ها به صورت ایفای نقش اجرا کنند.

۶ چه خوب است شروع این مراسم با صوت زیبایی از قرآن کریم، متناسب با ذوق کودکان باشد.

۷ جهت تقویت بُعد شناختی دانش‌آموزان، به‌صورت خیلی مختصر، هدف از نزول قرآن را درحدّ

درک و فهم بچه‌ها بیان کنیم (به‌طور مثال، بچه‌های عزیز! خداوند که خیلی مهربان است و ما را دوست دارد، یک هدیهٔ خیلی ارزشمندی را برای ما فرستاده است تا ما زندگی بهتری داشته باشیم، با اخلاق باشیم و...)

۸ در صورت امکان از صلوات‌های قرآنی (تواشیح) به فراخور سن کودکان استفاده کنیم. پخش این نغمه‌ها و سرودها می‌تواند در حین فعالیت‌های گروهی دانش‌آموزان باشد. (مثلاً: در حین بیان یا نمایش داستان‌های قرآنی)

۹ در پایان این مراسم، از دانش‌آموزان می‌خواهیم خاطرهٔ جشن قرآن امروز را برای اعضای خانواده خود تعریف کنند.

جلسهٔ دوم .....

۱ ***انس با قرآن***

سعی کنیم هر جلسه را با انس با قرآن شروع کنیم.

■ **تذکر جدّی**: به خاطر داشته باشیم که اگر دانش‌آموزانمان را شیفته و عاشق قرآن کنیم، ولی آنها مهارت خواندن قرآن را کسب نکنند، ما در کارمان موفق نبوده‌ایم.

همچنین اگر در کسب مهارت خواندن قرآن به دانش‌آموزانمان کمک کنیم؛ به طوری که به زیبایی بتوانند قرآن را بخوانند ولی با قرآن مأنوس نشوند و خواندن روزانهٔ قرآن جزو برنامهٔ زندگی‌شان قرار نگیرد، باز هم ما در انجام رسالتمان موفق نبوده و شکست خورده‌ایم.

یکی از جلوه‌های انس با قرآن این است که اگر بخواهیم رفتاری را در دانش‌آموزان نهادینه کنیم، قبلاً باید آن رفتار در خودمان ایجاد شده باشد.

خداوند در قرآن می‌فرماید:

اَتَأمُرونَ النّاسَ بِالبِرِّ وَتَنسَونَ اَنفُسَكُم وَ اَنتُم تَتلونَ الكِتابَ، اَفَلا تَعقِلونَ

«بقره، ۴۴»

آیا مردم را به نیکی فرمان می‌دهید و خود را فراموش می‌کنید، با اینکه شما کتاب [خدا] را می‌خوانید؟ آیا [هیچ] نمی‌اندیشید؟

■ **حال می‌توانیم با این ادبیات شروع کنیم:**

دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم یک صفحه از قرآن را بخوانم. کدام‌یک از شما امروز یا دیروز قرآن خوانده‌اید؟

از آنهایی که دست بلند می‌کنند می‌پرسیم که چه قسمتی از قرآن را خوانده‌اند و آنها را تشویق می‌کنیم و بعد می‌گوییم : خیلی خوشحالم که می‌بینم عده‌ای از شما امروز یا دیروز قرآن خوانده‌اید. دوست دارم آنهایی که نخوانده‌اند امروز که منزل می‌روند قسمتی از قرآن را بخوانند و آنهایی که خوانده‌اند فردا دستانشان بالاتر برود.

اگر از این نوع ارتباط‌های عاطفی استفاده کنیم؛ قطعاً در انس دانش‌آموزان با قرآن کریم تأثیر به سزایی خواهد داشت.

۲ *یادآوری دو سورهٔ توحید و کوثر*

جهت یادآوری دو سورهٔ توحید و کوثر، از دانش‌آموزان می‌خواهیم این سوره‌ها را به صورت آهنگین جمع‌خوانی کنند. سپس از چند نفر از دانش‌آموزان داوطلب می‌خواهیم به صورت انفرادی این دو سوره را انفرادی بخوانند. می‌توان در ادامه، فایل صوتی این سوره‌ها را پخش کرد.

۳ *آموزش الف کوچک* (ٰ)

برای آموزش الف کوچک (ٰ) می‌توانیم بدین‌گونه عمل کنیم :

الف) ابتدا یک کلمهٔ فارسی (مانند «آب») را روی تابلو می‌نویسیم و می‌گوییم بچه‌ها بخوانید.

ب) سپس دو شکل «آ» و «ا» را می‌نویسیم و دانش‌آموزان صدای آن را می‌گویند.

ج) آنگاه با استفاده از تخته‌پاک‌کن، آرام‌آرام شکل «ا» را از پایین پاک می‌کنیم و هربار از دانش‌آموزان می‌خواهیم آن را بخوانند و این کار را آن‌قدر ادامه می‌دهیم تا شکل «ا» به اندازهٔ الف کوچک برسد.

کد فیلم ۵۳
روش تدریس نماد و قاعده الف کوچك

د) سپس می‌گوییم بچه‌ها این همان «ا» است فقط قدش کوتاه‌تر شده است؛ بچه‌های عزیز! آی کوچولو بالای حرف‌ها می‌آید.

ه) بعد ترکیب چند حرف با الف کوچک مانند بـٰ، تـٰ، ثـٰ، جـٰ و . . . را روی تابلو می‌نویسیم و با اشاره به الف کوچک از دانش‌آموزان می‌خواهیم ترکیب‌ها را همخوانی کنند.

نکته

توجه داشته باشیم اگر الف کوچک روی حرف باشد، اشاره ثابت است و اگر الف کوچک از حرف جدا افتاده باشد، اشاره متحرک است؛ مثلاً در کلمهٔ «هٰذا» چون الف کوچک بالای حرف «ه» است، اشارهٔ ما ثابت است و فقط به الف کوچک اشاره می‌کنیم

و در کلمهٔ «هُدٰی» چون الف کوچک از حرف «د» جدا افتاده و روی حرف ناخوانای «ی» است، اشارهٔ ما متحرک است و از حرف «د» به سوی الف کوچک اشاره می‌کنیم.

۴ *آموزش لوحهٔ ترکیب حروف با حرکات*

در این مرحله، ابتدا لوحه را در مکانی قرار می‌دهیم که در معرض دید همهٔ دانش‌آموزان باشد و خودمان هنگام اشاره درجایی می‌مانیم که جلوی لوحه را نگیریم. آنگاه با اشارهٔ صحیح به حروف و حرکات از دانش‌آموزان می‌خواهیم به طور دسته‌جمعی بخوانند و در لابه‌لای جمع‌خوانی دانش‌آموزان، از تعدادی از آنها می‌خواهیم به صورت انفرادی با اشارهٔ ما بخوانند.

چند نکته

در آموزش لوحه به این چند نکته توجه کنید :

۱ اولین نکته، رعایت اشاره ثابت و اشاره متحرک است که در مقدمهٔ همین کتاب به طور مفصل به آن پرداخته شده است. در این جلسه ستون‌های اول، دوم، سوم و پنجم اشاره ثابت و ستون‌های چهارم، ششم، هفتم و هشتم اشاره متحرک می‌باشد (البته در ستون چهارم، حرف «آ» به تنهایی اشاره ثابت و در ترکیبات آن اشاره متحرک است.)

۲ دومین نکته مکث قابل توجه در بین بخش‌هاست. مکث قابل توجه در حقیقت فوت کوزه‌گری کار با لوحه است و برای محقق شدن این امر می‌توانیم پس از اشارهٔ هر بخش، با گفتن واژه‌هایی چون : آفرین، احسنت، بارک‌الله و... این مکث را ایجاد کنیم.

۳ سومین نکته این است کـه در اشاره به حروف و حرکات، جهت اثربخشی آموزش، بهتر است اشاره کمی‌با غلوّ همراه باشد. اشارهٔ همراه با غلوّ یعنی اینکه پس از اشارهٔ هر بخش، نشانگر را کاملاً از لوحه جدا کنیم تا دانش‌آموزان تفکیک بین بخش‌ها را احساس کنند.

مکث قابل توجه و اشارهٔ همراه با تأکید در تقویت آموزش به شیوهٔ دیداری تأثیر به سزایی خواهد داشت.

۴ نکتهٔ دیگر اینکه از دانش‌آموزان بخواهیم هم‌زمان با اشارهٔ ما بخش‌خوانی کنند و از جلو افتادن در خواندن بخش‌ها پرهیز کنند. در صورت مشاهدهٔ عدم رعایت دانش‌آموزان می‌توان با گریز زدن و پرش بین بخش‌ها این ناهماهنگی را مرتفع نمود؛ مثلاً در ترکیبات : دَ، دِ، دُ، دا و... می‌توان بعد از اشاره به «دَ» به «دُ» یا «دا» اشاره نمود و در اشاره به بخش‌ها ترتیب را رعایت نکرد.

■ تذکر

در هنگام بخش‌خوانی از روی لوحه، کـتاب‌های دانش‌آموزان بایستی بسته باشد و همه به لوحه توجه کنند.

۵ *خواندن از روی کتاب*

پس از تمرین از روی لوحه، از دانش‌آموزان می‌خواهیم هر کدام حدود یک سطر از جدول را به‌صورت انفرادی از روی کتاب بخوانند و سایر دانش‌آموزان هم‌زمان خط ببرند. در این قسمت می‌توان از بازی که در آخر این جلسه (انس با قرآن در خانه) آمده است نیز استفاده کرد.

■ تذکر

بخش‌خوانی از روی لوحه و شمرده‌خوانی از روی کتاب مکمل یکدیگرند و این دو برای یادگیری روخوانی قرآن باید در یک جلسهٔ آموزشی انجام گیرند.

۶ *انس با قرآن در خانه*

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن قرآن در خانه تشویق می‌کنیم.

جلسهٔ سوم .....

۱ *انس با قرآن*

یا اَیُّهَا الَّذینَ آمَنوا لِمَ تَقولونَ ما لا تَفعَلونَ کَبُرَ مَقتًا عِندَ اللّٰهِ اَن تَقولوا ما لا تَفعَلونَ

ای کسانی که ایمان آورده‌اید! چرا چیزی می‌گویید که انجام نمی‌دهید؟ نزد خدا سخت ناپسند است که چیزی را بگویید و انجام ندهید.

«صف، ۳ـ۲»

امید آنکه همه ما در خواندن قرآن کریم و عمل به آن همواره پیش‌قدم باشیم تا مورد سرزنش قرآن کریم قرار نگیریم.

جلسهٔ سوم آموزش قرآن را با ارتباطی عاطفی و با این ادبیات آغاز می‌کنیم :

«بچه‌های عزیز! من امروز موفق شدم صفحه یا صفحات... را از سورهٔ... بخوانم. کدام‌یک از شما امروز یا دیروز قسمتی از قرآن را خوانده است؟»

نکته

به دانش‌آموزان این تذکر را بدهیم که خواندن آنها می‌تواند آیات یا عبارات جلسات قبلی کتاب درسی‌شان باشد.

۲ مرور آموخته‌های جلسهٔ قبل

آموخته‌های جلسهٔ قبل را با دانش‌آموزان مرور می‌کنیم.

۳ آموزش پیام قرآنی

به خاطر داشته باشیم که هدف از آموزش پیام قرآنی، «تقویت مهارت تفکر و تدبّر در قرآن است.» و در این آموزش می‌خواهیم نحوهٔ مواجههٔ دانش‌آموزان با آیات قرآن را تقویت کنیم.

روش تدریس پیام قرآنی

جلسه‌ی سوم

پیام قرآنی

نَحْنُ خَلَقْنَاكُم

ما شما را آفریدیم.

سوره‌ی واقعه، آیه‌ی ۵۷

با کمک شعر، دربارهٔ این پیام قرآنی با هم گفت‌وگو کنید.

خدای بخشنده

خدای خوب و مهربان — داده به ما گوش و زبان

بخشیده ما را دل و جان — چشم و سر و دست و دهان

از لطف و نعمت‌های او — ما زنده‌ایم و پُر توان

عباس بیتی شریف

۷

الف) ابتدا پیام قرآنی را با خط زیبا روی تابلو می‌نویسیم و از دانش‌آموزان می‌خواهیم با اشارهٔ معلم دسته‌جمعی بخوانند.

ب) سپس از چند نفر می‌خواهیم داوطلبانه پیام قرآنی را به صورت انفرادی شمرده بخوانند (این کار در راستای تقویت مهارت خواندن دانش‌آموزان می‌باشد.)

ج) در ادامه، این پرسش را مطرح می‌کنیم: بچه‌های عزیز! در این پیام قرآنی معنی کدام کلمات را می‌دانید؟ ممکن است برخی از دانش‌آموزان معنی کلمات «رحمن» و «رحیم» را بدانند و پاسخ دهند، که آنها را مورد تشویق قرار می‌دهیم.

د) سپس از یکی از دانش‌آموزان می‌خواهیم معنی پیام قرآنی را از روی کتاب بخواند (این کار در راستای تقویت درک معنای آیات و عبارات قرآن کریم می‌باشد.)

ه) در مرحلهٔ بعد، شعر را به صورت آهنگین با دانش‌آموزان همخوانی می‌کنیم. برای ایجاد نشاط در کلاس می‌توانیم دانش‌آموزان را به دو دسته تقسیم کنیم و از آنها بخواهیم دستهٔ اول مصراع اول و دستهٔ دوم مصراع دوم هر بیت را بخوانند و به هر عضوی از اعضای بدن در شعر می‌رسند، به آن عضو اشاره نمایند.

در ادامه، دانش‌آموزان را به گروه‌های دو یا سه نفره تقسیم می‌کنیم و از آنها می‌خواهیم با کمک شعر دربارهٔ این پیام گفت‌وگو کنند.

و) در نهایت از چند گروه می‌خواهیم نتایج گفت‌وگوی خود را برای کلاس بیان کنند و در صورت نیاز توضیحات آنها را با پرسش‌های مناسب هدایت می‌کنیم.

خوب است که شعر را ابتدا همراه با دانش‌آموزان بخوانیم. متناسب با متن شعر هنگام رسیدن به‌عبارات « گوش، زبان، چشم، سر، دست و دهان » به این اعضاء اشاره کنیم.

به کلمات مشخص شده در این پیام بپردازیم مثال : الرحمن « بخشنده» بخشنده به چه معنی است؟ به چه کسی بخشنده می‌گوییم؟ چرا خداوند بخشنده است؟ از کجا می‌فهمیم که او بخشده است؟ همین روش را نیز در مورد عبارت « الرحیم » انجام می‌دهیم، به چه کسی مهربان می‌گوییم؟ چند نفر از کسانی که مهربان هستند را نام ببرید؟ چرا به آنها مهربان می‌گویید؟ چرا خداوند از همه مهربان‌تر است؟

دانش‌آموزان را تشویق کنیم تا نعمت هایی که خداوند به ما بخشیده را تک به تک نام ببرند می‌توانیم تمام گفته‌های دانش‌آموزان را بر روی تابلوی کلاس بنویسیم. با این کار توجه دانش‌آموزان را بیشتر به مطلب جلب می‌کنیم و حس سپاسگزاری را نیز در آنها تقویت خواهیم کرد.

پیام قرآنی به همراه معنی آیه توسط یکی از دانش‌آموزان خوانده شود.

آموزش روخوانی عبارات از روی لوحه و کتاب درسی

پس از نصب لوحه و قرار دادن آن در معرض دید دانش‌آموزان، از آنها می‌خواهیم با اشارهٔ ما، عبارات را دسته‌جمعی به صورت بخش‌بخش بخوانند. در لابه‌لای جمع‌خوانی آنها، از چند نفر از دانش‌آموزان هم می‌خواهیم به صورت انفرادی با اشارهٔ ما بخش‌بخش بخوانند.

■ چند تذکر

۱ اشارهٔ ما باید همراه با تأکید و مکث قابل توجه باشد.

۲ در هنگام بخش‌خوانی از روی لوحه، دانش‌آموزان بایستی کتاب‌هایشان بسته باشد و فقط به لوحه توجه کنند.

چند نکته

۱ توجه داشته باشیم که در بخش‌خوانی از روی لوحه حرکت آخر عبارات خوانده می‌شود.

۲ دانش‌آموزان هنگام بخش‌خوانی، صدای «ـِـ» قبل از «ی» را در کلماتی مانند «هِیَ» و «رَواسِیَ» مانند سایر کسره‌ها می‌خوانند. این شیوهٔ خواندن صحیح است؛ هر چند به تدریج در خواندن شمرده و روان کلمات، می‌آموزند که این صدا را به صورت «ای» بخوانند. در این مورد نیز می‌توانیم از کلمات فارسی مانند عِید، خِیابان، بِیابان و... به عنوان مثال استفاده کنیم.

پس از کار با لوحه، از دانش‌آموزان می‌خواهیم کتاب‌هایشان را باز کنند و هر کدام به‌طور انفرادی یک سطر یا قسمتی از یک سطر را از روی کتاب شمرده بخوانند.

در جهت تقویت مهارت درک معنای آیات و عبارات، از دانش‌آموزان می‌خواهیم هر سطر را که به صورت شمرده از روی کتاب می‌خوانند، معنای کلماتی را که می‌دانند بگویند؛ مثلاً دانش‌آموزی می‌خواند : «قالَ یا آدَمَ»، بعد از رفع اشکال روخوانی دانش‌آموز، از وی می‌پرسیم که معنی کدام کلمه را می‌دانی؟ می‌گوید : «آدم». در سایر عبارات، دانش‌آموزان معنای کلمات «کتاب»، «هارون» و «عصا» را می‌دانند. حتی در عبارت سطر آخر، اگر دانش‌آموز بگوید معنی «وَ» را می‌دانم، یا «وَ» فارسی است، از وی می‌پذیریم و او را مورد تشویق قرار می‌دهیم و این کار باعث می‌شود تا دانش‌آموزان در مواجهه با آیات، توجهشان جلب شود و نکتهٔ دیگر اینکه چون می‌داند از وی در مورد معنی کلمات آشنا و پرکاربرد می‌پرسیم، سعی می‌کند قبل از حضور در جلسه، در منزل از بزرگ‌ترها در مورد معنای کلمات سؤال کند و این خود نوعی تشویق درونی است.

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن قرآن در خانه تشویق می‌کنیم.

جلسهٔ چهارم

۱ *انس با قرآن*

این جلسه را نیز با این ادبیات شروع می‌کنیم : «دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سورهٔ... را خواندم. کدام‌یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟»

۲ *آموزش علامت سکون*

الف) ابتدا چند کلمه مانند : سَر، مَن، قُم را روی تابلو می‌نویسیم و از دانش‌آموزان می‌خواهیم این کلمات را بخوانند.

ب) آنگاه به حروف «ر»، «ن» و «م» در این کلمات اشاره می‌کنیم و از آنها می‌پرسیم : آیا این حروف دارای یکی از حرکات «ـَ ـِ ـُ ـا ـو ـی» است؟

ج) پس از پاسخ منفی آنها می‌گوییم در قرآن روی این حروف که هیچ حرکتی ندارند، یک علامتی مانند (ـْ) می‌گذارند.

د) آنگاه این علامت را روی حروف مذکور می‌نویسیم و توضیح می‌دهیم که هر گاه این علامت روی حرفی بود، یعنی این حرف هیچ حرکتی ندارد و باید آن را با حرکت قبل از خودش در یک بخش خواند.

ه) سپس کلمات «لَمْ»، «مِنْ» و «قُلْ» را روی تابلو می‌نویسیم و با اشاره از حرکت کوتاه ـَ ـِ ـُ به علامت سکون (ـْ) از دانش‌آموزان می‌خواهیم آنها را به صورت دسته‌جمعی بخوانند.

۳ *روش آموزش لوحهٔ عبارات قرآنی*

پس از نصب لوحه، از دانش‌آموزان می‌خواهیم با اشارهٔ ما عبارات را به صورت دسته‌جمعی بخوانند. در لابه‌لای جمع‌خوانی دانش‌آموزان، از چند نفر از آنها می‌خواهیم به طور انفرادی با اشاره ما بخوانند.

■ **تذکر**

ــ مکث قابل توجه در بین بخش‌ها و همچنین اشارهٔ همراه با تأکید را فراموش نکنیم.

نکته

اشاره ما از حرکات کوتاه به علامت سکون (ـْ) است؛ یعنی در تمام بخش‌های این صفحه، نشانگر را از حرکات ـَ ـِ ـُ به سوی علامت سکون (ـْ) نشان می‌دهیم.

۴ *خواندن از روی کتاب درسی*

با توجه به تعداد دانش‌آموزان کلاسمان، از آنها می‌خواهیم که هر یک چند ترکیب را از روی جدول بخوانند و از سایر دانش‌آموزان نیز می‌خواهیم خط ببرند. همهٔ دانش‌آموزان را در این فعالیت شرکت دهیم و سعی کنیم خواندن آنها به ترتیب نشستن روی میز نباشد و به صورت تصادفی انتخاب کنیم. این کار باعث می‌شود که همهٔ دانش‌آموزان به عنوان نفر بعدی آمادگی برای خواندن داشته باشند و به دقت خط ببرند. آموزش صفحهٔ ۱۰ نیز به همین شکل صورت می‌گیرد؛ یعنی ابتدا با اشارهٔ ما از روی لوحه جمع‌خوانی می‌کنند و چند نفر نیز به صورت انفرادی می‌خوانند. پس از کار با لوحه از آنها می‌خواهیم کتاب‌هایشان را باز کنند و هر یک از دانش‌آموزان یک سطر یا قسمتی از یک سطر را به طور انفرادی بخوانند و بقیه خط ببرند.

۵ *انس با قرآن در خانه*

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن قرآن در خانه تشویق می‌کنیم.

درس دوم

تشدید، حروف ناخوانا و اتصالات

اهداف

کد فیلم ۵۵
روش تدریس
درس دوم

۱ یادآوری قرائت سوره‌های ناس، فلق و عصر
۲ تقویت مهارت خواندن کلمات دارای تشدید
۳ آشنایی با حروف ناخوانا در قالب حروف متمایز (رنگی)
۴ کسب مهارت خواندن کلمات و عبارات دارای حروف ناخوانا یا اتصال
۵ تقویت علاقه به یادگیری قرآن و خواندن مستمر آن.

جلسهٔ اول

۱ *انس با قرآن*

امام علی علیه‌السلام

«مَن نَصَبَ نَفسَهُ لِلنّاسِ اِمامًا، فَلیَبدَأ بِتَعلیمِ نَفسِهِ قَبلَ تَعلیمِ غَیرِهِ؛ وَ لیَکُن تَأدیبُهُ بِسیرَتِهِ قَبلَ تَأدیبِهِ بِلِسانِهِ؛ وَ مُعَلِّمُ نَفسِهِ وَ مُؤَدِّبُها اَحَقُّ بِالاِجلالِ مِن مُعَلِّمِ النّاسِ وَ مُؤَدِّبِهِم.»

کسی که خود را رهبر مردم قرار داد، باید پیش از آنکه به تعلیم دیگران پردازد، خود را بسازد، و پیش از آنکه به گفتار تربیت کند، با کردار تعلیم دهد؛ زیرا آن کس که خود را تعلیم دهد و ادب کند سزاوارتر به تعظیم است از آنکه دیگری را تعلیم دهد و ادب بیاموزد.

«نهج‌البلاغه ـ دشتی، ۱۳۸۹ : ۴۵۴»

■ **مانند جلسات قبل دانش‌آموزان را به انس با قرآن تشویق می‌کنیم :**

دانش‌آموزان عزیز امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. کدام‌یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲ یادآوری سورهٔ ناس

ـ جمع‌خوانی آهنگین دانش‌آموزان

ـ خواندن انفرادی دانش‌آموزان داوطلب

۳ یادآوری علامت تشدید (ـّ).

کد فیلم ۵۴
روش تدریس نماد و قاعده تشدید

الف) برای بیان علامت تشدید از کلماتی استفاده می‌کنیم که دانش‌آموزان در کتاب فارسی پایهٔ اول آموخته‌اند.

ب) کلمه‌ای مانند «بَتّا» را روی تابلو نوشته و سپس این کلمه را به صورت «بَتنا» می‌نویسیم و با اشارهٔ صحیح از طرف ما، از آنها می‌خواهیم به صورت دسته‌جمعی بخش‌بخش بخوانند.

۴ آموزش لوحهٔ عبارات قرآنی

ـ با اشارهٔ ما،دانش‌آموزان از روی لوحه به صورت دسته‌جمعی بخش‌بخش می‌خوانند.

ـ با اشارهٔ ما، تعدادی از دانش‌آموزان به صورت انفرادی بخش‌بخش می‌خوانند.

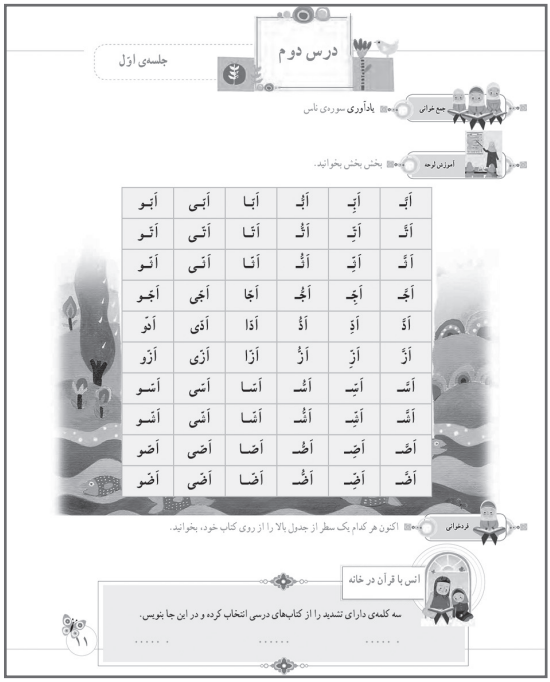
جلسه‌ی اوّل

درس دوم

جمع‌خوانی یادآوری سوره‌ی ناس

آموزش لوحه بخش بخش بخوانید.

اَبَـو	اَبَـی	اَبَـا	اَبُـ	اَبِـ	اَبَـ
اَتَـو	اَتَـی	اَتَـا	اَتُـ	اَتِـ	اَتَـ
اَثَـو	اَثَـی	اَثَـا	اَثُـ	اَثِـ	اَثَـ
اَجَـو	اَجَـی	اَجَـا	اَجُـ	اَجِـ	اَجَـ
اَدَو	اَدَی	اَدَا	اَدُ	اَدِ	اَدَ
اَزَو	اَزَی	اَزَا	اَزُ	اَزِ	اَزَ
اَسَـو	اَسَـی	اَسَـا	اَسُـ	اَسِـ	اَسَـ
اَشَـو	اَشَـی	اَشَـا	اَشُـ	اَشِـ	اَشَـ
اَصَو	اَصَی	اَصَا	اَصُـ	اَصِـ	اَصَـ
اَضَو	اَضَی	اَضَا	اَضُـ	اَضِـ	اَضَـ

انفرادی اکنون هر کدام یک سطر از جدول بالا را از روی کتاب خود، بخوانید.

انس با قرآن در خانه

سه کلمه‌ی دارای تشدید را از کتاب‌های درسی انتخاب کرده و در این جا بنویس.

....

۱۱

■ **تذکر**

ـ اشارهٔ ما به صورت غُلو شده و همراه با مکث قابل توجه باشد.

ـ جهت تمرکز و دقت دانش‌آموزان و جلوگیری از جلوتر رفتن در خواندن، هر از گاهی در بین بخش‌ها گریزی بزنیم.

۵ ***خواندن از روی کتاب***

پس از کار با لوحه با توجه به تعداد دانش‌آموزان، از آنها می‌خواهیم هر کدام تعدادی از ترکیب‌های جدول را از روی کتاب به صورت انفرادی بخوانند و سایر دانش‌آموزان خط ببرند.

۶ ***انس با قرآن در خانه***

در پایان جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن قرآن در خانه تشویق می‌کنیم.

جلسهٔ دوم .....

۱ ***انس با قرآن***

امام علی علیه‌السلام هماهنگی بین گفتار و رفتار و حتی تقدم عمل بر گفتار را مورد تأکید قرار داده و می‌فرماید :

وَ قَد اَرعَدوا وَ اَبرَقوا وَ مَعَ هٰذَینِ الاَمرَینِ الفَشَلُ وَ لَسنا نُرعِدُ حَتّٰی نوقِعَ وَ لا نُسیلُ حَتّٰی نُمطِرَ.

چون رعد خروشیدند و چون برق درخشیدند، اما کاری از پیش نبردند و سرانجام سست گردیدند! ولی ما این‌گونه نیستیم، تا عمل نکنیم رعد و برقی نداریم، و تا نباریم سیل جاری نمی‌سازیم.»

«نهج‌البلاغه ـ دشتی، ۱۳۸۹ : ۳۴»

دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سورهٔ... را خواندم. کدام‌یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲ ***پرسش از تکلیف جلسهٔ قبل (انس با قرآن در خانه)***

از دانش‌آموزان می‌پرسیم که بچه‌ها! از کتاب‌های درسی، چه کلماتی پیدا کردید که دارای تشدید بودند؟

۳ ***یادآوری سورهٔ فلق***

از دانش‌آموزان می‌خواهیم سورهٔ فلق را به صورت آهنگین جمع‌خوانی کنند و چند نفر داوطلب نیز به صورت انفرادی بخوانند.

۴ *آموزش روخوانی لوحه*

ــ با اشارهٔ ما دانش‌آموزان از روی لوحه به صورت دسته‌جمعی بخش‌بخش می‌خوانند.

ــ با اشارهٔ ما تعدادی از دانش‌آموزان به صورت انفرادی بخش‌بخش می‌خوانند.

■ تذکر

برای تقویت مهارت خواندن حرف دارای تشدید، با پرسش از دانش‌آموزان دو بار خواندن حرف مشدد را یادآوری می‌کنیم. در اینجا می‌توانیم توضیحات جلسهٔ قبل را از آنها بخواهیم و می‌پرسیم بچه‌ها تشدید چیست؟

آنها جواب می‌دهند که از جنس همان حرفی است که تشدید روی آن قرار دارد، اما ساکن است.

۵ *خواندن از روی کتاب*

از دانش‌آموزان می‌خواهیم هر کدام یک یا چند کلمه یا یک عبارت را از روی کتاب به‌صورت شمرده بخوانند.

در هرحال دانش‌آموزان را تشویق می‌کنیم و در صورت اشکال، به رفع اشکال روخوانی آنها می‌پردازیم.

مراحل رفع اشکالات روخوانی

الف) می‌خواهیم یک بار دیگر آرام‌تر و با دقت بخواند

ب) مقایسهٔ شکل صحیح و غلط کلمه یا عبارت غلط خوانده شده

ج) بخش‌خوانی.

■ تذکر

به دانش‌آموز اجازه دهیم تا پایان عبارتی را که برایش مشخص کرده‌ایم را بخواند، سپس به رفع اشکال بپردازیم.

پس از رفع اشکالات روخوانی، جهت تقویت درک معنای آیات و عبارات هر کدام از دانش‌آموزان به کلمات «**رَبِّ**»، «**کُلّ**»، «**رَبّی**»، «**یَتَفَکَّرونَ**»، «**رَبَّنا**»، «**تَقَبَّل**»، «**بِحَمدِ**» و «**رَبِّکَ**» رسیدند، از آنها می‌خواهیم معنی این کلمات را بگویند.

نکته

توقع نداشته باشیم که دانش‌آموزان عین معنای کلمه را برای ما بگوید؛ مثلاً اگر کلمهٔ «یَتَفَکَّرونَ» را «فکر» یا «فکر کردن» معنا کرد از او می‌پذیریم.

۶ *انس با قرآن در خانه*

در پایان جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن قرآن در خانه تشویق می‌کنیم.

جلسهٔ سوم .....

۱ *انس با قرآن*

مفضّل گوید : به امام صادق علیه‌السلام عرض کردم :

از چه راهی می‌توان به دست آورد که چه کسی اهل نجات است؟ فرمود : «هر کس کردارش با گفتارش موافق است، گواهی نجات برایش ثبت شده، و هر که کردارش با گفتارش موافق نیست، همانا ایمان او عاریت است و در معرض زوال می‌باشد.»

« کلینی، ترجمهٔ کمره‌ای، ۱۳۷۵، ج ۶ : ۴۸۳»

دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سورهٔ... را خواندم. کدام‌یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲ پرسش از آموخته‌های جلسهٔ قبل

۳ یادآوری سورهٔ نصر

۴ آموزش پیام قرآنی

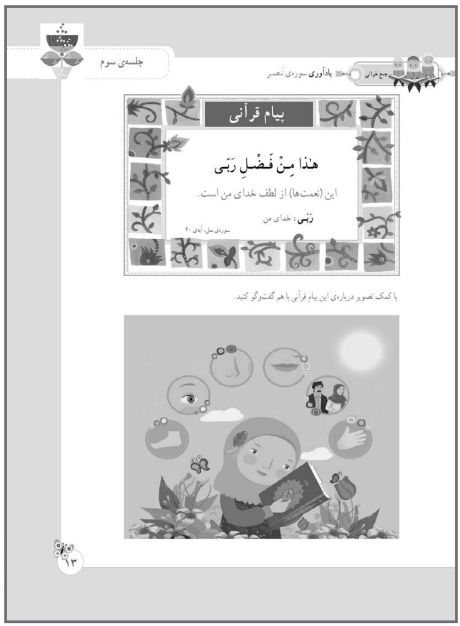
جلسه‌ی سوم

یادآوری سوره‌ی نصر

جمع‌خوانی

پیام قرآنی

هٰذا مِنْ فَضْلِ رَبّی

این (نعمت‌ها) از لطف خدای من است.

رَبّی : خدای من

سوره‌ی نمل، آیه‌ی ۴۰

با کمک تصویر درباره‌ی این پیام قرآنی با هم گفت‌وگو کنید.

۱۳

■ **پیشنهاد تدریس**

خوب است که در ابتدا با توجه به کتاب هدیه‌های آسمان در کلاس دوم در مورد پیامبر اکرم ﷺ صحبت کنیم، و اینکه جبرئیل امین اولین آیات خداوند را در غار حرا برای ایشان تلاوت کردند. همچنین عبارت ابتدای سورهٔ علق « اقرأ » بخوان و ارتباط آن با معنی عبارت «قرآن» خواندن، خداوند چه انتظاری از ما دارد؟

می‌توانیم با طرح برخی از سؤالات دانش‌آموزان را به معنی پیام قرآنی هدایت کنیم : قرآن کریم «سخن خداوند» برای چه کسانی است؟ دانشمندان، دانش‌آموزان، معلمان، کشاورزان، آهنگران، پزشکان یا.... با گفت‌وگو در این موارد و هدایت دانش‌آموزان به این مطالب مهم اشاره خواهند کرد که سخن خداوند برای گروه یا صنف خاصی نیست. همان طور که خداوند می‌فرماید قرآن سخن خداوند برای مردم است.«هٰذا بَیانٌ لِلنّاس»

از تصویر کتاب نیز استفاده می‌کنیم. در این تصاویر چه کسانی حضور دارند؟ روحانی، دانش‌آموز، پیرمرد، جوان با شغل های مختلف و متفاوت، همگی در حال خواندن سخن خداوند هستند.

۵ ***آموزش روخوانی لوحه و توجه به حروف ناخوانا***

با اشاره صحیح ما، دانش‌آموزان به صورت دسته‌جمعی بخش‌خوانی می‌کنند. همچنین چند نفر از دانش‌آموزان به صورت انفرادی با اشارهٔ ما بخش‌بخش می‌خوانند.

چند نکته

ــ در این صفحه، در کلماتی که الف کوچک روی حرف ناخوانای «ی» قرار دارد، اشاره متحرک است و از حرف قبل به سوی الف کوچک اشاره می‌کنیم.

ــ در حین بخش‌خوانی دانش‌آموزان، با طرح سؤال‌های مناسب، ناخوانا بودن حروف آبی را به آنها یادآوری می‌کنیم.

۶ ***خواندن از روی کتاب***

از هر کدام از دانش‌آموزان می‌خواهیم قسمتی از یک سطر را از روی کتاب به صورت انفرادی شمرده بخوانند و از سایر دانش‌آموزان می‌خواهیم خط ببرند.

■ **تذکر**

سعی می‌کنیم به صورت تصادفی انتخاب کنیم و خواندن دانش‌آموزان به ترتیب خاصی (مثلاً ترتیب میز) نباشد.

۷ ***انس با قرآن در خانه***

در پایان جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن قرآن در خانه تشویق می‌کنیم.

جلسهٔ چهارم

۱ *انس با قرآن*

دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سورهٔ... را خواندم. کدام‌یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲ *پرسش از مطالب جلسهٔ قبل*

۳ *یادآوری سورهٔ کوثر*

۴ *آموزش روخوانی عبارات دارای اتصال از روی لوحه*

با اشارهٔ صحیح ما، دانش‌آموزان ابتدا به‌صورت دسته‌جمعی و سپس به‌صورت انفرادی بخش‌خوانی می‌کنند.

نکته

برای توضیح اتصالات، این نکته را برای دانش‌آموزان بیان می‌کنیم که هرجا علامت سکون (ـْ) یا تشدید (ـّ) دیدید، این دو با حرکت قبل از خود خوانده می‌شوند؛ خواه بین آنها حروف ناخوانا وجود داشته باشد یا وجود نداشته باشد و چند بار این نکته را در حین اشاره به لوحه به دانش‌آموزان یادآوری می‌کنیم.

هرگاه به اتصالات می‌رسیم از دانش‌آموزان می‌پرسیم : بچه‌ها چرا به این صورت خواندید؟ و انتظار داریم آنها جواب دهند : چون اینجا علامت تشدید (ـّ) می‌بینیم، یا علامت سکون (ـْ) می‌بینیم و تشدید و سکون با حرکت قبل خوانده می‌شوند.

■ تذکر

مکث قابل توجه همراه با غلو را در هنگام اشاره فراموش نکنیم.

۵ *خواندن از روی کتاب*

از دانش‌آموزان می‌خواهیم هر کدام یک سطر از این صفحه را انفرادی و به صورت شمرده بخوانند. پس از خواندن هر سطر و رفع اشکالات روخوانی هر دانش‌آموز، از وی می‌خواهیم معنی کلماتی را که در سطر خوانده شده می‌داند برای ما بگوید. معمولاً اغلب دانش‌آموزان در این صفحه معنی کلمات «اللّٰه»، «رَبِّ»، «زَیتون» و یا ترکیب «رَبِّ العالَمینَ» را می‌دانند.

۶ *انس با قرآن در خانه*

در پایان جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن قرآن در خانه تشویق می‌کنیم.

درس سوم

سورهٔ حمد؛ « ک » (کاف بدون سرکج)

اهداف

کد فیلم ۵۶
آموزش کاف بدون سرکج

۱ توانایی روخوانی سورهٔ حمد
۲ توانایی خواندن کلمات و عبارات قرآنی دارای حرف «ك»
۳ آشنایی با پیام قرآنی دربارهٔ نیکوکاران
۴ علاقه به خواندن زیبا و آهنگین سورهٔ حمد
۵ تقویت علاقه به یادگیری و خواندن مستمر قرآن کریم.

جلسهٔ اول

۱ ***انس با قرآن***

روایت شده که خداوند به بعضی از پیامبران بنی‌اسراییل وحی فرمود که :

عِظ نَفسَكَ؛ فَإِنِ اتَّعَظَتَ فَعِظِ النّاسَ، وَ اِلّا فَاستَحی مِنّی

خودت را اندرز ده، اگر پندپذیر شدی، آنگاه مردم را اندرز ده، وگرنه از من شرم کن.

«ورام بن ابی فراس، ۱۴۱۰، ج ۱، ۲۳۹»

دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سورهٔ... را خواندم. کدام‌یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲ ***پرسش از تکلیف جلسهٔ قبل***

۳ ***آموزش روخوانی سورهٔ حمد از روی لوحه***

پس از نصب لوحه، از دانش‌آموزان می‌خواهیم با اشارهٔ صحیح ما، به‌صورت دسته‌جمعی بخش‌بخش بخوانند.

عبارت اول، دوم و سوم را که خواندند به کلمهٔ « مالك » در سطر چهارم که رسیدیم نماد «ك» را به صورت خیلی گذرا توضیح می‌دهیم و ادامهٔ سوره را اشاره می‌کنیم و

دانش‌آموزان دسته‌جمعی بخش‌خوانی می‌کنند و سپس چند نفر هم با اشارهٔ ما به صورت انفرادی بخش‌بخش می‌خواند.

نحوهٔ توضیح نماد «ك» : در آموزش این نماد نیز از آموخته‌های پیشین دانش‌آموزان کمک می‌گیریم و فارسی را در خدمت آموزش قرآن قرار می‌دهیم. به این ترتیب که چند کلمه مانند اردک، نمک، کیک و... که به حرف «ک» ختم می‌شوند را روی تابلو می‌نویسیم و از دانش‌آموزان می‌خواهیم این کلمات را بخوانند. سپس حرف «ک» را با حرکات (ـَـِـُ) و علامت سکون (ـْ) ترکیب می‌کنیم و با اشاره به حرکات از دانش‌آموزان می‌خواهیم به صورت دسته‌جمعی بخش‌بخش بخوانند. سپس می‌گوییم : بچه‌ها! در کلمات قرآنی حرف «ک» به صورت «ك» نوشته می‌شود و شکل « ك » را نیز با حرکات (ـَـِـُ) و علامت سکون (ـْ) ترکیب کرده و از دانش‌آموزان می‌خواهیم که با اشارهٔ ما به صورت دسته‌جمعی بخش‌خوانی کنند و پس از این توضیح مختصر کار با لوحه را ادامه می‌دهیم.

نکته

این نماد را همچون سایر نمادها و قواعد روخوانی دیگر، حداکثر طی دو دقیقه توضیح می‌دهیم و به ادامهٔ روخوانی از روی لوحه می‌پردازیم؛ چرا که نباید به جای آموزش مهارت، قاعده‌آموزی کنیم.

■ **تذکر**

ــ هدف از کار با لوحه شرطی‌سازی چشم دانش‌آموزان نسبت به حرکات قرآن است. بنابراین، هر جا روی حرفی حرکت یا علامتی باشد، به هیچ وجه به حرف اشاره نمی‌کنیم، بلکه اشاره ما به حرکت یا علامت است.

ــ غُلو شده اشاره کنیم تا دانش‌آموز تفکیک را احساس کند و این اشاره همراه با مکث قابل توجه باشد.

۳ *خواندن از روی کتاب*

نکته

اغلب دانش‌آموزان در این صفحه با معنای کلمات «اِسم»، «اَللّه»، «رَحمٰن»، «رَحیم»، «رَبّ»، «مالِک»، «مُستَقیم»، و یا ترکیب کلمات «بِسمِ اللّهِ الرَّحمٰنِ الرَّحیمِ» و «اَلحَمدُلِلّه» آشنا هستند.

۵ *گوش دادن به قرائت سورهٔ حمد*

صوت قرائت سورهٔ حمد را برای دانش‌آموزان پخش می‌کنیم و آنها طبق دستورالعمل، ابتدا گوش می‌کنند، سپس همراه با آن زمزمه می‌کنند و در مرتبهٔ سوم با آن بلند می‌خوانند.

■ **تذکر**

ــ در جلسات اولیه بهتر است هنگام پخش قرائت، به لوحه اشاره کنیم و نظر دانش‌آموزان را به آن جلب نماییم و در طی پیشرفت تدریجی، از آنها بخواهیم هنگام پخش قرائت، از روی کتاب خط ببرند. در ادامه از دانش‌آموزان داوطلب می‌خواهیم از روی کتاب و حتی‌الامکان شبیه به قرائت پخش شده، سورهٔ حمد را بخوانند.

ــ در هنگام پخش قرائت، اشاره به لوحه بایستی به صورت کلی و اشاره به زیر کلمات باشد.

۶ ***انس با قرآن در خانه***

در پایان جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن قرآن در خانه تشویق می‌کنیم.

جلسهٔ دوم .....

۱ ***انس با قرآن***

امام زین‌العابدین علیه‌السلام در فرازی از دعاهای تکان‌دهنده‌اش این چنین می‌فرمایند :

اَللّٰهُمَّ اِنّی اُصبِحُ وَ اُمسی مُستَقِلًّا لِعَمَلی

«کبیر مدنی، ۱۴۰۹، ج ۷ : ۲۵۶»

خداوندا! همانا من شب را به صبح، و صبح را به شب می‌رسانم، در حالی که عمل خود را اندک می‌بینم.

دانش‌آموزان عزیز! من امروز موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سورهٔ.... را خواندم. کدام‌یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲ ***پخش سورهٔ حمد و خواندن دسته‌جمعی و سپس انفرادی دانش‌آموزان***

هنگام پخش قرائت و خواندن دسته‌جمعی دانش‌آموزان بهتر است با اشارهٔ کلی به کلمات، توجه دانش‌آموزان را به لوحه جلب کنیم و در هنگام فردخوانی بهتر است دانش‌آموز از روی کتاب بخواند و سایر دانش‌آموزان هم از روی کتاب خط ببرند.

۳ ***آموزش روخوانی کلمات و عبارات از روی لوحه***

ــ خواندن دسته‌جمعی و انفرادی

۴ ***خواندن از روی کتاب***

در این صفحه معنای کلمات «رَحمَتِکَ» و «لِیُوسُفَ» را از دانش‌آموزانی که عبارات دارای این کلمات را می‌خوانند می‌پرسیم.

جلسه‌ی دوم

سوره‌ی حمد

آموزش لوحه

بخش بخش بخوانید.

عَلَیْكَ صَدْرَكَ مَلِكِ تَمْلِكُ

۱ـ وَ اِلَیْكَ اَنَبْنا

۲ـ وَ اَدْخِلْنا فی رَحْمَتِكَ

۳ـ وَ اَلْقِ ما فی یَمینِكَ

۴ـ كَذٰلِكَ كِدْنا لِیوسُفَ

ترجمه‌خوانی

از روی کتاب خود، بخوانید.

انس با قرآن در خانه

سوره‌ی حمد را بخوان و تعداد کلمه‌های دارای حرف «ك» را بنویس.

..... کلمه

۱۷

۵ ***انس با قرآن در خانه***

در پایان جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن قرآن در خانه تشویق می‌کنیم.

جلسهٔ سوم .....

۱ ***انس با قرآن***

امام علی علیه‌السلام می‌فرمایند :

لا تَـكُن مِمَّن... يُـبالِـغُ فی الـمَوعِظَةِ، وَ لا يَتَّـعِـظُ؛ فَـهُوَ بِالـقَولِ مُـدِلٌّ وَ مِـنَ العَـمَـلِ مُـقِلٌّ

مانند کسی مباش که... در پند دادن مبالغه می‌کند، اما خود پندپذیر نمی‌باشد. سخن بسیار می‌گوید، اما کردار خوب او اندک است.

«نهج‌البلاغه ـ دشتی، ۱۳۸۹ : ۴۷۲»

دانش‌آموزان عزیز! امروز موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سورهٔ... را خواندم. کدام‌یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲ ***پرسش از مطالب جلسهٔ قبل***

۳ ***آموزش پیام قرآنی***

■ **پیشنهاد تدریس**

نام چه کسانی « محسن » یا « احسان » است؟

محسن یعنی چه؟

به معنی عبارت محسن اشاره کنیم. نیکوکار به چه کسانی نیکوکار می‌گوییم؟ از تصاویر موجود در کتاب استفاده کنیم، کسی که به عیادت می‌رود، آب دادن به گیاهان و . . .

از مفاهیم آیات موجود در کتاب می‌توانیم نهایت استفاده را ببریم

در این آیات آمده است که انسان را به بهترین و نیکوترین حالت خلق کرده است

پس کسانی که کاری را به بهترین روش و حالت انجام دهند نیز از نیکوکاران خواهند بود. مثال : دانش‌آموزی که خوب درس می‌خواند. فعالیت‌های مدرسه را به بهترین حالت ممکن انجام می‌دهد. دانش‌آموزی که خوب نقاشی می‌کند و یا رنگ آمیزی زیبایی را انجام می‌دهد. در بخشی از آیات نیز به‌کسانی که با پدر و مادر خود خوب رفتار می‌کنند نیز نیکوکار می‌گویند

هدف از پیام قرآنی ایجاد تفکر و تدبر در آیات و به کارگیری آن در عمل است. لطفاً از ارتباط پیام قرآنی با سایر آیات غافل نشوید. ارتباط معنی آیات با یکدیگر نیز موجب انس و ارتباط عمیق قلبی و ذهنی با قرآن خواهد شد.

۴ ***خواندن عبارات قرآنی از روی کتاب***

از دانش‌آموزان می‌خواهیم هر کدام یک سطر یا قسمتی از یک سطر را به صورت آرام و شمرده بخوانند.

در مدرسه
این عبارات قرآنی را بخوانید.

۱. إِنّا نَراكَ مِنَ الْمُحْسِنينَ

۲. إِنّا كَذٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنينَ

۳. وَاَحْسِنوا اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنينَ

۴. وَ وَصَّيْنَا الْاِنْسانَ بِوالِدَيْهِ اِحْسانًا

۵. لَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسانَ فی اَحْسَنِ تَقْويمٍ

چند نکته

۱ در مراحل اولیه، تپق زدن و بازگشت پیاپی دانش‌آموزان، یا حتی خواندن آنها به صورت بخش‌بخش طبیعی است و این‌گونه خواندن گامی‌است در جهت شمرده‌خوانی و سپس روان‌خوانی آنها. بنابراین، به دور از شتاب و با تشویق‌های به جا، دانش‌آموزان را در مسیر یادگیری قرآن حمایت و هدایت می‌کنیم.

۲ بهتر است قبل از خواندن برای کلاس، به دانش‌آموزان فرصت دهیم چند دقیقه عبارات این صفحه را برای خود پیش‌خوانی کنند.

■ **تذکر**

در هر حالتی، حتی در صورت خواندن همراه با اشکال، دانش‌آموزان را پس از خواندن هر عبارت مورد تشویق قرار می‌دهیم و در صورت داشتن اشکال، رفع اشکال می‌کنیم.

■ **مراحل رفع اشکالات روخوانی دانش‌آموزان**

الف) می‌خواهیم یک بار دیگر آرام‌تر و با دقت بخواند

ب) مقایسهٔ شکل صحیح و غلط کلمه یا عبارت غلط خوانده شده

ج) بخش‌خوانی

■ **تذکر**

ــ به دانش‌آموز اجازه دهیم تا پایان عبارتی را که برایش مشخص کرده‌ایم را بخواند، سپس به رفع اشکال بپردازیم.

ــ پس از رفع اشکالات روخوانی، از کلماتی که معنی آنها را می‌دانند می‌پرسیم (منظور کلمات آشنا و پرکاربرد می‌باشد.)

اغلب دانش‌آموزان در این صفحه با کلماتی چون : «محسنین»، «الله»، «انسان»، «والدین»، «احسان» و «خلق» آشنا هستند که معنای این کلمات را درحد فهم دانش‌آموزان از آنها می‌پرسیم.

می‌توانیم پس از انجام این مراحل، این پرسش را مطرح کنیم که دانش‌آموزان عزیز! آیات این صفحه در مورد چه کسانی دارد صحبت می‌کند؟ یا اینکه چه ارتباطی بین این آیات و تصویر وجود دارد؟

۵ ***انس با قرآن در خانه***

در پایان جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن قرآن در خانه تشویق می‌کنیم.

پیام قرآنی درس را بخوان و سه مورد از کارهایی را که نیکوکاران انجام می‌دهند را نام ببر.

جلسهٔ چهارم

۱ *انس با قرآن*

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید :

اِنّی لِاَرفَع نَفسی اَن اَنهَی النّاسَ عَمّا لَستُ اَنتَهی عَنهُ، اَو اَمرَهُم بِما لا اَسبِقهُم اِلَیهِ بِعَمَلی

من شأن خود را برتر از آن می‌دانم که مردم را از چیزی بازدارم که خودم آن را ترک نمی‌کنم یا به کاری فرمانشان دهم که خود جلوتر از آنها به آن عمل نکنم.

«لیثی واسطی، ۱۳۷۶ : ۱۷۰»

دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سورهٔ... را خواندم. کدام‌یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲ *پرسش از مطالب جلسهٔ قبل*

۳ *خواندن عبارات قرآنی از روی کتاب*

می‌توانیم پیش از خواندن دانش‌آموزان، ترکیب‌هایی مانند «یا سید الشُّهداء».
«یا اَبَالفضلِ العَباس» و «یا صاحِبَ الزَّمان» را روی تابلو بنویسیم و از دانش‌آموزان بخواهیم ابتدا به صورت کلی و سپس با اشارهٔ ما، به صورت بخش‌بخش این ترکیب‌ها را بخوانند. سپس با اشاره به علامت‌های سکون (ـْ) و تشدید (ـّ) و خوانده نشدن آنها با حرکات قبل از خود و اتصال این دو به حروف ناخوانا که بین آنها قرار دارند اشاره می‌کنیم. سپس از دانش‌آموزان می‌خواهیم هر کدام قسمتی از این عبارات را بخوانند.

۴ *انجام فعالیت*

از دانش‌آموزان می‌خواهیم این عبارات قرآنی را در گروه خود بخوانند. سپس با توجه به توضیحاتی که در بالا داده شد، پس از مشخص کردن محلِ اتصال، فلش مربوط را در کتاب خود رسم کنند.

۵ *انس با قرآن در خانه*

در پایان جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن قرآن در خانه تشویق می‌کنیم.
سعی کن به کمک خانوادهٔ خود به تدریج سورهٔ حمد را حفظ کنی.

درس چهارم
سورهٔ ناس؛ ـة، ة (تاء گرد)

اهداف

۱ توانایی روخوانی سورهٔ ناس
۲ توانایی خواندن کلمات و عبارات قرآنی دارای حرف «ـة، ة»
۳ آشنایی با پیام قرآنی پرهیز از اسراف
۴ علاقه به خواندن زیبا و آهنگین سورهٔ ناس
۵ تقویت علاقه به یادگیری و خواندن مستمر قرآن کریم

جلسهٔ اول

۱ *انس با قرآن*

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید :

«لَعَنَ اللّٰهُ الآمِرینَ بِالمَعروفِ التّارِکینَ لَهُ، وَ النّاهینَ عَنِ المُنکَرِ العامِلینَ بِهِ»

نفرین بر آنان که امر به معروف می‌کنند و خود ترک می‌نمایند، نهی از منکر دارند و خود مرتکب آن می‌شوند.

« نهج‌البلاغه ـ دشتی، ۱۳۸۹ : ۱۷۴»

دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سورهٔ... را خواندم. کدام‌یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

ابتدا چند کلمهٔ آشنا مانند «دوست»، «نعمت» و «رحمت» را روی تابلو می‌نویسیم و می‌گوییم : «بچه‌های عزیز! در کلمات قرآنی، گاهی شکل «ت» به صورت «ـة» یا «ة» نیز نوشته می‌شود، سپس حرکات (ـَـِـُ) را با این دو شکل نیز ترکیب می‌کنیم و با اشاره به حرکات، از دانش‌آموزان می‌خواهیم این ترکیبات را نیز بخش‌بخش بخوانند و پس از آن از دانش‌آموزان می‌خواهیم ادامهٔ سوره را از سطر ششم با اشارهٔ ما، دسته‌جمعی بخش‌خوانی کنند.

۲ *گوش دادن به قرائت*

کد فیلم ۵۷
درس چهارم آموزش
تاء تأنیث

سورهٔ ناس طبق دستورالعمل (گوش کردن، زمزمه کردن، و بلند خواندن)

در اینجا نیز می‌توانیم هم‌زمان با گوش دادن دانش‌آموزان با اشارهٔ کلی به کلمات توجه آنها را به لوحه جلب کنیم و بعد از شنیدن قرائت صوتی از چند دانش‌آموز داوطلب بخواهیم به صورت انفرادی از روی کتاب بخوانند و بقیهٔ دانش‌آموزان از روی کتاب خط ببرند.

۳ *انس با قرآن در خانه*

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن سورهٔ ناس در خانه تشویق می‌کنیم.

جلسهٔ دوم .....

۱ *انس با قرآن*

عیسی ابن مریم علیه‌السلام : بدبخت‌ترین مردم را کسی می‌داند که نزد مردم به علم شناخته شده باشد، بدون آنکه عملی داشته باشد :

اَشـقَی النّاسِ مَن هُـوَ مَعـروفٌ عِنـدَ النّاسِ بِـعِـلـمِـهِ مَجـهولٌ بِـعَـمَـلِـهِ

«مجلسی، ۱۴۰۳، ج ۲ : ۵۲»

کد فیلم ۵۸
تمرین و تثبیت تمرین
عبارات دارای نماد و
قاعده تاء تأنیث

دانش‌آموزان عزیز امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم، من آیات... از سورهٔ... را خواندم. کدام‌یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲ *پرسش از مطالب جلسه قبل*

۳ *آموزش روخوانی کلمات و عبارات از روی لوحه*

۴ *خواندن از روی کتاب*

۵ *انس با قرآن در خانه*

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان به خواندن عبارت قرآنی در خانه تشویق می‌کنیم.

جلسهٔ سوم و چهارم .....

۱ *انس با قرآن*

از حضرت پیغمبر(ص) روایت است که فرمودند :

«اهل جهنم، از بوی عالمی‌که به علم خود عمل نکرده باشد متأذی می‌شوند.»

«تحفهٔ الاولیا، ترجمهٔ اصول کافی، ج ۱ : ص ۱۷۱»

دانش‌آموزان عزیز! من امروز موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سورهٔ... را خواندم. کدام‌یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲ *پرسش از مطالب جلسهٔ قبل*

۳ *آموزش پیام قرآنی*

■ پیشنهاد تدریس

پیام قرآنی به همراه معنی آن توسط یکی از دانش‌آموزان خوانده شود.

به معنی کلمات مشخص شده بپردازیم و هم خانواده این کلمات مثال وَاشرَبو = آشامیدن، نوشیدن، بیاشامید، لاتسرفوا = اسراف، پرداختن به کلمات به این صورت باعث می‌شود که این عبارات در ذهن دانش‌آموزان تثبیت شود.

برای فهم عبارت قرآنی از تصاویر استفاده کنیم. در درس‌های گذشته خواندیم که خداوند بخشنده است و به ما نعمت‌های زیادی داده است. حالا به تصاویر نگاه کنید در این جشنی که دانش‌آموزان گرفته‌اند برخی در حال هدر دادن نعمت‌های خداوند هستند. خوب نگاه کنید و موارد را بیان کنید.

از عبارات و مفاهیم قرآنی که در ادامه کتاب آمده است نیز استفاده می کنیم. طبق این آیات خداوند به غذاهای پاک اشاره کرده است. به‌این که نعمت های بیشماری را بخشیده، خداوند دوست ندارد که در استفاده از این نعمت‌ها اسراف کنیم.

در آموزه‌های دینی ما وجود دارد که حتی اگر کنار رودخانه هم که هستید در استفاده کردن از آب اسراف نکنید. (می‌توانیم از تصویری که در کتاب آمده است استفاده کنیم.)

۴ *خواندن از روی کتاب*

۵ *انس با قرآن در خانه*

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به تکلیف انس با قرآن در خانه تشویق می‌کنیم.

درس پنجم

سورهٔ فلق ـَـِـُـ

اهداف

۱ توانایی خواندن سورهٔ فلق
۲ علاقه به زیبا خواندن سورهٔ فلق
۳ آشنایی با شکل‌های مختلف تنوین
۴ توانایی روخوانی عبارات قرآنی دارای تنوین
۵ آشنایی با پیام قرآنی که همهٔ نعمت‌ها از خداوند است.

جلسهٔ اول

۱ *انس با قرآن*

امام صادق علیه‌السلام که فرمودند :

اِنَّ العالِمَ اِذا لَم یَعمَل بِعِلمِهِ، زَلَّت مَوعِظَتُهُ عَنِ القُلوبِ، کَما یَزِلُّ المَطَرُ عَنِ الصَّفا

«کلینی، ۱۴۰۷، ج ۱ : ۴۴»

عالم هرگاه به‌علم خود عمل نکند، اندرزهایش بر دل‌ها می‌لغزد، چنانکه باران بر سنگ صاف می‌لغزد.

کد فیلم ۵۹
تدریس نماد و قاعدهٔ تنوین

دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سورهٔ... را خواندم. کدام‌یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

جلسه‌ی دوم
سوره‌ی فلق
امروز مرور بخش بخش بخوانید.
نوح قُوَّةٍ صِراطٍ مُسْتَقیمٍ
۱. وَ ما تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ اِلّا یَعْلَمُها
۲. وَ لا حَبَّةٍ فی ظُلُماتِ الْاَرْضِ
۳. وَ لا رَطْبٍ وَ لا یابِسٍ
۴. اِلّا فی کِتابٍ مُبینٍ
سوره‌ی انعام، آیه‌ی ۵۹
خود خوانی از روی کتاب خود، بخوانید.
۲۸

۲ پرسش از تکلیف جلسه قبل

۳ آموزش نماد تنوین کسره (ـٍ)

برای آموزش این نماد ابتدا (ـِ نْ) را روی تابلو می‌نویسیم و از حرکت (ـِ) به علامت سکون (ـْ) اشاره می‌کنیم و از دانش‌آموزان می‌خواهیم با اشارهٔ ما جمع‌خوانی کنند و این کار را دو سه بار تکرار می‌کنیم سپس حرکت (ـِ) را روبه‌روی آن قرار می‌دهیم و یک (ـِ) دیگر کنار آن قرار می‌دهیم تا شکل تنوین (ـٍ) ایجاد شود و این توضیح را به دانش‌آموزان می‌دهیم که (ـِ) دوم به نمایندگی نون ساکن آمده است و به همان شکل (ـِ نْ) خوانده می‌شود و با اشارهٔ صحیح از آنها می‌خواهیم هر دو شکل را جمع‌خوانی کنند. باید توجه داشت که هنگام خواندن تنوین توسط دانش‌آموزان، صدای نون شنیده شود که با حرکت کسره اشتباه نشود.

چند نکته

ــ بهتر است تنوین کسره را ابتدا هنگام آموزش سوره فلق و در عبارت سوم (در دکمه‌ی غاسِقٍ) توضیح داد و بعد به جدول ترکیب حروف با تنوین کسره مراجعه کرد و آن را تعمیم داد.

ــ در آموزش قواعد روخوانی دو نکته را بایستی مد نظر قرار داد؛ یکی اینکه قاعده را در حین آموزش روخوانی و هرجا به آن قاعده رسیدیم توضیح دهیم. دوم اینکه از قاعده‌محوری پرهیز کرد و آموزش قواعد را خیلی کوتاه و گذرا آموزش داد و بیشترین زمان را صرف خواندن دانش‌آموزان کرد.

۴ آموزش ترکیب‌ها و عبارات از روی لوحه

پس از نصب لوحه از دانش‌آموزان می‌خواهیم با اشارهٔ ما به‌صورت جمعی بخش‌خوانی کنند. این دو صفحه را به همین صورت بخش‌خوانی می‌کنند.

■ تذکر

حروف دارای تنوین، جزو اشارات ثابت هستند. بنابراین، در اشاره، به حروف کاری نداریم و فقط به تنوین اشاره می‌کنیم.

۵ خواندن دانش‌آموزان از روی کتاب

■ تذکر

گاهی دانش‌آموزان کلمهٔ «ما» در آیهٔ دوم سورهٔ فلق را مشدّد و به صورت «شَرِّ مّا» می‌خوانند با نشان دادن «ما» و تشدید نداشتن آن، رفع اشکال می‌کنیم. گاهی در آیهٔ چهارم تشدید «نـ» را در عبارت «شَرِّ النَّفّاثاتِ» تلفظ نمی‌کنند که با نشان دادن تشدید «نّـ» و بخش‌خوانی دانش‌آموزان این اشکال را برطرف می‌کنیم.

۶ ***شنیدن قرائت سورهٔ فلق و خواندن به همراه آن و خط بردن از روی کتاب***

۷ ***انس با قرآن در خانه***

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن سورهٔ فلق در خانه تشویق می‌کنیم.

جلسهٔ دوم .....

۱ ***انس با قرآن***

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید :

اِنَّ الوَعَظَ الَّذی لا یَمُجُّهُ سَمعٌ وَ لا یَعدِلُهُ نَفعٌ ما سَکَتَ عَنهُ لِسانُ القَولِ وَ نَطَقَ بِهِ لِسانُ العَقلِ

«تمیمی‌آمدی، ۱۴۱۰ : ۲۳۱»

قطعاً پندی که هیچ گوشی آن را رد نکند و هیچ سودی با آن برابری نکند، پندی است که زبان گفتار از آن خاموش باشد و زبان کردار بدان گویا گردد.

دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سورهٔ... را خواندم. کدام‌یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲ ***پرسش از تکلیف جلسهٔ قبل***

۳ ***پخش صوت سورهٔ فلق و همخوانی دانش‌آموزان با آن***

■ **تذکر**

در آموزش قرآن دورهٔ ابتدایی، پخش قرائت صوتی همیشه پس از روخوانی خود دانش‌آموزان می‌باشد؛ یعنی پخش قرائت صوتی در پایان همان جلسه یا در ابتدای جلسهٔ بعد صورت می‌گیرد. بنابراین، همواره شیوهٔ دیداری بر شیوهٔ شنیداری در آموزش ما مقدّم است.

۴ ***آموزش کلمات و عبارات قرآنی از روی لوحه***

۵ ***خواندن از روی کتاب***

■ **تذکر**

ــ در آموزش لوحه، دانش‌آموزان با اشارهٔ صحیح ما بخش‌خوانی می‌کنند و در خواندن از روی کتاب شمرده می‌خوانند.

ــ در بخش‌خوانی از روی لوحه وقف نداریم، ولی در شمرده‌خوانی از روی کتاب دانش‌آموزان در پایان عبارات وقف می‌کنند.

۶ *آموزش پیام قرآنی*

■ پیشنهاد تدریس

پیام قرآنی به همراه معنی آن توسط یکی از دانش‌آموزان خوانده شود.

به مفاهیم و آیاتی که در هفته‌های گذشته در درس‌های قبل خواندیم اشاره می‌کنیم، خداوند بخشنده است، مهربان است، نعمت‌های بیشماری را به ما بخشیده است که از شمارش آن ناتوان هستیم.

به عبارت نعمت و الله اشاره کنیم و معنی آن را جهت تأکید بیشتر بیان کنیم.

از دانش‌آموزان بخواهیم در داخل دفتر خودشان یک جدول بکشند و به هر مقدار که می‌توانند نعمت‌های خداوند را نام ببرند و بنویسند. همانند

به نام خداوند بخشندهٔ مهربان		
نعمت‌هایی که خدا در بدن قرار داده است	**نعمت‌هایی که خدا در زمین قرار داده است**	**نعمت‌هایی که خدا در آسمان قرار داده است**
ای خدای مهربان از تو متشکرم که به ما این همه نعمت بخشیده‌ای		

۷ *انس با قرآن در خانه*

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن عبارات و پیام قرآنی این جلسه در خانه تشویق می‌کنیم.

جلسهٔ سوم .....

۱ *انس با قرآن*

امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید :

«کونوا دُعاةً لِلنّاسِ بِغَیرِ اَلسِنَتِکُم، لِیَرَوا مِنکُمُ الوَرَعَ وَ الاِجتِهادَ وَالصَّلاةَ وَ الخَیرَ، فَاِنَّ ذٰلِکَ داعِیَةٌ»

«کلینی، ۱۴۰۷، ج ۲ : ۷۸»

با غیر زبان خویش مردم را دعوت کنید، تا ببینند که شما خود اهل پرهیزکاری و تلاش و نماز و کار خیر هستید؛ دعوت واقعی این است.

دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سورهٔ... را خواندم. کدام‌یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲ *پرسش از تکلیف جلسهٔ قبل*

۳ *آموزش نماد تنوین ضمه (ـٌـ)*

برای آموزش این نماد مانند آموزش تنوین کسر (ـٍـ) در جلسهٔ اول همین درس عمل می‌کنیم و این توضیح را به دانش‌آموزان می‌دهیم که یک (ـُـ) دیگر به نمایندگی نون ساکن به صورت وارونه روی (ـُـ) قرار می‌گیرد.

آموزش لوحه
بخش بخش بخوانید.

کِتابٌ خَیْرٌ عِبادٌ مُبارَکٌ

۱. هٰذا بَلاغٌ لِلنّاسِ
۲. وَ اِلٰهُکُمْ اِلٰهٌ واحِدٌ
۳. وَاللّٰهُ غَفورٌ رَحیمٌ
۴. نَصْرٌ مِنَ اللّٰهِ وَ فَتْحٌ قَریبٌ
۵. مُحَمَّدٌ رَسولُ اللّٰهِ

قرآن خوانی
از روی کتاب خود، بخوانید.

انس با قرآن در خانه
این عبارت قرآنی را بخوان و زیر کلمات دارای تنوین «ـٌـ» خط بکش.
فیهِما فاکِهَةٌ وَ نَخْلٌ وَ رُمّانٌ

۳۱

۴ *آموزش ترکیب‌ها و عبارات قرآنی از روی لوحه*

۵ *خواندن از روی کتاب*

۶ *انس با قرآن در خانه*

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به‌خواندن عبارات قرآنی در خانه تشویق می‌کنیم.

جلسهٔ چهارم .....

۱ *انس با قرآن*

ما همواره باید خود را تحت هدایت و تربیت الهی قرار دهیم و در غیر این صورت، خویشتن را در مسیر ورود به عرصهٔ هلاکت خواهیم یافت؛ چرا که امام سجاد علیه‌السلام می‌فرماید :

«هَـلَـکَ مَن لَیـسَ لَـهُ حَـکیـمٌ یُرشِـدُهُ...»

«مجلسی، ۱۴۰۳ : ۱۵۹»

دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سورهٔ ... را خواندم، کدام‌یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲ *پرسش از تکلیف جلسهٔ قبل*

۳ *آموزش نماد تنوین فتحه (ـً)*

برای آموزش این نماد نیز همانند آموزش تنوین (ـٍ) و (ـٌ) در جلسات اول و سوم همین درس عمل می‌کنیم.

نکته

این توضیح را به دانش‌آموزان می‌دهیم که پس از تنوین (ـً) یک «الف» می‌آید که ناخواناست. البته اگر تنوین روی «ة» یا «ـة» قرار گیرد پس از آن «الف» نمی‌آید.

۴ *آموزش ترکیب‌ها و عبارات قرآنی از روی لوحه*

۵ *خواندن دانش‌آموزان از روی کتاب*

نکته

در اینجا دانش‌آموزان به صورت غیر مستقیم با وقف بر تنوین (ـً) در آخر عبارات آشنا می‌شوند.

۶ *انس با قرآن در خانه*

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن عبارت قرآنی در خانه تشویق می‌کنیم.

■ یادآوری ۱

ـ اهداف

۱ تقویت حفظ سوره‌های آموخته شده

۲ توانایی خواندن کلمات و عبارات قرآنی دارای تنوین

۳ شناخت مصداق‌های جدیدی از پیام‌های قرآنی.

■ روش انجام و بررسی فعالیت‌ها

۱ انجام هر فعالیت به صورت انفرادی، توسط دانش‌آموزان

۲ گفت‌وگوی اعضای گروه با یکدیگر دربارهٔ فعالیت‌های انجام شده

۳ ارائهٔ نتیجه فعالیت‌ها به کلاس و بررسی و ارزشیابی توسط ما.

چند نکته

ـ فعالیت‌های «یادآوری» در این جلسهٔ آموزشی در کلاس با نظارت ما انجام می‌شود.

ـ در هر فعالیت ابتدا سه مرحلهٔ اشاره شدهٔ فوق انجام می‌شود. سپس دانش‌آموزان به انجام فعالیت‌های بعدی می‌پردازند.

■ تذکر

یادآوری ۲ نیز به همین صورت آموزش داده می‌شود.

درس ششم

سورهٔ توحید؛ ـهٖ ه‍ُ، ـهٖ ه‍ِ

اهداف

۱ توانایی خواندن سورهٔ توحید و عبارات قرآنی درس
۲ علاقه و زیبا خواندن سورهٔ توحید
۳ آشنایی با نماد واو و یاء کوچک
۴ توانایی خواندن کلمات و عبارات دارای واو و یاء کوچک
۵ آشنایی با پیام قرآنی دربارهٔ نماز
۶ آشنایی با معنای کلمهٔ «ذکر».

جلسهٔ اول

۱ *انس با قرآن*

دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سورهٔ... را خواندم. کدام‌یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲ *آموزش سورهٔ توحید از روی لوحه*

پس از نصب لوحه، از دانش‌آموزان می‌خواهیم با اشاره ما، از روی لوحه به‌صورت جمعی بخش‌خوانی کنند و هنگامی‌که در سطر آخر به کلمهٔ «لَه‍ُ» رسیدیم این‌گونه به آموزش نماد «ه‍ُ» و «ه‍ِ» می‌پردازیم. دو کلمه فارسی مانند «آهو» و «ماهی» را روی تابلو می‌نویسیم و از دانش‌آموزان می‌خواهیم آنها را بخوانند. سپس «هو» و «هی» را نوشته و باز هم با اشاره از دانش‌آموزان می‌خواهیم این دو را بخوانند و پس از آن در مقابل «هو» شکل «ـه‍ُ» و در مقابل «هی» شکل «ـه‍ِ» را می‌نویسیم.

توضیح می‌دهیم که کلمات قرآنی «هو» و «هی» به این دو شکل هم نوشته می‌شوند. سپس با اشارهٔ متحرک ما از آنها می‌خواهیم این دو شکل را نیز بخوانند و بعد شکل «ه‍ُ» و «ه‍ِ» را نیز در جلوی هر کدام می‌نویسیم و می‌گوییم این‌ها هم شکل‌های دیگری از «هو» و «هی» هستند و پس از آن به ادامهٔ بخش‌خوانی درس در سطر آخر می‌پردازیم. همچنین می‌توانیم برای آموزش «هو» از شکل صدای «آ» و تبدیل آن به الف کوچک (همان‌طور که در جلسهٔ دوم درس اول توضیح داده شد) استفاده کنیم و با این پرسش از دانش‌آموزان

کد فیلم ۶۰
تدریس نماد و قاعده‌ی ضمیر هو و هی

که آیا وقتی «ا» را کوچک می‌نویسیم صدای آن تغییر می‌کند؟

این مطلب را بیان کنیم که در این موارد نیز اگر «و» کوچک شود صدای آن تغییر نمی‌کند.

نکته

اگر دانش‌آموزان در این موارد «و» را به شکل «ـُـ» خواندند با این پرسش که «ـُـ» کجای حرف قرار می‌گیرد؟ توضیح دهیم که بله، وقتی بالای حرف قرار گیرد صدای «ـُـ» و زمانی که کنار و زیر حرف «ـه» یا «ه» قرار گیرد صدای «و» می‌دهد.

■ **تذکر**

شکل‌های «ـهِ»، «هِ»، «ـهِ» و «هِ» جزو اشارات متحرک‌اند.

۳ *خواندن از روی کتاب*

از آنجا که معمولاً دانش‌آموزان از قبل سورهٔ توحید را از حفظ آموخته‌اند، ممکن است برخی از اشکالات زیر پیش آید :

ــ «لَم یَلِد» را «یَم یَلِد» بخواند

ــ «کُفُوًا اَحَدٌ» را «کُفُفَن اَحَدٌ» بخواند.

کد فیلم ۶۱
نماد و قاعده‌ی ضمیر هو و هی

در این صورت با نشان دادن حرف، مقایسهٔ شکل غلط با صحیح و یا صداکشی، رفع اشکال می‌کنیم.

۴ *بخش کردن قرائت سورهٔ توحید*

۵ *آموزش عبارات قرآنی از روی لوحه*

۶ *خواندن از روی کتاب*

۷ *پیام قرآنی*

جلسه‌ی چهارم

پیام قرآنی

وَ اَقِمِ الصَّلاةَ لِذِکْری

با خواندن نماز، به یاد خدا باش

ذِکْر : یاد

سوره‌ی طه، آیه‌ی ۱۴

با کمک تصویر درباره‌ی این پیام قرآنی با هم گفت و گو کنید.

فعالیت : خاطره‌ی خود را درباره‌ی نمازی که با والدین خود خوانده‌اید، برای دوستانتان تعریف کنید.

انس با قرآن در خانه

این عبارات قرآنی را بخوانید.

۱. وَ کُتُبِهِ، وَ رُسُلِهِ، ۲. وَ اَمْرُهُ، اِلَی اللّٰهِ

۴۰

■ **پیشنهاد تدریس**

پیام قرآنی به همراه معنی آن توسط یکی از دانش‌آموزان خوانده شود.

صوت اذان را پخش کنیم یا از یکی از دانش‌آموزان بخواهیم که اذان بگویید. در درس‌های گذشته خواندیم که محسن یعنی نیکوکاری و یکی از بهترین کارهای خوب نماز است

(حی علی خیر العمل)

هم‌خانواده عبارت «ذکر» = تذکر، ذاکر به معنی یاد، یادآوری از گنجینه لغات دانش‌آموزان در این رابطه استفاده می‌کنیم.

از پیام‌ها و عبارات قرآنی درس‌ها گذشته استفاده می‌کنیم و یادآوری کنیم. به نعمت‌های خداوند و.... اهمیت این موضوع که با توجه به این همه مهربانی و بخشندگی خداوند خوب است که ما هم به یاد او باشیم چرا که او همیشه به یاد ما است.

چگونه می‌توانیم به یاد خداوند باشیم؟

ــ کارهای خوب انجام دهیم

ــ قرآن بخوانیم

ــ نماز بخوانیم

از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا تصویر نماز خواندن خودشان را به همراه والدین به کلاس بیاورند. خاطرهٔ آن روز را برای بچه‌های کلاس تعریف کنند و اینکه چه کارهایی انجام دادند و چه حسی داشتند؟

تصاویر مربوط به نماز جماعت داخل مساجد و... را تهیه کنیم و به کلاس بیاوریم. در مورد هر کدام از این تصاویر نیز می‌توانیم با دانش‌آموزان صحبت کنیم و اینکه چه کسانی تجربه نماز خواندن در مسجد و اماکن متبرکه را داشتند؟

۸ ***انس با قرآن در خانه***

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به تکلیف انس با قرآن در خانه تشویق می‌کنیم. مانند دروس قبل تدریس شود.

درس هفتم

سورهٔ نصر؛ همزه (ء) ، فتح مکه

اهداف

۱ توانایی خواندن سورهٔ نصر و عبارات قرآنی درس
۲ شناخت حرف همزه (ء) و توانایی خواندن ترکیب آن با حرکت‌های کوتاه و تنوین
۳ آشنایی با پیام قرآنی دربارهٔ شکرگزاری
۴ آشنایی با داستان فتح مکه
۵ علاقه به خواندن زیبای سورهٔ نصر
۶ آشنایی با معنای کلمهٔ «رزق».

جلسهٔ اول

۱ ***انس با قرآن***

دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سورهٔ... را خواندم. کدام‌یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲ ***پرسش از تکلیف جلسهٔ قبل***

۳ ***آموزش سورهٔ نصر از روی لوحه***

کد فیلم ۶۲
تدریس و نماد قاعدهٔ همزه

در دومین کلمه از آیهٔ اول این سوره (جاء) به نماد جدید همزه می‌رسیم. این نماد را به روش زیر تدریس می‌کنیم :

ابتدا چند کلمه مانند علی، معصومه، جمع و شروع را روی تابلو می‌نویسیم و از دانش‌آموزان می‌خواهیم این کلمات را بخوانند. سپس حرف «ع» (عین آخر تنها) را می‌نویسیم و سپس از پایین شروع به پاک کردن آن می‌کنیم تا تقریباً به شکل همزه «ء» درآید. توضیح می‌دهیم که نام این شکل همزه است و صدای آن تقریباً شبیه حرف «ع» است و پس از آن حرف همزه را با حرکات «ـَ ـِ ـُ» علامت سکون «(ـْ)» و صداهای «ا، ـی، ـو» ترکیب کرده و با اشارهٔ صحیح از دانش‌آموزان می‌خواهیم آنها را دسته‌جمعی بخوانند و پس از آموزش این نماد، بخش‌خوانی کلمات و عبارات را تا پایان سوره ادامه می‌دهیم.

■ **تذکر**

در صورت لزوم می‌توانیم بخش‌های دارای اتصال یا تشدید مانند «فَسَبِّح» و «واستَغْفِرهُ» را دو یا سه بار نشان دهیم تا دانش‌آموزان این کلمات را با دقت بیشتری بخوانند.

۴ ***خواندن سورهٔ نصر از روی کتاب***

■ **تذکر**

ممکن است هنگام تدریس و تمرین سورهٔ نصر، دانش‌آموزان برخی از کلمات را صحیح نخوانند. اهم این مشکلات به شرح زیر است که در صورت بروز، به شیوهٔ بیان شده این اشکالات را برطرف می‌کنیم.

ــ تبدیل «و» به «ف» و مشدّد خواندن «ف» در کلمهٔ «اَفواجاً» که با پخش کردن و کشیدن صدا رفع می‌شود.

ــ عدم تلفظ «ح» در دو کلمهٔ «وَالفتح» و «فَسَبِّح» که با صداکشی و تأکید بر تلفظ «ح» رفع اشکال می‌شود.

ــ عدم تلفظ «ه» در «وَاستَغفِرهُ» در حالت وقف، که با صداکشی و تأکید بر تلفظ «ه» رفع می‌شود.

۵ ***پخش فایل صوتی سورهٔ نصر***

۶ ***انس با قرآن در خانه***

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن قرآن در خانه تشویق می‌کنیم.

جلسهٔ دوم، سوم و چهارم .....

۱ ***انس با قرآن***

دانش‌آموزان عزیز! من امروز موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سورهٔ... را خواندم. کدام‌یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲ ***پرسش از تکلیف جلسهٔ قبل***

۳ ***جمع‌خوانی سورهٔ نصر***

۴ ***آموزش کلمات و عبارات از روی لوحه***

۵ ***خواندن از روی کتاب***

۶ *پیام قرآنی*

■ پیشنهاد تدریس

پیام قرآنی به همراه معنی توسط دانش‌آموزان کلاس خوانده شود همانند جلسه‌های گذشته به معنی کلمه مورد نظر بپردازیم.

از دانش‌آموزان بخواهیم که به این تصویر خوب نگاه کنند و به غذایی که در داخل سفره است دقت کنند. چه چیزهایی می‌بینند نام ببرند و در جدول بنویسند.

در ابتدای غذا خوردن می‌گوییم : بِسمِ اللّه الرَّحمٰنِ الرَّحِیم	
داخل سفره چه چیزهایی وجود دارد	آب یا دوغ، نان، برنج، سبزی خوردن و . . .
در پایان غذا خوردن می‌گوییم	اَلحَمدُلِلّٰه

خوب است که آداب غذا خوردن را نیز به صورت مستقیم به دانش‌آموزان آموزش بدهیم. و در پایان غذا خوردن عبارت تشکر یا اَلحَمدُلِلّٰه را به آنها یاد بدهیم.

بعد از آنکه از خداوند مهربان تشکر کردند خوب است که از بچه‌ها بخواهیم از کسی که غذا را آماده کرده است (مادر) نیز تشکر کنند.

خوب نگاه کردن به محیط پیرامون خودشان را به آنها یاد بدهیم، چه چیزهایی وجود دارد و چگونه و درست از آنها استفاده کنیم.

۷ *انس با قرآن در خانه*

در پایان جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن قرآن در خانه تشویق می‌کنیم.

درس هشتم

سورهٔ کوثر ؛ پایه همزه (ئـ)

اهداف

۱ توانایی خواندن سورهٔ کوثر و عبارات قرآنی درس
۲ توانایی خواندن کلمات دارای همزه به شکل «ئ»
۳ آشنایی با این پیام قرآنی که باید از خداوند و پدر و مادر خود تشکر کنیم.
۴ آشنایی با داستان کودک خداپرست
۵ علاقه به خواندن زیبای سورهٔ کوثر.

جلسهٔ اول

۱ ***انس با قرآن***

دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سورهٔ... را خواندم. کدام‌یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲ ***پرسش از تکلیف جلسهٔ قبل***

۳ ***آموزش سورهٔ کوثر از روی لوحه***

در آخرین آیه از این سوره، دانش‌آموزان را با شکل دیگری از همزه در کلمهٔ «شانِئَکَ» آشنا می‌کنیم. همان‌طور که می‌دانیم همزه (ء) یکی از حروف الفبا است؛ مانند همهٔ حروف با حرکات ترکیب و خوانده می‌شود، ولی همیشه به تنهایی نمی‌آید و در این درس در کلمهٔ «شانِئَکَ» روی دندانه آمده است. برای آموزش پایهٔ همزه می‌توانیم از یک مثال عینی استفاده کنیم، به این ترتیب که یک صندلی را جلوی کلاس به دانش‌آموزان نشان می‌دهیم و به آنها می‌گوییم چه چیزی می‌بینید؟ می‌گویند صندلی، سپس روی صندلی می‌نشینیم و از آنها می‌پرسیم حالا چه کسی را می‌بینید؟ پاسخ می‌دهند معلم را می‌بینیم و از همین مثال عینی استفاده می‌کنیم و توضیح می‌دهیم که بچه‌ها! هر وقت همزه هم روی یک صندلی، یا پایه‌ای قرار گیرد، دیگر صندلی را نمی‌بینیم و فقط همزه را می‌بینیم و در ادامه حرکات «ـَ ـِ ـُ» را با این شکل از همزه ترکیب می‌کنیم و روی تابلو می‌نویسیم و باز به همان مثال نشستن روی صندلی برمی‌گردیم.

به این ترتیب که روی برگهٔ کاغذ یکی از حرکات «ـَ ـِ ـُ» را می‌نویسیم و در حالی که روی صندلی

نشسته‌ایم برگه را بالا برده و به دانش‌آموزان نشان می‌دهیم و از آنها می‌خواهیم آن را بخوانند و از همین مورد نیز استفاده کرده و این نکته را بیان می‌کنیم که همان‌طور که شما این بار فقط به نوشتهٔ روی برگه توجه کردید، هنگامی‌که روی همزه یکی از حرکات «ـَ ـِ ـُ» یا تنوین‌های آن قرار گیرد، فقط آن حرکت یا تنوین را می‌بینیم و می‌خوانیم. سپس از دانش‌آموزان می‌خواهیم با اشارهٔ ما، ترکیب این شکل همزه را با حرکات و صداها بخوانند.

ـ ئَ ئِ ئُ

ـ ئاً ئٍ ئً ئا

ـ ئا ئی ئو

پس از آموزش نماد جدید همزه، تدریس آیهٔ آخر سورهٔ کوثر را ادامه می‌دهیم تا دانش‌آموزان این آیه را نیز به صورت دسته‌جمعی بخش‌بخش بخوانند.

۴ *خواندن از روی کتاب*

■ **تذکر**

ممکن است دانش‌آموزان «کَوثر» را «کُوثر» بخوانند و به حرکت فتحه روی حرف «ک» توجه نکنند. برای رفع این اشکال، توجه آنها را به حرکت فتحه جلب می‌کنیم. تلفظ این فتحه با ترکیب واو ساکن «ؤ» موجب صحیح‌خوانی این کلمه می‌شود. ضمناً ترکیب فتحه، قبل از واو ساکن به صورت نرم تلفظ می‌شود.

۵ *پخش قرائت سورهٔ کوثر*

۶ *آموزش لوحهٔ کلمات و عبارات قرآنی*

۷ *خواندن کلمات و عبارات قرآنی از روی کتاب*

۸ *پیام قرآنی*

■ **پیشنهاد تدریس**

بعد از آنکه پیام قرآنی توسط دانش‌آموزان خوانده شد به موارد زیر می‌پردازیم.

بچه‌ها یادتان هست که هنگام غذا خوردن چه کارهایی انجام دادیم؟ از خداوند مهربان تشکر کردیم به خاطر غذاهای خوب و خوشمزه‌ایی که به ما داده است و همچنین از مادر و پدر نیز تشکر کردیم که این غذای خوب و مقوی را برای ما درست کرده‌اند.

از تصاویر این قسمت استفاده می‌کنیم، ما چگونه می‌توانیم از خدا، پدر و مادرمان تشکر کنیم؟ تصاویر را خوب می‌بینیم و درمورد آن با دانش‌آموزان گفت و گو می‌کنیم.

تصاویری که دانش‌آموزان هنگام نماز خواندن کنار اولیاء خودشان در هفته‌های گذشته گرفته‌اند را

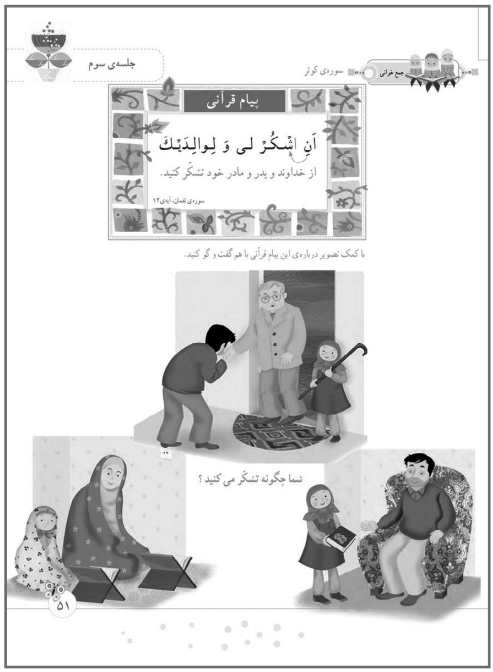

نیز می‌توانیم مجدد در این جا استفاده کنیم و همچنین از بچه‌ها می‌خواهیم که دست پدر یا مادر و بزرگتر خودشان را که حق به گردن آنها دارند را ببوسند و عکس العمل بزرگترهای خودشان را نسبت به این کارشان را در کلاس بیان کنند.

گفتن عبارت تشکر و تشکر کردن چه حسی به شما می‌دهد؟

زمانی که شما تشکر می‌کنید چه حس خوبی به دیگران واطرافیان مخصوصاً پدر و مادر می‌دهید؟ آنها شما را چگونه تصور می‌کنند؟ می‌توانیم از این سؤالات در کلاس استفاده کنیم و اثرات روحی و روانی این عمل را در دانش‌آموزان نهادینه کنیم.

از مفاهیم عبارات قرآنی صفحه‌های بعدی که تثبیت کننده است نیز می‌توانیم استفاده کنیم. خداوند به نعمت و روزی کسانی که شکر می‌کنند اضافه می‌کند و....

در کلاس این سؤالات را می‌توانیم مطرح کنیم.

ــ چرا باید از خداوند سپاسگزاری کنیم؟

ــ چرا از پدر و مادر باید تشکر کرد؟

ــ چگونه می‌توان از خداوند تشکر کرد؟

ــ چگونه می‌توان از پدر و مادر تشکر کرد؟

پاسخ به این سؤالات هدف تدبر در آیات و پیام قرآنی را محقق خواهد کرد.

زمانی که ما نوزاد یا کوچك بودیم این پدر و مادر است که از ما نگهداری می‌کنند. خوب است که دانش‌آموزان عکس نوزادی و زمانی که خیلی کوچك بودند را به کلاس بیاورند. این نوع فعالیت‌ها با هدایت معلم در راستای پیام قرآنی درس بسیار مفید خواهد بود.

۹ *انس با قرآن در خانه*

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به تکلیف انس با قرآن در خانه تشویق می‌کنیم. جلسهٔ دوم، سوم و چهارم مانند دروس قبل تدریس شود.

درس نهم | سوره عصر

اهداف

۱ توانایی خواندن سورهٔ عصر و عبارات قرآنی درس
۲ علاقه به خواندن زیبای سورهٔ عصر
۳ آشنایی با این پیام قرآنی دربارهٔ انجام کارهای خوب
۴ آشنایی با داستان نخلستان بر دوش.

جلسهٔ اول .....

۱ ***انس با قرآن***

دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سورهٔ... را خواندم. کدام‌یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲ ***پرسش از تکلیف جلسهٔ قبل***

۳ ***آموزش سورهٔ عصر از روی کتاب***

۴ ***خواندن سورهٔ عصر از روی کتاب***

برخی از اشکالات شایع در خواندن سورهٔ عصر عبارت‌اند از :

تبدیل عبارت «اِلَّا الَّذینَ» به «اِنَّ الَّذینَ» که این اشکال را با نشان دادن «لـ» و صداکشی رفع اشکال می‌کنیم.

عدم تلفظ تشدید در عبارات «وَ عَمِلُوا الصّالِحات» برای رفع این اشکال، با اشارهٔ متحرک از ضمهٔ حرف لام به تشدید حرف صاد، از دانش‌آموزان می‌خواهیم به این اتصال توجه کرده و تشدید را محکم بخوانند.

تلفظ «صَوْ» به صورت «صُوْ» در کلمهٔ «تَواصَوا»، که این اشکال را با نشان دادن فتحهٔ صاد و تأکید بر آن اصلاح می‌کنیم.

۵ ***پخش قرائت سورهٔ عصر***

۶ ***خواندن کلمات و عبارات قرآنی از روی کتاب***

۷ *پیام قرآنی*

کد فیلم ۶۳
آموزش نحوه اتصال به کلمه بعدی

در این پیام قرآنی نیز همانند سایر پیامهای گذشته ابتدا از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا آیه را به همراه معنی آن بخوانند. خوب است تا آدرس آیه را نیز یاد بگیرند. سپس از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا کلمات آشنا را بیان کنند. در این پیام عبارت « عمل » آشنا است. یعنی کار، صالح نیز به معنی خوب است. به کمك تصاویر نمونه‌ایی از کارهای خوب آمده است که توسط دانش‌آموزان در مورد آن گفت و گو خواهد شد در این فرایند دانش‌آموزان به نمونه‌های بیشتری از کارهای خوب اشاره خواهند کرد.

۸ *انس با قرآن در خانه*

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به تکلیف انس با قرآن در خانه تشویق می‌کنیم.
جلسهٔ دوم، سوم و چهارم مانند دروس قبل تدریس شود.

درس دهم — سورهٔ فیل؛ أ (پایهٔ همزه الف)

اهداف

۱ توانایی خواندن سورهٔ فیل و سورهٔ ماعون و عبارات قرآنی درس
۲ علاقه به خواندن زیبای سورهٔ فیل و سورهٔ ماعون
۳ توانایی خواندن کلمات دارای حرف همزه «أ»
۴ آشنایی با داستان اصحاب فیل.

جلسهٔ اول

۱ ***انس با قرآن***

دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سورهٔ... را خواندم. کدام‌یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲ ***پرسش از تکلیف جلسهٔ قبل***

۳ ***آموزش سورهٔ فیل از روی لوحه***

پس از نصب لوحه از دانش‌آموزان می‌خواهیم همراه با اشاره ما، به‌صورت دسته‌جمعی بخش‌خوانی کنند و در لابه‌لای بخش‌خوانی دانش‌آموزان، از چند نفر از آنها می‌خواهیم با اشاره ما، به‌صورت انفرادی بخش‌بخش بخوانند. این کار را ادامه می‌دهیم تا در سطر آخر به نماد جدید همزه (أ) می‌رسیم و این نماد را نیز مشابه نماد «ئ» که در جلسهٔ اول درس هشتم به توضیح آن پرداختیم، تدریس می‌کنیم.

۴ ***خواندن سورهٔ فیل از روی کتاب***

برخی از اشکالات رایج در خواندن سورهٔ فیل عبارت است از :

ــ نخواندن تشدید در کلمهٔ «سِجّیل»

ــ نخواندن تنوین در کلمات «طَیْرًا» و «بِحِجارَةٍ»؛

این اشکالات را با نشان دادن تشدید، تنوین و صداکشی و تأکید به دانش‌آموزان رفع می‌کنیم.

۵ ***پخش قرائت سورهٔ فیل***

۶ ***انس با قرآن در خانه.***

■ **تذکر**

جلسهٔ دوم، سوم و چهارم مانند دروس قبل تدریس شود.

جدول اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس «قرآن» پایهٔ دوم دورهٔ ابتدایی ـ سال تحصیلی ۴۰۰ـ ۹۹

عناوین کارنامه		اهداف کلی	شمارهٔ دروس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد	
خواندن	روخوانی	مهارت روخوانی کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی	کلیه دروس	ـ خواندن صحیح و شمرده کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی	خیلی خوب	کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را صحیح[1] و شمرده می‌خواند.
					خوب	بیشتر کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را صحیح و شمرده می‌خواند.
					قابل قبول	برخی از کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را صحیح و شمرده می‌خواند.
					نیازمند آموزش	با کمک معلم کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را صحیح و شمرده می‌خواند.
	قرائت	مهارت روان خوانی سوره‌های کتاب درسی	۱۷ ـ ۴	ـ خواندن سوره‌های کتاب درسی به‌صورت روان و معمولی و حفظ سوره	خیلی خوب	سوره‌های کتاب درسی را روان و آهنگین می‌خواند. حداقل دو سورهٔ دلخواه را از حفظ بخواند.
					خوب	سوره‌های کتاب درسی را روان وتقریباً آهنگین می‌خواند. حداقل یک سورهٔ دلخواه را از حفظ می‌خواند.
					قابل قبول	سوره‌های کتاب درسی را روان و معمولی می‌خواند. حداقل یک سورهٔ دلخواه را از حفظ می‌خواند.
					نیازمند آموزش	در خواندن سوره‌ها از روی کتاب، به صورت روان و معمولی، به راهنمایی معلّم نیاز دارد.

۱ـ **صحیح خوانی** یعنی خواندن کلمات، عبارات و آیات قرآن کریم با رعایت عملی قواعد خواندن قرآن.

تذکر : تعریف و بیان قواعد روخوانی در ارزیابی مورد نظر نیست، بلکه کاربرد و رعایت عملی آنها کافی است.

ادامهٔ جدول اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس «قرآن» پایهٔ دوم دورهٔ ابتدایی ـ سال تحصیلی ۴۰۰ـ ۹۹

عناوین کارنامه		اهداف کلی	شمارهٔ دروس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد	
آموزه‌های قرآنی	آداب خواندن قرآن	عمل به آداب خواندن قرآن کریم	کلیهٔ دروس	ـ رعایت آداب خواندن قرآن کریم	خیلی خوب	آداب اولیهٔ[1] خواندن قرآن را رعایت می‌کند.
					خوب	بیشتر آداب اولیهٔ خواندن قرآن را رعایت می‌کند.
					قابل قبول	برخی از آداب اولیهٔ خواندن قرآن را رعایت می‌کند.
					نیازمند آموزش	در رعایت آداب اولیهٔ خواندن قرآن پیوسته به یادآوری معلم نیاز دارد.
	پیام قرآنی	درک پیام‌های قرآنی	۱۷ـ۴	ـ خواندن متن پیام و ترجمهٔ آن از روی کتاب درسی و بیان مصادیق پیام	خیلی خوب	متن و ترجمه پیام قرآنی را از روی کتاب درسی می‌خواند و با توضیحات کافی مفاهیم ومصادیق آن را با زبان کودکانه بازگو می‌کند.
					خوب	متن و ترجمه پیام قرآنی را از روی کتاب درسی می‌خواند و می‌تواند برخی از مفاهیم و مصادیق آن را با زبان کودکانه بازگو کند.
					قابل قبول	متن و ترجمه پیام قرآنی را از روی کتاب درسی می‌خواند و می‌تواند با راهنمایی معلم، مفهوم و مصداق آن را با زبان کودکانه بازگو کند.
					نیازمند آموزش	متن و ترجمه پیام‌های قرآنی را از روی کتاب درسی می‌خواند و در بیان مفهوم و مصداق آن پیوسته به کمک معلم نیازمند است.
	داستان‌های قرآنی	آشنایی با داستان‌های قرآنی	۸، ۱۰، ۱۳، ۱۵، ۱۶، ۱۷	ـ بیان داستان‌های کتاب درسی به زبان ساده	خیلی خوب	داستان‌های کتاب را با ذکر جزئیات به زبان خودش بازگو می‌کند.
					خوب	داستان‌های کتاب را به صورت کلی به زبان خودش بازگو می‌کند.
					قابل قبول	داستان‌های کتاب را با کمک تصاویر به صورت کلی به زبان خودش بازگو می‌کند.
					نیازمند آموزش	در بیان داستان‌های کتاب به کمک تصاویر پیوسته به راهنمایی معلم نیازمند است.

۱ـ آداب اولیه‌ای که انتظار می‌رود دانش آموزان پایهٔ دوم ابتدایی رعایت کنند، عبارت است از : پاکی و پاکیزگی، سکوت هنگام شنیدن قرآن، احترام به قرآن و گفتن بسم الله الرحمن الرحیم در شروع خواندن قرآن.

قرآن در تابستان (پایه دوم ابتدایی)

کد فیلم ۶۴
روش تدریس درس
یازدهم/ سوره‌ی
کافرون

کد فیلم ۶۵
روش تدریس درس
یازدهم قسمت دوم

کد فیلم ۶۶
ادامه روش تدریس
درس یازدهم/ پیام
قرآنی و ...

کد فیلم ۶۷
روش تدریس درس
دوازدهم/ سوره‌ی
انشراح

کد فیلم ۶۸
روش تدریس درس
دوازدهم/ سوره تین

کد فیلم ۶۹
قرآن در تابستان
سوره‌ی قریش

کد فیلم ۷۰
قرآن در تابستان سوره
همزه

کد فیلم ۷۱
قرآن در تابستان سوره
ضحی

کد فیلم ۷۲
قرآن در تابستان سوره
تکاثر

کد فیلم ۷۳
قرآن در تابستان سوره
قارعه

کد فیلم ۷۴
قرآن در تابستان
سوره تِین

کد فیلم ۷۵
قرآن در تابستان سوره
شمس

کد فیلم ۷۶
قرآن در تابستان
سوره لیل

راهنمای تدریس دروس کتاب آموزش قرآن
پایهٔ سوم ابتدایی

به تفکیک دروس و مطالب مهم هر درس

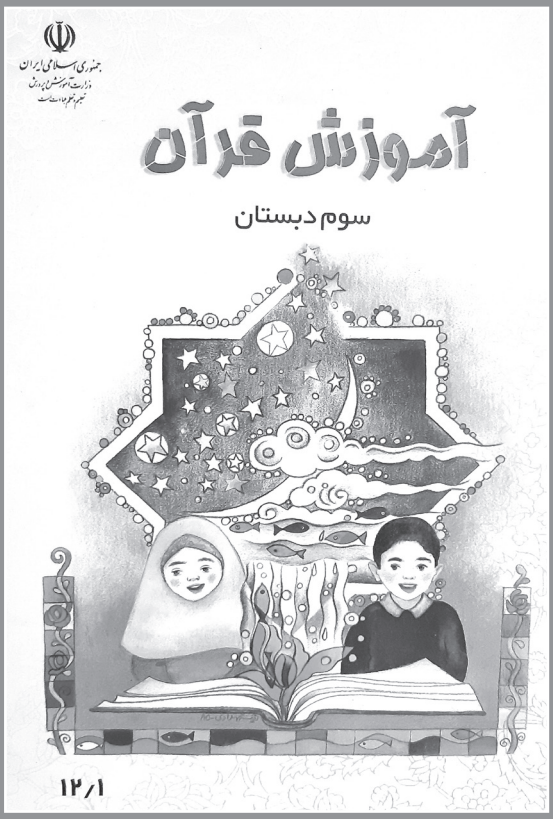

اهداف آموزش قرآن در پایهٔ سوم ابتدایی

۱ به شنیدن قرائت زیبای سوره‌های کتاب علاقه نشان دهد.
۲ به زیبا خواندن سوره‌های کتاب علاقه‌مند است.
۳ با چگونگی وقف در آخر آیات و عبارات قرآنی آشنا می‌شود.
۴ با داستان‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.
۵ با مفاهیم سادهٔ پیام‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.
۶ معنای برخی از کلمات آشنا و سادهٔ قرآنی را می‌داند.
۷ نشانه‌ها و نمادهای رسم‌الخط قرآن را می‌شناسد.
۸ سوره‌های کوتاه کتاب را (با نشان دادن خط) به صورت روان یا آهنگین می‌خواند.
۹ عبارات قرآنی کتاب را به صورت ساده و شمرده می‌خواند.
۱۰ می‌تواند مفهوم پیام‌های قرآنی را به زبان ساده بیان کند.

کد فیلم ۷۷
مبانی و کلیات آموزش
قرآن سوم ابتدایی / فیلم

* طبق مصوبه ۶۷۷ شورای عالی آموزش و پرورش این کتاب، توسط آموزگار پایه و در طی سه جلسه در هفته تدریس می‌شود.

کد فیلم ۷۸
مبانی و کلیات کتاب
قرآن سوم ابتدایی
روش تدریس فصل
اول / صوتی

فصل اوّل — آموزش قرائت نماز

اهداف

۱ توانایی خواندن عبارات اذان، اقامه و اذکار نماز
۲ آشنایی با معنای عبارات اذان، اقامه و اذکار نماز
۳ آشنایی با پیام قرآن دربارهٔ صلوات فرستاده بر پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله
۴ علاقه به خواندن صحیح و زیبای نماز.

این فصل را در مهرماه به مدت هشت جلسه (هفته‌ای دو جلسه) تدریس می‌کنیم.

کد فیلم ۷۹
آموزش یک نماز دو رکعتی

در آموزش نماز بایستی سه اصل را مورد توجه قرار دهیم: اصل صحت، اصل تمرین و تدریج و اصل عدم سخت‌گیری. بنابراین، آنچه به دانش‌آموزان انتقال می‌دهیم باید صحیح باشد و هنگام خواندن کلمات و عبارات نماز توسط دانش‌آموزان با دقت اشکالات آنها را شناسایی کنیم و در صدد رفع آن برآییم. همچنین توانایی خواندن عبارات و اذکار نماز ماهیت مهارتی داشته و به زمان نیاز دارد، به همین دلیل سعی کنیم این مهارت را به دور از سخت‌گیری و به تدریج طی سال تحصیلی در دانش‌آموزان به وجود آوریم.

جلسهٔ اول و دوم

۱ ***آموزش عبارات اذان و اقامه***

کد فیلم ۸۱
آموزش اذان

در این جلسه، پس از گفت‌وگو دربارهٔ اهمیت نماز و پرسش و پاسخ دربارهٔ نحوه و زمان گفتن اذان، لوحهٔ عبارات اذان و اقامه را در جای مناسب و در معرض دید دانش‌آموزان نصب می‌کنیم. سپس با اشاره به بخش‌های کلمات هر سطر، از دانش‌آموزان می‌خواهیم به صورت دسته‌جمعی بخش‌بخش بخوانند.

کد فیلم ۸۲
ادامه آموزش اذان

بهتر است پس از جمع‌خوانی دانش‌آموزان از چند نفر بخواهیم به صورت انفرادی با اشارهٔ ما بخش‌خوانی کنند.

در آموزش عبارات به وسیلهٔ لوحه چند نکته را بایستی رعایت کنیم.

اولین نکته، رعایت اشارات ثابت و متحرک است که در مقدمهٔ همین کتاب به طور مفصل به آن پرداخته شده است.

دومین نکته، مکث قابل توجه در بین بخش‌هاست. مکث قابل توجه در حقیقت فوت کوزه‌گری کار با لوحه است و برای محقق شدن این امر می‌توانیم پس از اشارهٔ هر بخش، با گفته واژه‌هایی چون : آفرین، احسنت، بارک‌الله و... این مکث را ایجاد کنیم.

سومین نکته این است که در اشاره به حروف و حرکات، غُلو شده اشاره کنیم. اشارهٔ همراه با غُلو یعنی اینکه پس از اشارهٔ هر بخش، نشانگر را کاملاً از لوحه جدا کنیم تا دانش‌آموزان تفکیک بین بخش‌ها را احساس کنند.

مکث قابل توجه و اشارهٔ همراه با غُلو در تقویت آموزش به شیوهٔ دیداری تأثیر به سزایی خواهد داشت.

نکتهٔ دیگر اینکه از دانش‌آموزان بخواهیم هم‌زمان با اشارهٔ ما بخش‌خوانی کنند و از جلو افتادن در خواندن بخش‌ها پرهیز کنند. در صورت مشاهدهٔ عدم رعایت دانش‌آموزان می‌توان با گریز زدن و پرش بین بخش‌ها این ناهماهنگی را مرتفع نمود.

■ تذکر

ــ در هنگام بخش‌خوانی از روی لوحه، کتاب‌های دانش‌آموزان بایستی بسته باشد و همه به لوحه توجه کنند.

ــ پس از بخش‌خوانی دانش‌آموزان، از آنها می‌خواهیم کتاب‌هایشان را باز کنند و هر کدام یک سطر را به صورت شمرده از روی کتاب بخوانند و سایر دانش‌آموزان از روی کتابشان خط ببرند.

چند نکته

ــ گاهی دانش‌آموزان عبارت «**اَشهَدُ اَن لا اِلهَ اِلّا اللّٰهُ**» را «**اَشهَدُ اَنَّ لا اِلهَ الّا اللّٰه**» و «**حَیَّ...**» را در عبارات پنجم، ششم و هفتم به اشتباه «حَیِّ...» می‌خوانند. در این صورت با نشان دادن علامت سکون و حرکت فتحه، مقایسهٔ شکل غلط با صحیح و یا صداکشی، رفع اشکال می‌کنیم.

ــ جهت درک معنای عبارات و اذکار نماز، پس از خواندن هر سطر و رفع اشکال روخوانی دانش‌آموز، می‌توانیم معنای کلماتی را که از هر سطر می‌داند از او بپرسیم. در بخش اذان و اقامه، اغلب دانش‌آموزان معنی کلمات «**اَللّٰه**»، «**مُحَمَّد**»، «**رَسول**» «**صَلاة**»، «**خَیر**» و «**عَمَلِ**» را می‌دانند.

در مرحلهٔ بعد، فایل صوتی اذان و اقامه را برای دانش‌آموزان پخش می‌کنیم و از آنها می‌خواهیم به همراه فایل صوتی به صورت دسته‌جمعی شبیه آن بخوانند.

■ **تذکر مهم**

پخش فایل صوتی همواره پس از بخش‌خوانی از روی لوحه و شمرده‌خوانی از روی کتاب توسط دانش‌آموزان اجرا می‌شود.

چند نکته

ــ هنگام پخش فایل صوتی، باز هم لوحه را به دانش‌آموزان نشان می‌دهیم، اما این بار به جای اشاره به بخش‌ها، زیر کلمات را به همراه فایل صوتی نشان می‌دهیم، تا بدین وسیله به طور همزمان چشم، گوش و زبانشان درگیر شود.

ــ در آموزش قرآن دورهٔ ابتدایی، از گفتن قواعد تجویدی صرف نظر می‌کنیم. گاهی ممکن است دانش‌آموزان آنچه را که می‌بینند با آنچه از طریق فایل صوتی می‌شنوند تفاوت احساس کنند و در مورد آن بپرسند؛ مثلاً در سطرهای دوم، سوم و چهارم با این مورد برخورد می‌کنند. در عبارت دوم به جای «اَشهَدُ اَن لا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰه»، «اَشهَدُ اَلّا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰه» می‌شنوند؛ یعنی «نْ» خوانده نمی‌شود و به جای آن «لـ» مشدّد خوانده می‌شود، یا عبارت «اَشهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا رَسولُ اللّٰه» را «اَشهَدُ اَنَّ مُحَمَّدَا رَّسولُ اللّٰه» می‌شنوند؛ یعنی نون ساکن تنوین در «محمَّدًا رَسولُ» تلفظ نمی‌شود و به جای آن حرف «ر» مشدّد خوانده می‌شود. این موارد به دلیل رعایت قواعد تجویدی است، و ما لازم نیست این قواعد را برای دانش‌آموزان بیان کنیم؛ بلکه در پاسخ سؤال آنها می‌گوییم که قرائت به هر دو شکل صحیح است و شما هم می‌توانید به هر دو شکل بخوانید.

کد فیلم ۸۰
اذکار نماز/ قنوت، قیام، رکوع، سجده، استغفار، تسبیحات، تشهد، سلام

در مرحلهٔ بعد، از دانش‌آموزان می‌خواهیم کتاب‌های خود را باز کنند و هر کدام یک سطر از عبارات اذان و اقامه را به همراه ترجمه آن از روی کتاب بخوانند.

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به حفظ عبارات اذان و اقامه و خواندن آنها با صدای زیبا تشویق می‌کنیم.

جلسهٔ سوم و چهارم .....

۱ *آموزش سورهٔ حمد و سورهٔ توحید*

کد فیلم ۸۳
آموزش اذان و اقامه، سورهٔ حمد

در این جلسه، پس از ارزشیابی جلسهٔ قبل و پرسش روخوانی عبارات اذان و اقامه از چند دانش‌آموز، لوحهٔ سورهٔ حمد را نصب می‌کنیم و با اشارهٔ صحیح ما بر روی لوحه، از دانش‌آموزان می‌خواهیم به صورت دسته‌جمعی بخش‌بخش بخوانند. در لابه‌لای جمع‌خوانی دانش‌آموزان از چند نفر می‌خواهیم به صورت انفرادی با اشارهٔ ما بخش‌خوانی کنند.

■ **تذکر**

مکث قابل توجه همراه با غُلو را فراموش نکنیم.

نکته

اشاره به لوحه توسط ما صورت می‌گیرد و از دانش‌آموزان نمی‌خواهیم اشاره کنند؛ بلکه آنها فقط با اشارهٔ ما بخش‌خوانی می‌کنند.

در مرحلهٔ بعد از دانش‌آموزان می‌خواهیم کتاب‌های خود را باز کنند و کدام‌یک سطر یا قسمتی از یک سطر را از روی کتاب به صورت شمرده بخوانند و پس از رفع اشکال روخوانی هر دانش‌آموز، از وی می‌خواهیم معنی کلماتی را که در آن سطر می‌داند برای ما بیان کند. معمولاً دانش‌آموزان در این سوره، معنی کلمات «اِسم»، «اَلله»، «رَحمن»، «رَحیم»، «حَمد»، «رَب»، «عالَم»، «مالِک»، «مستقیم»، «غَیر» و یا عبارات «بِسمِ اللهِ الرَّحمنِ الرَّحیمِ» و «اَلحَمدُلله» را می‌دانند. توجه داشته باشیم که حفظ ترجمهٔ سورهٔ حمد توسط دانش‌آموزان الزامی نیست، ولی با این روش می‌توانیم تا حدودی دانش‌آموزان را با معنای عبارات این سوره آشنا کنیم.

نکته

ــ با توجه به وجوب قرائت سورهٔ حمد در نماز، سعی کنیم به دور از سخت‌گیری و با صبر و حوصله، به تدریج این سوره را به شکل صحیح به دانش‌آموزان آموزش دهیم.

ــ از آنجا که معمولاً دانش‌آموزان از قبل سورهٔ حمد را از حفظ آموخته‌اند، ممکن است عبارت «اَلحَمدُ لِلّٰهِ رَبِّ العالَمینُ» را به اشتباه «اَلحَمدُ رِاللّٰهِ رَبِّ العالَمینَ» بخوانند. در این صورت با نشان دادن حرف، مقایسهٔ شکل غلط با صحیح، یا صداکشی، رفع اشکال می‌کنیم.

کد فیلم ۸۹
روش تدریس سورهٔ توحید

در مرحلهٔ بعد، فایل صوتی سورهٔ حمد را برای دانش‌آموزان پخش می‌کنیم و از آنها می‌خواهیم به همراه فایل صوتی به صورت دسته‌جمعی شبیه آن بخوانند. در این مرحله، همزمان با پخش فایل صوتی به لوحه اشاره می‌کنیم تا به همراه شنیدن آیات، همزمان آیات را ببینند.

کد فیلم ۸۷
قرائت الگوی سوره توحید

نکته

ــ در این مرحله، به جای اشاره به بخش‌ها، به زیر کلمات اشاره می‌کنیم.

ــ با توجه به اینکه معمولاً دانش‌آموزان از قبل سورهٔ توحید را از حفظ آموخته‌اند، ممکن است «لَم یَلِدْ» را «یَمْ یَلِدْ» بخوانند یا «کُفُوًا اَحَد» را «کُفُفَن اَحَد» بخوانند که در این صورت با نشان دادن حرف، مقایسهٔ شکل غلط با صحیح، یا صداکشی، رفع اشکال می‌کنیم.

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به قرائت و حفظ سوره‌های حمد و توحید تشویق می‌کنیم.

جلسهٔ پنجم .....

۱ آموزش ذکر قنوت و ذکر رکوع

در این جلسه، پس از پرسش از روخوانی سوره‌های حمد و توحید، لوحهٔ سورهٔ توحید را نصب نموده و همانند جلسات قبل به آموزش این اذکار می‌پردازیم.

کد فیلم ۸۴
آموزش اذکار نماز

■ مراحل آموزش ذکر قنوت و ذکر رکوع

ــ نصب لوحه و بخش‌خوانی دسته‌جمعی دانش‌آموزان با اشارهٔ ما

ــ بخش‌خواهی چند نفر از دانش‌آموزان به صورت انفرادی با اشارهٔ ما

ــ شمرده‌خوانی دانش‌آموزان از روی کتاب

ــ پخش فایل صوتی و جمع‌خوانی دانش‌آموزان به همراه آن

ــ خواندن چند نفر از دانش‌آموزان از روی کتاب به صورت شمرده به همراه ترجمه

تشویق دانش‌آموزان به تمرین روخوانی و حفظ اذکار قنوت و رکوع.

کد فیلم ۹۰
روش تدریس اذکار
نماز قنوت

کد فیلم ۹۱
روش تدریس اذکار
نماز رکوع

نکته

گاهی برخی از دانش‌آموزان به دلیل آموخته اذکار نماز از قبل به صورت شنیداری، ترکیب «رَبِّیَ العَظیم» را به اشتباه «رَبِّیَ الاَعظیم» می‌خوانند. برای رفع اشکال، هنگام آموزش لوحه و بخش‌خوانی، این مورد را با تأکید و تکرار بیشتری آموزش می‌دهیم.

کد فیلم ۸۵
ادامه آموزش اذکار نماز

جلسهٔ ششم

۱ *آموزش اذکار قیام، سجده و استغفار*

در این جلسه، پس از پرسش از روخوانی اذکار قنوت و رکوع، لوحهٔ اذکار سجده، قیام و استغفار را نصب نموده و همانند جلسات قبل به آموزش این اذکار می‌پردازیم.

کد فیلم ۸۶
روش تدریس اذکار نماز

■ ***مراحل آموزش اذکار قیام، سجده و استغفار***

ــ نصب لوحه و بخش‌خوانی دسته‌جمعی دانش‌آموزان با اشارهٔ ما
ــ بخش‌خوانی چند نفر از دانش‌آموزان به صورت انفرادی به اشارهٔ ما
ــ شمرده‌خوانی دانش‌آموزان از روی کتاب
ــ پخش فایل صوتی و جمع‌خوانی دانش‌آموزان به همراه آن
ــ خواندن چند نفر از دانش‌آموزان از روی کتاب به صورت شمرده به همراه ترجمه
ــ تشویق دانش‌آموزان به تمرین روخوانی و حفظ اذکار قیام، سجده و استغفار

کد فیلم ۹۲
روش تدریس اذکار نماز سجده

نکته

گاهی برخی از دانش‌آموزان به دلیل آموختن اذکار نماز از قبل به صورت شنیداری، هنگام قرائت اذکار قیام و استغفار، ترکیب «رَبِّیَ الاَعلی» را به اشتباه «رَبِّیَ العَلی» و ترکیب «اَسْتَغْفِرُاللّٰهَ» را به اشتباه «اِسْتَغْفِرُاللّٰهَ» می‌خوانند. برای رفع اشکال، هنگام آموزش لوحه و بخش‌خوانی، این موارد را با تأکید و تکرار بیشتری آموزش می‌دهیم.

جلسهٔ هفتم

۱ *آموزش ذکر برخاستن و تسبیحات اربعه*

در این جلسه، پس از پرسش از روخوانی اذکار قیام، سجده و استغفار، لوحهٔ اذکار برخاستن و تسبیحات اربعه را نصب نموده و همانند جلسات قبل به آموزش این اذکار می‌پردازیم.

■ ***مراحل آموزش اذکار برخاستن و تسبیحات اربعه***

ــ نصب لوحه و بخش‌خوانی دسته‌جمعی دانش‌آموزان با اشارهٔ ما
ــ بخش‌خوانی چند نفر از دانش‌آموزان به صورت انفرادی با اشارهٔ ما

ــ شمرده‌خوانی دانش‌آموزان از روی کتاب
ــ پخش فایل صوتی و جمع‌خوانی دانش‌آموزان به همراه آن
ــ خواندن چند نفر از دانش‌آموزان از روی کتاب به صورت شمرده به همراه ترجمه
ــ تشویق دانش‌آموزان به تمرین روخوانی و حفظ اذکار برخاستن و تسبیحات اربعه.

نکته

در قرائت ذکر برخاستن، برخی از دانش‌آموزان به دلیل آموختن اذکار نماز از قبل به صورت شنیداری، ترکیب «بِحَوْلِ اللهِ» را به اشتباه «بِحُوْلِ اللهِ» ادا می‌کنند. هنگام آموزش لوحه و بخش‌خوانی، با تأکید و تکرار بیشتر بر این قسمت، اشکال آنها را رفع می‌کنیم.

جلسهٔ هشتم

۱ *آموزش ذکر تشهّد*

در این جلسه، پس از پرسش روخوانی اذکار برخاستن و تسبیحات اربعه، لوحهٔ ذکر تشهّد را نصب نموده و همانند جلسات قبل به آموزش این ذکر می‌پردازیم.

کد فیلم ۹۳
روش تدریس اذکار
نماز تشهد

■ ***مراحل آموزش ذکر تشهّد***

ــ نصب لوحه و بخش‌خوانی دسته‌جمعی دانش‌آموزان با اشارهٔ ما
ــ بخش‌خوانی چند نفر از دانش‌آموزان به صورت انفرادی با اشارهٔ ما
ــ شمرده‌خوانی دانش‌آموزان از روی کتاب
ــ پخش فایل صوتی و جمع‌خوانی دانش‌آموزان به همراه آن
ــ خواندن چند نفر از دانش‌آموزان از روی کتاب به صورت شمرده به همراه ترجمه
ــ تشویق دانش‌آموزان به تمرین روخوانی و حفظ ذکر تشهّد.

نکته

گاهی برخی از دانش‌آموزان به دلیل آموختن اذکار نماز از قبل به صورت شنیداری، هنگام قرائت ذکر تشهّد کلمهٔ «عَبدُه،» را به اشتباه «عَبدَه،» می‌خوانند. هنگام آموزش لوحه و بخش‌خوانی، با تأکید و تکرار بیشتر این کلمه، اشکال آنها را رفع می‌کنیم.

جلسهٔ نهم و دهم .....

۱ آموزش ذکر سلام و آیهٔ صلوات و پیام قرآنی

در این جلسه، پس از پرسش از روخوانی ذکر تشهد، لوحهٔ ذکر سلام و آیهٔ صلوات را نصب نموده و همانند جلسات قبل به آموزش این ذکر می‌پردازیم.

کد فیلم ۹۴
روش تدریس اذکار
نماز سلام

■ ***مراحل آموزش ذکر سلام و آیهٔ صلوات***

ــ نصب لوحه و بخش‌خوانی دسته‌جمعی دانش‌آموزان با اشارهٔ ما
ــ بخش‌خوانی چند نفر از دانش‌آموزان به صورت انفرادی با اشارهٔ ما
ــ شمرده‌خوانی دانش‌آموزان از روی کتاب
ــ پخش فایل صوتی و جمع‌خوانی دانش‌آموزان به همراه آن
ــ خواندن چند نفر از دانش‌آموزان از روی کتاب، به صورت شمرده به همراه ترجمه

■ ***آموزش پیام قرآنی (آیهٔ صلوات)***

الف) گفت‌وگو دربارهٔ پیام قرآنی؛ طرح سؤال‌هایی از قبیل : پس از تمام شدن نماز جماعت مکبر چه می‌گوید؟
پس از خواندن آیهٔ صلوات چه می‌کنیم؟
چگونه می‌توان به انسان‌های بزرگ و مهربان احترام گذاشت؟
چگونه می‌توان از این افراد به نیکی یاد کرد؟
و واداشتن دانش‌آموزان به گفت‌وگو در میان گروه‌های خود و ارائهٔ نظراتشان در مورد این پیام قرآنی به کلاس.

ب) قرائت زیبای آیهٔ صلوات توسط چند دانش‌آموز داوطلب، تشویق دانش‌آموزان به تمرین روخوانی و حفظ ذکر سلام و آیهٔ صلوات.

نکته

در قرائت ذکر سلام، گاهی برخی از دانش‌آموزان به دلیل آموختن اذکار نماز از قبل به صورت شنیداری، کلمات «عَلَیْکَ، عَلَیْنا و عَلَیْکُم» را به اشتباه به ترتیب «عَلِیکَ، عَلِینا و عَلِیکُم» می‌خوانند. برای رفع اشکال، هنگام آموزش لوحه و بخش‌خوانی، این کلمات را با تأکید و تکرار بیشتری آموزش می‌دهیم.

جلسهٔ یازدهم و دوازدهم .....

۱ تمرین نماز

در این جلسه، از چند نفر از دانش‌آموزان می‌خواهیم یک نماز سه رکعتی را در کلاس یا نمازخانهٔ مدرسه به طور کامل با صدای بلند بخوانند.

کد فیلم ۸۸
روش تدریس سورهٔ حمد

■ عوامل مؤثر در جذب دانش‌آموزان به اقامهٔ نماز

ــ برخورد محترمانه با دانش‌آموزان به‌خصوص در دعوت عملی به نماز با استفاده از فرصت‌ها

ــ حضور آموزگار، مدیر و معاونین مدرسه در صفوف نماز و امر به معروف بودن ایشان در عمل

ــ تمیز و خوشبو و جذاب بودن محیط نمازخانه

ــ با زبان نرم و جذاب در مورد نماز و واجبات دینی صحبت نمودن

ــ نوشتن مطالبی نو و دلنشین با عباراتی جذاب در مورد نیایش و عبادت و نصب در محل دید دانش‌آموزان

ــ کمک گرفتن از دانش‌آموزان مؤذّن و مکبّر خوش‌صدا در راستای افزایش جذابیت نماز

ــ برگزاری مسابقات فرهنگی در ارتباط با نماز و عبادت معبود در بین دانش‌آموزان و دادن هدایای مناسب

ــ صحبت کردن با خانواده‌ها در راستای همسویی بیشتر با مدرسه دربارهٔ اقامهٔ نماز

ــ برقراری ارتباط بین مفاهیم درسی و خداشناسی در جهت آگاهی‌بخشی به دانش‌آموزان

ــ پذیرایی از دانش‌آموزان حاضر در نماز با شکلات و شیرینی

ــ استفاده از اکسیر محبت و جذب دانش‌آموزان به اقامهٔ نماز با ابراز صمیمیت و پرهیز از زور و اجبار

یادمان باشد که نماز اکسیر غم‌زداست. نماز یاد خداست و یاد خدا آرام‌بخش دل‌هاست «اَلا بذکرالله تطمئن القلوب» پس در آخر هر نماز جماعت به کودکانمان لبخند بزنیم تا او آرامش و خداباوری را در چهره‌هایمان ببیند.

قرآن در تابستان (پایه سوم ابتدایی)

کد فیلم ۹۹
روش آموزش تلفظ
حرف « طا» در نماز

کد فیلم ۹۸
روش آموزش تلفظ
حرف «صاد» در نماز

کد فیلم ۹۷
روش آموزش تلفظ
حرف «عینی» در نماز

کد فیلم ۹۶
روش آموزش تلفظ
حرف «واو» در نماز

کد فیلم ۹۵
روش آموزش تلفظ
حرف «حاء» در نماز

کد فیلم ۱۰۳
روش آموزش تلفظ
حرف «ظا» در نماز

کد فیلم ۱۰۲
روش آموزش تلفظ
حرف «ضاد» در نماز

کد فیلم ۱۰۱
روش آموزش تلفظ
حرف «غین» در نماز

کد فیلم ۱۰۰
روش آموزش تلفظ
حرف «ذال» در نماز

فصل دوم روخوانی قرآن کریم

اهداف

■ **برنامهٔ ۳۳ روزه ارتقای آموزش قرآن**

ــ آموزش قرآن در دورهٔ ابتدایی دو هدف اصلی را دنبال می‌کند :

۱ انس روزانهٔ دانش‌آموزان با قرآن کریم

۲ دستیابی به توانایی خواندن قرآن

ــ در این راستا آموزش صحیح و جامع این فصل تا حدّ زیادی می‌تواند اهداف را تحت پوشش قرار دهد.

ــ این فصل طی ۳۳ روز متوالی و از اول آبان‌ماه تا اواسط آذرماه تدریس می‌شود.

ــ سعی کنیم حتی‌الامکان درس قرآن را در این مدت در زنگ اول هر روز آموزش دهیم.

ــ با توجه به تأکید بر آموزش قرآن به شیوهٔ دیداری، این فصل نوار آموزشی یا فایل صوتی ندارد.

ــ در هر جلسه از تک‌تک دانش‌آموزان بخواهیم حداقل یک جمله از عبارات را روخوانی کنند.

■ **تذکر مهم**

در کسب مهارت روخوانی قرآن، صحیح خواندن در اولویت قرار دهیم؛ چراکه دانش‌آموزان با توجه به استعداد و توانایی فردی خود به تدریج مراحل بخش‌خوانی، شمرده‌خوانی و روان‌خوانی را طی می‌کنند. از این رو، نباید در کسب مهارت روان‌خوانی عبارات عجله کرد. بنابراین، هرچند عموم دانش‌آموزان می‌توانند کلمات را به صورت آرام و شمرده بخوانند، اما نباید اصرار داشته باشیم، دانش‌آموزی که کلمات را به صورت بخش‌بخش می‌خواند، این کلمات را به صورت آرام و شمرده بخواند. او نیز به تدریج در روزهای آینده با توجه به توانایی‌های فردی خود به این مهارت دست خواهد یافت.

روز اول : یادآوری ترکیب حروف و حرکات

■ **اهداف**

ــ توانایی خواندن حروف و حرکات

ــ توانایی خواندن کلمات قرآنی درس

ــ علاقه به خواندن روزانهٔ قرآن کریم.

■ ***انس با قرآن***

سعی می‌کنیم هر جلسه را با انس با قرآن شروع کنیم.

آموزش قرآن در دورهٔ ابتدایی، دو هدف اصلی را دنبال می‌کند : یکی انس با قرآن و دیگری کسب مهارت خواندن قرآن کریم است. به خاطر داشته باشیم که اگر دانش‌آموزانمان را شیفته و عاشق قرآن کنیم، ولی آنها مهارت خواندن قرآن را کسب نکنند ما در کارمان موفق نبوده‌ایم. همچنین اگر در کسب مهارت خواندن قرآن به دانش‌آموزانمان کمک کنیم؛ به طوری که به زیبایی بتوانند قرآن را بخوانند، ولی با قرآن مأنوس نشوند و خواندن روزانهٔ قرآن جزء برنامهٔ‌زندگی‌شان قرار نگیرد، باز هم ما در انجام رسالتمان موفق نبوده‌ایم.

یکی از نمودهای بحث انس با قرآن این است که اگر بخواهیم رفتاری را در دانش‌آموزان نهادینه کنیم، قبلش بایستی آن رفتار در خودمان ایجاد شده باشد.

خداوند در قرآن می‌فرماید :

اَتَـأمُـرونَ الـنّـاسَ بِالـبِرِّ، وَتَنسَونَ اَنـفُـسَـكُم، وَ اَنـتُم تَتـلونَ الـكِتابَ؛ اَ فَلا تَعـقِـلونَ

(بقره، ۴۴)

آیا مردم را به نیکی فرمان می‌دهید و خود را فراموش می‌کنید، با اینکه شما کتاب [خدا] را می‌خوانید؟ آیا [هیچ] نمی‌اندیشید؟

حال می‌توانیم با این ادبیات شروع کنیم : دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم یک صفحه از قرآن را بخوانم. امروز من صفحهٔ... را از سورهٔ... خواندم. کدام‌یک از شما امروز یا دیروز قرآن خوانده‌اید؟ از آنهایی که دست بلند می‌کنند می‌پرسیم که چه قسمتی از قرآن را خوانده‌اند و آنها را تشویق می‌کنیم و بعد می‌گوییم : خیلی خوشحالم که می‌بینم عده‌ای از شما امروز یا دیروز قرآن خوانده‌اید. دوست دارم آنهایی که نخوانده‌اند امروز که منزل می‌روند قسمتی از قرآن را بخوانند و آنهایی که خوانده‌اند فردا دستانشان برود بالاتر. از این ارتباط عاطفی استفاده کنیم؛ قطعاً در انس دانش‌آموزان با قرآن تأثیر به سزایی خواهد داشت.

تمرین اول

۱ ***آموزش روخوانی ترکیب حروف و حرکات از روی لوحه*** : پس از نصب لوحه و قرار دادن آن در معرض دید دانش‌آموزان، از آنها می‌خواهیم با اشارهٔ ما، ترکیب‌ها را دسته‌جمعی به صورت بخش‌بخش بخوانند. در لابه‌لای جمع‌خوانی آنها، از چند نفر از دانش‌آموزان هم می‌خواهیم به صورت انفرادی با اشارهٔ ما بخش‌بخش بخوانند.

■ **تذکر**

ــ اشارهٔ ما غُلو شده و همراه با مکث قابل توجه باشد.

ــ در هنگام بخش‌خوانی از روی لوحه، دانش‌آموزان بایستی کتاب‌هایشان بسته باشد و فقط به لوحه توجه نمایند.

نکته

برای صحیح خواندن حرف همزه (ء) و الف کوچک (ا) خیلی خلاصه این توضیح را می‌دهیم که حرف همزه تقریباً شبیه صدای حرف عین (ع) است و الف کوچک همان صدای الف (ا) را دارد.

■ **تذکر**

نحوهٔ اشارات ثابت و متحرک را رعایت کنیم. در این جدول، اشاره به ترکیب‌های سه ستون اول (از بالا به پایین) ثابت و اشاره به ترکیب‌های سایر ستون‌ها متحرک می‌باشد.

۲ ***روخوانی ترکیب حروف و حرکات از روی کتاب درسی:*** پس از کار با لوحه، از دانش‌آموزان می‌خواهیم کتاب‌هایشان را باز کنند و هر کدام به طور انفرادی چند ترکیب از این جدول را از روی کتاب بخوانند.

تمرین دوم

۱ ***آموزش روخوانی کلمات و عبارات قرآنی از روی لوحه:*** این قسمت را نیز همانند تمرین قبل انجام می‌دهیم.

۲ ***روخوانی کلمات و عبارات از روی کتاب درسی:*** پس از کار با لوحه، از دانش‌آموزان می‌خواهیم کتاب‌هایشان را باز کنند و هر کدام به طور انفرادی یک یا چند کلمه یا عبارت را از روی کتاب شمرده بخوانند.

نکته

جهت تقویت مهارت درک معنای آیات و عبارات قرآن کریم، معنی کلمات آشنا و پرکاربرد را از دانش‌آموزان می‌پرسیم؛ به این ترتیب که هر گاه دانش‌آموز عبارتی را می‌خواند، پس از رفع اشکال روخوانی او، از وی می‌پرسیم: «در این عبارتی که خواندی، معنی کدام کلمات را می‌دانی؟» مثلاً در این عبارات دانش‌آموزان به کلمات «کتاب»، «ایمان» و «عصا» اشاره می‌کنند.

نکته

دانش‌آموزان هنگام بخش‌خوانی، صدای «ـِـ» قبل از «ی» را در کلماتی مانند «هِیَ» و «رَواسِیَ» مانند سایر کسره‌ها می‌خوانند. این شیوهٔ خواندن غلط نیست؛ هرچند به تدریج در خواندن شمرده و روان کلمات می‌آموزند که این صدا را به صورت «ای» بخوانند. در این مورد نیز می‌توانیم از کلمات فارسی مانند عِید، خیابان، بیابان، و... به عنوان مثال استفاده کنیم. می‌توانیم هرگاه به چنین کلماتی برخورد کردیم، در قالب جملاتی توجه دانش‌آموزان را به این نکته جلب کنیم؛ مثلاً بگوییم : «امروز خِیابان خلوت بود.»، «هوای بِیابان در تابستان خیلی گرم است.»، «من نِیاز به استراحت دارم.»، «دو کیلو پِیاز خریدم.». سپس با توجه به واکنش دانش‌آموزان از آنها می‌پرسیم : «بچه‌ها متوجه شدید چی گفتم؟» و پس از پاسخ مثبت آنها توضیح می‌دهیم که کلماتی مانند «هِیَ»، «اِیّاکَ»، «قِیامَة» و «رَواسِیَ» را نیز می‌توانیم به هر دو شکل بخوانیم.

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن ترکیب‌ها، کلمات و عبارات این صفحه برای اعضای خانوادهٔ خود تشویق می‌کنیم.

روز دوم و سوم : یادآوری حرف ساکن و تمرین آن .....

کد فیلم ۱۰۵
روز دوم ، یادآوری
حرف ساکن

اهداف

ـ توانایی خواندن جدول ترکیب‌های دارای حرف ساکن
ـ توانایی خواندن کلمات و عبارات دارای حرف ساکن
ـ علاقه به خواندن روزانهٔ قرآن کریم.

مراحل آموزش تمرین اول .....

کد فیلم ۱۰۴
روش تدریس
جلسه‌های روز ۲تا۴

۱ ***آموزش روخوانی ترکیب‌های جدول از روی لوحه*** : پس از نصب لوحه، سه کلمهٔ «بَلْ، اِنْ و قُمْ» را روی تابلو می‌نویسیم و با اشاره از حرکت «ـَـ ـِـ ـُـ» به علامت سکون «ـْـ»، از دانش‌آموزان می‌خواهیم این کلمات را به صورت دسته‌جمعی بخوانند. سپس با اشارهٔ صحیح به لوحه، از دانش‌آموزان می‌خواهیم به صورت دسته‌جمعی همراه با اشارهٔ ما بخوانند.

■ **تذکر**

۱ فوت کوزه‌گری کار با لوحه (مکث قابل توجه) را فراموش نکنیم.

۲ غُلو شده اشاره کنیم.

۳ برای جلوگیری از جلو افتادن برخی از دانش‌آموزان در خواندن و ناهماهنگی بین اشارهٔ ما و بخش‌خوانی آنها، هر از گاهی در بین بخش‌ها جهش داشته باشیم.

۲ روخوانی ترکیب‌های جدول از روی کتاب درسی

پس از کار با لوحه، از دانش‌آموزان می‌خواهیم کتاب‌هایشان را باز کنند و هر کدام به طور انفرادی چند ترکیب از این جدول را از روی کتاب بخوانند.

مراحل آموزش تمرین دوم

۱ ***آموزش روخوانی کلمات و عبارات قرآنی از روی لوحه :*** این قسمت را نیز همانند تمرین قبل انجام می‌دهیم.

۲ ***روخوانی کلمات و عبارات قرآنی از روی کتاب*** : پس از کار با لوحه، از دانش‌آموزان می‌خواهیم کتاب‌هایشان را باز کنند و هر کدام به طور انفرادی یک یا چند کلمه یا یک عبارت از این صفحه را از روی کتاب شمرده بخوانند.

کد فیلم ۱۰۶
روز دوم یادآوری حرف ساکن/صوتی

■ **تذکر**

ــ تک‌تک دانش‌آموزان را در خواندن عبارات درس شرکت دهیم.

ــ مطمئن شویم که دانش‌آموزان این مطلب را فرا گرفته‌اند که همیشه حرف ساکن با حرکت قبل از خودش خوانده می‌شود و در خواندن بخش‌های دارای حرف ساکن به این مهارت رسیده‌اند.

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن ترکیب‌ها، کلمات و عبارات این دو صفحه برای اعضای خانوادهٔ خود تشویق می‌کنیم.

روز چهارم و پنجم : یادآوری تنوین و تمرین آن

■ **اهداف**

ــ توانایی خواندن ترکیب حروف و تنوین

ــ توانایی خواندن کلمات و عبارات قرآنی درس

ــ علاقه به خواندن روزانهٔ قرآن کریم.

کد فیلم ۱۰۷
تدریس یادآوری تنوین

■ *انس با قرآن*

دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سورهٔ... را خواندم. کدام‌یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

■ **آموزش علامت تنوین**

جهت یادآوری علامت تنوین، ابتدا حرکت فتحه (ـَ) را روی تابلو می‌نویسیم و سپس نون ساکن (نْ) را جلوی آن می‌نویسیم و با اشاره از «ـَ» به «نْ» از دانش‌آموزان می‌خواهیم همراه با اشارهٔ ما بخوانند. آن‌گاه شکل عربی آن را روبه‌روی آن قرار می‌دهیم و می‌گوییم در قرآن به این شکل نوشته می‌شود. در مورد تنوین کسره و ضمه نیز به همین ترتیب عمل می‌کنیم.

ـَ نْ ـً ا ، ـِ نْ ـٍ ، ـُ نْ ـٌ

در تنوین نصب «ً ا» متذکر می‌شویم که «الف» آن ناخواناست.

مراحل آموزش تمرین اول

۱ نصب لوحهٔ جدول ترکیب حروف با تنوین

۲ اشارهٔ صحیح به لوحه

■ **تذکر**

تمام اشارات این جدول، اشارهٔ ثابت‌اند و ما در این صفحه فقط به تنوین اشاره می‌کنیم.

۳ خواندن ترکیبات لوحه توسط دانش‌آموزان به صورت دسته‌جمعی همراه با اشارهٔ ما

۴ خواندن ترکیبات لوحه توسط چند دانش‌آموز به صورت انفرادی با اشارهٔ ما

۵ خواندن ترکیبات جدول توسط چند دانش‌آموز به صورت انفرادی از روی کتاب.

مراحل آموزش تمرین دوم

۱ نصب لوحهٔ کلمات و عبارات قرآنی در جای مناسب.

۲ اشاره به بخش‌های کلمات و عبارات قرآنی توسط ما و خواندن آنها توسط دانش‌آموزان به صورت دسته‌جمعی و انفرادی

■ **تذکر**

مکث قابل توجه در بین بخش‌ها و همچنین اشارهٔ همراه با غُلو را فراموش نکنیم.

مراحل آموزش تمرین سوم

از دانش‌آموزان می‌خواهیم هر کدام یک یا چند کلمه، یک سطر، یا قسمتی از یک سطر را بخوانند.

■ **تذکر**

همهٔ دانش‌آموزان را به خواندن وادارایم.

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن ترکیب‌ها، کلمات و عبارات این دو صفحه برای اعضای خانوادهٔ خود تشویق می‌کنیم.

روز ششم و هفتم و هشتم : یادآوری تشدید و تمرین آن

■ **اهداف**

ــ توانایی خواندن بخش‌های دارای حرف مشدّد
ــ توانایی خواندن کلمات و عبارات قرآنی دارای حرف مشدّد
ــ علاقه به خواندن روزانهٔ قرآن کریم.

کد فیلم ۱۰۸
تدریس یادآوری
تشدید / صوتی

■ ***انس با قرآن***

دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سورهٔ... را خواندم. کدام‌یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

یادآوری خواندن حرف مشدّد : برای بیان علامت تشدید از کلماتی استفاده می‌کنیم که دانش‌آموزان در کتاب فارسی آموخته‌اند. کلمه‌ای مانند «بَنّا» را روی تابلو نوشته و سپس این کلمه را به صورت «بَنْنا» می‌نویسیم و با اشاره از حرکت فتحه (ـَ) به علامت (ـْ) و سپس اشاره از حرف نون به حرف الف، از آنها می‌خواهیم به صورت دسته‌جمعی بخش‌بخش بخوانند. پس از آن توضیح می‌دهیم که اغلب موارد هرگاه در یک کلمه حرفی دو بار تکرار شود، حرف اول ساکن است و به جای حرف ساکن، علامت تشدید می‌آید.

نکته

در کلماتی چون «ممکن، خودداری، مانند، بررسی» علامت تشدید جایگزین حرف تکراری نمی‌شود.

کد فیلم ۱۰۹
تدریس تمرین
تشدید / صوتی

مراحل آموزش تمرین اول

۱ نصب لوحهٔ‌جدول ترکیب‌های دارای تشدید
۲ اشارهٔ صحیح به لوحه

تذکر

در این جدول، به جز دو کلمهٔ آخر (جانَّ و حاجَّ)، تمام اشارات بخش اول ترکیبات، از حرکات کوتاه به علامت تشدید است. در بخش اول کلمهٔ «جانَّ» از حرف «جـ» به حرف «ا» و علامت تشدید (ّ) و در بخش اول کلمهٔ «حاجَّ» از حرف «حـ» به حرف «ا» و علامت تشدید (ّ) اشاره می‌کنیم.

۳ خواندن ترکیبات لوحه توسط دانش‌آموزان به صورت دسته‌جمعی همراه با اشارهٔ ما
۴ خواندن ترکیت لوحه توسط چند دانش‌آموز به صورت انفرادی با اشارهٔ ما
۵ خواندن ترکیبات جدول توسط چند دانش‌آموز به صورت انفرادی از روی کتاب.

مراحل آموزش تمرین دوم

۱ نصب لوحهٔ کلمات و عبارات قرآنی در جای مناسب
۲ اشاره به بخش‌های کلمات و عبارات قرآنی توسط ما و خواندن آنها توسط دانش‌آموزان به صورت دسته‌جمعی و انفرادی.

تذکر

در کار با لوحه بایستی در بین بخش‌ها مکث قابل توجّه داشته باشیم. در مورد کلمات دارای تشدید این مکث را با توجه بیشتری رعایت می‌کنیم تا دانش‌آموزان متوجه شوند که حرف مشدّد دو بار خوانده می‌شود.

مراحل آموزش تمرین سوم

از دانش‌آموزان می‌خواهیم هر کدام یک یا چند کلمه، یک سطر، یا قسمتی از یک سطر را بخوانند.

تذکر

همهٔ دانش‌آموزان را به خواندن واداریم.

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن ترکیب‌ها، کلمات و عبارات این دو صفحه برای اعضای خانوادهٔ خود تشویق می‌کنیم.

روز نهم و دهم : یادآوری خواندن «ـهِ» و «ـهِ» و تمرین آن .....

کد فیلم ۱۱۰
روش تدریس ضمیر
«ـهِ» و «ـهِ»

■ **اهداف**

ــ توانایی خواندن کلمات دارای علامت «ـهِ» و «ـهِ»
ــ توانایی خواندن کلمات و عبارات قرآنی درس
ــ علاقه به خواندن روزانهٔ قرآن کریم.

■ ***انس با قرآن***

دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سورهٔ... را خواندم. کدام‌یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

مراحل آموزش تمرین اول .....

چگونگی یادآوری نمادهای «ـهِ» و «ـهِ» : ابتدا دو کلمهٔ فارسی مانند «آهو» و «ماهی»را روی تابلو می‌نویسیم و از دانش‌آموزان می‌خواهیم آنها را بخوانند. سپس «هو» و «هی» را نوشته و باز هم با اشاره از دانش‌آموزان می‌خواهیم این دو را بخوانند و پس از آن در مقابل «هو» شکل «ـهِ» و در مقابل «هی» شکل «ـهِ» را می‌نویسیم.

و توضیح می‌دهیم که کلمات قرآنی «هو» و «هی» به این دو شکل هم نوشته می‌شوند. سپس با اشارهٔ متحرک ما، از آنها می‌خواهیم این دو شکل را نیز بخوانند و بعد شکل «هِ» و «هِ» را نیز در جلوی هر کدام می‌نویسیم و می‌گوییم این دو هم، شکل‌های دیگری از «هو» و «هی» هستند. همچنین می‌توانیم برای آموزش «ـهِ» و «ـهِ» از شکل صدای «آ» و تبدیل آن به الف کوچک استفاده کنیم، و با این پرسش، از دانش‌آموزان که آیا وقتی «ا» را کوچک می‌نویسیم صدای آن تغییر می‌کند؟ این مطلب را بیان کنیم که در این موارد نیز اگر «و» و «ی» کوچک شوند، صدای آنها تغییر نمی‌کند.

آ ــ ا ــ ا ، او ــ و ــ و

نکته

اگر دانش‌آموزان در این موارد «و» را به شکل « ُ » خواندند با این پرسش که « ُ » کجای حرف قرار می‌گیرد؟ توضیح دهیم که بله، وقتی بالای حرف قرار گیرد صدای « ُ » و زمانی که کنار و زیر حرف «ـه» یا «ه» قرار گیرد صدای «و» می‌دهد.

مراحل آموزش تمرین دوم

کد فیلم ۱۱۱
نمونه روش تدریس
لوحه ی ضمیر هو و
هی روز نهم

۱ نصب لوحه
۲ اشاره به بخش‌های کلمات و عبارات لوحه به روش صحیح
۳ خواندن کلمات و عبارات لوحه توسط دانش‌آموزان به صورت دسته‌جمعی همراه با اشارهٔ ما
۴ خواندن کلمات و عبارات لوحه توسط چند دانش‌آموز به صورت انفرادی.

تذکر

شکل‌های «ـه‍ٔ»، «ه‍ٔ»، «ـه‍ٔ» و «ه‍ٔ» جزو اشارات متحرک هستند؛ یعنی هنگام اشاره به این نمادها، از «ـه» یا «ه» به «و» یا «ی» اشاره می‌کنیم.

مراحل آموزش تمرین سوم

کد فیلم ۱۱۲
روش آموزش تدریس
نماد همزه

از دانش‌آموزان می‌خواهیم هر کدام یک کلمه یا قسمتی از یک عبارت قرآنی را از روی کتاب به صورت شمرده و آرام بخوانند و بقیه خط ببرند.

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن کلمات و عبارات این صفحه برای اعضای خانوادهٔ خود تشویق می‌کنیم.

روز یازدهم، دوازدهم و سیزدهم : پایهٔ همزه و تمرین آن

کد فیلم ۱۱۵
روش تدریس روز
یازدهم پایه همزه

اهداف

ــ توانایی خواندن کلمات و عبارات قرآنی درس
ــ توانایی خواندن کلماتی که دارای همزه با پایهٔ «ئ» و «ؤ» هستند.
ــ علاقه به خواندن روزانهٔ قرآن کریم.

انس با قرآن

دانش‌آموزان عزیز! من امروز موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سورهٔ... را خواندم. کدام‌یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

یادآوری همزه و آموزش پایه‌های همزه : ابتدا چند کلمه مانند علم، معلوم، جمع و مجموع را روی تابلو می‌نویسیم و از دانش‌آموزان می‌خواهیم این کلمات را بخوانند.

سپس حرف «ع» (عین آخر تنها) را می‌نویسیم و از پایان شروع به پاک کردن آن می‌کنیم تا تقریباً به شکل همره «ء» درآید. توضیح می‌دهیم که نام این شکل همزه است و صدای آن تقریباً شبیه حرف «ع» است و پس از آن حرف همزه را «ـَـِـُ» علامت سکون «ْ» و صداهای «ـا، ـی، ـو» ترکیب کرده و با اشاره‌صحیح از دانش‌آموزان می‌خواهیم آنها را دسته‌جمعی بخوانند. سپس به دانش‌آموزان توضیح می‌دهیم، همان‌طور که می‌دانیم همزه (ء) یکی از حروف الفباست؛ مانند همهٔ حروف با حرکات ترکیب و خوانده می‌شود، ولی همیشه به تنهایی نمی‌آید. برای آموزش پایهٔ همزه می‌توانیم از یک مثال عینی استفاده کنیم. به این ترتیب که یک صندلی را جلوی کلاس به دانش‌آموزان نشان می‌دهیم و به آنها می‌گوییم چه چیزی می‌بینید؟ می‌گویند صندلی. سپس روی صندلی می‌نشینیم و از آنها می‌پرسیم حالا چه کسی را می‌بینید؟ پاسخ می‌دهند معلم را می‌بینیم و از همین مثال عینی استفاده می‌کنیم و توضیح می‌دهیم که بچه‌ها! هر وقت همزه هم روی یک صندلی، یا پایه‌ای قرار گیرد، دیگر صندلی را نمی‌بینیم و فقط همزه را می‌بینیم و برای توضیح چهار پایهٔ همزه (ئـ، أ، ؤ، ئ)، می‌توانیم چهار صندلی با رنگ‌های متفاوت را جلوی کلاس بگذاریم و تک‌تک روی آنها بنشینیم و همان پرسش‌های فوق را مطرح کنیم و در ادامه توضیح دهیم که مهم نیست همزه روی چه نوع پایه‌ای قرار گیرد، مهم این است که ما فقط همزه را می‌بینیم و می‌خوانیم و با پایهٔ آن کاری نداریم. در ادامه حرکات «ـَـِـُ» را با این شکل‌های همزه (ئـ، أ، ؤ، ئ) ترکیب می‌کنیم و روی تابلو می‌نویسیم و باز به همان مثال نشستن روی صندلی برمی‌گردیم، به این ترتیب که روی برگهٔ کاغذ یکی از حرکات «ـَـِـُ» را می‌نویسیم و در حالی که روی صندلی نشسته‌ایم برگه را بالا برده و به دانش‌آموزان نشان می‌دهیم و از آنها می‌خواهیم آن را بخوانند و از همین مورد نیز استفاده کرده و این نکته را بیان می‌کنیم که همان‌طور که شما این بار فقط به نوشتهٔ روی برگه توجه کردید، هنگامی که روی همزه یکی از حرکات «ـَـِـُ» یا تنوین‌های آن قرار گیرد، فقط آن حرکت یا تنوین را می‌بینیم و می‌خوانیم. سپس از دانش‌آموزان می‌خواهیم با اشارهٔ ما، ترکیب این اشکال مختلف همزه را با حرکات و صداها بخوانند:

ءَ ءِ ءُ ءً ءٌ ءٍ ءا ءو ، ئَ ئِ ئُ ئً ئٌ ئٍ ئا ئی ئو ، وَ وُ وْ وًا

می‌توانیم در ادامه این موارد را بنویسیم و از دانش‌آموزان بخواهیم بخوانند:

آ = ئا = ئـا = ؤا ، او = ءو = ئـو = ؤو

و جهت دقت و توجه بیشتر دانش‌آموزان یک کلمه را روی تابلو می‌نویسیم؛ مثلاً:

کد فیلم ۱۱۳
آموزش پایه همزه

رؤف به احتمال زیاد، خیلی از دانش‌آموزان این کلمه را به اشتباه رَئوف» می‌خوانند. این نوع خواندن به دلیل تکیه بر آموزش به شیوهٔ شنیداری است؛ چرا که گوششان با این کلمه آشنا است و باعث می‌شود بدون دیدن اجزای کلمه، کلی‌خوانی کنند. سپس می‌گوییم کلمهٔ بالا «رَؤف» است و در واقع همزه ساکن می‌باشد و کلمهٔ «رَئوف» به شکل‌ها نوشته می‌شود :

کد فیلم ۱۱۴
روش آموزش پایه همزه «ئو»

رَءوف ، رَئوف ، رَؤوف

پس از آموزش نماد جدید همزه، تدریس آیهٔ آخر سورهٔ کوثر را ادامه می‌دهیم تا دانش‌آموزان این آیه را نیز به صورت دسته‌جمعی بخش‌بخش بخوانند.

مراحل آموزش تمرین اول

۱ نصب لوحهٔ جلسهٔ قبل

۲ اشاره به بخش‌های کلمات و عبارات لوحه به روش صحیح

۳ خواندن کلمات و عبارات لوحه توسط دانش‌آموزان به صورت دسته‌جمعی همراه با اشارهٔ ما

۴ خواندن کلمات و عبارات لوحه توسط چند دانش‌آموز به صورت انفرادی.

کد فیلم ۱۱۶
آموزش تدریس پایه‌های همزه

نکته

در اشاره به همزه، هرگاه روی همزه حرکت یا علامتی باشد، فقط به آن حرکت، یا علامت اشاره می‌کنیم و به همزه یا پایهٔ آن اشاره نمی‌کنیم.

مراحل آموزش تمرین دوم

از دانش‌آموزان می‌خواهیم هر کدام یک کلمه یا قسمتی از یک عبارت قرآنی را از روی کتاب به صورت شمرده و آرام بخوانند و بقیه خط ببرند.

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن کلمات و عبارات قرآنی این صفحه برای اعضای خانوادهٔ خود تشویق می‌کنیم.

روز چهاردهم و پانزدهم : حروف ناخوانا (۱) و تمرین آن

■ اهداف

ــ توانایی خواندن کلمات دارای حرف ناخوانای «ی» زیر الف کوچک «ی»
ــ توانایی خواندن کلماتی که دارای حرف ناخوانای «الف» بعد از «واو» آخر کلمه‌اند.
ــ علاقه به خواندن روزانهٔ قرآن کریم.

کد فیلم ۱۱۷
روش تدریس روز چهاردهم، حروف ناخوانا

▣ انس با قرآن

دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سورهٔ... را خواندم. کدام‌یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

الف) تدریس حرف ناخوانای «ی» زیر الف کوچک (یا) : پس از نصب لوحه در جای مناسب، کلمات موسی، مرتضی، حتی، مصطفی و عیسی را از روی لوحه نشان می‌دهیم و از دانش‌آموزان می‌خواهیم این کلمات را بخوانند، پس از خواندن آنها، از دانش‌آموزان می‌پرسیم که آیا «ی» زیر الف کوچک را خواندید؟ پس از پاسخ آنها، کلمات اِلیٰ، فَهَدیٰ، تَزَکّیٰ، اَنّیٰ و یَریٰ را از روی لوحه نشان می‌دهیم تا دانش‌آموزان این کلمات را بخوانند سپس همین کلمات را به صورت توپر نشان می‌دهیم و پس از خواندن دانش‌آموزان، توجهشان را به این نکته جلب می‌کنیم که «ی» زیر الف کوچک (ٰ) از این به بعد اگر نوشته شود، خوانده نمی‌شود.

ب) تدریس حرف ناخوانای «الف» بعد از «واو» آخر کلمه : همانند مورد قبلی، ابتدا کلمات قالوا، کانوا، کَفَروا، ءامَنوا و تُؤْمِنوا را از روی لوحه به دانش‌آموزان نشان می‌دهیم و از آنها می‌خواهیم این کلمات را بخوانند. سپس همین کلمات را که به صورت توپر (سیاه) نوشته شده، از روی لوحه نشان می‌دهیم و پس از خواندن آنها، توجه دانش‌آموزان را به این نکته جلب می‌کنیم که «الف» بعد از واو آخر کلمه از این پس اگر توپر (مشکی) نوشته شود، خوانده نمی‌شود.

مراحل آموزش تمرین اول

۱ نصب لوحهٔ کلمات و عبارات قرآنی
۲ اشاره به بخش‌های کلمات و عبارات لوحه به روش صحیح
۳ خواندن کلمات و عبارات لوحه توسط دانش‌آموزان به صورت دسته‌جمعی همراه با اشارهٔ ما
۴ خواندن کلمات و عبارات لوحه توسط چند دانش‌آموز به صورت انفرادی.

مراحل آموزش تمرین دوم

از دانش‌آموزان می‌خواهیم هر کدام یک یا چند کلمه یا قسمتی از یک عبارت قرآنی را از روی کتاب به صورت شمرده و آرام بخوانند و بقیه خط ببرند.

■ **تذکر**

در هر جلسه، از همهٔ دانش‌آموزان روخوانی بپرسیم.

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن کلمات و عبارات قرآنی این صفحه برای اعضای خانوادهٔ خود تشویق می‌کنیم.

روز شانزدهم و هفدهم : حروف ناخوانا (۱) و تمرین آن

■ **اهداف**

- توانایی خواندن کلمات دارای حروف ناخوانای «و ا ی» قبل از ساکن
- توانایی خواندن کلمات و عبارات قرآنی درس
- علاقه به خواندن روزانهٔ قرآن کریم.

کد فیلم ۱۱۸
روش تدریس روز چهاردهم، حروف ناخوانا قسمت ۱

■ ***انس با قرآن***

دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سورهٔ... را خواندم. کدام‌یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

تدریس کلمات دارای حروف ناخوانای «و ا ی» قبل از ساکن؛ پس از نصب لوحه در جای مناسب، کلمات اَبُوالْقاسِم، بَیتُ الْمُقَدَّس و نهج‌البلاغه را از روی لوحه به دانش‌آموزان نشان می‌دهیم و از آنها می‌خواهیم این کلمات را بخوانند. سپس از دانش‌آموزان می‌پرسیم : در این سه کلمه کدام حروف خوانده نمی‌شوند؟ پس از پاسخ آنها می‌گوییم : همان‌طور که به درستی گفتید، در این کلمات حروف «و»، «ا» و «ی» که قبل از حرف ساکن آمده‌اند، ناخوانا هستند؛ در کلمات قرآنی نیز حروف «و ا ی» بدون حرکت، قبل از ساکن ناخوانا هستند. آنگاه از دانش‌آموزان می‌خواهیم ترکیب‌های اهل‌البیت، علی الغیب و ذی‌العرش را بخوانند. سپس همین کلمات را به صورت توپر (مشکی) نشان می‌دهیم و پس از خواندن دانش‌آموزان، توضیح می‌دهیم که تا کنون در این نوع ترکیب‌های قرآنی، این حروف به شکل توخالی (یا آبی) نوشته می‌شد، ولی خوانده نمی‌شد.

از این به بعد، این حروف در صورتی توپر (مشکی) نوشته شده باشند باز هم خوانده نمی‌شوند.

■ **تذکر**

برای توضیح حروف ناخوانا (به استثنای الف بعد از واو آخر)، می‌توانیم بگوییم هر جا علامت سکون یا تشدید دیدید، این دو با حرکت قبل از خودش خوانده می‌شوند. این نکته برای رعایت اتصالات هم کفایت می‌کند.

مراحل آموزش تمرین اول

۱ نصب لوحه

۲ اشاره به بخش‌های کلمات و عبارات لوحه به روش صحیح

۳ خواندن کلمات و عبارات لوحه توسط دانش‌آموزان به صورت دسته‌جمعی همراه با اشارهٔ معلم

۴ خواندن کلمات و عبارات لوحه توسط چند دانش‌آموز به صورت انفرادی.

مراحل آموزش تمرین دوم

از دانش‌آموزان می‌خواهیم هر کدام قسمتی از یک عبارت قرآنی را از روی کتاب به صورت شمرده و آرام بخوانند و بقیه خط ببرند.

کد فیلم ۱۱۹
روش تدریس حروف
ناخوانا قسمت ۲

■ **تذکر**

در هر جلسه، از همهٔ دانش‌آموزان روخوانی بپرسیم.

نکته

برای رعایت اتصالات توسط دانش‌آموزان، به آنها این توضیح را می‌دهیم که همان‌طور که یاد گرفتیم همیشه حرف ساکن با حرکت قبل از خودش خوانده می‌شود و می‌دانیم که علامت تشدید هم از جنس حرفی است که روی آن می‌نشیند، اما ساکن است، پس تشدید هم با حرکت قبل از خودش خوانده می‌شود. بنابراین، هرگاه به علامت سکون یا تشدید رسیدیم می‌دانیم که بایستی با حرکت قبل از خودش وصل شود، خواه بین آن دو، حروف دیگری باشد یا نباشد، که اگر حروفی هم بین آن دو باشد آن حروف خوانده نمی‌شوند. می‌توانیم هر چند وقت یک بار با مثال‌هایی این نکته را به دانش‌آموزان تذکر دهیم.

■ **تذکر**

از اشکالات عمدهٔ دانش‌آموزان در روخوانی قرآن عدم رعایت اتصالات و همچنین همزه و پایه‌های همزه می‌باشد. برای مرتفع کردن اشکال اتصالات خوب است هر از گاهی نمونه‌هایی را روی تابلو بنویسیم و با اشارهٔ مناسب به بخش‌های آن و از طریق پرسش و پاسخ این مورد را برای دانش‌آموزان یادآوری و بر رعایت اتصالات تأکید کنیم.

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن عبارات قرآنی این صفحه برای اعضای خانوادهٔ خود تشویق می‌کنیم.

روز هجدهم و نوزدهم : حروف ناخوانا (۳) و تمرین آن .....

■ **اهداف**

ـ توانایی خواندن کلمات دارای حروف ناخوانای «و ا ی» قبل از تشدید

ـ توانایی خواندن کلمات و عبارات قرآنی درس

ـ علاقه به خواندن روزانهٔ قرآن کریم.

کد فیلم ۱۲۰
مرور ، روزهای ۷ تا ۱۰ قرآن سوم برنامه ۳۳ روزه

■ ***انس با قرآن***

دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سورهٔ... را خواندم. کدام‌یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

کد فیلم ۱۲۱
روش تدریس آموزش روز هفدهم

تدریس کلمات دارای حروف ناخوانای «و ا ل ی» قبل از تشدید : پس از نصب لوحه، کلمات فاطِمَةُالزَّهْراء، سَیِّدُالشُّهَداء، عَلِیِّ بنِ موسَی الرِّضا، صاحبُ الزَّمان و علیه‌السَّلام را از روی لوحه به دانش‌آموزان نشان می‌دهیم و از آنها می‌خواهیم این کلمات را بخوانند. سپس از آنها می‌پرسیم که در این کلمات، کدام حروف ناخوانا هستند. پس از پاسخ درست دانش‌آموزان، می‌گوییم : همان‌طور که به درستی گفتید در این کلمات، حروف «و»، «ا»، «ل» و «ی» که قبل از تشدید آمده‌اند، ناخوانا هستند. در کلمات قرآنی نیز حروف «والی» بدون حرکت قبل از تشدید خوانده نمی‌شوند. آنگاه از دانش‌آموزان می‌خواهیم ترکیبات «لِلنّاسِ، وَ الطّارِقِ، اِلَی السَّماءِ، وَ اتَّقُواللّهَ وَ اَطیعُوالرَّسولَ» را بخوانند. سپس همین کلمات را به صورت توپر (مشکی) نشان می‌دهیم و پس از خواندن دانش‌آموزان، توضیح می‌دهیم که تاکنون در این نوع ترکیب‌های قرآنی، این حروف به شکل توخالی (یا آبی) نوشته می‌شد، ولی خوانده نمی‌شد. از این به بعد، این حروف در صورتی توپر (مشکی) نوشته شده باشند باز هم خوانده نمی‌شوند.

■ **تذکر**

برای توضیح حروف ناخوانا (به استثنای الف بعد از واو آخر)، می‌توانیم بگوییم هر جا علامت سکون یا تشدید دیدید، این دو با حرکت قبل از خودش خوانده می‌شوند. این نکته برای رعایت اتصالات هم کفایت می‌کند.

مراحل آموزش تمرین اول

■ **نصب لوحه**

۱ اشاره به بخش‌های کلمات و عبارات لوحه به روش صحیح

۲ خواندن کلمات و عبارات لوحه توسط دانش‌آموزان به صورت دسته‌جمعی همراه با اشارهٔ ما

۳ خواندن کلمات و عبارات لوحه توسط چند دانش‌آموز به صورت انفرادی.

مراحل آموزش تمرین دوم

از دانش‌آموزان می‌خواهیم هر کدام یک کلمه، یا قسمتی از یک عبارت قرآنی را از روی کتاب به صورت شمرده و آرام بخوانند و بقیه خط ببرند.

نکته

برای رعایت اتصالات توسط دانش‌آموزان، به آنها این توضیح را می‌دهیم، همان‌طور که یاد گرفتیم همیشه حرف ساکن با حرکت قبل از خودش خوانده می‌شود و می‌دانیم که علامت تشدید هم از جنس حرفی است که روی آن می‌نشیند اما ساکن است، پس تشدید هم با حرکت قبل از خودش خوانده می‌شود. بنابراین، هرگاه به علامت سکون یا تشدید رسیدیم می‌دانیم که بایستی با حرکت قبل از خودش وصل شود، خواه بین آن دو، حروف دیگری باشد یا نباشد، که اگر حروفی هم بین آن دو باشد، آن حروف ناخوانا هستند.

■ **تذکر**

از اشکالات عمدهٔ دانش‌آموزان در روخوانی قرآن عدم رعایت اتصالات و همچنین همزه و پایه‌های همزه است. برای مرتفع کردن اشکال اتصالات خوب است هراز گاهی نمونه‌هایی را روی تابلو بنویسیم و با اشارهٔ مناسب به بخش‌های آن و از طریق پرسش و پاسخ این مورد را برای دانش‌آموزان یادآوری و بر رعایت اتصالات تأکید کنیم.

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن عبارات قرآنی این صفحه برای اعضای خانوادهٔ خود تشویق می‌کنیم.

روز بیستم تا سی و سوم : تمرین و روخوانی قرآن .....

■ **اهداف**

ــ توانایی خواندن آیات درس به صورت شمرده و آرام

ــ تقویت علاقه به خواندن روزانهٔ قرآن کریم.

یادآوری و تدریس مهم‌ترین قواعد روخوانی در قالب خواندن کلمات و عبارات قرآنی : پس از نوزده روز پیاپی به پایان رسیده است. از روز بیستم تا روز سی و سوم دانش‌آموزان خواندن فرازهایی از سوره‌های قرآن کریم را تمرین می‌کنند. در این چهارده روز سعی می‌کنیم تا ضمن تثبیت مهارت روخوانی قرآن، ضعف فردفرد دانش‌آموزان را شناسایی و برطرف نماییم.

کد فیلم ۱۲۲
روش تدریس آموزش
روز بیستم

در این چهارده روز، پیگیری رفع اشکالات دانش‌آموزان اهمیت به سزایی دارد. به عبارت دیگر، تمرین خواندن آیات در این مدت به همین منظور است.

قاعدهٔ «آشنایی با علائم وقف»

چهار حرف ریز «ج، ز، ط، مـ» بالای برخی از کلمات، نشانهٔ وقف است.

نکته ۱

نیازی به آموزش سایر علائم وقف نیست. همین اندازه که بدانند زمانی که این علائم را می‌بینند باید بایستند کافی است.

نکته ۲

چرا باید با دیدن این علائم بایستیم؟

ــ فرصتی برای نفس گرفتن است.

ــ جمله تمام شده است.

ــ این علائم برای غیر عرب که معنای آیات را نمی‌داند است، ممکن است با وصل کردن جمله معنای آن تغییر کند.

چند نکته راجع به رفع اشکال

۱ اگر دانش‌آموز عبارتی را اشتباه خواند، اجازه دهیم عبارت را تا آخر بخواند.

۲ بعد از خواندن دانش‌آموز، او را مورد تشویق قرار دهیم و از او بخواهیم یک بار دیگر آرام‌تر و با دقت بخواند؛ یعنی بخواهیم هم سرعت خواندنش را کم کند و هم با دقت بیشتری به حرکات و نمادها نگاه کند. در این مرحله معمولاً بیش از نیمی از دانش‌آموزان اشکالات خود را اصلاح می‌کنند.

کد فیلم ۱۲۳
روش تدریس آموزش
روز بیست و یکم

۳ اگر اشکالاتش را اصلاح نکرد، می‌توانیم با اشاره به اشکالاتش، به یکی از روش‌های زیر عمل کنیم :

الف) از او می‌خواهیم یک بار بخش‌بخش بخواند. می‌توانیم واژهٔ مورد نظر را روی تابلو بنویسیم و بخواهیم با اشارهٔ ما بخش‌خوانی کند.

ب) شکل درست و غلط کلمه یا عبارت را به او می‌گوییم و از او می‌خواهیم مقایسه کند و شکل درست را بیان نماید.

■ **تذکر**

بدترین روش رفع اشکال این است که بگوییم : «شما اشتباه خواندی، نفر بعد بخواند.» سعی کنیم دانش‌آموزان را با هم مقایسه نکنیم. این کار باعث می‌شود دانش‌آموز از معلم و قرآن زده شود.

مراحل آموزش

الف) دانش‌آموزان را در گروه‌های دونفره (و حداکثر سه‌نفره) تقسیم می‌کنیم. (دانش‌آموزانی که در یک میز کنار یکدیگرند)

ب) از دانش‌آموزان می‌خواهیم هر کسی به صورت انفرادی تا پایان صفحه برای خودش آرام بخواند. (پیش‌خوانی)

ج) از دانش‌آموزان می‌خواهیم یک جمله یک جمله به نوبت تا پایان صفحه در گروه‌های خود بخوانند و از همدیگر رفع اشکال کنند. (خواندن در گروه)

د) ابتدا از دانش‌آموزان داوطلب و سپس از سایر دانش‌آموزان می‌خواهیم هر کدام یک جمله را برای کلاس به صورت انفرادی با صدای بلند بخوانند و بقیهٔ دانش‌آموزان از روی کتاب خود خط ببرند. در صورت اشکال، به رفع اشکال دانش‌آموزان به ترتیبی که در بالا ذکر شد می‌پردازیم. (خواندن برای کلاس).

یادآوری چند نکته مهم

خواندن قرآن، کلید ورود به دریای قرآن است. مهم‌ترین کار در هر جلسه این است که دانش‌آموزان را به خواندن قرآن واداریم.

دوم اینکه برای قرآن موضوعیت قائل شویم؛ نه فقط طریقت؛ یعنی روخوانی و روان‌خوانی قرآن بایستی منجر به انس دانش‌آموزان با قرآن شود و همان‌طوری که اشاره کردیم، در وهلهٔ اول بایستی این انس در خود ما به عنوان مربی ایجاد شود و نمود پیدا کند. آری، اگر به آنچه می‌گوییم خودمان عمل نکنیم، چگونه می‌توانیم عمل به گفته‌هایمان را از دانش‌آموزان بخواهیم؟ «رطب خورده، منع رطب چون کند؟» بنابراین؛ سعی کنیم با خواندن روزانهٔ قسمتی از قرآن، هر جلسه را با انس با قرآن و با این ادبیات شروع کنیم : «دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سورهٔ... را خواندم. کدام‌یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟»

بنابراین، اولین دغدغهٔ ما این باشد که در هر جلسه از همهٔ دانش‌آموزان روخوانی بپرسیم و دومین دغدغهٔ ما بایستی نهادینه کردن فرهنگ خواندن قرآن و انس دانش‌آموزان با قرآن کریم باشد.

در بحث روخوانی قرآن، آیه و سورهٔ خاصی موردنظر نیست. بنابراین، در آموزش روخوانی به دانش‌آموزان، در آیه و سورهٔ خاصی متوقف نمی‌شویم. هر چقدر در یک سوره بیشتر بمانیم، دانش‌آموزان توانمندی در خواندن سوره‌های دیگر را از دست می‌دهند. پس، سعی کنیم همواره آیات و سوره‌های جدید بیاوریم. اگر در آموزش روخوانی یک صفحه وقت اضافه آوردیم یا عبارت کم آوردیم، به سراغ روخوانی بخش «قرآن در تابستان» برویم؛ چرا که قرآن در تابستان فقط مختص فصل تابستان نیست و در جلسات طول سال می‌توانیم از این بخش در آموزش روخوانی قرآن بهره گیریم. همچنین در روخوانی قرآن، اگر دانش‌آموزی سطری را خواند، نفر بعدی همان سطر را تکرار نکند، بلکه همیشه عبارت جدید را بخواند.

در پایهٔ سوم ابتدایی در آموزش قرآن بیشتر هدفمان تثبیت مهارت روخوانی دانش‌آموزان است. روخوانی قرآن مهارتی دیداری است و باید بر چشم دانش‌آموزان تکیه کنیم تا گوش آنها؛ یعنی نباید خودمان بخوانیم و دانش‌آموزان گوش کنند یا از فایل صوتی در ابتدای آموزش استفاده کنیم؛ بلکه بایستی دانش‌آموزان را وادار به خواندن کنیم.

در روخوانی قرآن، ابتدا بایستی به دنبال صحیح‌خوانی باشیم، نه فصیح‌خوانی و جابه‌جایی این دو آسیب‌زاست.

خواندن دانش‌آموزان به صورت بخش‌بخش یا شمرده یا روان مورد قبول است.

شیوهٔ تدریس، تمرین و ارزشیابی آیات روزهای بیستم تا سی و سوم شبیه یکدیگر است.

نکات روز بیستم

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :

۱ تَأَخَّر : بعضی از دانش‌آموزان «تَأَ» را «تا» می‌خوانند. تذکر دهیم که الف (همزه) با فتحه خوانده شود.

۲ یَهدِیَکَ : در روخوانی قرآن معمولاً کسره به حالت فارسی تلفظ می‌شود، ولی وقتی کسره قبل از «یا» می‌آید، معمولاً مانند لهجهٔ عربی تلفظ می‌شود؛ هرچند تلفظ حرف دال به صورت «دِ» و حرف یا به صورت «یَ» درست است.

۳ کلمات مؤمنینَ و مؤمنات : بعضی از دانش‌آموزان به همزهٔ روی «واو» توجه ندارند و آن بخش را «مو» می‌خوانند.

۴ فَوزًا : برخی از دانش‌آموزان به علامت سکون «واو» توجه نمی‌کنند و اشتباه می‌خوانند.

نکات روز بیست و یکم

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :

۱ کَأسٍ (صدای همزه به طور کامل ادا شود)، مُستَطیرًا (دو حرف ت، ط به طور کامل تلفظ شود)

۲ یَومًا (فتحهٔ یاء تلفظ شود و «و» غلیظ تلفظ نشود)

نکات روز بیست و دوم

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :

۱ یُحیینَ (در تلفظ «یاء» به حرکت کشیدهٔ «یـ» دقت شود)

۲ لِاَبی («لِـ، اَ، بی» خوانده شود)

۳ جَنَّةُ النَّعیمِ (به تشدیدها و اتصال دقت شود)

۴ در ترکیب فِی الآخِرینَ؛ ترکیب «لـآ را برخی از دانش‌آموزان «لا» می‌خوانند. توجه آنها را به علامت سکون «لام» و همزهٔ «ءا» جلب کنیم.

۵ اُزلِفَتِ الجَنَّةُ (به اعراب و اتصال و تشدید دقت شود).

کد فیلم ۱۲۴
روش تدریس آموزش
روز بیست و دوم

نکات روز بیست و سوم

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :

۱ تَأتینَا السّاعَةَ : به همزهٔ ساکن، اتصال و تشدید توجه شود.

۲ لِتَأتِیَنَّکُم : به همزه کسرهٔ قبل از یاء و تشدید دقت شود. همچنین تلفظ همزهٔ ساکن «ا» برای برخی مشکل است. این حرف را درست تلفظ کنیم و از دانش‌آموزان بخواهیم تکرار کنند.

کد فیلم ۱۲۵
روش تدریس آموزش
روز بیست و سوم

نکات روز بیست و چهارم

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :

۱ تُؤفَکونَ : دانش‌آموزان ممکن است به همزهٔ ساکن روی «واو» توجه نکنند. توجه آنها را به آن جلب کنیم.

۲ مُسْتَودَع : به فتحهٔ «د» دقت شود و «ؤ» غلیظ تلفظ نشود.

۳ فَصَّلنَا الـآیاتِ : این ترکیب را ممکن است برخی از دانش‌آموزان هم به خاطر اتصال آن و هم ترکیب «لـا» اشتباه بخوانند.

کد فیلم ۱۲۶
روش تدریس آموزش
روز بیست و چهارم

نکات روز بیست و پنجم

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :

۱ ذُرِّیَّتِهِما : چنانچه در خواندن این کلمه مشکلی بود به صورت بخش‌بخش خوانده شود.

۲ مَنَنّا : تشدید در حرف نون دوم رعایت شود.

۳ نَجَّیناهُما : برخی از دانش‌آموزان دو بخش اول آن را نَجْیـ» می‌خوانند. توجه آنها را به علامت سکون «یا» جلب می‌کنیم.

۵ عبارت هَدَیناهُمَا الصِّراطَ الْمُستَقیمَ : برخی از دانش‌آموزان این عبارت را به‌دو دلیل دو اتصال پشت سر هم و طولانی شدن بخش‌ها، اشتباه می‌خوانند. از آنها می‌خواهیم این عبارات را به آرامی و بخش‌بخش بخوانند تا دچار خطا نشوند.

نکات روز بیست و ششم

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :

بعضی از دانش‌آموزان کلمات «تَأتیهِم» و «یَأتیهِم» را به دلیل وجود همزهٔ ساکن «أ» اشتباه می‌خوانند. توجه آنها را به علامت سکون همزه جلب می‌کنیم.

کد فیلم ۱۲۷
روش تدریس آموزش
روز بیست و ششم

نکات روز بیست و هفتم

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :

تُؤْذونَنی : برخی از دانش‌آموزان این کلمه را به دلیل همزهٔ ساکن «ؤْ» و دو حرف نون پیوسته اشتباه می‌خوانند. ضمن توجه دادن به همزهٔ ساکن، با بخش‌بخش خواندن آن، دانش‌آموزان را به صحیح خواندن آن راهنمایی می‌کنیم.

نکات روز بیست و هشتم

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :

۱ لَرَأَیتَهِ : به اعراب کلمه دقت شود و برای مصون ماندن از خطا بهتر است این عبارت را بخش‌بخش بخوانند.

۲ آیهٔ آخر به صورت آرام و با حفظ اتصالات خوانده شود.

نکات روز بیست و نهم

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :

۱ فَتَهَجَّد : در خواندن تشدید دقت شود.

۲ ئا : در خواندن این کلمه، نظر دانش‌آموزان را به توضیحات پایین صفحه جلب می‌کنیم (ئا = ـَ + ء ا = ـَ + آ = ـَآ)

۳ مَسَّهُ الشَّرُّ : برخی از دانش‌آموزان این ترکیب را به علت نداشتن مصوّت بلند (ا و ی) اشتباه می‌خوانند. از آنها می‌خواهیم این ترکیب را بخش‌بخش بخوانند.

نکات روز سی‌ام

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :

۱ لَـایاتٍ : در خواندن همزه دقت شود.

۲ سَیِّئاتِنا : برخی از دانش‌آموزان این عبارت را به دلیل تشدید «یا» و همچنین همزهٔ «عـا» بعد از «یای» مشدّد اشتباه می‌خوانند. با بخش‌بخش خواندن این عبارت، آن را صحیح خواهند خواند.

نکات روز سی‌ویکم

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :

۱ أُعَذِّبُهُ : از دانش‌آموزان می‌خواهیم برای تلفظ درست، آرام و شمرده بخوانند.

۲ اَنِ اعبُدُوا اللّهَ : در خواندن متصل شود و با آرام و شمرده خواندن، اشکال دانش‌آموزان رفع خواهد شد.

۳ تُوَفَّیتَنی : در خواندن این کلمه به دلیل نزدیک مخرج بودن حرف «واو» و «ف» و مشدّد بودن حرف «ف» و همچنین «یای» ساکن بعد از حرف مشدّد، برخی از دانش‌آموزان در خواندن آن به اضطراب می‌افتند. جهت برطرف شدن این اشکال، از آنها می‌خواهیم بخش‌بخش بخوانند.

نکات روز سی‌ودوم

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :

۱ فِی‌الأُمّیینَ : یا شمرده‌خوانی در تلفظ کامل هر دو تشدید دقت شود؛ همچنین کسری میم (مـ) چون قبل از «یـ» است، به صورت «ای» تلفظ می‌شود.

۲ یُعَلِّمُهُمُ الکِتابَ : شمرده‌خوانی کنند.

۳ حُمِّلُو التَوْراةَ : به تشدید و اتصال دقت شود و نیز به فتحهٔ حرف «تَـ»؛ یعنی تَوراة گفته شود، نه «تُوراة»، همچنین توجه شود که اگر روی این کلمه وقف شود؛ مانند قاعدهٔ کلی وقف هر گونه «ة» به صورت «ه» است؛ یعنی می‌شود «تَوراه»

۴ فَتَمَنَّوُ المَوْتَ : شمرده‌خوانی کنند و به اتصال دقت شود.

نکات روز سی‌سوم

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :

ــ لَنَحْنُ الصافّونَ : به اتصال و تلفظ تشدید در صاد و فاء دقت شود.

ــ اَفَبِعَذابَنا : شمرده‌خوانی شود.

ــ رویکرد برنامهٔ درسی قرآن : انس با قرآن کریم

ــ قبل از ورود به فصل سوم، بیان این نکته ضروری است که موفقیت برنامهٔ درسی قرآن بستگی زیادی به انس دانش‌آموز با قرآن کریم دارد.

ــ رویکرد برنامه درسی قرآن، علاوه بر جامعیت آموزش در اهداف، در محتوا و روش و نیز ارزش‌یابی به «انس مستمر با قرآن» استوار است.

فصل سوم
اُنس با قرآن کریم

اهداف آموزش قرآن

۱ توانایی خواندن آیات درس به‌صورت شمرده و آرام
۲ آشنایی با مفهوم برخی از پیام‌های قرآن کریم
۳ آشنایی با برخی از داستان‌های قرآن کریم
۴ آشنایی با احادیث و روایات ائمهٔ اطهار علیهم‌السلام دربارهٔ انس با قرآن کریم
۵ تقویت علاقه و مهارت خواندن نماز
۶ تقویت علاقه به خواندن روزانهٔ قرآن کریم

بخش‌های کتاب آموزش قرآن در فصل سوم

محتوای هر یک از دروس این فصل که برای یک هفته در نظر گرفته شده، «انس با قرآن کریم» نام‌گذاری شده و از قسمت‌های زیر تشکیل شده است.

■ فرازی از قرآن کریم

آیات درس، بخش اصلی محتوای هر درس (انس با قرآن کریم) است. این آیات برای تقویت مهارت دانش‌آموزان در خواندن قرآن کریم آمده است.

■ پیام قرآنی

پیام قرآنی، آیه یا عبارتی کوتاه و زیبا از قرآن است که دارای پیامی والا و ارزشمند متناسب با کودکان دربارهٔ موضوعات اعتقادی، اخلاقی، تربیتی، اجتماعی و... است، مانند :

«وَ بِالوالِدَینِ اِحسانًا»

(بقره ۸۳)

پیام قرآنی درس، یادگیری قرآن را معنادار می‌کند و دانش‌آموزان را به دریافت معنای آیات قرآن علاقه‌مند می‌کند.

از جمله ویژگی‌های پیام قرآنی کتاب درسی عبارت‌اند از :

۱ موضوع آن برای دانش‌آموزان قابل درک است.

۲ کوتاه و پرمعناست.

۳ دانش‌آموزان می‌توانند مثال‌ها و نمونه‌های عملی از زندگی روزمرهٔ خود برای پیام‌ها بیان کنند.

■ داستان‌های قرآنی

یکی از روش‌های جذاب ارائهٔ مطالب، بیان آنها به شیوهٔ داستان است. داستان‌های قرآنی شامل مطالب بسیار ارزنده و جاودانهٔ اعتقادی، اخلاقی و... است و استفاده از آنها از بهترین راه‌هایی است که ریشه شجرهٔ طیبه ایمان را در جان کودکان می‌دواند و برای همیشه آنها را از ثمرهٔ آن بهره‌مند می‌سازد.

■ انس با قرآن

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله و امامان معصوم علیهم‌السلام در طول زندگی پربار خود همواره با قرآن کریم انس داشته و مسلمانان را نیز بر این امر سفارش کرده‌اند نقش الگویی ایشان از یک سو و احادیث و روایات فراوان دربارهٔ انس با قرآن‌کریم از سوی دیگر می‌تواند به عنوان یک روش تأثیرگذار در زمینهٔ آموزش قرآن، بستر مناسب را برای تحقق اهداف مورد نظر فراهم آورد.

بخش قطره اما دریا به همین منظور در کتاب درسی در نظر گرفته شده است.

■ تذکر

دانش‌آموزان را به حفظ اجباری روایات ذکرشده در این بخش وادار نکنیم. ما می‌توانیم با قرار دادن امتیاز تشویقی در این قسمت، دانش‌آموزان را به حفظ آن ترغیب کنیم. خودمان در حضور دانش‌آموزان احادیث و روایات را از حفظ بخوانیم و این امر را به صورت غیر مستقیم و اختیاری در دانش‌آموزانمان ایجاد کنیم.

ــ تمرین اول، برای کسب مهارت کافی در خواندن اذکار نماز است.

ــ تمرین دوم، برای تقویت مهارت خواندن قرآن کریم است.

روش و مراحل تدریس

■ خواندن آیات قرآن کریم

ابتدا دانش‌آموزان در گروه‌های دو یا سه نفره در مدت حداکثر پنج دقیقه به میزانی که می‌توانند آیات این صفحه را پیش‌خوانی کنند و سپس با انتخاب معلم تعدادی از دانش‌آموزان، هر کدام یک یا دو جمله از این

آیات را با صدای بلند می‌خوانند و سایر دانش‌آموزان از روی کتاب خود، یا قرآن کریم (مصحف آموزشی) خط می‌برند.

نکته

ــ اگر اشتباهات دانش‌آموزان در حین خواندن نسبتاً زیاد است، نیازی نیست همهٔ این اشتباهات را گوشزد کنیم. بیشتر بر توانایی‌های آنها تأکید می‌کنیم تا با احساس موفقیت به تدریج ضعف خود را جبران کنند.

ــ ممکن است برخی از عبارات قرآنی برای تعدادی از دانش‌آموزان نسبتاً مشکل باشد.

۱ به منظور کسب مهارت روخوانی قرآن کریم، خواندن این‌گونه عبارات لازم است.

۲ به دانش‌آموزان بیاموزیم که این‌گونه عبارات را آرام‌تر و در صورت نیاز به صورت بخش‌بخش بخوانند.

۳ برای تدریس و تمرین آیات قرآن کریم در هر درس می‌توانیم بین ۲۰ تا ۲۵ دقیقه وقت اختصاص دهیم.

■ پیام قرآنی

از دانش‌آموزان می‌خواهیم که پس از خواندن عبارت قرآنی پیام و ترجمهٔ آن از روی کتاب، مراحل زیر را اجرا کنند :

۱ گروه‌های دو یا سه نفره تشکیل دهند.

۲ با دقت و کمک از تصاویر یا پرسش‌هایی که در کتاب آمده با همدیگر گفت‌وگو و مشورت کنند.

۳ سپس نظر خود را دربارهٔ پیام و مصادیق آن در زندگی خود، برای کلاس بیان کنند.

■ داستان

داستان را به شیوهٔ قصه‌گویی و با زبان ساده و به کمک تصاویر برای دانش‌آموزان تعریف کنید (استفاده از فیلم یا کارتون مربوط به داستان نیز توصیه می‌شود). در صورت وجود وقت می‌توانیم از دانش‌آموزان بخواهیم تا هر یک، چند سطر از داستان را یک بار در کلاس از روی کتاب بخوانند.

■ تذکر

از بیان مطالب زاید و غیر مستند پرهیز کنیم.

■ اُنس با قرآن در خانه

مؤثرترین روش در انس با قرآن کریم، خواندن مقداری از قرآن در هر روز است. قبل از تشویق دانش‌آموزان به خواندن و تمرین آیات درس از روی کتاب درسی با قرآن کامل در منزل، می‌بایست خواندن

روزانهٔ قرآن را پیش‌تر در خودمان ایجاد کرده باشیم و به دانش‌آموزان نیز بگوییم که خود من نیز این کار را انجام می‌دهم. مطمئن باشیم که در این صورت است که می‌توانیم در حالات و رفتار دانش‌آموزان تغییر ایجاد کنیم.

این بخش به عنوان تکلیف دانش‌آموزان در خانه است، در پایان هر جلسه انجام بخش‌های مختلف «انس با قرآن در خانه» را به دانش‌آموزان تذکر می‌دهیم و در ابتدا یا انتهای جلسهٔ بعد انجام این تکالیف توسط آنها را به شیوهٔ زیر بررسی می‌کنیم.

۱ قطره اما دریا

ــ چه کسی می‌داند حدیث این درس از کدام‌یک از معصومان است؟

ــ در آن حدیث چه بیان شده است؟

ــ یک بار حدیث از روی کتاب توسط یکی از دانش‌آموزان خوانده شود.

■ تذکر

حفظ احادیث جزء برنامهٔ آموزشی نیست. البته به خاطرسپاری احادیث مفید است، به شرط آنکه این کار بدون فشارهای پنهان یا آشکار انجام شود. برای دانش‌آموزان علاقه‌مندی که این کار را می‌کنند، می‌توان در ارزشیابی مستمر نمرهٔ تشویقی در نظر گرفت.

۲ **تمرین دوم (تمرین نماز)** : با توجه به ضرورت یادگیری اذکار و عبارات نماز در طول سال تحصیلی، بهتر است که در هر زنگ به مدت چند دقیقه تمرین دوم این بخش توسط یکی از دانش‌آموزان در کلاس انجام شود و در صورت نیاز تذکرات لازم ارائه شود.

۳ **تمرین سوم (خواندن آیات درس در خانه)** : با توجه به تأثیر نقش الگویی خود معلم بهتر است قبل از آنکه از دانش‌آموزان بپرسیم که آیا آیات درس را در منزل خوانده‌اند یا نه، به آنها بگوییم که کدام قسمت از آیات را خوانده‌ایم و سپس از دانش‌آموزان سؤال بپرسیم. بهتر است در قالب ارزشیابی، تعدادی از دانش‌آموزان آیات مربوط به درس‌های گذشته را بخوانند.

نکات انس با قرآن (۱) .....

■ *سورهٔ «حمد» و سورهٔ «بقره» آیات ۱ تا ۵*

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :

یُؤمِنونَ : بعضی از دانش‌آموزان به همزه بخش «یُؤ» دقت نمی‌کنند آن را «یو» می‌خوانند، توجه آنها را نسبت به خواندن همزه «ء» روی «واو» جلب کنیم.

بِالآخِرَة : بعضی از دانش‌آموزان بخش «لآ» را «لا» می‌خوانند، توجه آنها را نسبت به این ترکیب در بخش «لآ» جلب کنیم.

■ **پیام قرآنی**

رَبِّ اجعَلنی مُقیمَ الصَّلاةَ

(ابراهیم، ۴۰)

پروردگارا، مرا از نمازگزاران قرار ده.

۱ ابتدا از یک یا چند دانش‌آموز می‌خواهیم که پیام و ترجمهٔ آن را بخوانند.

۲ یک فرصت کوتاهی به دانش‌آموزان در گروه‌های سه تا چهار نفره می‌دهیم تا به کمک تصاویر دربارهٔ پیام قرآنی گفت‌وگو کنند.

۳ سپس نظر خود را برای دوستانشان در کلاس بیان کنند.

انتظار می‌رود دانش‌آموزان به موارد زیر اشاره کنند :

برای انجام هر کاری از خداوند کمک می‌خواهیم (حتی برای توفیق در نماز خواندن) برای سپاسگزاری از خداوند باید نماز بخوانیم و. . . . .

۴ با توجه به پیام قرآنی، کلمهٔ «صلاة» به چه معنای است و این عبارت را کجا شنیده‌اید؟

■ **روش پیشنهادی**

بهترین ورودیهٔ خوب برای تدریس این پیام، آن است که فایل صوتی اذان را پخش کنیم و هم‌زمان لوحه مربوط به اذان را نیز به دانش‌آموزان نشان دهیم. حال و هوای ایجاد شده، حس و حال نماز است و در ضمن در حین شنیدن اذان و نگاه به لوحه عبارت «حَیَّ عَلَی الصَّلاة» را می‌بینند و این نکتهٔ خوبی برای شروع گفت‌وگوها خواهد بود.

نکات انس با قرآن (۲) .....

■ ***آیة الکرسی (سورهٔ «بقره» آیات ۲۵۵ تا ۲۵۷)***

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :

۱ تأخُذُه : توجه دانش‌آموزان را نسبت به خواندن همزهٔ ساکن بخش «تأ» جلب می‌کنیم.

۲ کُرسِیُّهُ السَّماواتِ : اگر دانش‌آموزی در خواندن این عبارت مشکل داشت، از او می‌خواهیم آن را به صورت آرام و حتی بخش‌بخش بخواند.

۳ لا یَئودُه : دانش‌آموزان را به خواندن صحیح ترکیب «ئو» توجه می‌دهیم.

۴ یُؤمِنُ : توجه دانش‌آموزان در خواندن این عبارات مشکل داشت، از او بخواهید که آن را آرام به صورت بخش‌بخش بخواند.

■ **پیام قرآنی**

فَمَن عَفا وَ اَصلَحَ، فَاَجرُهُ عَلَی اللّٰهِ

(شوری، ۴۰)

هر کس دوستش را ببخشد و با او آشتی کند، خدا به او پاداش می‌دهد.

■ **روش پیشنهادی**

پیام قرآنی با هدف تقویت مهارت تفکر و تدبر آمده است و در آموزش این قسمت بایستی ابتدا دانش‌آموزان پیام را با ترجمه بخوانند و با توجه به تصاویر یا هر محتوایی که در ذیل پیام وجود دارد به گفت و گو و مصداق‌گویی حول محور آن پیام بپردازند.

در این مورد پس از انجام فعالیت فوق می‌توان جهت بسط مفهوم این پیام قرآنی از روش‌های زیر نیز استفاده کرد :

الف) با نشان دادن تصویر داستان «خواب شیرین» در کتاب هدیه‌های آسمان از یکی از دانش‌آموزان بخواهیم تا داستان آن را برای بچه‌های کلاس تعریف کند.

ب) پیام قرآنی را با صدای بلند یکی از دانش‌آموزان بخواند و در مورد ارتباط آن با داستان «خواب شیرین» و تصویر کتاب در گروه با هم‌کلاسی‌های خود گفت‌وگو کند.

ج) چه داستانی را در کتاب هدیه‌های آسمان پایهٔ دوم سراغ دارید که در ارتباط با پیام قرآنی این درس است.

درس «بهترین دوست» هدیه‌های آسمان پایهٔ دوم. در مورد امام حسن علیه‌السلام و رفتار ایشان با کسی که به او ناسزا می‌گفت.

د) انتظار داریم دانش‌آموزان در پایان درس به نتایج زیر برسند :

با یکدیگر دوست باشیم و قدر این دوستی را بدانیم.

دوستان خوب را از خود نرنجانیم و آنها را به راحتی از دست ندهیم.

گذشت و چشم‌پوشی از خطاها و اشتباهات دیگران، پاداش خداوند را به دنبال دارد.

نکات انس با قرآن (۳) .....

■ ***سورهٔ ابراهیم، آیات ۳۵ تا ۴۱***

۱ **ذُرِّیَّتی** : خواندن این کلمه به دلیل داشتن دو حرف مشدّد پشت سر هم، نیازمند دقت بیشتری است. از دانش‌آموزان می‌خواهیم اگر لازم بود این کلمه را آرام‌تر و حتی بخش‌بخش‌بخوانند.

۲ **لِیُقیمُوا الصَّلاة** : اگر دانش‌آموزان این ترکیب را اشتباه خواندند، از آنها می‌خواهیم که آن را شمرده‌شمرده، یا بخش‌بخش بخوانند.

داستان «چشمهٔ زمزم»

الف) خوب است از قبل حداقل یک بار متن داستان را با دقت مطالعه کنیم و صحنه‌ها و نکات مهم را یادداشت، یا در ذهنمان مشخص کنیم تا هنگام بیان داستان به آن موارد تأکید کنیم.

ب) در صورت امکان از وسایل آموزشی مانند فیلم، تصاویر، کارت‌های قصه‌گویی یا نوارهای تلاوت آیات منتخب درس استفاده کنیم.

ج) در حین بیان داستان بهتر است که کتاب‌های دانش‌آموزان بسته باشد تا توجه آنان به داستان بیشتر جلب شود.

د) در جریان تعریف داستان به آیات درس نیز اشاره کنیم و قصه را به زبان ساده و کودکانه برای دانش‌آموزان بیان کنیم.

ه) در حین خواندن داستان از چند دانش‌آموز می‌خواهیم که هر یک چند خط از داستان را از روی کتاب خود بخوانند.

و) در جریان داستان از برخی از دانش‌آموزان دربارهٔ سیر و نتایج داستان سؤال‌هایی را مطرح کنیم. دقت شود که از سخت‌گیری در این مورد پرهیز شود.

ز) داستان «پیامبری حضرت موسی علیه‌السلام» و «به سوی مبارزهٔ بزرگ» و «پیروزی حضرت موسی» و «صبح پیروزی» به همین روش تدریس می‌شود.

نکات انس با قرآن (۴)

سورهٔ اسراء، آیات ۲۱ تا ۲۷

۱ لِلْآخِرَةُ : اگر دانش‌آموزان این کلمه را اشتباه خواندند، آن را روی تخته بنویسیم. آنگاه با اشارهٔ درست توجه دانش‌آموزان را به بخش‌های این کلمه جلب می‌کنیم.

۲ لِلاَوّابینَ : اگر دانش‌آموزان این کلمه را اشتباه خواندند، برای صحیح‌خوانی آن، مانند کلمهٔ «لِلْآخِرَةُ» عمل می‌کنیم.

پیام قرآنی

وَ بِالْوالِدَینِ اِحسانًا

(بقره، ۸۳)

به پدر و مادر خود نیکی کنید.

■ **روش پیشنهادی**

پیام قرآنی با هدف تقویت مهارت تفکر و تدبر آمده است و در آموزش این قسمت بایستی ابتدا دانش‌آموزان پیام را با ترجمه بخوانند و با توجه به تصاویر یا هر محتوایی که در ذیل پیام وجود دارد به گفت و گو و مصداق‌گویی حول محور آن پیام بپردازند.

در این مورد پس از انجام فعالیت فوق می‌توان جهت بسط مفهوم این پیام قرآنی از روش‌های زیر نیز استفاده کرد :

الف) نشان دادن تصویر تأمل برانگیز یا پخش فیلمی مرتبط با نیکی به پدر و مادر.

ب) گفتن داستان‌های آموزنده از شخصیت‌های مشهور در خصوص احترام به پدر و مادر می‌تواند تأثیر به سزایی در دانش‌آموزان داشته باشد.

ج) استفاده از احادیث، روایات و همچنین سیرهٔ معصومین در خصوص احترام به پدر و مادر

د) از دانش‌آموزان بپرسیم آخرین باری که به پدر و مادرشان نیکی و خوبی کرده‌اند چه زمان و چه کاری را انجام دادند؟ در کلاس بیان کنند.

ه) استفاده از تصاویر مربوط به نیکی به پدر و مادر و گفت‌وگو در مورد پیام قرآنی در گروه‌های دو، سه یا چهار نفره.

و) عبارت «والدین» و «احسان» را بر روی تابلوی کلاس می‌نویسیم و از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا در مورد آن یک جمله بگویند.

انتظار داریم دانش‌آموزان در پایان درس به موارد زیر اشاره کنند :

۱ خداوند به خوبی کردن و کمک کردن به پدر و مادر دستور داده است.

۲ باید به پدر و مادر خود احترام بگذاریم.

۳ خداوند کسانی را که به حرف پدر و مادر خود گوش می‌کنند، دوست دارد و به آنان پاداش می‌دهد.

نکات انس با قرآن (۵) .....

■ ***سورهٔ آل عمران، آیات ۵۵ تا ۶۰***

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :

کلمات «**مُتَوَفِّیکَ**» و «**فَیُوَفِّیهِم**» : به علت بودن مخرج «و» و «ف» بعضی از دانش‌آموزان در تلفظ این دو کلمه مشکل خواهند داشت. با بخش‌بخش خواندن آنها؛ این مشکل را رفع می‌کنیم.

■ **پیام قرآنی**

وَ اللّـهُ لا یُحِبُّ الظّالِمیـنَ

(آل عمران، ۱۴۰)

خدا ستمگران را دوست ندارد.

■ **روش پیشنهادی**

پیام قرآنی با هدف تقویت مهارت تفکر و تدبر آمده است و در آموزش این قسمت بایستی ابتدا دانش‌آموزان پیام را با ترجمه بخوانند و با توجه به تصاویر یا هر محتوایی که در ذیل پیام وجود دارد به گفت و گو و مصداق‌گویی حول محور آن پیام بپردازند.

در این مورد پس از انجام فعالیت فوق می‌توان جهت بسط مفهوم این پیام قرآنی از روش‌های زیر نیز استفاده کرد :

الف) پخش تصاویر قابل نمایش از ستمگری رژیم صهیونیستی در کشور فلسطین می‌تواند ورودیهٔ خوبی برای این شروع درس باشد.

ب) بر روی تابلوی کلاس می‌نویسیم :

ــ خداوند دوست ندارد.

ــ خداوند دوست دارد.

دانش‌آموزان جای خالی را با عبارت مناسب کامل کنند و بگویند که خداوند چه کسانی را دوست ندارد و چه کسانی را دوست دارد.

ج) پخش قسمتی از فیلم «مختارنامه» و بحث و گفت‌وگو در مورد فیلم و ارتباط آن با پیام قرآنی را بیان کنند.

د) چه مصادیق و کارهای دیگری در رفتار و گفتار ما نشان‌دهندهٔ ظلم کردن بر دیگران است؟

ه) تصویرخوانی مربوط به پیام قرآنی توسط دانش‌آموزان کلاس و گفت‌وگو در خصوص این پیام در گروه‌های دو یا چهار نفره و بیان نظرات در کلاس.

انتظار می‌رود دانش‌آموزان به موارد زیر اشاره کنند :

ــ مصادیقی از ستمگری را بیان کنند.

ــ خداوند ستمگران را دوست ندارد.

ــ مردم به افراد ستمگر اعتماد ندارند و با آنها دوستی نمی‌کنند.

نکات انس با قرآن (۶)

سورهٔ طه (طاها)، آیات ۱۳ تا ۲۸

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :

۱ یَصُدَّنَّکَ : در این کلمه دو حرف مشدّد پشت سر هم آمده است. از این رو، برخی از دانش‌آموزان امکان دارد در خواندن آن دچار اشتباه شوند. از ایشان می‌خواهیم با بخش‌بخش خواندن آن مشکل را رفع کند.

کد فیلم ۱۲۹
انس با قرآن ۶

۲ لِنُرِیَکَ : گاهی کلماتی که فاقد صداهای کشیده‌اند به علت تعدّد و تنوّع حرکات کوتاه، مشکل‌تر خوانده می‌شوند. از دانش‌آموزان می‌خواهیم با دقت بیشتر در حرکات کوتاه، کلمه را آرام و حتی بخش‌بخش و به شکل صحیح بخوانند.

نکات انس با قرآن (۷)

سورهٔ مائده، آیات ۴۸ تا ۵۰

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :

۱ لِیَبلُوَکُم؛ فَیُنَبِّئُکُم، خواندن این دو کلمه به علت نداشتن حرکت بلند (ا ی و) برای برخی از دانش‌آموزان مشکل است از آنها می‌خواهیم ضمن دقت به حرکات حروف این دو کلمه، آن را بخش‌بخش بخوانند.

۲ فَاستَبِقُوا الْخَیراتِ : خواندن این ترکیب به علت تعداد زیاد بخش‌های آن برای برخی از دانش‌آموزان مشکل است. در صورت نیاز به ترغیب آنها به بخش‌خوانی این مشکل رفع خواهد شد.

کد فیلم ۱۳۰
انس با قرآن ۶
قصه‌ی آیه‌ها

پیام قرآنی

فَاستَبِقُوا الخَیراتِ

(بقره، ۱۴۸)

سعی کنید کارهای خوب را زودتر از دیگران انجام دهید.

روش پیشنهادی

الف) در شروع تدریس عبارت «فاستبقوا» را روی تابلوی کلاس نوشته و از دانش‌آموزان بپرسیم که چه کسی این عبارت را شنیده است؟ سپس تابلوی «سبقت ممنوع» را به دانش‌آموزان نشان دهیم و از آنها بخواهیم تا معنای این تابلو را برای کلاس

بگویند؛ و به معنای «سبقت» و «فاستبقوا» اشاره می‌کنیم.

خداوند در این پیام قرآنی می‌گوید «سبقت بگیرید» در چه کاری باید سبقت بگیریم؟ به کمک تصاویر به این سؤال پاسخ بدهند؟ و در گروه خود در این مورد گفت‌وگو کنند و نظرشان را برای کلاس بیان نمایند.

کد فیلم ۱۲۸
روش تدریس پیام قرآنی
«در کارهای خوب از همدیگر سبقت بگیرید.»

ب) به معنی کلمهٔ «خیر» نیز پرداخته شود. این عبارت را کجا شنیده، یا استفاده کرده‌اند. زمانی که برای کسی کاری را انجام می‌دهیم یا کمکی می‌کنیم فرد مقابل به ما می‌گوید : «خدا خیر به شما دهد» می‌توانیم بخشی از این ادبیات را به کمک دانش‌آموزان در کلاس به صورت نمایشی اجرا کنیم.

ج) از خاطرهٔ دانش‌آموزان در این مورد نیز می‌توانیم استفاده کنیم.

د) انتظار می‌رود پس از گفت‌وگو نتایج زیر حاصل شود :

ــ کارهای خوب را زودتر از دیگران انجام دهیم.

ــ انجام کارهای خوب، دیگران را به این کارها تشویق می‌کند و عمل نیک جنبهٔ عمومی پیدا می‌کند.

ــ چون همه دوست دارند هرچه زودتر کارهای خوب را انجام دهند، این کارها به سرعت انجام می‌شود.

نکات انس با قرآن (۸)

■ *سورهٔ طه، آیات ۱۱۴ تا ۱۲۲*

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :

۱ عَدُوٌّ؛ برخی از دانش‌آموزان این کلمه را «عَدو» می‌خوانند و به علامت تشدید حرف «واو» دقت نمی‌کنند. توجه آنها را به علامت تشدید جلب می‌کنیم.

۲ سَوءاتُهُما؛ در این کلمه برخی از دانش‌آموزان به علامت سکون «واو» و همچنین همزه «ءا» توجه نمی‌کنند، با نوشتن این کلمه روی تخته و اشارهٔ صحیح توجه آنها را به علامت سکون «واو» و همزه «ءا» جلب می‌کنیم.

■ پیام قرآنی

وَ قُل رَبِّ زِدنی عِلمًا

(طه، ۱۱۴)

پروردگارا، علم و دانش مرا زیاد کن.

■ **روش پیشنهادی**

الف) پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان با صدای بلند خوانده شود و در گروه‌های دو، سه یا چهار نفره در مورد آن گفت‌وگو کنند.

ب) همراه دانش‌آموزان شعر را همخوانی کنیم و هر کدام از دانش‌آموزان نظر خود را در مورد شعر بیان کنند.

ج) در ابتدای تدریس تصاویر مربوط به دانشمندان کشورمان را مانند دکتر حسابی، ابن سینا و... را به کلاس ببریم، یا قسمتی از فیلم یا کلیپی از سرگذشت یکی از دانشمندان را پخش کنیم.

د) در پایان از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا همگی دست به دعا بردارند و عبارت پیام قرآنی را با هم بخوانیم و «آمین» بگوییم و تأکید کنیم که بهتر است این دعا را در قنوت نمازمان نیز بخوانیم.

ه) در انتهای تدریس و بعد از گفت‌وگو در خصوص پیام قرآنی درس انتظار داریم دانش‌آموزان به موارد زیر اشاره کنند :

ــ از خداوند بخواهیم که توفیق علم‌آموزی را به ما عنایت کند.

ــ از طریق دانش‌افزایی بیشتر و بهتر می‌توانیم به جامعه خدمت کنیم.

ــ خوب است این دعا را در قنوت نماز بخوانیم.

نکات انس با قرآن (۹) .....

■ ***سورهٔ طه (طاها)، آیات ۴۰ تا ۵۰***

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :

۱ **فَنَجَّیناک** : برخی از دانش‌آموزان به علامت سکون «یا» دقت نمی‌کنند. توجه آنها را به علامت تشدید حرف «ج» و هم به علامت سکون «یا» جلب می‌کنیم.

۲ **وَاصطَنَعتُک** : خواندن این کلمه به علت آنکه حرکت بلند (ا و ی) ندارد، برای دانش‌آموزان متوسط مشکل است. از آنها می‌خواهیم این کلمه را به آرامی به صورت بخش‌بخش بخوانند.

۳ **فَأتِیاهُ** : برخی از دانش‌آموزان به همزهٔ ساکن «أ» و کسره حرف «تا» دقت نمی‌کنند و این کلمه را اشتباه می‌خوانند. توجه آنها را به این دو مطلب جلب می‌کنیم.

۴ **جِئناک** : برخی از دانش‌آموزان در تلفظ همزهٔ ساکن «ئ» مشکل دارند. با مراجعه به درس همزه، تلفظ درست آن را آموزش می‌دهیم.

نکات انس با قرآن (۱۰) .....

■ ***سورهٔ حَجّ، آیات ۷۴ تا ۷۸***

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :

ترکیبات «ما قَدَرو اللّٰهَ» و «فَاَقیمُوا الصَّلاةَ» و «ءاتُوا الزَّکاةَ» را برخی دانش‌آموزان اشتباه می‌خوانند. از آنها می‌خواهیم که به حروف ناخوانا دقت کنند و در صورت نیاز آنها را بخش‌بخش بخوانند.

■ **پیام قرآنی**

وَافعَلُوا الخَیرَ، لَعَلَّکُم تُفلِحونَ

(حجّ، ۷۷)

کار خوب انجام دهید تا موفق و پیروز شوید.

■ **روش پیشنهادی**

الف) پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان با صدای بلند خوانده شود و در گروه‌های دو، سه یا چهار نفره در مورد آن گفت‌وگو کنند و با توجه به تصاویر بگویند که چه کارهای خوبی را در تصویر مشاهده می‌کنند و نتایج این کارهای خوب چیست؟

ب) خواندن داستان‌هایی با موضوع پیام قرآنی درس در کلاس، برای دانش‌آموزان جذاب و آموزنده است. همچنین می‌توانیم از دانش‌آموزان بخواهیم که اگر داستانی را در ذهن دارند در مورد انجام کار خوب و نتایج آن در زندگی برای همکلاسی‌هایشان تعریف کنند.

نکته

از پویانمایی و فیلم‌هایی که با موضوع پیام قرآنی در ارتباط است نیز می‌توانیم استفاده کنیم.

ج) استفاده از خاطرات دانش‌آموزان در مورد انجام کارهای خوب و موفقیت در زندگی و درس‌هایشان نیز می‌تواند به جذاب و شاد شدن فضای کلاس کمک بسیاری کند.

د) پیام قرآنی به صورت دسته‌جمعی خوانده شود و در مورد معنا و مصادیق آن صحبت و گفت‌وگو کنند.

در پایان انتظار داریم که دانش‌آموزان به موارد زیر اشاره کنند :

تلاش و کوشش در جهت انجام کارهای خوب پیروزی و موفقیت را به دنبال دارد.

نکات انس با قرآن (۱۱)

سورهٔ قدر و زلزال

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :

۱ **قالَ الْاِنسانُ** : برخی از دانش‌آموزان ترکیب «لاِ» را به صورت «لا» می‌خوانند. توجه آنها را به علامت ساکن «لام» و کسرهٔ «الف» در شکل «لاِ» جلب می‌کنیم و از آنها می‌خواهیم لام ساکن (لـ) را با حرف «لَ» قبل از آن بخواند.

۲ **لِیُرَوا**؛ برخی از دانش‌آموزان این کلمه را «لِیَروا» می‌خوانند. توجه آنها را به حرکات کوتاه هر یک از حروف جلب می‌کنیم.

نکته

واو ساکن (و) بعد از فتحه به صورت نرم ادا می‌شود.

پیام قرآنی

ــ فَمَن یَعمَل مِثقالَ ذَرَّةٍ خَیرًا یَرَهُ

ــ هر کس ذره‌ای خوبی کند، نتیجهٔ کارش را می‌بیند.

ــ وَ مَن یَعمَل مِثقالَ ذَرَّةٍ شَرًّا یَرَهُ

ــ و هر کس ذره‌ای بدی کند، نتیجهٔ کارش را می‌بیند.

(زلزال، ۷ و ۸)

روش پیشنهادی

الف) بر روی تابلوی کلاس عبارت‌های زیر را می‌نویسیم.

ــ چرا عاقل کند کاری که باز آرد پشیمانی

ــ هر چه کنی به خود کنی گر همه نیک و بد کنی

ــ چاه مکن بهر کسی اول خودت، بعداً کسی.

ب) از دانش‌آموزان می‌خواهیم برای هر کدام از عبارات مشخص شده، یک نمایش در کلاس اجرا کنند که به عبارت مورد نظر اشاره می‌کند.

از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا داستان تصاویر کتاب را برای کلاسی تعریف کنند؛ و در گروه‌های خود در مورد آن گفت‌وگو کنند.

انتظار می‌رود نتایج زیر پس از گفت‌وگو در کلاس به دست آید :

ــ اگر کسی بدی کند، اول به خودش بدی کرده است؛ زیرا دیگران با او دوستی نمی‌کنند.

ــ افرادی که خوبی می‌کنند، شادمان‌اند و دیگران دوستشان دارند.

ــ در کارهای کوچک خود نیز باید دقیق باشیم؛ زیرا کمترین بدی هم در روز جزا مورد حساب قرار می‌گیرد.

ــ کارهای خوب پاداش خوب دارد و خدا آن را دوست دارد و کارهای بد را خدا دوست ندارد و سرانجام باعث آبروریزی می‌شود.

از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا شعر زیر را به صورت دسته‌جمعی در کلاس بخوانند.

ای گل ناز و محبوب — انجام بده کار خوب
هم ریز و هم درشتش — همیشه داره ارزش
کم یا زیاد نداره — خدا دوستش می‌داره
هرگز مبر تو از یاد — هر کار خوب هست زیاد

نکات انس با قرآن (۱۲) .....

■ ***سورهٔ شُعَراء، آیات ۴۰ تا ۵۱***

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :

۱ یَأفِکونَ؛ برخی از دانش‌آموزان این کلمه را «یافِکون» می‌خوانند با اشارهٔ درست به بخش «یَأ» اشتباه آنها را رفع می‌کنیم.

۲ خواندن کلمات «لَاُقَطِّعَنَّ» و «لَاُصَلِّبَنَّکُم» به علت نداشتن صداهای کشیده برای برخی از دانش‌آموزان مشکل است از آنها می‌خواهیم این کلمات را به آرامی و در صورت نیاز به صورت بخش‌بخش بخوانند.

نکات انس با قرآن (۱۳) .....

■ ***سورهٔ شوری، آیات ۳۶ تا ۴۴***

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :

خواندن عبارات «اَقامُوا الصَّلاة» و «اِنَّمَا السَّبیلَ» و «تَرَی‌الظّالِمینَ» برای برخی از دانش‌آموزان مشکل است. آنها را راهنمایی کنیم که این عبارات را در صورت نیاز به صورت بخش‌بخش بخوانند.

■ **پیام قرآنی**

وَ اَمـرُهُم شوریٰ بَیـنَـهُم

(شوری، ۳۸)

افراد باایمان، کارهای خود را با مشورت یکدیگر انجام می‌دهند.

■ **روش پیشنهادی**

الف) استفاده از تصاویر و پخش فیلم مربوط به مجلس شورای اسلامی، شورای شهر و شورای دانش‌آموزی در ابتدای تدریس و گفت‌وگو در خصوص تصاویر و فیلم مشاهده شده در گروه‌های دو یا چهار نفره دانش‌آموزان.

انتظار می‌رود پس از بحث و گفت‌وگو به نتایج زیر اشاره شود :

ــ خوب است در انجام کارهایمان با یکدیگر همکاری و همفکری کنیم.

ــ از فکر و نظر انسان‌های دانا و خیرخواه کمک بگیریم.

ــ همفکری و همکاری به کارها سرعت بیشتری می‌بخشد.

ــ در اثر مشورت و همفکری کارها با عیب و نقص کمتری انجام می‌شود.

ب) پیام قرآنی به قطعات یک پازل تقسیم می‌کنیم و پشت هر کدام از قطعات را با شماره مشخص می‌کنیم و از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا در گروه‌های خود این قطعات را مرتب کنند و سپس دسته‌جمعی، گروه برنده پیام را برای بچه‌ها می‌خوانند.

نکات انس با قرآن (۱۴) .....

■ ***سورهٔ قصص، آیات ۷۳ تا ۷۷***

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :

۱ **لَتَنوءُ** : برخی از دانش‌آموزان همزهٔ «ءُ» را تلفظ نمی‌کنند. توجه آنها را به آن جلب می‌کنیم.

۲ **اُولِی القُوَّة** : در کلمهٔ اول این ترکیب «واو» ناخواناست در نتیجه، این کلمه «اُلِی» خوانده می‌شود و نه «اوّلی». برخی از دانش‌آموزان به کسرهٔ حرف «لام» دقت نمی‌کنند و آن را «لی» می‌خوانند. توجه آنها با به علامت کسره و اتصال آن به «لام» ساکن جلب می‌کنیم.

۳ **آتاکَ اللّهُ الدّارَ الْآخِرَةَ** : خواندن این عبارت به دلیل سه اتصال پشت سر هم برای برخی از دانش‌آموزان مشکل است. با بخش‌بخش‌خوانی خواندن آن ساده خواهد شد.

■ **پیام قرآنی**

وَ اَحسِن کَما اَحسَنَ اللّهُ اِلَیکَ

(قصص، ۷۷)

همان‌طور که خدا به تو خوبی کرده است، به دیگران خوبی کن.

■ **روش پیشنهادی**

الف) از دانش‌آموزان می‌خواهیم بر روی برگه‌ای خوبی‌هایی که خداوند به ما کرده است را بنویسند. سپس برگه را تا کرده و جمع می‌کنیم و به کمک تعدادی از دانش‌آموزان کلاس برگه‌ها را باز کرده و خوبی‌ها و مهربانی‌های خداوند نسبت به خودمان را می‌خوانند. در ادامه به همان مقدار که خداوند به ما خوبی کرده و به ذهن ما رسیده و نوشتیم به همان تعداد بر روی برگه‌ای دیگر خوبی‌هایی که می‌توانیم به دیگران بکنیم را می‌نویسیم و مانند مرحلهٔ قبل عمل می‌کنیم.

ب) پیام قرآنی به صورت دسته‌جمعی می‌خوانیم و دانش‌آموزان در مورد معنا و مصادیق آن باهم گفت‌وگو میکنند.

ج) از تصاویر کتاب و تصاویری که خودمان در مورد پیام قرآنی تهیه کرده‌ایم و همچنین فیلم یا کارتون مرتبط با این موضوع استفاده می‌کنیم.

انتظار داریم دانش‌آموزان در پایان این جلسه به موارد زیر اشاره کنند :

ــ انجام کارهای خوب، موجب رضایت خداوند و خوشحالی خودمان می‌شود.

ــ مردم افراد نیکوکار را دوست دارند.

ــ انجام کارهای خوب، مثل کمک کردن به دیگران موجب خوشحالی آنها می‌شود.

ــ اگر زمانی هم ما به کمک نیاز داشته باشیم، دیگران به ما کمک می‌کنند.

نکات انس با قرآن (۱۵) .....

■ ***سورهٔ عادیات، سورهٔ قارعه***

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :

۱ **فَوَسَطنَ** : به دلیل نزدیک بودن مخرج دو حرف «ف» و «و» برخی در خواندن این کلمه دچار اشتباه می‌شوند. با آرام و شمرده خواندن آن، اشتباه آنها رفع خواهد شد.

۲ **یَومَئِذٍ** : برخی از دانش‌آموزان این کلمه را «یَومَذٍ» می‌خوانند؛ یعنی حرف «ئِ» را نمی‌خوانند. توجه آنها را به علامت سکون حرف «واو» و حرف همزه جلب می‌کنیم تا آن را درست و صحیح بخواند.

نکات انس با قرآن (۱۶) .....

■ ***سورهٔ بقره، آیات ۷۹ تا ۸۳***

برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیشتری نیازمند است :

خواندن ترکیب «**تَمَسَّنَا النّارُ**» و «**ذِی‌الْقُربی**» برای برخی از دانش‌آموزان مشکل است. دانش‌آموزان با بخش‌بخش خواندن آن می‌توانند این مشکل را رفع کنند.

■ **پیام قرآنی**

وَ قولوا لِلـنّـاسِ حُسـنًا

(بقره، ۸۳)

با مردم به زبان خوش سخن بگویید.

■ **روش پیشنهادی**

الف) پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان خوانده شود و معنای آن را نیز شخص دیگری بخواند و بعد از گفت‌وگو و صحبت آوردن مثال و مصداق مربوط به آن بار دیگر دسته‌جمعی این پیام در کلاس خوانده می‌شود.

ب) سه گروه از دانش‌آموزان را برای اجرای نمایش با موضوع خوش‌زبانی آماده می‌کنیم به این صورت که «راوی یک شخصیتی را معرفی می‌کند که در میان خانواده، همکاران و مردم محله یا منطقه مقبولیت دارد و مورد احترام است. نوع سخن گفتن، حالت چهره و... بیانگر این ادعا خواهد بود. دانش‌آموزان به سه گروه تقسیم می‌شوند در نقش خانواده، همکار و مردم محله و نوع تعامل این شخص با هر کدام از گروه‌ها دیدنی خواهد بود.

نکته

به جهت مقایسهٔ رفتارها می‌توانیم شخصیت دیگری را در مقابل شخص اول داستان (انسان خوش‌برخورد و خوش‌زبان) را نیز به کمک دانش‌آموزان اجرا کنیم.

ج) دانش‌آموزان در حین تماشای داستان می‌توانند کلمات و حرف‌های خوب و زیبایی که در داستان بین افراد گفته می‌شود را بنویسند و جملات و کلمات زیبای دیگری را نیز که خودشان در ارتباط با خانواده، هم‌کلاسی‌ها و همسایه‌ها به کار می‌برند را نیز به آن اضافه کنند و در کلاس بخوانند.

د) از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا برای تصاویر کتاب نیز در مورد موضوع پیام قرآنی یک داستان ساخته و آن را در کلاس تعریف کنند.

انتظار می‌رود دانش‌آموزان به موارد زیر اشاره کنند:

ــ در زندگی باید دستورهای خداوند را اطاعت کنیم تا خوشبخت شویم.

ــ با هم مهربان باشیم و زیباترین کلمات را در سخن گفتن با همدیگر به کار ببریم.

ــ زبان خوش محبت بین افراد را زیاد می‌کند و ناراحتی‌ها را از بین می‌برد.

ادامهٔ جدول اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس «قرآن» پایهٔ سوم دورهٔ ابتدایی ـ سال تحصیلی ۴۰۰ـ ۹۹

عناوین کارنامه		اهداف کلی	دروس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد	
آموزه‌های قرآنی	آداب خواندن قرآن	عمل به آداب خواندن قرآن کریم	فصل‌های اول، دوم و سوم	ـ رعایت آداب خواندن قرآن کریم	خیلی خوب	آداب[1] خواندن قرآن کریم را رعایت می‌کند.
					خوب	بیشتر آداب خواندن قرآن کریم را رعایت می‌کند.
					قابل قبول	برخی از آداب خواندن قرآن کریم را رعایت می‌کند.
					نیازمند آموزش	در رعایت آداب خواندن قرآن کریم به یادآوری معلم نیازمند است.
	پیام قرآنی	درک مفاهیم پیام‌های قرآنی[2]	فصل سوم	ـ خواندن متن پیام قرآنی و ترجمهٔ آن از روی کتاب درسی و بیان مصادیق پیام	خیلی خوب	متن و ترجمه پیام قرآنی را از روی کتاب درسی می‌خواند و با توضیحات کافی مفاهیم ومصادیق آن را با زبان کودکانه بازگو می‌کند.
					خوب	متن و ترجمه پیام قرآنی را از روی کتاب درسی می‌خواند و با بیان توضیحات کلّی مفاهیم ومصادیق آن را با زبان کودکانه بازگو می‌کند.
					قابل قبول	متن و ترجمه پیام قرآنی را از روی کتاب درسی می‌خواند و برخی از مفاهیم و مصادیق آن را با زبان کودکانه بازگو می‌کند.
					نیازمند آموزش	متن و ترجمه پیام‌های قرآنی را از روی کتاب درسی می‌خواند و به کمک معلم برخی از مفاهیم و مصادیق آن را به زبان کودکانه بازگو می‌کند.
	داستان‌های قرآنی	آشنایی با داستان‌های قرآنی	فصل سوم (دروس ۳، ۶، ۹، ۱۲ و ۱۵)	ـ بیان داستان‌های کتاب درسی	خیلی خوب	داستان‌های کتاب درسی را با ذکر جزئیات به زبان خودش بازگو می‌کند.
					خوب	داستان‌های کتاب درسی را به صورت کلّی به زبان خودش بازگو می‌کند.
					قابل قبول	داستان‌های کتاب درسی را با کمک تصاویر و به زبان خودش بازگو می‌کند.
					نیازمند آموزش	در بیان داستان‌های کتاب درسی به کمک تصویر به راهنمایی معلم نیازمند است.

۱ـ **آداب**: آدابی که انتظار می‌رود دانش‌آموزان پایهٔ سوم ابتدایی رعایت کنند عبارت‌اند از: با وضو بودن، سکوت هنگام گوش دادن به قرآن، احترام به قرآن و گفتن اعوذبالله من الشیطان الرجیم و بسم الله الرحمن الرحیم در شروع خواندن قرآن.

۲ـ مناسب است دانش‌آموزان را به حفظ پیام‌های قرآنی تشویق کنیم.

جدول اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس «قرآن» پایهٔ سوم دورهٔ ابتدایی ـ سال تحصیلی ۴۰۰ـ ۹۹

عناوین کارنامه		اهداف کلی	دروس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد	
خواندن	روخوانی	مهارت روخوانی کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی	فصل‌های اوّل، دوم و سوم	صحیح و شمرده خوانی کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی	خیلی خوب	کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را صحیح[1] و شمرده می‌خواند.
					خوب	بیشتر کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را صحیح و شمرده می‌خواند.
					قابل قبول	برخی از کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را صحیح و شمرده می‌خواند.
					نیازمند آموزش	برخی از کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را صحیح و به صورت بخش بخش می‌خواند.
	قرائت	مهارت روان خوانی عبارات و اذکار نماز	فصل اوّل	ـ خواندن عبارات و اذکار نماز به صورت روان و معمولی ـ حفظ اذکار واجب نماز	خیلی خوب	عبارات و اذکار نماز را از روی کتاب درسی به صورت روان و آهنگین[2] و از حفظ می‌خواند.
					خوب	عبارات و اذکار نماز را از روی کتاب درسی روان و تقریباً آهنگین و بیشتر آنها را از حفظ می‌خواند.
					قابل قبول	عبارات و اذکار نماز را از روی کتاب درسی به صورت روان و معمولی و برخی از آنها را از حفظ می‌خواند.
					نیازمند آموزش	در خواندن عبارات و اذکار نماز از روی کتاب درسی به صورت روان ومعمولی به کمک معلم نیازمند است.

۱ـ **صحیح خوانی** : یعنی خواندن کلمات، عبارات و آیات قرآن کریم با رعایت عملی قواعد خواندن قرآن

تذکر : تعریف و بیان قواعد روخوانی در ارزیابی مورد نظر نیست، بلکه کاربرد و رعایت عملی آنها کافی است.

۲ـ **خواندن آهنگین** : یعنی خواندن شبیه قرائت الگو (لوح فشرده، نوار صوتی)

قرآن در تابستان (پایه سوم ابتدایی)

کد فیلم ۱۳۱
قرآن در تابستان
سوره‌ی بقره
(قسمت اول)

کد فیلم ۱۳۲
قرآن در تابستان
سوره‌ی بقره
(قسمت دوم)

کد فیلم ۱۳۳
قرآن در تابستان
سوره‌ی بقره
(قسمت سوم)

کد فیلم ۱۳۴
قرآن در تابستان
سوره‌ی بقره
(قسمت چهارم)

کد فیلم ۱۳۵
قرآن در تابستان
سوره‌ی بقره
(قسمت پنجم)

کد فیلم ۱۳۶
قرآن در تابستان
سوره‌ی بقره
(قسمت ششم)

کد فیلم ۱۳۷
قرآن در تابستان
سوره‌ی بقره
(قسمت هفتم)

کد فیلم ۱۳۸
قرآن در تابستان
سوره‌ی بقره
(قسمت هشتم)

کد فیلم ۱۳۹
قرآن در تابستان
سوره‌ی بقره
(قسمت نهم)

کد فیلم ۱۴۰
قرآن در تابستان
سوره‌ی بقره
(قسمت دهم)

راهنمای تدریس دروس کتاب آموزش قرآن
پایهٔ چهارم ابتدایی

به تفکیک دروس و مطالب مهم هر درس

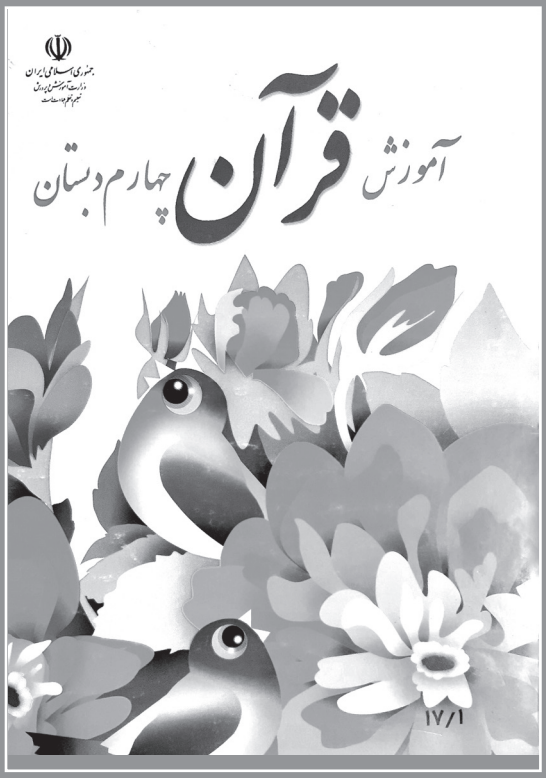

اهداف آموزش قرآن در پایهٔ چهارم ابتدایی

کد فیلم ۱۴۱
کلیات تدریس قرآن
چهارم ابتدایی

۱ به شنیدن قرائت زیبای سوره‌ها و عبارات قرآنی کتاب علاقه نشان می‌دهد.

۲ به زیبا خواندن قرآن و حفظ برخی از سوره‌ها و پیام‌های قرآنی کتاب علاقه‌مند است.

۳ علاقه دارد معنای آیات و عبارات قرآنی کتاب را بداند.

۴ دوست دارد در جلسات قرآنی شرکت کند.

۵ با داستان‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.

کد فیلم ۱۴۲
سخنی با آموزگاران

۶ با مفاهیم سادهٔ پیام‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.

۷ معنای برخی کلمات آشنا و سادهٔ قرآن را می‌داند.

۸ سوره‌ها و عبارات قرآنی کتاب را (با نشان دادن خط) به صورت روان یا آهنگین می‌خواند.

۹ عبارات قرآنی دارای حروف ناخوانا را صحیح می‌خواند.

۱۰ قواعد وقف را در آخر آیات و عبارات قرآنی رعایت می‌کند.

۱۱ می‌تواند مفهوم پیام‌های قرآنی کتاب را به زبان ساده بیان کند.

۱۲ برخی از عبارات ساده و کوتاه قرآن را معنا می‌کند.

کد فیلم ۱۴۳
سخنی با والدین

* طبق مصوبه ۶۷۷ شورای عالی آموزش و پرورش این کتاب، توسط آموزگار پایه و در طی سه جلسه در هفته تدریس می‌شود.

درس اوّل

اهداف

۱ توانایی خواندن آیات ۱۲ تا ۱۶ سورهٔ لقمان
۲ تقویت علاقه به شنیدن و زیبا خواندن آیات درس
۳ توانایی خواندن و معنا کردن برخی از کلمات ساده و پرکاربرد قرآن کریم
۴ آشنایی با مفهوم پیام قرآنی.

«پروردگارا، من و پدر و مادرم و مؤمنان را بیامرز، در روزی که به حساب مردم رسیدگی می‌شود»

این درس، طی چهار جلسه تدریس می‌شود.

جلسهٔ اول

نمادهای قرآنی سال‌های گذشته در این جلسه برای دانش‌آموزان یادآوری می‌شود.

۱ نحوهٔ خواندن آیات با توجه به حرکات ثابت یا متحرک
۲ نحوهٔ خواندن حرف ساکن، همراه با حرکت قبل از خود خوانده می‌شود.
۳ نحوهٔ خواندن حرف دارای تشدید، دو بار خوانده می‌شود، یک بار با حرکت قبل از خود و بار دوم با حرکت خودش
۴ نحوهٔ خواندن تنوین.
۵ نحوهٔ خواندن ترکیب‌های قرآنی با صدای «ـه ، ـه ».
۶ نحوهٔ خواندن کلمات قرآنی که حروف ناخوانا دارند.
۷ خواندن عبارات و ترکیبات قرآنی با توجه به اتصالات آن.

کد فیلم ۱۴۴
روش تدریس درس اول
« یادآوری »

کد فیلم ۱۴۵
درس اول یادآوری
قواعد سال گذشته

جلسهٔ دوم

در این جلسه برخی از آیات مربوط به نماز آورده شده است که دارای یک ترجمه ساده‌اند و از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا این آیات را بخوانند و به ترجمهٔ آن نیز توجه کنند.

کد فیلم ۱۴۶
درس اول نماز در قرآن

■ تذکر

بهتر است قبل از شروع جلسه در مورد نماز صحبت شود. خواندن این آیات، بحث و گفت‌وگو را کامل خواهد کرد.

■ پیام قرآنی

کد فیلم ۱۴۷
آموزش تدریس درس اول، جلسهٔ دوم، پیام قرآنی / صوتی

رَبَّنَا اغفِرلی وَ لِوالِدَیَّ وَ لِلمُؤمِنینَ یَومَ یَقومُ الحِسابُ

(ابراهیم، ۴۱)

الف) در ابتدای شروع تدریس از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا هر کدام یک جملهٔ دعایی بگویند و سایر بچه‌ها نیز «الهی آمین» می‌گویند.

ب) عبارات «ربنا، مؤمنین، یوم و حساب» را روی تخته نوشته و در مورد کلمات هم‌خانواده، هم‌معنی این عبارات با دانش‌آموزان گفت‌وگو می‌کنیم.

کد فیلم ۱۴۸
آموزش تدریس
درس اول

ج) از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا اگر در درس هدیه‌های آسمان یا قرآن امسال، یا سال گذشته آیاتی را که با «ربنا» شروع می‌شود را برای کلاس بخوانند.

د) یک شروع خوب برای این درس آن است که انواع تواشیح‌ها و نغمات و سرودهایی که با عبارات‌های دعایی قرآن آغاز شده است را در کلاس پخش کنیم. این کار باعث می‌شود که فضای خوب و تأثیرگذاری را در کلاس ایجاد کنیم.

ه) از یکی از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا این عبارت را حفظ کرده و به بهانهٔ یادآوری یک نماز دورکعتی در مقابل چشمان بچه‌های کلاس هنگام قنوت دعای پیام قرآنی را با صدای بلند بخواندند.

و) یکی دیگر از فعالیت‌هایی که می‌تواند به ماندگاری و اثر این تدریس کمک بسیار کند آن است که از دانش‌آموزان بخواهیم زمانی که به منزل می‌روند ابتدا دست پدر و مادر خود را ببوسند، یا یک هدیه برای آنها گرفته (هدیه می‌تواند یک نوشته محبت‌آمیز، یک نقاشی و... باشد) و بگویند که از امروز می‌خواهم به خاطر تمام زحماتی که برایم کشیدید، در قنوت نمازم، یا هر زمانی که شما را می‌بینم برایتان دعا می‌کنم و سپس دعای پیام قرآنی

این درس را برایشان بخوانند. بازخورد این عمل را حتماً در هفته‌های بعدی به کلاس گزارش بدهند.

ز) دعاهای قرآنی که با عبارت «ربنا» در کتاب‌های درسی امسال آمده است را با ماژیک زرد برجسته و مشخص کنند.

ح) دعای قرآنی را یکی از دانش‌آموزان با صدای بلند قرائت کند و دیگری معنای آن را بیان کند.

کد فیلم ۱۴۹
آموزش تدریس درس اول، جلسهٔ سوم، قاعده وقف بر حرکات / صوتی

کد فیلم ۱۵۰
آموزش تدریس درس اول، جلسهٔ چهارم انس با قرآن در خانه

کد فیلم ۱۵۱
روش تدریس درس اول جلسهٔ ۱
صفحهٔ ۱ / صوتی

کد فیلم ۱۵۲
روش تدریس درس اول جلسه ۱
صفحهٔ ۲ / صوتی

کد فیلم ۱۵۴
روش آموزش درس دوم / صوتی

درس دوم

اهداف

کد فیلم ۱۵۳
روش تدریس درس اول، جلسهٔ دوم نماز/ صوتی

۱ توانایی خواندن آیات ۱ تا ۱۴، سورهٔ تَغابُن
۲ تقویت علاقه به شنیدن و زیبا خواندن آیات درس
۳ توانایی خواندن و معنا کردن برخی از کلمات ساده و پرکاربرد قرآن کریم
۴ آشنایی با مفهوم پیام قرآنی.

«خداوند هر کاری را که می‌کنید، می‌بیند»

این درس، طی سه جلسه در هفته تدریس می‌شود.

جلسهٔ اول

۱ *انس با قرآن در خانه (جلسهٔ قبل)*

در هر جلسه، «انس با قرآن در خانه» را ابتدا از خودمان شروع می‌کنیم، امروز من موفق شدم که آیات ۱۲ تا ۱۶، سورهٔ لقمان را بخوانم. کدام‌یک از شما توانستید قرآن بخوانید. از کسانی که دست بلند کردند می‌خواهیم که مقدار آیاتی را که خوانده‌اند را بگویند و آنها را تشویق می‌کنیم «خوشحالم از اینکه شما هم قرآن خواندید، درود بر شما و...» اگر دستی از سر لطف بر سر و شانهٔ آنها نیز بکشیم تأثیر کلام و رفتار ما دوچندان خواهد شد. خوب تعدادی از دانش‌آموزان دست بلند نکردند آنها را مؤاخذه نمی‌کنیم؛ بلکه از ایشان می‌خواهیم که امروز که به منزل می‌روند مقداری از آیات مشخص شده را قرائت کنند. حتماً به بچه‌ها بگوییم که این عمل آنها ما را خوشحال خواهد کرد.

۲ *خواندن آیات درس*

الف) **خواندن در گروه** : از دانش‌آموزان می‌خواهیم آیات ۱ تا ۶ سورهٔ تغابن را ابتدا به صورت انفرادی پیش‌خوانی کنند و سپس در ادامه در گروه‌های دو یا سه نفره برای یکدیگر بخوانند.

ب) **خواندن برای کلاس** : با انتخاب معلم، هر دانش‌آموز یک جمله از آیات را برای کلاس بخواند.

نکته

به گونه‌ای کلاس را مدیریت کنیم تا تمام دانش‌آموزان در پایان هر جلسهٔ آموزش قرآن بخشی از آیات را بخوانند و این را به عنوان یک اصل در آموزش قرآن مدّ نظر قرار دهیم. یادگیری زمان خواندن آیات و رفع اشکال توسط ما در طیّ سال تحصیلی اتفاق خواهد افتاد.

ج) رفع اشکال صحیح

کد فیلم ۱۵۸
روش رفع اشکال
روخوانی دانش‌آموزان

ــ اگر دانش‌آموزی از روی بی‌دقتی عبارتی را جابه‌جا بخواند به او فرصت می‌دهیم تا دوباره با دقت در حرکات و عبارات دوباره بخواند که معمولاً با این روش اکثر دانش‌آموزان اشتباه خود را اصلاح می‌کنند.

ــ در صورتی که دانش‌آموز مهارت‌های پایه در قرآن را ندارد؛ یعنی تنوین را نمی‌شناسد یا هنگام خواندن آیاتی که به هم متصل می‌شوند دچار مشکل است و... در این زمان، عبارت مورد نظر را روی تابلوی کلاس نوشته و با اشاره صحیح که در مقدمهٔ کتاب آمده با صبر و حوصله، حرکات و محل اتصالات را به تمام دانش‌آموزان نشان می‌دهیم و نگاهمان به دانش‌آموز مورد نظر است تا او نیز عبارات را بخواند سعی کنیم به صورت مجزا و تنها از دانش‌آموزی که عبارات را اشتباه می‌خواند نپرسیم؛ زیرا امکان دارد که دوباره اشتباه خود را تکرار کرده و از لحاظ روحی در میان دوستانش سرافکنده شود.

ــ گاهی اوقات نیز ممکن است دانش‌آموزی یک حرکت را جابه‌جا بخواند و با آنکه به او فرصت و زمان اصلاح هم می‌دهیم دوباره اشتباه خود را تکرار کند، در این موقع از روش مقایسه کردن استفاده می‌کنیم؛ مثال : عبارت «مَنْ» را «مِنْ» می‌خواند. ما همچون برنامه‌های تفریحی که می‌خواهند گزینهٔ درست را به شرکت‌کننده برسانند، دقیقاً همان گزینه را با زبان بدن و کمی با تأکید و برجسته عنوان می‌کنند تا مخاطب متوجه گزینه شود در مورد این رفع اشکال نیز این‌گونه عمل می‌کنیم. یک بار عبارت «مَنْ» را با تأکید و برجسته و سپس عبارت «مِنْ» را ضعیف ادا می‌کنیم. در این صورت، دانش‌آموز متوجه اشتباه خود خواهد شد.

کد فیلم ۱۵۵
آموزش درس دوم
صفحه ۱۰ پیام قرآنی

۳ *پیام قرآنی*

الف) پیام قرآنی درس توسط یکی از دانش‌آموزان خوانده می‌شود و دیگری معنای آن

را بلند برای دوستانش می‌خواند.

ب) از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا داستان تصاویر کتاب را برای دوستان خود تعریف کنند.

ج) بهتر است یک هفته قبل از تدریس به هر کدام از دانش‌آموزان چهار عدد شکلات داده و به آنها اجازه دهیم روزی که شکلات‌ها را دریافت کردند دو عدد از آنها را بخورند دو عدد دیگر را در جایی میل کنند که کسی آنها را نبیند. روزهای آینده هر کدام از دانش‌آموزان گزارش خوردن شکلات‌ها را به کلاس ارائه کنند.

د) داستان یا فیلم کارتونی مرتبط با پیام قرآنی را نیز می‌توانیم قبل از تدریس این پیام برای دانش‌آموزان تعریف یا پخش کنیم.

نکته

از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا در پایان تدریس این پیام متن پیام قرآنی را در آیات ۱ تا ۶، سورهٔ تغابن پیدا کرده و با ماژیک زرد یا مداد رنگی زرد آن را رنگ‌آمیزی کرده و به این صورت، این پیام در متن آیات درس برجسته شده و هر زمان که آیات را می‌خوانند یاد اتفاقات، داستان یا فیلم و صحبت‌های کلاس خواهد افتاد و به این صورت، ارتباط آیات با زندگی روزمره را در ذهن دانش‌آموزان بیش از پیش تقویت می‌کنیم. این آیات و پیام‌های آن جدایی از زندگی ما نیست.

جلسهٔ دوم

۱ وقف بر حرکات ـً ـٍ ـٌ به صورت کوتاه و خلاصه در مدت پنج دقیقه صداهای ـً ـٍ ـٌ نوشته و می‌گوییم که این حرکات در آخر هر سطر هنگام وقف به‌صورت آبی توخالی می‌آید و خوانده نمی‌شود. امسال نیز این حرکات آخر هر سطر خوانده نمی‌شود ولیکن به صورت مشکی و معمولی نوشته می‌شود.

کد فیلم ۱۵۶
درس دوم
جلسهٔ اول

نکته

بیشتر دانش‌آموزان با کلمه و عبارت «وقف» آشنا نیستند. برای آنکه یادگیری ایجاد شده یک یادگیری معنادار باشد، ابتدا بر روی مفهوم این عبارت کار می‌کنیم. با نوشتن کلمهٔ «وقف» بر روی تابلوی کلاس از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا چند کلمهٔ هم‌خانواده و هم‌معنی در فارسی برای عبارت «وقف» بیان کنند.

مانند : واقف، توقف

۲ **تمرین اول** : تعدادی از دانش‌آموزان را انتخاب می‌کنیم و از آنها می‌خواهیم تا آیات جلسهٔ قبل را بخوانند. هر دانش‌آموز یک جمله از آیات را می‌خواند.

۳ **لوح فشردهٔ آیات را پخش می‌کنیم**. قرائت صوتی آیات جلسهٔ اول را برای دانش‌آموزان پخش می‌کنیم و از آنها می‌خواهیم تا همراه با آن خط برده و آرام بخوانند؛ همچنین دقت کنند که قاری در هنگام وقف بر تنوین‌های ـً ـٍ ـٌ چگونه آن را می‌خواند.

نکته

همان‌طور که دقت می‌فرمایید در جلسهٔ اول لوح فشرده آیات پخش نشد و سعی کردیم تمام دانش‌آموزان آیات را مشاهده کرده و بخوانند و اگر اشکالی بوده آن را رفع کنیم. بعد از روخوانی و تمرین در خواندن صحیح آیات در این جلسه برای تثبیت و تکمیل فرایند روخوانی لوح فشردهٔ آیات را پخش کردیم.

کد فیلم ۱۵۷
درس دوم آموزش
روخوانی آیات اول

۴ **تمرین دوم** : در این قسمت، از دانش‌آموزان می‌خواهیم با رعایت قاعدهٔ وقف آیات را بخوانند و همزمان به ترجمهٔ آیات نیز توجه کنند.

نکته

آیات این جلسه با درس اول هدیه‌های آسمان چهارم (دانه‌ای که نمی‌خواست بروید!) ارتباط دارد. با نشان دادن تصویر درس اول هدیه‌های آسمان از دانش‌آموزان بپرسیم که کدام‌یک از آیات این جلسه با این تصویر در ارتباط است؟ چرا؟

۵ **کار در کلاس**

الف) از دانش‌آموزان می‌خواهیم با توجه به ترجمهٔ آیات صفحهٔ قبل معنای صحیح را علامت بزنند.

ب) همچنین با استفاده از معنای کلمات آموخته شده در تمرینات قبل، ترجمهٔ آیات در تمرین دوم را نیز بنویسند.

جلسهٔ سوم .....

■ *انس با قرآن در خانه*

انس با قرآن یک کار فرهنگی است و نیاز به یک جریان‌سازی فرهنگی دارد. این حرکت فرهنگی از من و شما، اولیا، بزرگان عرصهٔ تعلیم و تربیت و آموزش و پرورش شروع می‌شود و به طور حتم به نسل نو منتقل خواهد شد.

پس قبل از آنکه دانش‌آموزان را به خواندن روزانهٔ قرآن کریم تشویق کنیم این امر

مبارک را از خودمان شروع کنیم و به بچه‌ها نیز بگوییم که ما هم هر روز قرآن می‌خوانیم و اینکه چه صفحاتی را هر روز می‌خوانیم این جلسه از سه قسمت تقسیم می‌شود.

۱ **قطره اما دریا** : سخنان بزرگان دین و معصومین علیهم‌السلام که خود عامل به قرآن هستند به طور حتم از جمله مواردی است که بر جان و دل هر انسان آزاده‌ای می‌نشیند. انسان‌هایی که الگو و راهنمای ما در سعادت زندگی دنیا و آخرت ما هستند.

از امام صادق علیه‌السلام پرسیدند : چه رمزی در کار است که قرآن هرچه بیشتر در میان مردم پخش و قرائت می‌گردد و هرچه بیشتر در آن بحث و فحص می‌شود، جز بر طراوت و تازگی‌اش افزوده نمی‌گردد؟ امام فرمود :

«این بدان جهت است که قرآن برای یک زمان و عصر معین و برای یک مردم خاصی نازل نشده است؛ قرآن برای همهٔ زمان‌ها و همه مردم‌هاست. از این جهت در هر زمانی نو است و برای همهٔ مردمان تازه است.»

۲ **خواندن آیات درس برای اعضای خانواده** : حسّ خوبی است زمانی که آنچه را یاد گرفته‌ایم را نزد پدر و مادر و اعضای خانواده می‌خوانیم در این تمرین، علاوه بر خواندن آیات، از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا در حالت وقف، حرکات آخر عبارات را بخوانند و توصیه می‌شود که آیات درس را همراه با پخش قرائت صوتی آیات تمرین شود و تلاش کنند تا شبیه آن قرائت کنند.

۳ **تمرین دوم و سوم** : از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا آیات و عبارات قرآنی را بخوانند و دور حرکاتی که هنگام وقف خوانده نمی‌شوند، را خط بکشند. به معنای آیات نیز توجه شود.

همچنین صدای قبل از حروف ناخوانا را با فلش به ساکن یا تشدید وصل کنند.

از دانش‌آموزان خواستیم هر روز مقداری از آیات ۷ تا ۱۴، سورهٔ تغابن را از روی صفحهٔ کتاب درسی در جلسهٔ سوم را سعی کند شبیه نوار قرائت کند.

نکته

انس با قرآن تکلیف نیست یک کار فرهنگی است. معلمین و مربیان عزیز فرهنگ‌سازان این کشور هستند.

کد فیلم ۱۵۹
روش آموزش
روخوانی آیات درس
درس دوم جلسهٔ اول

کد فیلم ۱۶۰
روش آموزش
روخوانی آیات درس
دوم جلسهٔ اول

کد فیلم ۱۶۱
کار در کلاس
درس دوم

کد فیلم ۱۶۲
روش آموزش پیام
قرآنی

درس سوم

اهداف

۱ توانایی خواندن آیات ۳۴ تا ۴۸، سورهٔ ابراهیم علیه‌السلام
۲ تقویت علاقه به شنیدن و زیبا خواندن آیات درس
۳ توانایی خواندن و معنا کردن برخی از کلمات ساده و پرکاربرد قرآن کریم
۴ آشنایی با مفهوم پیام قرآنی.

«اگر بخواهید نعمت‌های خدا را بشمارید آن‌قدر زیاد است که نمی‌توانید.»

این درس، طی سه جلسه در هفته تدریس می‌شود.

جلسهٔ اول

۱ ***انس با قرآن در خانه (جلسهٔ قبل)***

امروز من خیلی خوشحالم؛ چرا که موفق شدم آیاتی از قرآن کریم را بخوانم. خُب دیروز یا امروز چه کسانی موفق شدند که قرآن بخوانند؟

نکته

خواندن روزانهٔ قرآن تنها مربوط به جلسهٔ چهارم هر درس نیست. هر روز که به مدرسه می‌آیم؛ بعد از سلام و احوال‌پرسی این عبارات را با ذوق و شوق عنوان کنیم.

کد فیلم ۱۶۳
آموزش درس سوم
جلسهٔ اول روان‌خوانی
آیات / صوتی

۲ ***خواندن آیات درس***

الف) خواندن در گروه : از دانش‌آموزان می‌خواهیم؛ آیات ۳۴ تا ۳۸، سورهٔ ابراهیم را ابتدا به‌صورت انفرادی پیش‌خوانی کنند و سپس در گروه‌های دو یا سه نفره برای یکدیگر بخوانند.

ب) خواندن برای کلاس : با انتخاب معلم، هر دانش‌آموز یک جمله از آیات را برای کلاس بخواند.

نکته

الف) سعی کنیم در هر جلسهٔ آموزشی تمام بچه‌های کلاس یک جمله از قرآن را

بخوانند. با توجه به سطح مهارت هر یک از دانش‌آموزان میزان مشخصی از عبارات و کلمات قرآنی را برای خواندن انتخاب کنیم.

ب) در دورهٔ اول ابتدایی (پایهٔ اول، دوم و سوم) بیش از ۸۰ درصد از نمادها و مهارت‌های روخوانی قرآن به دانش‌آموزان انتقال پیدا کرده است و در دورهٔ دوم (پایهٔ چهارم، پنجم و ششم) با تمرین و تکرار به تثبیت یادگیری و همچنین رفع اشکال صحیح و توجه به تدبّر در معنای آیات و انس با قرآن تأکید خواهد شد.

ج) رفع اشکال صحیح

مراحل رفع اشکال زیر را دوباره مرور می‌کنیم:

ــ به دانش‌آموزی که بی‌دقت است فرصت دوباره می‌دهیم تا عبارت مورد نظر را بخواند.

ــ برای دانش‌آموزی که بار دوم عبارت مورد نظر را با بی‌دقتی اشتباه می‌خواند از روش مقایسه صحیح و غلط استفاده می‌کنیم.

ــ دانش‌آموزی که مهارت پایه ندارد و حتی با دادن فرصت و مقایسه، صحیح و غلط کلمه مورد نظر را اشتباه می‌خواند از روش اشاره صحیح به آیات استفاده می‌کنیم.

■ **تذکر جّدی**: در رفع اشکال هیچ‌وقت خودمان نمی‌خوانیم؛ چرا که در این زمان یادگیری اتفاق نمی‌افتد؛ بلکه دانش‌آموز شنیده‌های شما را تکرار می‌کند و اگر بعد از ده دقیقه دوباره از او بخواهیم که همان عبارت را بخواند دوباره همان اشتباه را تکرار می‌کند.

۳ *پیام قرآنی*

«وَ اِن تَـعُدّوا نِعـمَـةَ الـلّٰـهِ لا تُحـصوها»

اگر بخواهید نعمت‌های خدا را بشمارید آن‌قدر زیاد که نمی‌توانید

الف) از دانش‌آموزان می‌خواهیم در یک برگه نعمت‌هایی را که خداوند در بدن آنها قرار داده است بنویسند. سپس از بچه‌ها می‌خواهیم تا موارد نوشته شده را برای کلاس بخوانند.

ب) مرحلهٔ بعد نعمت‌هایی را که خداوند در اطراف و پیرامون ما قرار داده (زمین، آسمان) آنها را نیز بنویسند و به نوبت هر کدام از دانش‌آموزان آن را بخوانند.

ج) بعد از خواندن نعمت‌هایی که بچه‌ها نوشته‌اند خود دانش‌آموزان به این نکته پی‌خواهند برد که هر چقدر که می‌نویسیم باز نعمت دیگری را به ذهن می‌رسد و اینکه نعمت‌های زیادی را با همفکری دانش‌آموزان کلاس نوشته شده و حیرت هر کدام را برمی‌انگیزد.

د) شعر سعدی را بلند با هم می‌خوانیم «فضل خدای را که تواند شمار کرد؟ یا کیست آنکه شکر یکی از هزار کرد؟»

ه) آیات و پیام قرآنی توسط یکی از بچه‌ها خوانده شده و همان پیام را در داخل آیات جلسهٔ اول پیدا کرده و با ماژیک زرد رنگ آن مشخص و برجسته می‌کنیم.

و) از دانش‌آموزان می‌خواهیم همین پیام قرآنی را برای پدر و مادر خود بخوانند و از آنها بخواهید تا در یک برگه نعمت‌هایی را که خداوند به آنها داده است را بنویسند و در این مورد با آنها صحبت کنند نتیجهٔ گفت‌وگوهای داخل خانه را در جلسهٔ قرآن در کلاس بیان کنند.

جلسهٔ دوم .....

۱ **وقف بر «ـهِ، هُ، ـهِ، هُ»**: به یاد داشته باشیم که تمام زمان کلاس را به قاعده اختصاص ندهیم. به صورت کوتاه و مختصر با توجه به پیشنهادی که در تدریس این قاعده در مقدمه آمده است عمل می‌کنیم و سپس با خواندن آیات و تمرینات مشخص شده دانش‌آموزان مهارت رعایت این قاعده را تمرین خواهند کرد.

۲ **تمرین اول**: در ابتدای تدریس، لوح فشردهٔ آیات درس را پخش کرده و از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا به آن گوش دهند. با نشان دادن خط، همراه با قرائت آیات بخوانند و به وقف بر حرکات توجه کنند.

۳ **تمرین دوم**: در این تمرین از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا عبارات قرآنی را با رعایت قاعده‌های وقف بخوانند و به ترجمهٔ آنها توجه کنند.

۴ **کار در کلاس**

تمرین اول: در این تمرین از دانش‌آموزان می‌خواهیم با توجه به آیات و ترجمه صفحهٔ قبل معنای این عبارات را مشخص کنند. همچنین از جدول معنای کلمات در انتهای صفحهٔ کتاب نیز می‌توانند استفاده کنند.

تمرین دوم: در این فعالیت نیز از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا همانند آنچه که در تمرین اول انجام دادند معنای عبارت مورد نظر را در جای خالی بنویسند.

■ **توجه**: به معانی آیات و ارتباط آن با آموزه‌های دینی که در کتاب هدیه‌های آسمان نیز به آن اشاره شده است برای فهم بهتر آیات استفاده کنیم.

جلسهٔ سوم .....

۱ ***انس با قرآن در خانه***

۱ **قطره اما دریا**: این جلسه با حدیثی از پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله شروع شده است در خصوص آن قدری با دانش‌آموزان صحبت و گفت‌وگو می‌کنیم و سپس به سراغ انجام تمرینات می‌رویم.

کد فیلم ۱۶۴
آموزش درس سوم،
جلسهٔ دوم قاعده
وقف / صوتی

۲ **تمرین اول** : انس با قرآن و خواندن آیات در خانه و در کنار اعضای خانواده مختص به این تمرین نیست. در همان جلسهٔ اول بعد از تدریس از دانش‌آموزان می‌خواهیم که در منزل آیات را قرائت کنند و سعی کنند که شبیه قرائت صوتی (لوح فشرده) بخوانند. بهتر است که خودمان نیز این تمرین را برای اعضای خانواده بخوانیم.

۳ **تمرین دوم و سوم** : در این تمرین از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا دور آنچه که در هنگام وقف خوانده نمی‌شود خط بکشند.

■ **فعالیت**

از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا آیات ۲۷ تا ۵۷، سورهٔ واقعه را شبیه قرائت صوتی در منزل بخوانند.

کد فیلم ۱۶۵
آموزش درس سوم
جلسهٔ اول روخوانی
آیات / صوتی

کد فیلم ۱۶۶
روش تدریس آیات
جلسهٔ اول
درس سوم

کد فیلم ۱۶۷
درس سوم
جلسهٔ دوم

کد فیلم ۱۶۸
درس سوم
پیام قرآنی

کد فیلم ۱۶۹
درس سوم ، جلسهٔ
سوم ، انس با قرآن

کد فیلم ۱۷۰
درس چهارم

کد فیلم ۱۷۱
درس چهارم ، جلسهٔ
اول روخوانی آیات
/ صوتی

کد فیلم ۱۷۲
ادامه روش تدریس
درس چهارم

درس پنجم

■ پیام قرآنی

وَاعتَصِموا بِحَبلِ اللّٰهِ جَمیعًا، وَلا تَفَرَّقوا

همه با هم به ریسمان الهی چنگ بزنید و پراکنده نشوید.

(آل عمران، ۱۰۳)

الف) از دانش‌آموزان می‌پرسیم که کدام‌یک از عبارات و کلمات این پیام برایشان آشناست و معنای آن را می‌دانند؟

ب) از کلمات هم‌خانواده و هم‌معنا در این پیام استفاده می‌کنیم. از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا برای کلمات «جَمیعًا» و «تَفَرَّقوا» چند هم‌خانواده بگویند. با این کار دانش‌آموزان به مرور زمان پی‌خواهند برد که بیشتر عبارات و کلمات عربی قرآن را می‌دانند. این موضوع حسّ خوبی به دانش‌آموزان می‌دهد و احساس بیگانگی و ناآشنایی نمی‌کنند؛ چراکه بیشتر کلمات عربی را ما در زبان محاوره‌ای هر روز تکرار می‌کنیم و این نکته‌ای است که به خوبی می‌توانیم در جهت فهم پیام و آیات قرآن از آن استفاده کنیم.

ج) از دانش‌آموزان می‌خواهیم که در مورد تصویر صحبت کنند و ما نیز توجه آنان را به موارد زیر جلب می‌کنیم :

ــ دانش‌آموزانی با ملیت‌ها و نژادهای مختلف که در حال خواندن قرآن هستند.

ــ نقش قرآن در میان جوامع و ملت‌های دنیا.

نکته

برخی از دانش‌آموزان نسبت به تصاویر مسائلی را عنوان می‌کنند از جمله اینکه دانش‌آموزی که در وسط دو فرد دیگر قرار گرفته چشمانش را بسته و گویا خوابیده، این مورد را به صورت عملی به دانش‌آموزان نشان می‌دهیم. خودمان در پشت میز قرار گرفته و کتاب قرآن را مقابل خودمان باز کرده و وانمود می‌کنیم که در حال خواندن آن هستیم از دید دانش‌آموزانی که در مقابل ما قرار دارند به نظر می‌رسد که چشمان ما بسته است در حالی که ما بیدار هستیم و چشمان و پلک ما به سمت پایین متمایل شده است.

د) منظور از «ریسمان خدا» چیست؟

برای تفهیم این موضوع، عبارت ریسمان با طناب را روی تخته نوشته و تصویری از آن را نشان می‌دهیم

و از دانش‌آموزان می‌پرسیم که طناب به چه کار ما می‌آید و چه کارایی دارد؟

ممکن است دانش‌آموزان به موارد زیر اشاره کنند :

ــ ما با طناب وسایل را می‌بندیم. (نگه‌دارنده)

ــ رخت و لباس‌های خودمان را روی طناب می‌اندازیم. (نگه‌دارنده)

ــ کوهنوردها به کمک طناب به بالای کوه می‌روند. (نگه‌دارنده و حرکت به سمت بالا).

ــ چاه‌کنی که در داخل چاه است و به کمک طناب از داخل چاه بیرون می‌آید.

(نگه‌دارنده و حرکت به سمت بالا، این حرکت از محلی تاریک به سمت روشنایی و نور می‌توانیم قسمتی از آیةالکرسی را که اشاره به خروج از تاریکی یه سمت نور است را همراه با دانش‌آموزان بخوانیم.)

به همین صورت به طنابی که حکم نگه‌دارنده دارد و ما را به سمت بالا و خدا هدایت می‌کند و ما را از تاریکی به سمت روشنایی می‌برد می‌رسیم. حال این طناب نجات‌دهندهٔ چه چیزی است «قرآن» این عبارت را در طی صحبت و گفت‌وگو با دانش‌آموزان خود بچه‌ها به آن اشاره می‌کنند و اگر در بین صحبت دانش‌آموزان کسانی به پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله و معصومین علیهم‌السلام اشاره کردند نیز می‌تواند پاسخ درستی برای این موضوع باشد؛ چرا که اعمال و رفتار آنان جلوه‌ای از قرآن است. در واقع با عمل به فرامین و دستورات خداوند خود (قرآن ناطق‌اند) و زمانی که ما در حرم این بزرگان قرار می‌گیریم، اولین کسی که به ذهن می‌رسد و می‌بینیم خداوند است.

کد فیلم ۱۷۳
درس پنجم ، جلسهٔ اول مرحله روخوانی آیات / صوتی

کد فیلم ۱۷۴
درس پنجم ، جلسهٔ اول مرحله روان‌خوانی آیات / صوتی

در این میان از داستان و رفتار پیامبر و معصومین علیهم‌السلام نیز می‌توانیم استفاده کنیم، یا آن را به کتاب هدیه‌های آسمان ارتباط دهیم و از معلومات و داشته‌های دانش‌آموزان در این خصوص استفاده کنیم.

ه) از یکی از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا پیام قرآنی را به همراه معنای آن بخواند.

و) از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا عبارت پیام قرآنی را در آیات درس در جلسهٔ اول پیدا کرده و آن را با ماژیک زرد رنگ و یا مداد رنگی زرد مشخص و رنگ‌آمیزی کنند. تا هر زمانی که به این آیه می‌رسند به یاد معنا و گفت‌وگوهای مربوط به آن بیفتند و در ذهنشان ماندگار شود.

کد فیلم ۱۸۳
آموزش قاعده حروف مقطعه جلسهٔ دوم درس پنجم

درس ششم

■ پیام قرآنی

جـاءَ الحَقُّ، وَ زَهَـقَ الـباطِـلُ

حق آمد و باطل نابود شد.

(اسراء، ۸۱)

الف) از تصاویر و فیلم‌های مربوط به دوران انقلاب استفاده کنیم.

ب) تصاویر و فیلم‌های مربوط به هشت سال جنگ تحمیلی نیز بسیار مناسب است.

ج) قسمتی از فیلم «محمد رسول الله» زمانی که پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله وارد خانهٔ خدا شد و بت‌ها را با تبر شکست را نمایش بدهیم.

د) پخش سرود انقلابی «دیو چو بیرون رود فرشته درآید» در ایجاد فضای حماسی و بیان پیام قرآنی کمک به سزایی می‌کند.

ه) بعد از فضاسازی در کلاس درس با توجه به موارد ذکر شده از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا در مورد تصاویر و فیلم‌ها گفت‌وگو کنند و نظرشان را به کلاس ارائه کنند.

و) یکی از دانش‌آموزان پیام قرآنی را به همراه معنای آن بخواند و سایر بچه‌ها به آن گوش دهند.

ز) عبارت قرآنی را در درس با ماژیک زرد یا مداد رنگی زرد مشخص و برجسته کنند.

ح) از دانش‌آموزان بپرسیم که در طول تاریخ در چه زمان‌هایی با آمدن حق، زشتی‌ها و نادرستی‌ها از بین رفت. (می‌توان به واقعهٔ عاشورا اشاره کرد، یا سرگذشت هر کدام از معصومین علیهم‌السلام با ویژگی‌های روزی که حضرت مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف ظهور خواهد کرد و...)

ط) شروع کلاس با دعای امام زمان عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف نیز می‌تواند بسیار تأمل‌برانگیز باشد و در ادامهٔ تدریس نظر دانش‌آموزان را به این نکته و ارتباط با این پیام قرآنی متوجه کنید. امامی که با آمدنش باطل نابود خواهد شد.

کد فیلم ۱۸۰
آموزش قواعد و نمادهای قرآنی پایه چهارم ابتدایی

کد فیلم ۱۸۲
روش تدریس حروف مقطعه

■ حروف مقطعه

برای تدریس حروف مقطعه، یکی از آنها را روی تابلو می‌نویسیم و می‌گوییم در آغاز برخی از سوره‌ها کلماتی به این صورت آمده است و با اشاره به یکی از حروف، از دانش‌آموزان می‌پرسیم : اسم این حرف چیست؟ پس از پاسخ دانش‌آموزان، آن اسم را روبه‌روی آن می‌نویسیم.

الم : الف لام میم : آن‌گاه می‌گوییم نام این حروف، حروف مقطعه است که برای خواندن آنها باید اسم الفبایی هر یک از حروف را خواند.

برای دانش‌آموزان توضیح می‌دهیم که نام قرآنی پنج حرف با نام فارسی آنها تفاوت دارد. این حروف را روی تابلو می‌نویسیم و اسم فارسی آنها را از دانش‌آموزان می‌پرسیم و روبه‌رویشان می‌نویسیم؛ آن‌گاه اسم قرآنی آنها را جلوی هر یک می‌نویسیم تا بخوانند.

حرف	اسم فارسی	اسم قرآنی
ح	حِ	حا
ر	رِ	را
ه	هِ	ها
ی	ی	یا
ع	عِین	عَین

کد فیلم ۱۸۱
روش تدریس قاعده مد
درس ششم

■ علامت مدّ :

این علامت گاهی روی صداهای بلند (ا و ی) قرار می‌گیرد؛ در این صورت صداهای بلند، با کشش بیشتری خوانده می‌شوند.

برای تدریس علامت مدّ، این علامت را روی تابلو می‌نویسیم و به دانش‌آموزان می‌گوییم هرگاه این علامت روی صداهای «ـا ـی ـو» قرار گیرد، این صداها را کمی بیشتر می‌کشیم. سپس چند نمونه راروی تابلو می‌نویسیم تا دانش‌آموزان با رعایت علامت مدّ، آنها را بخوانند.

درس هفتم — آشنایی با خط قرآن کریم

از این درس به بعد دانش‌آموزان با رسم‌الخط (کم‌علامت) آشنا می‌شوند. در تمرینات این درس دانش‌آموزان با اشکال حروف و برخی از نمادهای استفاده شده در این خط آشنا می‌شوند.

برخی از ویژگی‌های رسم‌الخط آموزشی (قرآن کم‌علامت)

الف) استفاده از رسم‌الاملای عربی : حروف و کلمات، مطابق املای عربی و نزدیک به رسم‌الخط فارسی نوشته می‌شود؛

مانند کلمات «حیوٰة، ضُحیٰها، اَلصّٰلِحٰتِ» که به شکل «حَیاة، ضُحاها، الصّالِحاتِ» نوشته می‌شود.

ب) اکتفا به علائم ضروری : در علامت‌گذاری، بیشتر به علائم لازم و ملفوظ اکتفا شده است، یعنی علائم همراه صداهای کشیده، همزه زیر یا روی الف، تشدید ادغام و... نوشته نشده است، در نتیجه خط قرآن بسیار خلوت، آسان و نزدیک به خط فارسی شده است، مانند :

نُوحِیهَا = نوحیها

اِن نَّحنُ = اِن نَحنُ

ج) تمایز حروف ناخوانا : حروف ناخوانا به صورت متمایز (رنگی یا توخالی) است؛ مانند : ضُحًی، قالوا

د) عدم تداخل و ترکیب حروف و حرکات : حروف و کلمات، بدون تداخل و ترکیب، بلکه به‌صورت باز و ساده نوشته شده است؛

مانند : اَصحابُ الجَحیمِ = اَصحابُ الجَـحیمِ

ه) صداهای کشیده بدون حرکات اضافی (ـَـ ـِـ ـُـ) و همانند فارسی نوشته شده است؛ مانند :

قالَ به جای قَالَ دینِ به جای دِینِ یوقِنونَ به جای یُوقِنُونَ

و) حرف ساکن همانند فارسی، بدون علامت است؛ مانند : اَمهِلهُم رُوَیدًا

جلسهٔ دوم .....

در این جلسه برای اولین بار از قرآن‌های با رسم‌الخط آموزشی (قرآن کم‌علامت) استفاده خواهیم کرد و تا پایان دورهٔ ابتدایی یکی از منابع آموزشی ما در آموزش قرآن خواهد بود.

■ پیام قرآنی

فَـاِذا قَـرَأتَ الـقُرآنَ فَاسـتَـعِذ بِالـلّـهِ مِـنَ الشَّـيـطانِ الرَّجيـمِ

تا زمانی که قرآن می‌خوانی به خدا پناه ببر از شیطان رانده شده

(نحل، ۹۸)

۱ قبل از شروع این جلسه از دانش‌آموزان می‌خواهیم که همگی به داخل حیاط مدرسه رفته و وضو بگیریم، اولاً نحوهٔ وضو گرفتن را یک بار مرور و تمرین می‌کنیم. ثانیاً: سؤالی در ذهن بچه‌ها ایجاد خواهد شد در این ساعت از روز که وقت نماز خواندن نیست، پس چرا داریم وضو می‌گیریم این پرسش را زمانی که به داخل کلاس رفتیم طرح کرده و از بچه‌ها می‌خواهیم که به آن پاسخ دهند و گفت‌وگوهای کلاس را به سمت هدف این پیام هدایت می‌کنیم.

۲ قرائت صوتی تعدادی از قاریان را انتخاب می‌کنیم و تنها عبارات اول قرائت «اعوذ بالله من الشیطان الرجیم، بِسْمِ اللهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیم» را پخش می‌کنیم و نظر بچه‌ها را به این مورد جلب می‌کنیم. این عبارات به چه معناست؟ و چرا این عبارات را در ابتدای قرائت خوانده می‌شود.

۳ از هر کدام از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا عبارت «اَعوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّیطانِ الرَّجیمِ، بِسْمِ اللهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیم» را با صدای بلند و اگر می‌توانند با صوت بخوانند شبیه آنچه که در ابتدای کلاس برای آنها پخش و شنیده شد.

۴ یکی از دانش‌آموزان پیام قرآنی را از ابتدا تا «فَاِذا قَرَأتَ القُرآنَ» بخواند و ادامهٔ پیام را تمام بچه‌ها با صدای بلند با هم همخوانی کنند.

۵ بیان داستان حضرت ابراهیم علیه‌السلام یا پخش فیلم کارتونی از زمانی که شیطان او را وسوسه می‌کرد و رفتار حضرت ابراهیم علیه‌السلام می‌تواند تکمیل‌کننده این بحث باشد.

۶ نشان دادن تصاویر یا فیلم مناسک حج و عمل حاجیان زمانی که به شیطان سنگ می‌زنند نیز می‌تواند آغازگر خوبی برای این پیام قرآنی باشد.

کد فیلم ۱۷۵
درس هفتم صفحهٔ ۴۳
رسم المصحف قرآن

کد فیلم ۱۷۶
آموزش درس هفتم
رسم المصحف قرآن

کد فیلم ۱۷۷
شیوه نگارش قرآن
کریم ۱

کد فیلم ۱۷۸
شیوه نگارش قرآن
کریم ۲

کد فیلم ۱۷۹
روش تدریس آشنایی با
خط قرآن

درس هشتم

■ **پیام قرآنی**

یا اَیُّها الَّـذیـنَ آمَـنوا، اَنـفِـقوا مِمّا رَزَقـناکُم

ای مؤمنان از آنچه خدا به شما روزی داده است، انفاق کنید.

(بقره، ۱۷۲)

الف) یکی از شروع‌های خوب برای این پیام خواندن شعر و همخوانی کردن آن در کلاس است.

ب) عبارت «اَنفِقوا» را بر روی تابلوی کلاس نوشته و نظر دانش‌آموزان را در مورد آن می‌پرسیم. یک کلمهٔ هم‌خانواده برای آن بگویند. چه زمانی این عبارت را شنیده‌اند و دربارهٔ آنچه می‌دانند.

ج) یکی دیگر از ورودی‌های خوب برای این پیام تهیهٔ کارت‌هایی است که بر روی آن نعمت‌ها و روزی‌هایی را که خداوند به ما داده است می‌نویسیم به تعداد دانش‌آموزان کلاس مانند : (نان، برنج، انار، سیب‌زمینی، کشمش، گوسفند، گاو، بز، انگور، آب، خرما، نان جو و...) تعدادی از دانش‌آموزان را انتخاب کرده و از آنها می‌خواهیم که دو یا سه تا از نعمت‌ها و روزی‌هایی که در این کارت‌ها نوشته شده و از جانب خداوند است را جدا کرده و بردارند. زمانی که همهٔ کارت‌ها توسط آنها برداشته شد. در کلاس دانش‌آموزانی را خواهیم داشت که کارت در دست دارند و تعدادی دیگر که فاقد این کارت‌ها هستند از دانش‌آموزان می‌پرسیم نعمت‌ها و روزی‌هایی که برداشتید از جانب چه کسی بود (همگی می‌گویند خداوند) خوب دوست ندارید از آنچه که خداوند به شما داده مقداری را به دوستان حاضر در کلاس که از برداشتن این نعمت و روزی محروم شدند بدهید. سپس بر روی تخته کلاس عبارت «انفقوا» را می‌نویسیم و تشکر می‌کنیم از بچه‌های که دستور خدا را اطاعت کرده و انفاق می‌کنند.

د) پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان قرائت شده و دیگر نیز معنای آن را برای بچه‌های کلاس می‌خواند.

ه) همانند پیام‌های قرآنی دیگر بعد از گفت‌وگو و صحبت‌های انجام شده پیام را در آیات درس پیدا کرده و با ماژیک زرد رنگ آن را مشخص کنیم.

درس نهم

■ پیام قرآنی

اِنَّ الـحَـسَـناتِ یُذهِبـنَ السَّیِّـئاتِ

هود، ۱۱۴

الف) آیات پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان خوانده می‌شود و یکی دیگر از بچه‌ها معنای آن را می‌خواند. از دانش‌آموزان می‌پرسیم که کدام‌یک از عبارات این پیام قرآنی را می‌شناسید و معنای آن را می‌دانید. در مورد هم‌خانواده عبارات «حسنات، حسنه» یا دانش‌آموزان گفت‌وگو می‌کنیم.

ب) از تصویر کمک گرفته و از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا ارتباط این تصویر یا پیام را برای ما توضیح دهند.

ج) می‌توانیم به برخی از رفتارهای غلط و نادرست دانش‌آموزان نسبت به همدیگر را در قالب داستان، تصاویر یا فیلم پخش کرده و از دانش‌آموزان بخواهیم بگویند که چگونه می‌شود این رفتارهای نادرست را اصلاح و از بین برد. (رفتارهای نادرستی مانند مسخره کردن، لقب زشت دادن، بدزبان بودن، بلند صحبت کردن با پدر و مادر و...) هر کدام از رفتارهای زشت همانند یک آلودگی است که انسان را بیمار می‌کند و رفتار خوب و صحیح و شایسته ما همانند همان صابونی است که این آلودگی را برطرف و بوی خوشی را ایجاد می‌کند و در میان دوستان و کسانی که ما را می‌شناسند مقبولیت پیدا می‌کنیم.

ه) یکی از شروع‌های خوب و ملموس برای دانش‌آموزان شستن دست با آب و صابون است. از یکی از دانش‌آموزان می خواهیم که دست خود را با آب و صابون بشوید. آبی را که دست در آن شسته شده را داخل یک ظرف شیشه‌ای می‌ریزیم تا دانش‌آموزان آلودگی‌های آن را مشاهده کنند، سپس می‌گوییم گاهی اوقات رفتار و اخلاق زشتی در ما وجود دارد ولیکن ما متوجه زشتی آن نمی‌شویم؛ مانند دستی که به ظاهر پاک است، اما زمانی که با صابون شسته می‌شود تازه متوجه آلودگی آن می‌شویم.

زمانی که رفتار و اخلاق خود را با رفتار معصومین علیهم‌السلام پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم و دستورات خداوند در قرآن کنار هم می‌گذاریم تازه متوجه آن زشتی و آلودگی رفتاری می‌شویم و با عمل به آن دستورات و الگوگیری از رفتار معصومین این آلودگی و ناخالصی‌ها از روح و وجود ما پاک خواهد شد.

و) پیام قرآنی را بار دیگر با صدای بلند همگی با هم همخوانی خواهیم کرد.

ز) از جمله فعالیت‌هایی که می‌تواند تأثیرگذار باشد آن است که از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا آخرین کارهای خوبی را که در حق دوستان، پدر و مادر و... انجام دادند را نام ببرند.

درس دهم

■ پیام قرآنی

وَ قُل لَـهُـما قَولًا كَـريـمًا

با پدر و مادر خود، با مهربانی و ادب صحبت کن

(اسراء، ۲۳)

الف) از جمله شروع‌های خوب برای تدریس این پیام قرآنی همخوانی شعر کتاب است.

ب) داستان «بوی بهشت» در کتاب هدیه‌های آسمان در پایهٔ دوم ابتدایی توسط یکی از دانش‌آموزان کلاس تعریف شود. همچنین برای ورود به این بحث از تصاویر مربوط به این داستان نیز می‌توانیم استفاده کنیم.

ج) پخش کلیپ یا تصویر از احترام به پدر و مادر توسط فرزندان، یا ارائه یک گزارش تصویری از نظر مردم نسبت تکریم مقام پدر و مادر.

د) استفاده از فیلم‌ها و ویژه برنامه‌هایی که در صدا و سیما در روزهای ولادت امام علی علیه‌السلام و حضرت فاطمه علیهاالسلام پخش شده است و چگونگی احترام و تکریم از والدین توسط فرزندانشان می‌تواند به فهم و تثبیت پیام قرآنی کمک کند.

هـ) از دانش‌آموزان می‌خواهیم در کلاس با مقوا یک کارت پستال درست کرده و با یک جمله محبت‌آمیز آن را تزئین کرده و آن را به پدر و مادر خود هدیه بدهند.

و) پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان به همراه معنای آن خوانده شود.

ز) پیام قرآنی را در درس پیدا کرده و با ماژیک زرد آن را برجسته و مشخص کنیم.

درس یازدهم

■ پیام قرآنی

اَمَّن یُـجیـبُ الـمُضـطَرَّ اِذا دَعاهُ وَ یَکـشِـفُ السّوءَ

چه کسی جز خدا، دعای انسان درمانده را می‌پذیرد و مشکل او را برطرف می‌کند؟

(نحل، ۶۲)

الف) با توجه به درس هدیه‌های آسمان از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا صفات خداوند را معرفی کنند و گفته و نظر دانش‌آموزان را روی تابلوی کلاس می‌نویسیم.

ب) می‌توانیم عبارت و کلمهٔ «اَللّٰه» یا «خدا» را وسط روی تخته، بزرگ بنویسیم دور آن را با یک دایره ببندیم و مانند اشعه‌های خورشید خط‌هایی از آن رسم کرده و از دانش‌آموزان صفاتی که از خداوند سراغ دارند را پرسیده و آن را در امتداد هر کدام از شعاع‌های منتشر شده از آن دایره بنویسیم؛ مانند :

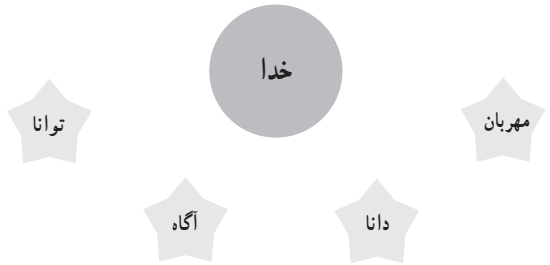

ج) در مورد هر کدام از صفات خداوند با دانش‌آموزان صحبت و گفت‌وگو کنیم. اگر برای هر کدام از ما مشکلی پیش بیاید، یا خواسته‌ای داشته باشید با چه کسی در میان می‌گذارید؟

د) پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان قرائت شود و دیگری معنای آن را بخواند.

ه) پیام قرآنی را در آیات درس پیدا کنند و با ماژیک زرد آن را رنگ کنند.

کد فیلم ۱۸۴
آموزش قاعدهٔ درس یازدهم

کد فیلم ۱۸۵
روش تدریس درس دوازدهم

کد فیلم ۱۸۶
روش تدریس درس سیزدهم ۱

کد فیلم ۱۸۷
روش تدریس درس سیزدهم ۲

کد فیلم ۱۸۸
روش تدریس درس سیزدهم ۳

درس دوازدهم

■ پیام قرآنی

فَـاللّـٰـهُ خَیـرٌ حافِـظًا، وَ هُـوَ اَرحَـمُ الرّاحِـمیـنَ

خدا بهترین نگه‌دارنده است و او از همه مهربان‌تر است.

(یوسف، ۶۴)

الف) پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان قرائت شود. دانش‌آموز دیگری معنای آن را بخواند. با یک سؤال شروع می‌کنیم این عبارت را کجا شنیده یا دیده‌اید؟ ورودی یا خروجی شهرها و روستاها، داخل پایانه‌های مسافربری، داخل اتوبوس و... سعی کنیم تصاویر مربوط به هر کدام از موقعیت‌های گفته شده را تهیه کنیم.

ب) داستـان «همیشه با من» در کتاب هدیه‌های آسمان پایهٔ سوم ابتدایی یکی از بهترین شروع‌های خوب برای این پیام است. با نشان دادن تصاویر این داستان از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا قصهٔ آن را برایمان تعریف یا اجرا کنند.

ج) تهیهٔ تصاویر یا نوشتن عباراتی چون کودکی بر آب، گلستان آتش، همیشه با من، جمکران و... که نشان‌دهندهٔ کودکی حضرت موسی علیه‌السلام و حضرت ابراهیم علیه‌السلام و حضرت محمد صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم و حضرت مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف نمونه‌هایی از شخصیت‌های دینی ما که توسط خداوند حفظ و نگه‌داری شدند. با راهنمایی دانش‌آموزان، در خصوص جملات یا تصاویر و ارتباط آن با پیام قرآنی بحث و گفت‌وگو خواهیم کرد.

د) با توجه به تصویر پیام قرآنی کجا این صحنهٔ گذشتن از زیر قرآن را دیده‌اید؟ زمانی که کسی به مسافرت می‌رود، سربازی که به پادگان می‌رود، رزمنده‌ای که به میدان جنگ می‌رود، زوج‌های جوانی که به خانهٔ بخت می‌روند و...

و) پیام قرآنی را در آیات درس پیدا می‌کنیم و با ماژیک زرد آن را رنگ خواهیم کرد.

کد فیلم ۱۸۹
روش تدریس درس چهاردهم

درس سیزدهم

■ پیام قرآنی

فَلـیَنـظُـرِ الاِنـسانُ اِلیٰ طَـعامِـهِ

انسان باید به غذایش دقت کند.

(عبس، ۲۴)

الف) پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان به همراه معنای آن قرائت شود.

ب) از دانش‌آموزان می‌خواهیم بگویند که امروز چه چیزهایی برای خوردن به مدرسه آورده‌اند؟

ــ لقمهٔ نان و پنیر

ــ کیک یا کلوچه

ــ میوه

در مورد مواد خوراکی که به کلاس آوردند و مواد اولیهٔ آنها با هم صحبت می‌کنیم که از کجا آمده و چگونه تهیه شده چه زحماتی کشیده شده است و . . .

ج) از دانش‌آموزان می‌خواهیم که نام دو تا از غذاهایی که خورده‌اند و آن را خیلی دوست دارند را بنویسند و در کنار نام هر غذایی توضیح دهند که در آن غذا چه چیزهایی وجود دارد و از چه موادی تشکیل شده است و هر کدام چگونه تهیه و به وجود آمده است؟ در ادامه، نوشته را جمع‌آوری کرده و سر کلاس توسط دانش‌آموزان خوانده می‌شود.

د) در ابتدای تدریس این پیام نیز می‌توانیم فیلم نحوهٔ غذا درست کردن یا آشپزی یک غذای ساده را در ابتدای تدریس به دانش‌آموزان نشان دهیم و بعد از نمایش در خصوص غذا و مواد تشکیل‌دهندهٔ آن و اینکه چگونه به دست ما رسیده است نیز گفت‌وگو کنیم.

هـ) شروع پیام با شعر

ــ ابر و باد و مه و خورشید و فلک در کارند

تا تو نانی به کف آری و به غفلت نخوری

همه از بهر تو سرگشته و فرمانبردار

شرط انصاف نباشد که تو فرمان نبری

و) پیام قرآنی را در آیات درس پیدا می‌کنیم و همانند جلسات قبل با ماژیک زرد آن را مشخص می‌کنیم.

جدول اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس «قرآن» پایهٔ چهارم دورهٔ ابتدایی ـ سال تحصیلی ۴۰۰ ـ ۹۹

عناوین کارنامه		اهداف کلی	دروس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد	
خواندن	روخوانی	مهارت روخوانی آیات	آیات کتاب درسی	ـ خواندن صحیح و شمردهٔ آیات کتاب درسی و مصحف آموزشی	خیلی خوب	آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی و بیشتر آیات مصحف آموزشی را صحیح و شمرده می‌خواند.
					خوب	بیشتر آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی و برخی از آیات مصحف آموزشی را صحیح و شمرده می‌خواند.
					قابل قبول	بیشتر آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی را صحیح و شمرده می‌خواند.
					نیازمند آموزش	در خواندن آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی به صورت صحیح و شمرده به راهنمایی معلّم نیاز دارد.
	قرائت	مهارت روان‌خوانی[1] آیات جلسهٔ اوّل	آیات جلسهٔ اوّل تمام دروس	ـ خواندن آیات جلسهٔ اوّل به‌صورت روان و معمولی	خیلی خوب	آیات جلسه اوّل کتاب درسی را روان و آهنگین[2] می‌خواند.
					خوب	آیات جلسه اوّل کتاب درسی را روان و تقریباً آهنگین می‌خواند.
					قابل قبول	آیات جلسه اوّل کتاب درسی را روان و معمولی می‌خواند.
					نیازمند آموزش	در خواندن آیات جلسه اول کتاب درسی به‌صورت روان و معمولی به کمک معلم نیازمند است.
آموزه‌های قرآنی	ترجمه کلمات و عبارات قرآنی	آشنایی با کلمات و عبارات ساده و پرکاربرد قرآنی	جلسهٔ دوم تمام دروس	ـ بیان معنای کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی	خیلی خوب	ترجمه کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را بیان می‌کند.
					خوب	ترجمه بیشتر کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را بیان می‌کند.
					قابل قبول	ترجمه برخی از کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را بیان می‌کند.
					نیازمند آموزش	ترجمه تعدادکمی از کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را با راهنمایی معلّم بیان می‌کند.
	پیام قرآنی	درک مفاهیم پیام‌های قرآنی	جلسهٔ اوّل دروس ۱، ۲، ۳، ۵، ۶، ۷، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۵	ـ خواندن متن پیام قرآنی و ترجمهٔ آن از کتاب درسی و بیان مصادیق پیام	خیلی خوب	در بیشتر موارد متن و ترجمه پیام قرآنی را از حفظ می‌خواند و با ذکر مثال‌های متنوع مفاهیم ومصادیق آن را با زبان خود بازگو می‌کند.
					خوب	در برخی مواردمتن و ترجمه پیام قرآنی را از حفظ می‌خواند و با ذکر چند مثال مفاهیم ومصادیق آن را با زبان خود بازگو می‌کند.
					قابل قبول	متن و ترجمه پیام قرآنی را از روی کتاب درسی می‌خواند و با ذکر مثال مفهوم و مصداق آن را با زبان خود بازگو می‌کند.
					نیازمند آموزش	متن و ترجمه پیام‌های قرآنی را از روی کتاب درسی می‌خواند و با راهنمایی معلم برخی از مفاهیم و مصادیق آن را به زبان خود بازگو می‌کند.
	داستان‌های قرآنی	آشنایی با داستان‌های قرآنی	جلسهٔ اوّل دروس ۴، ۸، ۱۲	بیان داستان‌های کتاب درسی	خیلی خوب	داستان‌های کتاب درسی را با ذکر جزئیات به زبان خودش بازگو می‌کند.
					خوب	داستان‌های کتاب درسی را به صورت کلّی به زبان خودش بازگو می‌کند.
					قابل قبول	داستان‌های کتاب درسی را با کمک تصاویر و به‌صورت کلّی به زبان خودش بازگو می‌کند.
					نیازمند آموزش	در بیان داستان‌های کتاب درسی به راهنمایی معلّم نیازمند است.

۱ـ روان خوانی یعنی خواندن کلمات، عبارات و آیات قرآن کریم با رعایت عملی قواعد خواندن قرآن و به‌صورت معمولی و روان
تذکر : تعریف و بیان قواعد روخوانی در ارزیابی مورد نظر نیست، بلکه کاربرد و رعایت عملی آنها کافی است.
۲ـ خواندن آهنگین یعنی خواندن شبیه قرائت الگو (لوح فشرده و نوار صوتی)

کد فیلم ۱۹۰
شیوه ارزشیابی قرآن

کد فیلم ۱۹۱
شیوه ارزشیابی
روخوانی و پیام قرآنی

کد فیلم ۱۹۲
قرآن در تابستان

کد فیلم ۱۹۳
قرآن در تابستان
سورهٔ اسراء
(قسمت اول)

کد فیلم ۱۹۴
قرآن در تابستان
سورهٔ اسراء
(قسمت دوم)

کد فیلم ۱۹۵
قرآن در تابستان
سورهٔ اسراء
(قسمت سوم)

کد فیلم ۱۹۶
قرآن در تابستان
سورهٔ اسراء
(قسمت چهارم)

کد فیلم ۱۹۷
قرآن در تابستان
سورهٔ اسراء
(قسمت پنجم)

کد فیلم ۱۹۸
قرآن در تابستان
سورهٔ اسراء
(قسمت ششم)

راهنمای تدریس دروس کتاب آموزش قرآن
پایهٔ پنجم ابتدایی

به تفکیک دروس و مطالب مهم هر درس

اهداف آموزش قرآن در پایهٔ پنجم ابتدایی

۱ به شنیدن قرائت زیبای قرآن علاقه نشان می‌دهد.

۲ به زیبا خواندن قرآن و حفظ برخی از سوره‌ها و پیام‌های قرآنی کتاب علاقه‌مند است.

۳ علاقه‌مند است معنای آیات قرآن را بداند.

۴ دوست دارد در جلسات و برنامه‌های قرآنی شرکت کند.

۵ با نحوهٔ خواندن حروف مقطعه آشنا می‌شود.

۶ با داستان‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.

۷ با مفاهیم سادهٔ پیام‌های قرآنی آشنا می‌شود.

۸ معنای برخی از کلمات آشنا و سادهٔ قرآنی را می‌داند.

۹ سوره‌ها و عبارات قرآنی کتاب را به صورت روان یا آهنگین می‌خواند.

۱۰ آیات قرآنی را به کمک خط آموزشی به صورت شمرده می‌خواند.

۱۱ مفهوم پیام‌های قرآنی کتاب را به زبان ساده بیان می‌کند.

۱۲ برخی از عبارات ساده و کوتاه قرآن را معنا می‌کند.

کد فیلم ۱۹۹
کلیات آموزش قرآن
پنجم ابتدایی

کد فیلم ۲۰۰
کلیات و رویکرد برنامه
درسی قرآن پنجم ۱

کد فیلم ۲۰۱
کلیات و رویکرد برنامه
درسی قرآن پنجم ۲

کد فیلم ۲۰۲
کلیات و رویکرد برنامه
درسی قرآن پنجم ۳

* طبق مصوبه ۶۷۷ شورای عالی آموزش و پرورش این کتاب، توسط آموزگار پایه و در طی سه جلسه در هفته تدریس می‌شود.

درس اوّل

اهداف

۱ توانایی خواندن آیات قرآن کریم
۲ توانایی خواندن و معنا کردن برخی از کلمات ساده و پرکاربرد قرآن کریم
۳ آشنایی با مفهوم پیام قرآنی.

جلسهٔ اول

کد فیلم ۲۰۳
درس اول یادآوری

انس با قرآن

سعی کنیم هر جلسه را با انس با قرآن شروع کنیم.

آموزش قرآن در دورهٔ ابتدایی، دو هدف اصلی را دنبال می‌کند؛ یکی انس با قرآن و دیگری کسب مهارت خواندن قرآن کریم است. به خاطر داشته باشیم که اگر دانش‌آموزانمان را شیفته و عاشق قرآن کنیم، ولی آن‌ها مهارت خواندن قرآن را کسب نکنند ما در کارمان موفق نبوده‌ایم. همچنین اگر در کسب مهارت خواندن قرآن به دانش‌آموزانمان کمک کنیم؛ به طوری که به زیبایی بتوانند قرآن را بخوانند، ولی با قرآن مأنوس نشوند و خواندن روزانهٔ قرآن جزو برنامهٔ زندگی‌شان قرار نگیرد، باز هم ما در انجام رسالتمان موفق نبوده و شکست خورده‌ایم.

کد فیلم ۲۰۶
چگونگی روش
تدریس بخش
یادآوری درس اول

یکی از نمودهای بحث انس با قرآن این است که اگر بخواهیم رفتاری را در دانش‌آموزان نهادینه کنیم، باید قبلاً آن رفتار در خودمان ایجاد شده باشد.

خداوند در قرآن می‌فرماید :

اَتَأمُرُونَ النّاسَ بِالبِرِّ وَتَنسَونَ اَنفُسَکُم وَ اَنتُم تَتلُونَ الکِتابَ، اَفَلا تَعقِلُونَ

آیا مردم را به نیکی فرمان می‌دهید و خود را فراموش می‌کنید، با اینکه شما کتاب [خدا] را می‌خوانید؟ آیا [هیچ] نمی‌اندیشید؟

(بقره، ۴۴)

حال می‌توانیم با این ادبیات شروع کنیم : دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم یک صفحه از قرآن را بخوانم. من امروز صفحهٔ... را از سورهٔ... خواندم. کدام‌یک از شما امروز یا دیروز قرآن خوانده‌اید؟ از آن‌هایی که دست بلند می‌کنند می‌پرسیم که چه قسمتی از قرآن را خوانده‌اند و آن‌ها را تشویق می‌کنیم و بعد می‌گوییم : خیلی خوشحالم که می‌بینم عده‌ای از شما امروز یا دیروز قرآن خوانده‌اید. دوست دارم آن‌هایی که نخوانده‌اند امروز که منزل می‌روند قسمتی از قرآن را بخوانند و آن‌هایی که خوانده‌اند فردا دستانشان بالاتر برود. از این ارتباط عاطفی استفاده کنیم؛ قطعاً در انس دانش‌آموزان با قرآن تأثیر به سزایی خواهد داشت.

تمرین اول

تمرین اول شامل یادآوری خواندن صحیح عبارات قرآنی است. در این تمرین، پس از تقسیم‌بندی دانش‌آموزان در گروه‌های دو نفره، از آن‌ها می‌خواهیم این عبارات را ابتدا برای خود و سپس برای دوستان هم‌گروه خود بخوانند و اشکالات روخوانی خود را در گروه رفع نمایند و در مرحلهٔ بعد این عبارات را به صورت انفرادی برای کلاس بخوانند (خواندن برای کلاس را ابتدا از دانش‌آموزان داوطلب شروع می‌کنیم) و در صورت اشکال، به رفع اشکالات روخوانی آنان می‌پردازیم.

الف) پیش‌خوانی
ب) خواندن در گروه
ج) خواندن برای کلاس
د) رفع اشکالات روخوانی دانش‌آموزان

چند نکته راجع به رفع اشکال

الف) اگر دانش‌آموز عباراتی را اشتباه خواند، اجازه دهیم عبارت را تا آخر بخواند.

ب) از خواندن دانش‌آموز، او را مورد تشویق قرار دهیم و از او بخواهیم یک بار دیگر آرام‌تر و با دقت بخواند؛ یعنی بخواهیم هم سرعت خواندنش را کم کند و هم با دقت بیشتری به حرکات و علائم نگاه کند. در این مرحله معمولاً بیش از نیمی از دانش‌آموزان اشکالات خود را اصلاح می‌کنند.

کد فیلم ۲۰۵
درس اول جلسهٔ سوم
خواندن از روی
قرآن کامل

ج) اگر اشکالاتش را اصلاح نکرد، می‌توانیم با اشاره به اشکالاتش، به یکی از روش‌های زیر عمل کنیم :

۱ از او می‌خواهیم یک بار بخش‌بخش بخواند. می‌توانیم واژهٔ مورد نظر را روی

تابلو بنویسیم و بخواهیم با اشارهٔ ما بخش‌خوانی کند.

۲ شکل درست و غلط یا عبارت را به او می‌گوییم و از او می‌خواهیم مقایسه کند و شکل درست را بیان نماید.

■ **تذکر** : بدترین روش رفع اشکال این است که بگوییم : «شما اشتباه خواندی، نفر بعد بخواند.» سعی کنیم دانش‌آموزان را با هم مقایسه نکنیم. این کار باعث می‌شود دانش‌آموز از معلم و قرآن زده شود.

تمرین دوم

تمرین دوم شامل یادآوری خواندن صحیح عبارات قرآنی که حروف ناخوانا دارند. در این تمرین، پس از تقسیم‌بندی دانش‌آموزان در گروه‌های دو نفره، از آن‌ها می‌خواهیم آیات را همانند مراحل تمرین قبل بخوانند.

الف) پیش‌خوانی

ب) خواندن در گروه

ج) خواندن برای کلاس

د) رفع اشکالات روخوانی دانش‌آموزان

نکته

برای توجه بیشتر به قواعد یادآوری شده در تمرین دوم و تثبیت یادگیری دانش‌آموزان، می‌توانیم پس از روخوانی هر دانش‌آموز، از وی بپرسیم آیا می‌توانی برایم بگویی در این عبارت چه حرفی را نخواندی؟ در صورت پاسخ درست، ضمن مورد تشویق قرار دادن دانش‌آموز، آن پاسخ را تأکید کنیم.

۴ ***تمرین سوم***

تمرین سوم شامل یادآوری خواندن صحیح عبارات قرآنی که حروف ناخوانا و رعایت اتصالات دارند. در این تمرین، همچون دو تمرین قبل، از دانش‌آموزان می‌خواهیم این عبارات را ابتدا برای خود و سپس برای دوستان هم‌گروه خود بخوانند و اشکالات روخوانی خود را در گروه رفع نمایند و در مرحلهٔ بعد، این عبارات را به صورت انفرادی برای کلاس بخوانند و در صورت اشکال، به رفع اشکالات روخوانی آنان می‌پردازیم. پس از خواندن دانش‌آموزان، از آن‌ها می‌خواهیم اتصالات را با فلش نشان دهند.

نکته

برای یادآوری «و ا ی» بدون حرکت قبل از ساکن و «و ا ل ی» بدون حرکت قبل از تشدید کافی است بگوییم هر جا علامت سکون یا تشدید دیدید، این دو با حرکت قبل از خودش خوانده می‌شوند. این نکته برای رعایت اتصالات هم کفایت می‌کند.

جلسهٔ دوم .....

کد فیلم ۲۰۴
درس اول نماز در قرآن

۱ **انس با قرآن** : آری، هر جلسه را با ارتباطی عاطفی و با این ادبیات آغاز می‌کنیم : بچه‌های عزیز! امروز من موفق شدم صفحه یا صفحات... را از سورهٔ... بخوانم. کدام‌یک از شما توانست امروز یا دیروز قسمتی از قرآن را بخواند؟

نکته

به دانش‌آموزان این تذکر را بدهیم که خواندن آن‌ها می‌تواند آیات یا عبارات جلسات قبلی کتاب درسی‌شان باشد.

۲ پرسش از عبارت قرآنی جلسهٔ قبل

۳ از دانش‌آموزان می‌خواهیم هر کدام یک سطر از آیات ۱ تا ۴ سورهٔ لقمان را به همراه ترجمهٔ آن با صدای بلند برای کلاس بخوانند و در صورت اشکال در روخوانی، به شیوهٔ مناسب رفع اشکال می‌کنیم.

نکته

بهتر است پس از روخوانی عبارت توسط دانش‌آموز و پیش از آنکه ترجمهٔ آن را بخواند، معنی کلماتی را که از عبارت خوانده شده می‌داند، از او بپرسیم؛ یعنی پس از خواندن و رفع اشکالات روخوانی، بگوییم : «عزیزم! از این عبارتی که خواندی، معنی کدام کلمات را بلدی؟»

۴ **کار در کلاس** : در این بخش از دانش‌آموزان می‌خواهیم تمرین‌ها را ابتدا به صورت فردی انجام دهند و پس از آن با هم‌گروه خود در مورد آنچه نوشته‌اند صحبت کنند. سپس از چندین نفر از دانش‌آموزان می‌خواهیم این کلمات و عبارات را همراه با معنای آن برای کلاس بخوانند و در صورت نیاز به تصحیح روخوانی یا معنای کلمه یا عبارت خوانده شده می‌پردازیم.

نکته

کار در کلاس حتماً بایستی در کلاس توسط دانش‌آموزان انجام گیرد.

جلسهٔ سوم .....

۱ **انس با قرآن** : این جلسه را نیز با این ادبیات شروع می‌کنیم : «دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سورهٔ... را خواندم. کدام‌یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲ **خواندن از روی قرآن کامل** : روش تمرین خواندن از روی قرآن کامل به شرح زیر است :

الف) از دانش‌آموزان می‌خواهیم تعدادی مصحف کامل قرآن کریم (مصحف آموزشی) را از دفتر یا نمازخانهٔ مدرسه با دقت و احترام به کلاس بیاورند و در میان خود توزیع کنند به طوری که به هر میز حداقل یک قرآن برسد.

ب) پس از توزیع مصحف‌ها، از یکی از دانش‌آموزان می‌خواهیم یک صفحه از قرآن را کاملاً به طور تصادفی باز کرده و شمارهٔ صفحه را به دانش‌آموزان اعلام کند تا دانش‌آموزان نیز آن صفحه را باز کنند.

ج) سپس از دانش‌آموزان می‌خواهیم در گروه‌های دو نفره، آیات صفحه را ابتدا برای خود و سپس برای دوستان هم‌گروه خود بخوانند و اشکالات روخوانی خود را در گروه رفع نمایند و در مرحلهٔ‌بعد این آیات را به صورت انفرادی برای کلاس بخوانند (خواندن برای کلاس را ابتدا از دانش‌آموزان داوطلب شروع می‌کنیم) و در صورت اشکال، به رفع اشکالات روخوانی آنان می‌پردازیم.

۱ــ پیش‌خوانی
۲ــ خواندن در گروه
۳ــ خواندن برای کلاس
۴ــ رفع اشکالات روخوانی دانش‌آموزان

چند نکته

الف) این فعالیت می‌تواند تا حدود سه‌چهارم زمان یک جلسه را به خود اختصاص دهد.

ب) در اولین جلسهٔ تمرین با قرآن کامل، با ایجاد انگیزه و توجه دادن دانش‌آموزان به این موضوع که تلاش چند سالهٔ شما به کسب مهارت در خواندن قرآن کامل منجر شده است، آن‌ها را برای این تمرین آماده می‌کنیم.

ج) انتخاب تصادفی صفحهٔ مورد نظر این حس را در دانش‌آموزان ایجاد می‌کند که ایشان می‌توانند همهٔ قسمت‌های قرآن را بخوانند. از این رو، نباید این فعالیت را از جزء خاصی مانند جزء سی‌ام آغاز کنیم.

د) در صورتی که در مدرسه قرآن کامل موجود نیست و برای دانش‌آموزان هم میسر نیست که از خانه قرآن کامل را همراه خود بیاورند، می‌توانیم در این جلسات از صفحات قرآنی پایان کتاب (قرآن در تابستان) بهره بگیریم.

ه) اگر دانش‌آموزش در خواندن آیات این صفحه، اشکالات زیادی داشت، لازم نیست همهٔ این اشکالات را در همان جلسه برطرف کنیم. او را نسبت به توانایی‌هایش تشویق می‌کنیم، برخی از اشکالات مهم و در عین حال سادهٔ او را متذکر شده و برطرف می‌سازیم و از بقیه صرف‌نظر نموده تا در جلسات بعدی به تدریج حل شود.

و) می‌توانیم تمرین آیات را تا پایان همان صفحه ادامه دهیم یا برای تنوع و هیجان بیشتر پس از خواندن چند سطر اول صفحه به صورت خواندن برای کلاس، از دانش‌آموزان بخواهیم آن صفحه را بسته و صفحهٔ دیگری را باز کنند و به همان روش قبلی تمرین کرده و با انتخاب ما برای کلاس بخوانند.

■ پیام قرآنی

اِنَّ هٰـذَا الْقُـرآنَ یَهـدی لِلَّتی هِـیَ اَقـوَمُ

این قرآن به درست‌ترین راه و روش، هدایت می‌کند.

(اسراء، ۹)

الف) شروع جلسهٔ سوم با دعای فرج باشد. زمانی که می‌خواهیم پیام قرآنی را تدریس کنیم دو کلمه «مهدی» و «هادی» را روی تابلوی کلاس می‌نویسیم و از دانش‌آموزان می‌پرسیم این کلمات شما را به یاد چه کسانی می‌اندازد و معنای آن چیست؟

ب) چند نمونه از تصاویر تابلوهای راهنمایی و رانندگی را به کلاس آورده و به دانش‌آموزان نشان می‌دهیم هر کدام از این علائم به چه معنا است؟ در واقع این تابلوها و علائم ما را راهنمایی و هدایت می‌کند که کار درست را انجام دهیم.

ج) متن پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان با توجه به معنای آن خوانده شود. قرآن چگونه ما را راهنمایی و هدایت می‌کند؟

از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا پیام قرآن‌هایی را که در سال‌های گذشته به خاطر دارند را برای ما بخوانند هر کدام از پیام‌هایی که خوانده می‌شود را با زبان ساده توضیح دهند. هر کدام از پیام‌های قرآنی مانند علائم راهنمایی و رانندگی هستند که راه درست را به ما نشان می‌دهند.

د) پیام قرآنی را در متن آیات درس پیدا کرده و آن را با ماژیک زرد برجسته و مشخص کنند.

جلسهٔ چهارم

کد فیلم ۲۰۷
درس اول، جلسهٔ سوم
روخوانی از روی
قرآن کامل

۱ انس با قرآن در خانه

قطره اما دریا

امام علی(ع) : «قرآن را نیکو و زیبا بخوانید.»

هنگام تدریس زمانی را به بحث و گفت‌وگو در خصوص مفهوم احادیث به دانش‌آموزان بدهیم که به صورت کوتاه این جمله را بررسی کنند.

تمرین اول

کد فیلم ۲۰۸
جلسهٔ چهارم

در جلسهٔ سوم از دانش‌آموزان می‌خواهیم آیات درس را برای اعضای خانواده بخوانند. سعی کنند شبیه صوت لوح فشرده آیات که در اختیار دارند قرائت کنند.

تذکر

ما نیز به عنوان معلم و الگوی دانش‌آموزان همین آیات را که مشخص می‌کنیم را در منزل برای خانواده می‌خوانیم و به دانش‌آموزان نیز خواهیم گفت که چه آیات و صفحاتی را خوانده‌ایم.

تمرین دوم

عبارات قرآنی را بخوانند و دور حرف ناخوانا خط بکشند.

تمرین سوم

حرکت قبل از حروف ناخوانا را به ساکن یا تشدید بعد از آن‌ها با فلش وصل کنند.

ـ **خواندن روزانهٔ قرآن** : دانش‌آموزان هر روز تعدادی از آیات ۸ تا ۱۷ سورهٔ اسراء را از روی صفحهٔ بعدی شبیه به صوت لوح فشرده آیات بخوانیم.

درس دوم

اهداف

۱ توانایی خواندن آیات ۵۰ تا ۵۵ سورهٔ قمر و آیات ۱ تا ۱۶ سورهٔ الرحمن

۲ تقویت علاقه به شنیدن و زیبا خواندن آیات درس

۳ وقف بر حرکات کوتاه ـَـ ـِـ ـُـ

۴ توانایی خواندن و معنا کردن برخی از کلمات ساده و پرکاربرد قرآن کریم

۵ آشنایی با مفهوم پیام قرآنی.

جلسهٔ اول

۱ *انس با قرآن*

دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سورهٔ... را خواندم. کدام‌یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲ **خواندن آیات ۵۰ تا ۵۵ سورهٔ قمر و آیات ۱ تا ۱۶ سورهٔ الرحمن**

الف) از دانش‌آموزان می‌خواهیم به صورت انفرادی آیات صفحه را برای خود بخوانند (پیش‌خوانی)

نکته

در این مرحله از دانش‌آموزان بخواهیم آیات را زمزمه کنند، به طوری که صدای زمزمهٔ آن‌ها به گوش ما برسد و در واقع فضای کلاس را مزین به زمزمهٔ قرآن دانش‌آموزان نماییم.

ب) دانش‌آموزان هر کدام یک جمله به ترتیب تا پایان صفحه بخوانند و اشکالات روخوانی همدیگر را تذکر دهند. (خواندن در گروه)

نکته

برای هر کدام از مراحل فوق حدود پنج دقیقه زمان در نظر می‌گیریم و در حین فعالیت دانش‌آموزان بر کار آن‌ها نظارت می‌کنیم.

ج) پس از مراحل قبل که دانش‌آموزان ابتدا به صورت فردی و سپس برای دوست هم‌گروه خود، آیات درس

را خوانده و تمرین کردند، اینک نوبت خواندن برای کلاس فرا می‌رسد. در این مرحله از دانش‌آموزان می خواهیم به صورت فردی و با صدای بلند هر کدام یک جمله از صفحه را برای کلاس بخوانند. (خواندن برای کلاس)

نکته ۱

بهتر است ابتدا از دانش‌آموزان داوطلب و قوی‌تری و سپس از میان سایر دانش‌آموزان بخواهیم که برای کلاس بخوانند.

نکته ۲

بسیار خوب است در یک جلسه از همهٔ دانش‌آموزان بخواهیم هر کدام یك جمله از آیات درس را برای کلاس بخوانند.

دو تذکر مهم

الف) مهم‌ترین موضوع یادگیری و آموزش در تمرین و خواندن آیات، تشخیص مشکلات و ضعف‌های خاص هر دانش‌آموز در خواندن قرآن کریم است. این ضعف‌ها می‌تواند در یک دانش‌آموز نسبت به دانش‌آموز دیگر کاملاًمتفاوت باشد. ما باید ضمن تسلط کامل خود به خواندن آیات درس، اولاً اشتباهات دانش‌آموزان را به خوبی تشخیص دهیم و ثانیاً با صبر، حوصله و آرامش به روش صحیح، آن اشتباه را برطرف سازیم. اگر این کار انجام نشود، تمرین خواندن آیات در کلاس کمک چندانی به شناسایی و برطرف شدن ضعف‌های دانش‌آموزان نمی‌کند.

ب) در صورتی که دانش‌آموزی در خواندن یک جمله اشتباهات و ضعف‌های زیادی دارد، می‌توانیم به رفع یکی دو مورد از موارد مهم و چه بسا سادهٔ آن‌ها اقدام، و موارد دیگر را به نوبت‌های بعد موکول کنیم.

■ *رفع اشکالات روخوانی*

الف) در صورتی که در خواندن یک دانش‌آموز اشتباهی پیش آمد، هم خودمان صبر می‌کنیم و هم به دانش‌آموزان یاد می‌دهیم که بلافاصله اشتباه دانش‌آموز را تذکر ندهند؛ بلکه فرصت می‌دهیم تا خواندن او به پایان جمله مشخص شده برسد.

ب) آنگاه قبل از اقدام به انجام هر روش دیگری ضمن تشویق دانش‌آموز نسبت به آنچه صحیح خوانده است، از او بخواهیم یک بار دیگر همان سطر را با آرامش بیشتر و با دقت بخواند.

پس از انجام اولین گام در رفع اشکالات روخوانی دانش‌آموزان که می‌تواند عمومی باشد و همیشه انجام شود. می‌توانیم با توجه به نوع اشکال دانش‌آموز، شناختی که نسبت به توانایی و ضعف او داریم و... با استفاده از یکی از روش‌هایی چون مقایسهٔ صحیح و غلط کلمه با هم و سؤال از دانش‌آموز که کدام‌یک صحیح است، نوشتن کلمه یا ترکیب مورد نظر روی تخته و اشارهٔ صحیح به بخش‌های کلمات و درخواست از دانش‌آموزان که به طور دسته‌جمعی با اشارهٔ ما به بخش‌ها، آن کلمه یا ترکیب را بخش‌بخش بخوانند و

سپس دانش‌آموز مورد نظر، آن کلمه را بخواند و... اشکال دانش‌آموز را برطرف کنیم.

۳ **قرائت آیات درس همراه با نوار یا کتاب گویا**

الف) پس از تمرین روخوانی آیات این صفحه، لوح صوتی قرائت را پخش کرده و از دانش‌آموزان می‌خواهیم با نگاه به متن آیات درس، قرائت هر عبارت را ابتدا گوش کنند، سپس همراه با نوار به صورت دسته‌جمعی، شبیه آن بخوانند.

ب) در مواردی که کلمه یا ترکیبی را بیشتر دانش‌آموزان اشتباه می‌خوانند، به شیوهٔ مناسب رفع اشکال می‌کنیم و مجدداً قرائت را پخش می‌کنیم.

ج) پس از اتمام تمرین قرائت صوت از دانش‌آموزان می‌خواهیم که هر کدام یک جمله از آیات درس را بخوانند.

■ **تذکر جدّی**

همواره پخش قرائت پس از روخوانی دانش‌آموزان انجام می‌گیرد و تقدم آن بر روخوانی آسیب‌زاست.

جلسهٔ دوم .....

۱ **انس با قرآن** : دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سورهٔ... را خواندم. کدام‌یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲ **قرائت آیات جلسهٔ قبل همراه با نوار**

۳ از تعدادی از دانش‌آموزان می‌خواهیم که هر کدام با رعایت وقف بر آخر هر جمله، یک جمله از آیات را همراه با ترجمهٔ آن برای کلاس با صدای بلند بخوانند.

■ **تذکر**

موضوع رفع اشکالات روخوانی همیشه بر هر امر دیگری مقدم است و در هر فعالیتی اگر دانش‌آموز در خواندن عبارت قرآنی اشکالی داشت، بایستی به روش مناسب اشکال او را برطرف کنیم.

نکته

ترجمهٔ آیات دروس برای مطالعهٔ آزاد است و نباید هیچ‌گونه ارزشیابی از آن به عمل آید. بنابراین، از مجبور کردن دانش‌آموزان برای حفظ ترجمهٔ آیات جداً باید پرهیز کنیم.

کد فیلم ۲۰۹
درس دوم فعالیت
کار در کلاس

۴ **کار در کلاس** : از دانش‌آموزان می‌خواهیم تمرین‌ها را به کمک آموخته‌های عمومی و قبلی ایشان و نیز به کمک ترجمهٔ عبارات قرآنی صفحهٔ قبل، ابتدا به صورت فردی انجام دهند و پس از آن با هم‌گروه خود در مورد آنچه نوشته‌اند صحبت کنند. سپس از چند نفر از دانش‌آموزان می‌خواهیم این کلمات و عبارات را همراه با معنای آن برای کلاس بخوانند و در صورت نیاز به تصحیح روخوانی یا معنای کلمه یا عبارت خوانده شده می‌پردازیم.

جلسهٔ سوم .....

۱ **انس با قرآن در خانه** : دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سورهٔ... را خواندم. کدام‌یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲ **خواندن از روی قرآن کامل** : از دانش‌آموزان می‌خواهیم تعدادی مصحف کامل قرآن کریم (مصحف آموزشی) را از دفتر یا نمازخانهٔ مدرسه به کلاس بیاورند و در میان خود توزیع کنند به طوری که هر میز حداقل یک قرآن برسد. پس از توزیع مصحف‌ها :

الف) از یکی از دانش‌آموزان می‌خواهیم یک صفحه از قرآن را کاملاً به طور تصادفی باز کرده و شمارهٔ صفحه را به دانش‌آموزان اعلام کند تا دانش‌آموزان نیز آن صفحه را باز کنند.

ب) سپس از دانش‌آموزان می‌خواهیم همانند روش قبلی، یعنی فردخوانی و برای دوست خود خواندن (خواندن در گروه) و سپس خواندن برای کلاس را انجام دهند.

■ پیام قرآنی

«اَلرَّحمٰنُ عَلَّمَ القُرآنَ»

خدای بخشنده قرآن را به ما یاد داد

الف) آیهٔ قرآن توسط یکی از دانش‌آموزان با توجه به معنای آن در کلاس خوانده می‌شود.

ب) ما از معلم کلاس چه چیزهایی را یاد می‌گیریم. از لحاظ علمی، اخلاقی، مهارتی و...

ج) از دانش‌آموزان می‌پرسیم برای آنکه معنای یک آیه را بفهمیم چه چیزهایی نیاز است؟

د) خداوند چه چیزهایی را به ما یاد داده است؟

ه) پیام قرآنی را از آیات درس پیدا کرده و با ماژیک آن را برجسته و مشخص می‌کنیم.

جلسهٔ چهارم

۱ *انس با قرآن در خانه*

قطره اما دریا

پیامبر اعظم صلی‌الله‌علیه‌وآله :

«خانه‌های خود را با خواندن نماز و قرآن، نورانی کنید.»

هنگام تدریس زمانی را به بحث و گفت‌وگو در خصوص مفهوم احادیث به دانش‌آموزان بدهیم که به صورت کوتاه این جمله را بررسی کنند.

تمرین اول

در جلسهٔ سوم از دانش‌آموزان می‌خواهیم آیات درس را برای اعضای خانواده بخوانند سعی کنند شبیه صورت لوح فشرده آیات که در اختیار دارند قرائت کنند.

■ **تذکر**

ما نیز به عنوان معلم و الگوی دانش‌آموزان همین آیات را که مشخص می‌کنیم را در منزل برای خانواده می‌خوانیم و به دانش‌آموزان نیز خواهیم گفت که چه آیات و صفحاتی را خوانده‌ایم.

تمرین دوم

عبارات قرآنی را بخوانند و در آخر هر سطر وقف کنند.

تمرین سوم

حرکت قبل از حروف ناخوانا را به ساکن یا تشدید بعد از آن‌ها با فلش وصل کنند.

ـ **خواندن روزانهٔ قرآن** : به همراه دانش‌آموزان هر روز تعدادی از آیات ۱۷ تا ۴۰ سورهٔ الرحمن را از روی صفحهٔ بعدی شبیه به صورت لوح فشرده آیات بخوانیم.

نکات مهم سایر دروس

کد فیلم ۲۱۰
درس دوم فعالیت کار
در کلاس

کد فیلم ۲۱۱
درس سوم کار در
کلاس و پیام قرآنی

درس سوم

■ پیام قرآنی

وَ اِذا قُـرِئَ الـقُرآنُ فَاسـتَـمِعـوا لَـهُ وَ اَنـصِـتوا لَـعَلَّـكُم تُرحَـمونَ

(اعراف، ۱۹۹)

هنگامی که قرآن خوانده می‌شود به آن گوش دهید و ساکت باشید تا لطف و رحمت خدا شامل می‌شود.

الف) پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان قرائت می‌شود و معنای آن نیز توسط یکی دیگر بچه‌ها خوانده شود.

ب) با تهیهٔ کارت‌هایی که بر روی آن‌ها عباراتی چون «پدر، مادر، معلم، پیامبر، خدا» می‌نویسیم. کارتی که نام پدر بر روی آن نوشته شده را نشان می‌دهیم و می‌پرسیم چقدر او را دوست دارید؟ زمانی که با شما صحبت می‌کند شما چگونه رفتار می‌کنید؟ و به همین صورت کارت‌های بعدی را نشان داده و در این خصوص گفت‌وگو خواهیم کرد.

ج) در درس مطالعات اجتماعی به شنوندهٔ خوب اشاره شده است از این مطلب استفاده می‌کنیم و وظایف یک شنوندهٔ خوب را به کمک دانش‌آموزان بررسی می‌کنیم.

د) پیام قرآنی را در درس پیدا کرده و با یک رنگ آن را متمایز می‌کنیم.

کد فیلم ۲۱۲
درس سوم جلسهٔ
چهارم آیات ۱۹۶ تا
۲۰۶ سوره اعراف

درس پنجم

خواندن عبارات قرآنی

کد فیلم ۲۱۳
درس چهارم جلسهٔ اول آیات ۵۴ تا ۶۲ سورهٔ هود

از چند نفر از دانش‌آموزان می‌خواهیم هر کدام یک سطر از عبارات قرآنی را همراه با ترجمه بخوانند. آموزش قاعدهٔ تنوین قبل از ساکن یا تشدید (التقاء ساکِنَین) : هرگاه تنوین به حرف ساکن یا تشدید وصل شود، به صورت نونِ مکسور (نِ) خوانده می‌شود. در کتاب‌های درسی، تنوین در این موارد، به صورت «نون مکسور کوچک» نوشته می‌شود. برای توضیح این مورد، مثالی را روی تابلو می‌نویسیم و با اشاره، نحوهٔ صحیح خواندن را نشان می‌دهیم.

■ پیام قرآنی

وَ اَوفوا بِالـعَهـدِ

به عهد خود وفا کنید

اِسراء، ۳۶

الف) پیام قرآنی با توجه به ترجمهٔ آن توسط یکی از دانش‌آموزان خوانده شود.

ب) عبارت «عهد» را بر روی تابلوی کلاس می‌نویسیم.

از دانش‌آموزان می‌پرسیم که کجا این عبارت را شنیده‌اند؟ آیا تا به حال با کسی عهد و پیمان بسته‌اند؟ چه موردی؟

ج) می‌توان برای پیام قرآنی مورد نظر یک نمایشنامه تهیه کرد و از دانش‌آموزان بخواهیم تا آن را در کلاس اجرا کنند.

د) جملات زیر را کامل کنند.

ــ من با خدا عهد می‌بندم که...

ــ من با پیامبر (ص) عهد می‌بندم که...

ــ من با... عهد می‌بندم که...

ه) زمانی که با کسی عهد می‌بندیم چگونه باید باشیم؟

و) پیام قرآنی را در درس پیدا کرده و با یک رنگ آن را مشخص و برجسته می‌کنیم.

کد فیلم ۲۱۴
روش تدریس قاعده التقای ساکنین و مد، درس پنجم

اِنّا زَیَّنَّا السَّماءَ الدُّنیا بِزینَةٍ الکَواکِبِ

همانا ما آسمان دنیا را به زیور ستارگان آراستیم.

صافّات، ۶

درس ششم

■ پیام قرآنی

وَتَعاوَنوا عَلَی البِرِّ وَالتَّقوی؛ وَ لا تَعاوَنوا عَلَی الاِثمِ وَالعُدوانِ

در نیکی کردن و کارهای خوب به یک‌دیگر کمک کنید، ولی در گناه و کارهای بد همکاری نکنید.

(مائده، ۳)

الف) پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان با توجه به معنای آن در کلاس قرائت شود.

ب) بهترین شروع برای این پیام استفاده از تصاویر جشن نیکوکاری و فیلم یا گزارشی از این حرکت خوب و پسندیده است.

ج) نمایش یا گزارشی از کارهای خوبی که مردم در ماه مبارک رمضان برای کمک به نیازمندان انجام می‌دهند.

د) استفاده از تصاویر داستان «هم‌سفر ناشناس» از کتاب هدیه‌های آسمان پایهٔ سوم ابتدایی در مورد امام سجاد(ع) می‌تواند ورودیهٔ خوبی برای این درس باشد.

ه) چند مورد از کارهای خوبی که به کمک دوستان خود انجام دادید را در کلاس بیان کنید.

و) استفاده از تصاویر که نشانگر کمک و همیاری در انجام کارهای خوب و پسندیده است؛ مانند: کاشت نهال به صورت دسته‌جمعی، جمع‌آوری زباله‌های ریخته شده در طبیعت، برگزاری جشن نیمهٔ شعبان، همکاری و کمک در هیئت‌های عزاداری و . . . .

درس هشتم

■ **پیام قرآنی**

لَـئِن شَـکَرتُم لَأَزیـدَنَّــکُم

شکر نعمتت، نعمتت افزون کند.

(ابراهیم، ۷)

الف) پیام قرآنی توسط دانش‌آموزان خوانده شود.

ب) از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا در داخل یک برگه نعمت‌هایی را که خداوند به آن‌ها داده است را بنویسند. سپس برگه‌ها را جمع‌آوری کرده و از یکی از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا نعمت‌هایی را نوشته شده است را بخواند و همهٔ دانش‌آموزان با گفتن هر نعمت با صدای بلند از خداوند تشکر می‌کنیم. (اَلحَمدُلِلّه)؛ (خدایا شکرت)

ج) پیام قرآنی را در متن درس پیدا کرده و با مداد رنگی یا ماژیک آن را مشخص می‌کنیم.

درس نهم

■ پیام قرآنی

اِنَّ اللّٰـهَ یَأمُـرُ بِالـعَدلِ وَالاِحـسانِ

خداوند به رعایت عدالت و نیکی به دیگران دستور می‌دهد.

(نحل، ۹۰)

الف) پیام قرآنی با توجه به معنای آن توسط یکی از دانش‌آموزان در کلاس خوانده شود.

ب) از دانش‌آموزان بپرسیم کدام‌یک از عبارات این پیام قرآنی برای آن‌ها آشناست و معنای آن را می‌دانند. عباراتی چون «**اَللّٰه**»، «**عَدل**»، «**احسان**»

ج) کارت‌هایی را تهیه کنیم و اصول دین را روی آن بنویسیم. دانش‌آموزان در گروه‌های دو یا سه نفره در مورد هر کدام از اصول دین و مخصوصاً عادل بودن خداوند گفت‌وگو کنند و نظرشان را اعلام کنند.

خداوند خودش عادل است و ما را به رعایت عدل و عدالت دعوت می‌کند.

د) استفاده از تصاویری چون تصویر کتاب داوری فوتبال، قاضی محاکم قضایی و پلیس راهنمایی و رانندگی هنگامی که تصادف می‌شود و... برای شروع گفت‌وگو در خصوص پیام قرآنی مناسب است.

ه) بیان قصه یا داستانی مناسب در خصوص داوری بین چند نفر به جهت اینکه عدالت رعایت شود نیز می‌تواند ورودیهٔ خوبی برای این پیام باشد.

درس دهم

■ پیام قرآنی

کد فیلم ۲۲۸
ادامه روش تدریس ۱۰

فَاتَّـقُوا اللّٰـهَ وَاَصـلِـحوا ذاتَ بَیـنِـکُم

همیشه خدا را در نظر داشته باشید و بین یک‌دیگر صلاح و آشتی برقرار کنید.

انفال، ۱

کد فیلم ۲۲۷
روش تدریس درس ۱۰
جلسهٔ دوم و سوم

الف) پیام قرآنی با توجه معنای آن توسط یکی از دانش‌آموزان در کلاس خوانده شود.

ب) از دانش‌آموزان بپرسیم کدام‌یک از عبارات قرآنی این پیام برای شما آشناست.

ج) قبل از آنکه در مورد پیام قرآنی صحبت و گفت‌وگو انجام شود یک نمایشنامه‌ای را با موضوع پیام قرآنی تهیه کرده و با دانش‌آموزان کار می‌کنیم و همان را در کلاس اجرا می‌کنیم. یک صحنه‌ای از دلخوری بین چند دوست صمیمی را به دانش‌آموزان نشان می‌دهیم و از دانش‌آموزان می‌پرسیم که برای برطرف کردن این دلخوری و کدورت چه کارهایی را انجام می‌دهند. نتایج این بحث و پیشنهادات دانش‌آموزان مقدمه و فضای خوبی را برای پرداختن به پیام قرآنی فراهم خواهد کرد.

د) چند نفر از شما دانش‌آموزان ایـن مسئله را تجربه کرده است؟ در آن موقعیت چه کارهایی را انجام داده‌اید؟ در ادامهٔ این سؤالات یک جدول را روی تابلوی کلاس رسم می‌کنیم و مزایای صلح و آشتی دادن دیگران را به کمک نظرات دانش‌آموزان در جدول می‌نویسیم.

ه) پیام قرآنی را در متن آیات درس پیدا کرده و با ماژیک یا مداد رنگی آن را مشخص و متمایز می‌کنیم. این کار باعث می‌شود هر زمان که دانش‌آموزان آیات درس را می‌خوانند زمانی که به این عبارت پیام قرآنی می‌رسند. تمام آنچه که ما در مورد این پیام در کلاس اجرا کرده‌ایم و صحبت‌ها و گفت‌وگوهای انجام شده مجدد یادآوری شود و به یاد آن حس خوب در کلاس بیفتند و نکتهٔ بعدی آنکه دانش‌آموزان به تدریج به ارتباط این آیات با زندگی روزمره و اجتماعی ما پی خواهند برد.

درس دوازدهم

■ پیام قرآنی

فَاسـاَلوا اَهـلَ الـذِّکـرِ، اِن کُنـتُم لا تَعـلَـمونَ

اگر چیزی را نمی‌دانید از دانایان بپرسید.

(انبیاء، ۷)

کد فیلم ۲۳۱
روش تدریس درس ۱۲
جلسهٔ اول

الف) پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان با توجه به معنای آن در کلاس خوانده شود.

کد فیلم ۲۳۲
روش تدریس درس ۱۲
جلسهٔ دوم

ب) کدام عبـارت قرآنی ایـن پیام را می‌شـناسـید و معنای آن را می‌دانید؟

ج) برگه‌هایی را تهیه کرده و یک سؤال بر روی آن می‌نویسیم. سپس از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا بیایند و یک برگه را بردارند و سؤال را بخوانند. (سؤالات ترکیبی از مسائل دینی، پزشکی، علمی و...) باشد. آن وقت برای پاسخ به این سؤالات و اینکه از چه کسانی می‌توانیم کمک بگیریم تا به جواب سؤال برسیم با دانش‌آموزان گفت‌وگو خواهیم کرد.

د) چند نفر از دانش‌آموزان را در نقش معلم، روحانی، پزشک، مهندس، مغازه‌دار، میوه‌فروش و... مشخص می‌کنیم و از آن‌ها می‌خواهیم تا بر روی صندلی مقابل دانش‌آموزان کلاس بنشینند و از دانش‌آموزان می‌خواهیم به ما بگویند که هر کدام از این شخصیت‌ها به چه سؤالاتی می‌توانند پاسخ دهند و مهارت و علم هر کدام در چه قسمت‌هایی است؛ و ما در چه مواردی و به کدام‌یک از آن‌ها می‌توانیم رجوع کنیم.

ه) پیام قرآنی را در متن آیات درس پیدا کرده و آن را با قلم رنگی مشخص و متمایز می‌کنیم.

ادامهٔ جدول اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس «آموزش قرآن» پایهٔ پنجم دورهٔ ابتدایی ـ سال تحصیلی ۴۰۰ ـ ۹۹

عناوین کارنامه		اهداف کلی	دروس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد	
آموزش‌های قرآنی	ترجمه کلمات و عبارات قرآنی	آشنایی با کلمات و عبارات ساده و پرکاربرد قرآنی	جلسهٔ دوم تمام دروس	ـ بیان معنای کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی	خیلی خوب	ترجمه کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را بیان می‌کند.
					خوب	ترجمه بیشتر کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را بیان می‌کند.
					قابل قبول	ترجمه برخی از کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را بیان می‌کند.
					نیازمند آموزش	ترجمه تعداد کمی از کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را با راهنمایی معلم بیان می‌کند.
	پیام قرآنی	درک مفاهیم پیام‌های قرآنی	جلسهٔ اول دروس ۱، ۲، ۳، ۵، ۶، ۷، ۹، ۱۰، ۱۱	ـ خواندن متن پیام قرآنی و ترجمه آن از کتاب درسی و بیان مصادیق پیام	خیلی خوب	در بیشتر موارد متن و ترجمه پیام قرآنی را از حفظ می‌خواند و با ذکر مثال‌های متنوع مفاهیم ومصادیق آن را به زبان خود بازگو می‌کند.
					خوب	در برخی موارد متن و ترجمه پیام قرآنی را از حفظ می‌خواند و با ذکر چند مثال مفاهیم ومصادیق آن را به زبان خود بازگو می‌کند.
					قابل قبول	متن و ترجمه پیام قرآنی را از روی کتاب درسی می‌خواند و با ذکر مثال مفهوم و مصداق آن را به زبان خود بازگو می‌کند.
					نیازمند آموزش	متن وترجمه پیام‌های قرآنی را از روی کتاب درسی می‌خواند و با راهنمایی معلم برخی از مفاهیم و مصادیق آن را به زبان خود بازگو می‌کند.
	داستان‌های قرآنی	آشنایی با داستان‌های قرآنی	جلسهٔ اول دروس ۲، ۸، ۱۲	ـ بیان داستان‌های کتاب درسی	خیلی خوب	داستان‌های کتاب درسی را با ذکر جزئیات به زبان خودش بازگو می‌کند.
					خوب	داستان‌های کتاب درسی را به صورت کلّی به زبان خودش بازگو می‌کند.
					قابل قبول	داستان‌های کتاب درسی را با کمک تصاویر و به صورت کلّی به زبان خودش بازگو می‌کند.
					نیازمند آموزش	در بیان داستان‌های کتاب درسی به کمک معلم نیازمند است.

جدول اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس «آموزش قرآن» پایهٔ پنجم دورهٔ ابتدایی ـ سال تحصیلی ۴۰۰ ـ ۹۹

عناوین کارنامه		اهداف کلی	دروس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد	
خواندن	روخوانی	مهارت روخوانی آیات	آیات کتاب درسی و قرآن کامل	ـ خواندن صحیح و شمرده آیات کتاب درسی و قرآن کامل	خیلی خوب	آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی [1] و بیشتر آیات مصحف آموزشی را به صورت صحیح و شمرده می‌خواند.
					خوب	بیشتر آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی وبرخی از آیات مصحف آموزشی را به صورت صحیح و شمرده می‌خواند.
					قابل قبول	بیشتر آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی را به صورت صحیح و شمرده می‌خواند.
					نیازمند آموزش	در خواندن آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی به راهنمایی معلم نیاز دارد.
	قرائت	مهارت روان‌خوانی [2] آیات جلسه اول	آیات جلسه اول نیم دروس	ـ خواندن آیات جلسه اول به صورت روان و معمولی	خیلی خوب	آیات جلسه اول هر درس را روان و آهنگین [3] می‌خواند.
					خوب	آیات جلسه اول هر درس را روان و تقریباً آهنگین می‌خواند.
					قابل قبول	آیات جلسه اول هر درس را روان و معمولی می‌خواند.
					نیازمند آموزش	آیات جلسه اول هر درس را با راهنمایی معلم به صورت روان و معمولی می‌خواند.

۱ـ آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی یعنی آیات جلسه چهارم

۲ـ روان خوانی یعنی خواندن کلمات، عبارات و آیات قرآن کریم با رعایت عملی قواعد خواندن قرآن و به صورت معمولی و روان

۳ـ خواندن آهنگین یعنی خواندن شبیه قرائت الگو (لوح فشرده و نوار صوتی)

تذکر : تعریف و بیان قواعد روخوانی در ارزیابی مورد نظر نیست، بلکه کاربرد و رعایت عملی آنها کافی است.

کد فیلم ۲۱۵
تدریس قرآن، به روش
درس پژوهی مرحله
طراحی

کد فیلم ۲۱۶
تدریس قرآن به روش
درس پژوهی ۱، تبیین
مسئله

کد فیلم ۲۱۷
تدریس قرآن به روش
درس پژوهی ۲، تبیین
مسئله

کد فیلم ۲۱۸
آموزش قرآن به
روش درس پژوهی۱،
جلسهٔ اول

کد فیلم ۲۳۳
ارزشیابی پیشرفت
تحصیلی دانش‌آموزان
در درس قرآن

کد فیلم ۲۱۹
ادامه آموزش قرآن به
روش درس پژوهی ۳

کد فیلم ۲۲۰
روش تدریس درس ۱۲
جلسهٔ دوم

کد فیلم ۲۲۱
ادامه آموزش قرآن به
روش درس پژوهی
۴ خواندن از روی
قرآن کامل

کد فیلم ۲۲۲
ادامه آموزش قرآن به
روش درس پژوهی ،
قطره اما دریا

کد فیلم ۲۲۳
استفاده از قرآن کامل
و بررسی تصاویر کتاب
انس با قرآن

کد فیلم ۲۲۴
روش تدریس
داستانهای قرآنی

کد فیلم ۲۲۵
انس با قرآن در سایر
کشورها

کد فیلم ۲۲۶
روش تدریس درک
معنی جلسهٔ چهارم
آیات ۱۷ تا ۴۰ سورهٔ
الرحمن

کد فیلم ۲۲۹
روش تدریس درس ۱۱
جلسهٔ اول

کد فیلم ۲۳۰
ادامه روش تدریس
درس ۱۱ جلسهٔ دوم

کد فیلم ۲۳۳
ارزشیابی پیشرفت
تحصیلی دانش‌آموزان
در درس قرآن

کد فیلم ۲۳۴
قرآن در تابستان
سورهٔ یوسف
(قسمت اول)

کد فیلم ۲۳۵
قرآن در تابستان
سورهٔ یوسف
(قسمت دوم)

کد فیلم ۲۳۶
روش تدریس درس ۱۲
جلسهٔ دوم

کد فیلم ۲۳۷
قرآن در تابستان
سورهٔ یوسف
(قسمت سوم)

کد فیلم ۲۳۸
قرآن در تابستان
سورهٔ یوسف
(قسمت چهارم)

کد فیلم ۲۳۹
قرآن در تابستان
سورهٔ یوسف
(قسمت پنجم)

کد فیلم ۲۴۰
قرآن در تابستان
سورهٔ یوسف
(قسمت ششم)

کد فیلم ۲۴۱
قرآن در تابستان
سورهٔ یوسف
(قسمت هفتم)

کد فیلم ۲۴۲
قرآن در تابستان
سورهٔ یوسف
(قسمت هشتم)

کد فیلم ۲۴۳
قرآن در تابستان
سورهٔ یوسف
(قسمت نهم)

کد فیلم ۲۴۴
قرآن در تابستان
سورهٔ یوسف
(قسمت نهم)

راهنمای تدریس دروس کتاب آموزش قرآن
پایهٔ ششم ابتدایی

به تفکیک دروس و مطالب مهم هر درس

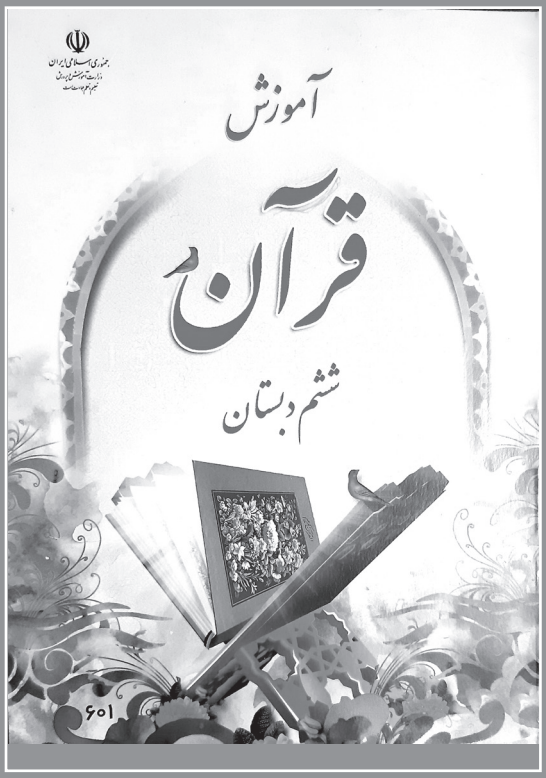

اهداف آموزش قرآن در پایهٔ ششم ابتدایی

کد فیلم ۲۴۵
کلیات روش آموزش
قرآن ششم ابتدایی

۱ به شنیدن قرائت زیبای قرآن علاقه نشان می‌دهد.

۲ به زیبا خواندن قرآن و حفظ برخی از سوره‌ها و پیام‌های قرآنی کتاب علاقه‌مند است.

۳ علاقه‌مند است معنای آیات قرآن را بداند.

۴ دوست دارد در جلسات و برنامه‌های قرآنی شرکت کند.

۵ با نحوهٔ خواندن حروف مقطعه آشنا می‌شود.

۶ با داستان‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.

۷ با مفاهیم سادهٔ پیام‌های سادهٔ قرآنی آشنا می‌شود.

۸ معنای برخی از کلمات آشنا و سادهٔ قرآنی را می‌داند.

۹ سوره‌ها و عبارات قرآنی کتاب را به صورت روان یا آهنگین می‌خواند.

۱۰ آیات قرآنی را به کمک خط آموزشی به صورت شمرده می‌خواند.

۱۱ مفهوم پیام‌های قرآنی کتاب را به زبان ساده بیان می‌کند.

۱۲ برخی از عبارات ساده و کوتاه قرآن را معنا می‌کند.

* طبق مصوبه ۶۷۷ شورای عالی آموزش و پرورش این کتاب، توسط آموزگار پایه و در طی سه جلسه در هفته تدریس می‌شود.

درس اوّل

اهداف

کد فیلم ۲۴۶
درس اول یادآوری

۱ یادآوری برخی قواعد مهم روخوانی قرآن کریم، مانند علامت مد و علامت‌های وقف
۲ تقویت مهارت خواندن قرآن به ویژه عبارات دارای حروف ناخوانا
۳ آشنایی با برخی از آیات قرآن کریم و ترجمهٔ آن‌ها دربارهٔ اهمیت نماز
۴ آشنایی با معنای برخی از کلمات ساده و پرکاربرد قرآن کریم
۵ تقویت توانایی درک معنای برخی از عبارات سادهٔ قرآن کریم
۶ یادآوری ویژگی‌های مهم رسم‌الخط قرآن کریم
۷ تقویت خواندن قرآن از روی مصحف کامل
۸ آشنایی با پیام قرآنی دربارهٔ نماز

جلسهٔ اول

کد فیلم ۲۴۷
نماز در قرآن

۱ *انس با قرآن*

سعی کنیم هر جلسه را با انس با قرآن شروع کنیم.

۲ **آموزش تمرین اول تا چهارم** : تمرین اول تا چهارم شامل یادآوری خواندن صحیح عبارات قرآنی دارای حروف ناخوانا، مدّ و علائم وقف است. در این تمرین‌ها، پس از تقسیم‌بندی دانش‌آموزان در گروه‌های دو نفره، از آن‌ها می‌خواهیم این عبارات را ابتدا برای خود و سپس برای دوستان هم‌گروه خود بخوانند و اشکالات روخوانی خود را در گوه رفع نمایند و در مرحلهٔ بعد این عبارات را به صورت انفرادی برای کلاس بخوانند (خواندن برای کلاس را ابتدا از دانش‌آموزان داوطلب شروع می‌کنیم) و در صورت اشکال، به رفع اشکالات روخوانی آنان می‌پردازیم.

الف) پیش‌خوانی

ب) خواندن در گروه

ج) خواندن برای کلاس

نکته

چند نکته دربارهٔ به رفع اشکال

۱ اگر دانش‌آموز عبارتی را اشتباه خواند، اجازه دهیم عبارت را تا آخر بخواند.

۲ بعد از خواندن دانش‌آموز، او را مورد تشویق قرار دهیم و از او بخواهیم یک بار دیگر آرام‌تر و با دقت بخواند؛ یعنی بخواهیم هم سرعت خواندنش را کم کند و هم با دقت بیشتری به حرکات و نمادها نگاه کند. در این مرحله، معمولاً بیش از نیمی از دانش‌آموزان اشکالات خود را اصلاح می‌کنند.

۳ اگر اشکالاتش را اصلاح نکرد، می‌توانیم با اشاره به اشکالاتش، به یکی از روش‌های زیر عمل کنیم :

الف) از او می‌خواهیم یک بار بخش‌بخش بخواند. می‌توانیم واژهٔ مورد نظر را روی تابلو بنویسیم و بخواهیم با اشارهٔ ما بخش‌خوانی کند.

ب) شکل درست و غلط کلمه یا عبارت را به او می‌گوییم و از او می‌خواهیم مقایسه کند و شکل درست را بیان نماید.

■ **تذکر** : بدترین روش رفع اشکال این است که بگوییم : «شما اشتباه خواندی، نفر بعد بخواند.» سعی کنیم دانش‌آموزان را با هم مقایسه نکنیم. این کار باعث می‌شود دانش‌آموز از معلم و قرآن زده شود.

چند نکته دربارهٔ آموزش قواعد

۱ برای توجه بیشتر به قواعد یادآوری شده در تمرین اول و دوم و تثبیت یادگیری دانش‌آموزان، می‌توانیم پس از روخوانی هر دانش‌آموز، از وی بپرسیم آیا می‌توانی برایم بگویی در این عبارت چه حرفی را نخواندی؟ در صورت پاسخ درست، ضمن مورد تشویق قرار دادن دانش‌آموز، آن پاسخ را تأکید کنیم.

۲ برای یادآوری و توضیح علامت مد، می‌توانیم قبل از انجام تمرین سوم، برای دانش‌آموزان بیان کنیم که هر جا این علامت روی صداهای کشیده (ا و ی) آمد، این صداها را کمی بیشتر از حد معمول کشیده بخوانید.

۳ در تمرین چهارم، جهت توضیح علائم وقف، تنها به این نکته اکتفا می‌کنیم که : «دانش‌آموزان عزیز! هر وقت به یکی از این علامت‌ها رسیدید، وقف کنید.» می‌توانیم مثال نقطه (.)، (ویرگول (،) و نقطه‌ویرگول (؛) را برای آن‌ها بزنیم که خوب است هر جا به این علائم رسیدیم، وقف کنیم. اگر دانش‌آموزی پرسید که

هر کدام از این علائم چه معنایی دارد و یا تفاوت این علائم چیست؟ او را به آخر کتاب قرآن کامل ارجاع می‌دهیم و می‌گوییم در پایان کتاب کامل آمده است به آنجا مراجعه کن.»

۴ رعایت علائم وقف حداقل دو فایدهٔ مهم دارد : یکی کوتاه شدن عبارات که موجب می‌شود دانش‌آموزان راحت‌تر و صحیح‌تر عبارات را بخوانند و دیگر اینکه چگونگی وقف صحیح در پایان عبارات، در شکل‌های مختلف وقف در ذهن دانش‌آموزان تثبیت می‌شود.

۵ دانش‌آموزان عبارات تمرین چهارم را نیز همانند تمرین‌های قبل به ترتیب پیش‌خوانی، در گروه و بعد برای کلاس می‌خوانند.

۶ در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن آخرین آیهٔ سورهٔ مزّمّل از روی قرآن کامل تشویق می‌کنیم.

جلسهٔ دوم .....

۱ *انس با قرآن*

هر جلسه را با ارتباطی عاطفی و با این ادبیات آغاز می‌کنیم : بچه‌های عزیز! امروز من موفق شدم صفحه یا صفحات... را از سورهٔ... بخوانم. کدام‌یک از شما توانست امروز، یا دیروز قسمتی از قرآن را بخواند؟

کد فیلم ۲۴۸
ادامه درس ۱

نکته

۱ به دانش‌آموزان این تذکر را بدهیم که خواندن آن‌ها می‌تواند آیات یا عبارات جلسات قبلی کتاب درسی‌شان باشد.

۲ پرسش از عبارت قرآنی جلسهٔ‌قبل

۳ از دانش‌آموزان می‌خواهیم هر کدام یک سطر از آیات ۲ تا ۴ سورهٔ انفال را به همراه ترجمهٔ آن با صدای بلند برای کلاس بخواند و در صورت اشکال در روخوانی، به شیوهٔ مناسب رفع اشکال می‌کنیم.

۴ بهتر است پس از روخوانی عبارت توسط دانش‌آموز و پیش از آنکه ترجمهٔ آن را بخواند، معنی کلماتی را که از عبارت خوانده شده می‌داند، از او بپرسیم؛ یعنی پس از خواندن و رفع اشکالات روخوانی، بگوییم : «عزیزم! از این عبارتی که خواندی، معنی کدام کلمات را می‌دانی؟» در این صفحه معمولاً غالب دانش‌آموزان معنای بیش از نیمی

از کلمات را می‌دانند و برای ما بیان می‌کنند. مثلاً در سطر اول معنای کلماتی مانند: «مُؤمِنونَ، اَلَّذینَ، ذُکِرَ، اَللّٰهُ، قُلوبُ»، و در سطر دوم معنای کلمات «آیاتُ، ایماناً» برای اکثر دانش‌آموزان آشناست.

■ **تذکر**: کار در کلاس حتماً باید در کلاس توسط دانش‌آموزان انجام گیرد. در این بخش، از دانش‌آموزان می‌خواهیم تمرین‌ها را ابتدا به صورت فردی انجام دهند و پس از آن با هم‌گروه خود، در مورد آنچه نوشته‌اند مذاکره کنند. سپس از چند نفر از دانش‌آموزان می‌خواهیم این کلمات و عبارات را همراه با معنای آن برای کلاس بخوانند و در صورت نیاز به تصحیح روخوانی یا معنای کلمه یا عبارت خوانده شده می‌پردازیم.

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به تکلیف انس با قرآن در خانه تشویق می‌کنیم.

جلسهٔ سوم

۱ *انس با قرآن*

۲ پرسش از عبارت قرآنی جلسهٔ قبل و انجام تکلیف انس با قرآن در خانه

۳ از دانش‌آموزان می‌خواهیم کلمات جدول را در گروه‌های خود بخوانند و کلمات دو ردیف را با هم مقایسه کنند و پس از کار گروهی هر دانش‌آموز دو کلمه از یک سطر را به صورت انفرادی برای کلاس بخواند و با مقایسه آن دو، تفاوتشان را بیان نماید.

کد فیلم ۲۵۰
درس سوم
جلسهٔ اول

۴ انجام فعالیت مربوط به جدول مقایسه‌ای کلمات در گروه

۵ تمرین خواندن صفحهٔ ۹۵ قرآن کامل به روش زیر:

الف) از دانش‌آموزان می‌خواهیم به صورت انفرادی این صفحه را برای خود بخوانند (پیش‌خوانی)

نکته

در این مرحله از دانش‌آموزان بخواهیم آیات را زمزمه کنند، به طوری که صدای زمزمهٔ آن‌ها به گوش ما برسد و در واقع فضای کلاس را مزین به زمزمهٔ قرآنی دانش‌آموزان نماییم.

ب) دانش‌آموزان هر کدام یک سطر به ترتیب تا پایان صفحه بخوانند و اشکالات روخوانی همدیگر را تذکر دهند. (خواندن در گروه)

نکته

برای هر کدام از مراحل فوق، حدود پنج دقیقه زمان در نظر می‌گیریم و در حین فعالیت

دانش‌آموزان بر کار آن‌ها نظارت می‌کنیم.

ج) پس از مراحل قبل که دانش‌آموزان ابتدا به صورت فردی و سپس برای دوست هم‌گروه خود، آیات درس را خوانده و تمرین کردند، اینک نوبت خواندن برای کلاس فرا می‌رسد.

در این مرحله، از دانش‌آموزان می‌خواهیم به صورت فردی و با صدای بلند هر کدام یک جمله از این صفحه را برای کلاس بخوانند. (خواندن برای کلاس)

نکته

بهتر است ابتدا از دانش‌آموزان داوطلب و قوی‌تر و سپس از میان سایر دانش‌آموزان بخواهیم که برای کلاس بخوانند.

د) رفع اشکالات روخوانی دانش‌آموزان : به شیوهٔ صحیح، اشکالات روخوانی دانش‌آموزان را برطرف می‌کنیم.

ه) پرسش از معنای کلمات یا عبارات قرآنی : پس از رفع اشکال روخوانی دانش‌آموز، از او می‌پرسیم : «از این جمله‌ای که خواندی معنی کدام کلمات را می‌دانی؟» و اگر معنی اکثر کلمات جمله‌ی خوانده شده برایش آشناست، از وی می‌پرسیم : «معنی این جمله چیست؟ یا از این جمله که خواندی چه می‌فهمی؟»

نکته

بسیار خوب است در یک جلسه از همهٔ دانش‌آموزان بخواهیم هر کدام یک جمله از آیات درس را برای کلاس بخوانند.

■ **دو تذکر بسیار مهم :**

۱ مهم‌ترین موضوع یادگیری و آموزش در تمرین و خواندن آیات، تشخیص مشکلات و ضعف‌های خاص هر دانش‌آموز در خواندن قرآن کریم است. این ضعف‌ها می‌تواند در یک دانش‌آموز نسبت به دانش‌آموز دیگر کاملاً متفاوت باشد. ما بایستی ضمن تسلط کامل خود به خواندن آیات درس، اولاً اشتباهات دانش‌آموزان را به خوبی تشخیص دهیم و ثانیاً با صبر، حوصله و آرامش به روش صحیح، آن اشتباه را برطرف سازیم. اگر این کار انجام نشود، تمرین خواندن آیات در کلاس کمک چندانی به شناسایی و برطرف شدن ضعف‌های دانش‌آموزان نمی‌کند.

۲ در صورتی که دانش‌آموزی در خواندن یک جمله اشتباهات و ضعف‌های زیادی دارد، می‌توانیم به رفع یکی دو مورد از موارد مهم و چه بسا سادهٔ آن‌ها اقدام، و موارد دیگر را به نوبت‌های بعد موکول کنیم.

■ رفع اشکالات روخوانی

۴ در صورتی که در خواندن یک دانش‌آموز اشتباهی پیش آمد، هم خودمان صبر می‌کنیم و هم به دانش‌آموزان یاد می‌دهیم که بلافاصله اشتباه دانش‌آموز را تذکر ندهند؛ بلکه فرصت می‌دهیم تا خواندن او به پایان عبارت یا جمله مشخص شده برسد.

۵ آنگاه قبل از اقدام به انجام هر روش دیگری ضمن تشویق دانش‌آموز نسبت به آنچه صحیح خوانده‌است، از او بخواهیم یک بار دیگر همان جمله را با آرامش بیشتر و با دقت بخواند.

۶ پس از انجام اولین گام در رفع اشکالات روخوانی دانش‌آموزان که می‌تواند عمومی باشد و همیشه انجام شود می‌توانیم با توجه به نوع اشکال دانش‌آموز، شناختی که نسبت به توانایی و ضعف او داریم و... با استفاده از یکی از روش‌هایی چون مقایسهٔ صحیح و غلط کلمه با هم و سؤال از دانش‌آموز که کدام‌یک صحیح است، نوشتن کلمه یا ترکیب مورد نظر روی تخته و اشارهٔ صحیح به بخش‌های کلمات و درخواست از دانش‌آموزان که به طور دسته‌جمعی با اشارهٔ ما به بخش‌ها، آن کلمه یا ترکیب را بخش‌بخش بخوانند و سپس دانش‌آموز مورد نظر، آن کلمه را بخواند و... اشکال دانش‌آموز را برطرف کنیم.

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به تکلیف انس با قرآن در خانه تشویق می‌کنیم.

جلسهٔ چهارم

۱ *انس با قرآن*

۲ *آموزش پیام قرآنی*

کد فیلم ۲۴۹
درس اول جلسهٔ چهارم
پیام قرآنی و یک
نکته از هزاران

۱ خواندن متن پیام: به شیوهٔ تدریس آیات درس، از دانش‌آموزان می‌خواهیم متن پیام قرآنی دربارهٔ «اوقات نماز» را ابتدا برای خود سپس برای دوست خود و بعد برای کلاس بخوانند.

۲ خواندن ترجمهٔ پیام: از یکی دو نفر از دانش‌آموزان می خواهیم ترجمهٔ پیام را بخوانند.

۳ بحث و گفت‌وگو دربارهٔ مفهوم پیام: از دانش‌آموزان می‌خواهیم با استفاده از تصاویر ذیل پیام قرآنی در گروه‌های خود دربارهٔ مفهوم پیام گفت‌وگو کنند و پس از مذاکره

و گفت‌وگو، از چند گروه می‌خواهیم تا نظر خود را دربارهٔ پیام برای کلاس بیان کنند. می‌توانیم با پرسش و پاسخ و گفت‌وگو با دانش‌آموزان، مطالب دانش‌آموزان را جمع‌بندی، تکمیل و هدایت کنیم. بدین ترتیب، با مشارکت فعال دانش‌آموزان، مفهوم پیام روشن می‌شود.

۴ بیان مصادیق جدید، پس از روشن شدن مفهوم پیام، از دانش‌آموزان می‌خواهیم که مصادیق و نمونه‌های جدیدی را در رابطه با این پیام بیان کنند.

■ **چند تذکر :**

اول : بیشتر وقت فعالیت مربوط به پیام قرآنی را بایستی در اختیار گفت‌وگوی دانش‌آموزان در گروه‌های خود و ارائهٔ نظرشان به کلاس اختصاص دهیم و فقط در صورت نیاز و تشخیص، توضیحات کوتاهی را در جهت تصحیح و تکمیل نظر آن‌ها ارائه کنیم و از سخنرانی و بیان مطالب اضافی بپرهیزیم.

دوم : خوب است دانش‌آموزان را به حفظ پیام‌ها و ترجمهٔ آن‌ها بدون اجبار و تحمیل و به دور از فضای رقابت‌های ناسالم تشویق کنیم. می‌توانیم در مدت زمان تدریس یک درس از دروس کتاب آموزش قرآن، از دانش‌آموزان بخواهیم هنگام ورود ما به کلاس، همراه بلند شدن، پیام قرآنی و ترجمهٔ آن را همه با هم بخوانند. وقتی چند روز این کار تکرار شود، بیشتر دانش‌آموزان به طور طبیعی، پیام و معنای آن را از حفظ می‌شوند. همچنین می‌توانیم به شیوه‌های مناسب و جذاب هر پیام قرآنی را همراه با ترجمهٔ آن، در معرض دید دانش‌آموزان قرار دهیم.

سوم : در پایان فعالیت مربوط به پیام، از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا عبارت پیام قرآنی را از روی آیات درس یافته و آن را بخوانند. این فعالیت موجب دریافت بیشتر ارتباط پیام با متن قرآن کریم می‌شود و دانش‌آموزان عملاً احساس می‌کنند که در قرآن کریم، چه مطالب ارزشمند و حکیمانه‌ای وجود دارد.

انجام فعالیت دوم : یافتن کلمهٔ «صلاة» در آیهٔ ۱۰۳، سورهٔ نساء و مشخص کردن تعداد آن

۳ ***پیام قرآنی***

اِنَّ الصَّلاةَ کانَت عَلَی المُؤمِنینَ کِتابًا مَوقوتًا

قطعاً نماز برای مؤمنان حکمی واجب است که از زمان‌های انجام می‌شود.

(نساء ۱۰۳)

۱ پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان با توجه به معنای آن در کلاس خوانده شود.

۲ از تصاویر مربوط اوقات نماز در درس هدیه‌های آسمان پایهٔ دوم ابتدایی استفاده شود.

۳ همچنین تصاویری از خواندن نماز توسط مردم در مکان‌های مختلف و همچنین تصاویر کتاب و تصاویر مربوط به نماز خواندن امام خمینی(ره)، مقام معظم رهبری، مراجع تقلید و تصاویر و فیلم مربوط به نماز خواندن امام حسین(ع) در ظهر عاشورا در سریال مختارنامه نیز می‌تواند ورودیهٔ خوبی برای این درس باشد.

۴ در مورد اجزای نماز با دانش‌آموزان گفت‌وگو کرده و نظرشان را در مورد آن بپرسیم و اینکه هر کدام از این اجزا چه پیامی دارد. (قیام، تکبیر، رکوع، سجود و...)

۵ پیام قرآنی را در متن آیات درس پیدا کرده و آن را با یک رنگ یا ماژیک مشخص و متمایز کنند.

۴ *خواندن از روی قرآن کامل*

از دانش‌آموزان می‌خواهیم تعدادی مصحف کامل قرآن کریم (مصحف آموزشی) را از دفتر، یا نمازخانهٔ مدرسه به کلاس بیاورند و در میان خود توزیع کنند، به طوری که هر میز حداقل یک قرآن برسد. پس از توزیع مصحف‌ها :

۱ از یکی از دانش‌آموزان می‌خواهیم یک صفحه از قرآن را کاملاً به طور تصادفی باز کرده و شمارهٔ صفحه را به دانش‌آموزان اعلام کند تا دانش‌آموزان نیز آن صفحه را باز کنند.

۲ سپس از دانش‌آموزان می‌خواهیم همانند روش قبلی، یعنی فردخوانی و برای دوست خود خواندن (خواندن در گروه) و سپس خواندن برای کلاس را انجام دهند.

چند نکته

۱ این فعالیت می‌تواند تا حدود سه‌چهارم زمان این جلسه را به خود اختصاص دهد.

۲ اگر دانش‌آموزی در خواندن آیات این صفحه، اشکالات زیادی داشت، لازم نیست همهٔ این اشکالات را در همان جلسه برطرف کنیم. او را نسبت به توانایی‌هایش تشویق می‌کنیم. برخی از اشکالات مهم و در عین حال سادهٔ او را متذکر شده و برطرف می‌سازیم و از بقیه صرف‌نظر نموده تا در جلسات بعدی به تدریج حل شود.

۳ می‌توانیم تمرین آیات را تا پایان همان صفحه ادامه دهیم، یا برای تنوع و هیجان بیشتر پس از خواندن چند سطر اول صفحه برای کلاس، از دانش‌آموزان بخواهیم آن صفحه را بسته و صفحهٔ دیگری را باز کنند و به همان روش قبلی، تمرین کرده و با انتخاب ما برای کلاس بخوانند.

۵ *انجام فعالیت «یک نکته از هزاران»*

از چند دانش‌آموز می‌خواهیم آیهٔ ۱۳۰ سورهٔ طه را برای کلاس بخوانند. سپس نظر دانش‌آموزان علاقه‌مند و داوطلب را در توضیح بیشتر مطلب برای کلاس جویا می‌شویم.

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به خواندن قرآن در خانه تشویق می‌کنیم.

درس دوم

اهداف

۱ توانایی خواندن آیات ۱ تا ۱۵ سورهٔ فتح
۲ تقویت علاقه به شنیدن و زیبا خواندن آیات درس
۳ توانایی خواندن و معنا کردن برخی از کلمات ساده و پرکاربرد قرآن کریم
۴ آشنایی با پیام قرآنی دربارهٔ فتح و پیروزی
۵ تقویت توانایی و علاقه به خواندن قرآن از روی مصحف کامل
۶ آشنایی با نام برخی از عملیات دفاع مقدس که از قرآن برگرفته بود.

جلسهٔ اول

۱ ***انس با قرآن***

دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سورهٔ... را خواندم. کدام‌یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲ ***خواندن آیات ۱ تا ۹ سورهٔ فتح***

الف) پیش‌خوانی : از دانش‌آموزان می‌خواهیم آیات ۱ تا ۹، سورهٔ فتح را ابتدا به صورت انفرادی پیش‌خوانی کنند.

ب) خواندن در گروه : از دانش‌آموزان می‌خواهیم آیات ۱ تا ۹، سورهٔ فتح را یک جمله یک جمله به نوبت برای دوست هم‌گروه خود بخوانند.

ج) خواندن برای کلاس : با انتخاب ما، هر دانش‌آموز یک جمله از آیات را برای کلاس می‌خواند.

د) رفع اشکالات روخوانی دانش‌آموزان : به شیوهٔ صحیح، اشکالات روخوانی دانش‌آموزان را برطرف می‌کنیم.

ه) پرسش از معنای کلمات یا عبارات قرآنی : پس از رفع اشکال روخوانی دانش‌آموز، از او می‌پرسیم :

«از این جمله‌ی که خواندی معنی کدام کلمات را می‌دانی؟» و اگر معنی اکثر کلمات جمله‌ی خوانده شده برایش آشنا است، از وی می‌پرسیم : «معنی این جمله یا عبارت چیست؟ یا از این جمله که خواندی چه می‌فهمی؟»

دو نکته

۱ سعی شود در هر جلسه هر یک از دانش‌آموزان، حداقل یک جمله از آیات درس را بخوانند. مهم‌ترین امر در این مرحله،تشخیص و رفع اشکالات روخوانی دانش‌آموزان است که از قبل بایستی آمادگی و توانایی لازم را برای این امر کسب کرده باشیم.

۲ در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به تکلیف انس با قرآن در خانه تشویق می‌کنیم.

جلسهٔ دوم .....

۱ ***انس با قرآن***

دانش‌آموزان عزیز! من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم من آیات... از سورهٔ... را خواندم. کدام‌یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲ **قرائت آیات جلسهٔ قبل همراه با نوار یا لوح فشرده** : دانش‌آموزان آیات جلسهٔ قبل را گوش می‌کنند و با نشان دادن خط همراه با آن می‌خوانند.

۳ **خواندن عبارات قرآنی** : از چند نفر از دانش‌آموزان می‌خواهیم هر کدام یک جمله از عبارات قرآنی را همراه با ترجمه بخوانند.

۴ **کار در کلاس** : از دانش‌آموزان می‌خواهیم تمرین‌ها را به کمک آموخته‌های عمومی و قبلی ایشان و نیز به کمک ترجمهٔ عبارات قرآنی صفحهٔ قبل، ابتدا به صورت فردی انجام دهند و پس از آن، با هم‌گروه خود در مورد آنچه نوشته‌اند مذاکره کنند. سپس از چند نفر از دانش‌آموزان می‌خواهیم این کلمات و عبارات را همراه با معنای آن برای کلاس بخوانند و در صورت نیاز، به تصحیح روخوانی یا معنای کلمه یا عبارت خوانده شده می‌پردازیم.

نکته

قبل از انجام فعالیت کار در کلاس، از دانش‌آموزان می‌خواهیم ابتدا با توجه به اطلاعات قبلی خود (استفاده از کلمات هم‌خانواده، هم‌معنی در فارسی و...) به تمرین‌ها پاسخ دهند و در صورت نیاز از معنای آیات صفحهٔ قبل کمک بگیرند و چنانچه در انجام تمرین دچار اشکال شدند به لغت‌نامهٔ پایان کتاب مراجعه کنند.

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به تکلیف انس با قرآن در خانه تشویق می‌کنیم.

جلسهٔ سوم .....

۱ ***انس با قرآن***

دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سورهٔ... را خواندم. کدام‌یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲ ***پرسش از «انس با قرآن در خانه» جلسهٔ قبل***

۳ ***خواندن آیات ۱۰ تا ۱۵، سورهٔ فتح***

الف) پیش‌خوانی: از دانش‌آموزان می‌خواهیم آیات ۱۰ تا ۱۵، سورهٔ فتح را ابتدا به صورت انفرادی پیش‌خوانی کنند.

ب) خواندن در گروه: از دانش‌آموزان می‌خواهیم آیات ۱۰ تا ۱۵ سورهٔ فتح را یک جمله یک جمله به نوبت برای دوست هم‌گروه خود بخوانند.

ج) خواندن برای کلاس: با انتخاب ما، هر دانش‌آموز یک جمله از آیات را برای کلاس می‌خواند.

د) رفع اشکالات روخوانی دانش‌آموزان: به شیوهٔ صحیح، اشکالات روخوانی دانش‌آموزان را برطرف می‌کنیم.

ه) پرسش از معنای کلمات یا عبارات قرآنی: پس از رفع اشکال روخوانی دانش‌آموز، از او می‌پرسیم: «از این جمله‌ای که خواندی معنی کدام کلمات را می‌دانی؟ و اگر معنی اکثر کلمات جمله خوانده شده برایش آشنا است، از وی می‌پرسیم: معنی این جمله یا عبارت چیست؟ یا از این جمله که خواندی چه می‌فهمی؟

■ **تذکر**: سعی شود در هر جلسه هر یک از دانش‌آموزان، حداقل یک جمله از آیات درس را بخوانند.

۴ ***آموزش پیام قرآنی دربارهٔ فتح و پیروزی***

■ **پیام قرآنی**

اِنّا فَتَحنا لَکَ فَتحًا مُبینًا

قطعاً ما پیروزی چشم‌گیر و بزرگی نصیب تو کردیم.

(فتح، ۱)

۱ پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان با توجه به معنای آن در کلاس خوانده شود.

۲ قسمتی از فیلم فتح مکه توسط سپاه اسلام در فیلم محمد رسول الله در ابتدای تدریس این پیام در کلاس نمایش داده شود.

۳ کلمه «فتح» را روی تابلوی کلاس نوشته و از دانش‌آموزان می‌خواهیم به ما بگویند که این کلمه را کجا شنیده‌اند؟ آیا می‌توانند یک کلمه هم‌خانواده برای آن بگویند؟

۴ قسمتی از مستند «روایت فتح» در مورد پیروزی رزمندگان اسلام در آزادسازی خرمشهر را در کلاس نمایش دهیم. نوشتن عبارت «روایت فتح» نیز می‌تواند یکی دیگر از شروع و وردیه خوب برای این پیام باشد.

۵ پیام قرآنی را با یک صدا و بلند تمام دانش‌آموزان در کلاس بخوانند و به صورت نمادین با همان حسّ و حالی که رزمندگان ایرانی هنگام فتح خرمشهر داشتند با خواندن این پیام قرآنی پرچم در دست گرفته و آن را در کلاس به اهتزاز دربیاورند.

۶ پیام قرآنی را در متن آیات درس پیدا کرده و آن را با یک رنگ یا ماژیک مشخص و متمایز کنند.

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به تکلیف انس با قرآن در خانه تشویق می‌کنیم.

جلسهٔ چهارم .....

۱ *انس با قرآن*

دانش‌آموزان عزیز! امروز من موفق شدم آیاتی از قرآن را بخوانم. من آیات... از سورهٔ... را خواندم. کدام‌یک از شما امروز یا دیروز توانست قسمتی از قرآن را بخواند؟

۲ *خواندن از روی قرآن کامل*

از دانش‌آموزان می‌خواهیم تعدادی مصحف کامل قرآن کریم (مصحف آموزشی) را از دفتر یا نمازخانهٔ مدرسه به کلاس بیاورند و در میان خود توزیع کنند به طوری که هر میز حداقل یک قرآن برسد. پس از آنکه مصحف‌ها بین دانش‌آموزان توزیع شد :

۱ از یکی از دانش‌آموزان می‌خواهیم یک صفحه از قرآن را کاملاً به طور تصادفی باز کرده و شمارهٔ صفحه را به دانش‌آموزان اعلام کند تا دانش‌آموازن نیز آن صفحه را باز کنند.

۲ سپس از دانش‌آموزان می‌خواهیم همانند روش قبلی، یعنی فردخوانی و برای دوست خود خواندن (خواندن در گروه) و سپس خواندن برای کلاس را انجام دهند.

۳ اشکالات روخوانی دانش‌آموزان را به روش صحیح رفع می‌کنیم.

۴ معنای کلمات آشنا و پرکاربرد یا معنای عباراتی را که می‌دانند از آن‌ها می‌پرسیم.

۵ آموزش یک نکته از هزاران دربارهٔ حماسهٔ دفاع مقدس و نام عملیات که برگرفته از قرآن کریم است.

در پایان این جلسه، دانش‌آموزان را به تکلیف انس با قرآن در خانه تشویق می‌کنیم.

درس سوم آموزش پیام قرآنی

کد فیلم ۲۵۱
درس سوم، جلسهٔ چهارم، آیات ۱۲ تا ۱۸ سورهٔ حجرات

■ پیام قرآنی

وَ لا تَـلـمِـزوا اَنـفُـسَـکُم وَلا تَـنابَـزوا بِالاَلـقابِ

از هم عیب‌جویی نکنید، و یک‌دیگر را با لقب ناپسند صدا نزنید.

(حجرات، ۱۱)

۱ پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان با توجه به معنای آن در کلاس خوانده شود.

۲ خواندن شعر «سیر و پیاز» پروین اعتصامی آغازگر و ورودیه خوبی برای این پیام قرآنی است خوب است که آن را با لحن و آهنگ مناسب در کلاس خوانده شود.

۳ زمانی که کسی دنبال عیب شماست، یا با القاب زشت شما را صدا می‌زند چه حسی به شما دست می‌دهد؟ حسّ خودتان را روی برگه بنویسید و سپس آن‌ها را جمع‌آوری می‌کنیم و سر کلاس مطالب نوشته شده توسط دانش‌آموزان خوانده می‌شود.

۴ بهترین جمله یا لقب و عنوانی که نزدیکان، پدر و مادر یا دوستانتان به شما گفته‌اند و حس خوبی در شما ایجاد کرده چه بوده است؟ آن را بنویسید. مانند فعالیت قبل نوشته‌ها را در کلاس می‌خوانیم.

۵ دوست دارید دیگران شما را چگونه صدا بزنند؟

۶ تحقیق کنید که بزرگان دینی ما چگونه و با چه ادبیاتی نزدیکان و کسانی را که با آن‌ها معاشرت می‌کردند را صدا می‌زدند. بهترین نکات و جملات را نوشته و به کلاس گزارش دهید.

۷ پیام قرآنی را در متن آیات درس پیدا کرده و آن را با یک رنگ یا ماژیک مشخص و متمایز کنند.

در پایان جلسه، دانش‌آموزان را به تکلیف انس با قرآن در خانه تشویق می‌کنیم.

درس چهارم

■ پیام قرآنی

اِنَّ اَکـرَمَـکُم عِنـدَ الـلّٰـهِ اَتـقاکُم

بهترین شما نزد خدا، باتقواترین شماست.

(حجرات، ۱۳)

۱ پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان با توجه به معنای آن در کلاس خوانده شود.

۲ برای شروع و ورودیهٔ خوب برای پیام قرآنی پنج کارت را آماده کرده و روی آن عبارات زیر را می‌نویسیم.

☑ من ثروتمندم

☑ من بالاترین مقام و پست را دارم

☑ من از قوم و زبان خاصی هستم

☑ من از نژاد خاصی هستم

☑ من به خاطر رضای خدا مراقب رفتار و اخلاق خویش هستم.

از پنج نفر از دانش‌آموزان می‌خواهیم که این کارت‌ها و تابلوها را در جلوی خود قرار داده و رو به کلاس بایستند. از دانش‌آموزان حاضر در کلاس می‌خواهیم که بهترین را انتخاب کنند. هر کدام از پنج نفر به نوبت بلند می‌شوند بدون آنکه صحبت کنند، تنها کارت مورد نظر را نشان می‌دهند و دانش‌آموزان نیز با بالا بردن کارت سبز به نشانهٔ تأیید و کارت قرمز به نشانهٔ پاسخ منفی رأی داده و انتخاب می‌کنند. ما نیز مقدار رأی هر کدام را نوشته و روی تابلوی کلاس ثبت می‌کنیم.

در ادامه می‌توانیم صفات افراد متقین را نیز با توجه به درس نوشته، یا در مورد آن با دانش‌آموزان گفت‌وگو کنیم.

۳ پیام قرآنی را در متن آیات درس پیدا کرده و آن را با یک رنگ با ماژیک مشخص و متمایز کنند.

درس پنجم

■ پیام قرآنی

وَسَبِّح بِحَمدِ رَبِّكَ قَبلَ طُلوعِ الشَّمسِ وَقَبلَ الغُروبِ

و خدا را قبل از طلوع خورشید و قبل از غروب آن عبادت و ستایش کن.

(قاف، ۳۹)

۱ پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان با توجه به معنای آن در کلاس خوانده شود.

۲ شروع خوب برای این پیام قرآنی، آن است که از دانش‌آموزان بخواهیم به ما بگویند که این پیام قرآنی با کدام یکی از پیام‌های درس‌های قبل در ارتباط است.

۳ خلاصه‌ای از پیام درس قبلی را یکی از دانش‌آموزان کلاس برای سایر دوستانش تعریف کند.

۴ پیام قرآنی «اِنَّ الصَّلَاةَ كانَت عَلَى المُؤمِنينَ كِتابًا مَوقوتًا» (نساء، ۱۰۳) را یکی از دانش‌آموزان بخواند و هر آنچه را که از این پیام آموخته را در کلاس بیان کند.

۵ چه خوب است که حس خوب و حال خوب خودمان را هنگامی که نماز می‌خوانیم را به دانش‌آموزان انتقال بدهیم و در ضمن به آن‌ها بگوییم که امروز که صبح از خواب برخاستم و نماز خواندم برای موفقیت تمام شما و عاقبت به خیری شما دانش‌آموزان دعا کردم. خوب چه کسانی امروز صبح در نمازشان برای دوستانشان دعا کردند. (غیر مستقیم دانش‌آموزان را به خواندن نماز دعوت می‌کنیم البته با محوریت و نقش الگویی خودمان)

خوب انشاءالله امروز هنگام نماز ظهر بعد از نماز، دعا در حق دوستانتان را فراموش نکنید.

۶ پیام قرآنی را در آیات درس پیدا کرده و آن را با ماژیک یا یک مداد رنگی مشخص و متمایز کنند.

یادآوری ۱ .....

■ فعالیت ۱

به دانش‌آموزان فرصت کوتاهی می‌دهیم تا هر یک، مسیر صحیح عبور رزمنده را با رنگ دیگری روی کتاب مشخص کنند.

■ فعالیت ۲

این تمرین به منظور یادآوری قاعدهٔ ناخوانا بودن پایهٔ همزه در نظر گرفته شده است. به دانش‌آموزان فرصت می‌دهیم تا کلمات و عبارات قرآنی را ابتدا انفرادی و سپس در گروه و نهایتاً با انتخاب ما برای کلاس بخوانند.

■ فعالیت ۳

این فعالیت به گسترش فهم و درک دانش‌آموزان از پیام‌های قرآنی کمک می‌کند، ضمن اینکه با حدیثی از پیامبر اکرم(ص) نیز آشنا می‌شوند. این حدیث با پیام قرآنی «و لا تنابَزوا بِالاَلقابِ» سورهٔ حجرات، آیهٔ ۱۱، صفحهٔ ۲۱ کتاب ارتباط دارد.

■ فعالیت ۴

این فعالیت به منظور توانایی ترجمهٔ کلمات ذکر تشهد در نماز آمده است.

■ فعالیت ۵

این فعالیت به یادآوری قواعد روخوانی کمک می‌کند و به دانش‌آموزان فرصت می‌دهیم تا آیات قرآنی را ابتدا به صورت انفرادی، سپس در گروه و نهایتاً با انتخاب ما برای کلاس بخوانند. همچنین توجه دانش‌آموزان را به حروف مقطعه و علائم وقف جلب می‌کنیم.

درس ششم

■ پیام قرآنی

كُلُّ امـرِئٍ، بِـما كَـسَـبَ رَهيـنٌ

هر شخصی، به نتیجهٔ عمل خود می‌رسد.

(طور، ۲۱)

۱ پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان با توجه به معنای آن در کلاس خوانده شود.

۲ بهتر است این پیام قرآنی زمانی که کارنامهٔ عملکرد تحصیل دانش‌آموزان را می‌دهیم. (ماهانه یا هفتگی) تدریس کنیم، دانش‌آموزان با توجه به نتیجه‌ای که گرفته‌اند می‌توانند در این مورد به گفت‌وگو بپردازند.

۳ نشان دادن تصاویر یا فیلم انفرادی که در کارهای خود موفق بوده‌اند نیز می‌تواند ورودیهٔ خوبی برای این پیام قرآنی باشد. مانند «دانشمندان، حافظان قرآن، عالمان دینی، باغبان موفق، تولیدکنندهٔ موفق، کارآفرین کوشا و موفق و...»

۴ از دانش‌آموزان بخواهیم تحقیق کرده و نام کسانی را که می‌شناسند در اقوام، آشنایان، محله یا منطقه که در کارهای خود موفق بوده‌اند را نوشته و به کلاس گزارش دهند.

۵ همچنین اگر دانش‌آموزان کلاس موفقیت‌هایی در زمینه‌های علمی، ورزشی، هنری و... دارند در کلاس مطرح کنند و چگونگی رسیدن به این موفقیت را برای دوستانشان تعریف کنند.

۶ پیام قرآنی را در متن آیات درس پیدا کرده و آن را با یک رنگ یا ماژیک مشخص و متمایز کنند.

درس هفتم

■ پیام قرآنی

وَ لَـقَد یَسَّـرنَا الـقُرآنَ لِلـذِّکـرِ

ما قرآن کریم را برای توجه و یادآوری، قابل فهم و آسان کردیم.

(قمر، ۱۷)

۱ پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان با توجه به معنای آن در کلاس خوانده شود.

۲ پیام‌های قرآنی که در سال‌های قبل یاد گرفته‌اید را در کلاس بخوانید و در مورد معنای آن گفت‌وگو کنید.

۳ هر کدام از این پیام‌های قرآنی چه چیزی را می‌خواهد به ما بگوید؟

۴ چرا دائماً خداوند ما را به کارهای خوب دعوت می‌کند؟ آیا ممکن است که ما این نکات را فراموش کنیم؟

پاسخ به این‌گونه سؤالات می‌تواند شروع و آغاز خوبی برای این پیام قرآنی باشد.

۵ پیام قرآنی را در متن آیات درس پیدا کرده و آن را با یک رنگ یا ماژیک مشخص و متمایز کنند.

درس هشتم

■ پیام قرآنی

فَبِاَیِّ آلاءِ رَبِّکُما تُکَذِّبانِ

سپس کدامین نعمت خدا را انکار می‌کنید.

(الرحمن، ۱۷)

۱ پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان با توجه به معنای آن در کلاس خوانده شود.

۲ از دانش‌آموزان بخواهیم نعمت‌هایی را که خداوند به ما داده است را در یک برگه بنویسند و سپس آن را در کلاس بخوانیم. بعد از خواندن هر نعمت همگی با هم این پیام قرآنی را بخوانیم «فَبِاَیِّ آلاءِ رَبِّکُما تُکَذِّبانِ» یا یکی در میان، یک بار این پیام را و بار دیگر ترجمهٔ پیام را دسته‌جمعی با هم بخوانیم. «پس کدامین نعمت خدا را انکار می‌کنید» و پشت سر آن با هم بخوانیم «هیچ‌یک از نعمت‌های تو را تکذیب نمی‌کنم.»

طبق فرمایش امام صادق علیه‌السلام توصیه شده است پس از خواندن آیهٔ شریفهٔ « فَبِاَیِّ آلاءِ رَبِّکُما تُکَذِّبانِ» این عبارت خوانده شود : «**لا بِشَیءٍ مِن آلائِکَ رَبِّ اُکَذِّبُ**» (هیچ‌یک از نعمت‌های تو را تکذیب نمی‌کنم.)

۳ در مورد یکی از نعمت‌هایی که خداوند در سورهٔ الرحمن به ما داده است. با دانش‌آموزان گفت‌وگو کنیم. به طور مثال : «عَلَّمَهُ البَیانَ»

۴ پیام قرآنی را در متن آیات درس پیدا کرده و آن را با یک رنگ یا ماژیک مشخص و متمایز کنند.

درس نهم

■ پیام قرآنی

لا یَـمَسُّــهُ اِلَّا المُـطَهَّـرونَ

با وضو و پاکیزگی به قرآن دست می‌زنند

(واقعه، ۷۹)

۱ پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان با توجه به معنای آن در کلاس خوانده شود.

۲ از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا آداب خواندن قرآن را بیان کنند.

۳ کدام‌یک از پیام‌های قرآنی سال قبل در مورد آداب خواندن قرآن است آن را با توجه به معنای آیه بخوانید. «وَ اِذا قُرِئَ القُرآنُ فَاستَمِعو لَهُ وَ اَنصِتوا لَعَلَّکُم تُرحَمون» هنگامی که قرآن خوانده می‌شود به آن گوش دهید و ساکت باشید تا لطف و رحمت خدا شامل شما شود.»

۴ پیام قرآنی را در متن آیات درس پیدا کرده و آن را با یک رنگ یا ماژیک مشخص و متمایز کنند.

درس دهم

■ **پیام قرآنی**

وَ هُـوَ مَـعَـکُم، اَیـنَ ما کُنـتُم

و خدا با شماست هر جا که باشید.

(حدید، ۴)

۱ پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان با توجه به معنای آن در کلاس خوانده شود.

۲ شعر سهراب سپهری شروع خوبی برای این درس خواهد بود.

۳ این پیام قرآنی با کدام‌یک از پیام‌های قرآنی که پایهٔ چهارم در درس قرآن خوانده‌اید ارتباط دارد.

وَ اللّٰـهُ بِـما تَعـمَـلونَ بَـصیـرٌ

خدا هر کاری را که می‌کنید می‌بیند.

(تغابن، ۲)

آیات پیام خوانده شود و در مورد معنای آن دانش‌آموزان با هم گفت‌وگو کنند.

۴ پیام قرآنی را در متن آیات درس پیدا کرده و آن را با یک رنگ یا ماژیک مشخص و متمایز کنند.

یادآوری ۲ .....

■ **فعالیت ۱** : این فعالیت به منظور گسترش درک و فهم دانش‌آموزان نسبت به پیام‌های قرآنی و ارتباط آن با حدیث رسول اکرم(ص) آمده است.

■ **فعالیت ۲** : به منظور تقویت روخوانی صحیح آیات قرآن و مروری بر صحیح خواندن حروف مقطعه،ابتدا به دانش‌آموزان فرصت می‌دهیم که هر یک آیات را به صورت انفرادی، سپس در گروه بخوانند و نهایتاً با انتخاب ما برای کلاس بخوانند.

■ **فعالیت ۳** : برای انجام این فعالیت، باید قرآن کامل را به کلاس آورده و از دانش‌آموزان بخواهیم که هر گروه یکی از موارد را انتخاب و ابتدا انفرادی، سپس در گروه و نهایتاًبرای کلاس بخوانند.

■ **فعالیت ۴** : دانش‌آموزان در یک فعالیت گروهی این تمرین را انجام می‌دهند. مناسب است از آن‌ها بخواهیم اگر موارد بیشتری به ذهنشان می‌رسد، می‌توانند بنویسند، سپس در مورد این صفات گفت‌وگو کنند.

فعالیت‌های «یادآوری» در یک جلسهٔ کامل تدریس و ارزشیابی می‌شود.

درس یازدهم

■ پیام قرآنی

يَرفَعِ اللّٰهُ الَّذينَ آمَنوا مِنكُم، وَالَّذينَ اوتُوا العِلمَ دَرَجاتٍ

خداوند کسانی از شما را که ایمان آورده و اهل علم و دانش هستند، درجات بالایی می‌بخشد.

(مجادله، ۱۱)

۱ پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان با توجه به معنای آن در کلاس خوانده شود.

۲ استفاده از تصاویر دانشمندان و عالمان ایرانی، یا فیلمی از سرگذشت و زندگی هر کدام از این بزرگان علمی می‌تواند شروع خوبی برای تفهیم پیام قرآنی باشد.

۳ این آیات با کدام‌یک از پیام‌های قرآنی درس‌های گذشته ارتباط بیشتری دارد.

کد فیلم ۲۵۲
روش تدریس پیام قرآنی
درس یازدهم

كُلُّ امرِئٍ، بِما كَسَبَ رَهينٌ

هر شخصی، به نتیجهٔ عمل خود می‌رسد.

(طور، ۲۱)

۴ پیام قرآنی را در متن آیات درس پیدا کرده و آن را با یک رنگ یا ماژیک مشخص و متمایز کنند.

درس دوازدهم

■ پیام قرآنی

فَاعـتَـبِروا، یا اُولِی الاَبصارِ

ای صاحبان خرد و بینش از سرنوشت گذشتگان عبرت بگیرید.

(صف، ۲)

کد فیلم ۲۵۳
روش تدریس درس دوازدهم، جلسهٔ اول
آیات ۱۲ تا ۲۱ سوره مجادله

۱ پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان با توجه به معنای آن در کلاس خوانده شود.

کد فیلم ۲۵۴
روش تدریس درس دوازدهم، جلسهٔ دوم

۲ از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا سرگذشت و داستان هر کدام از تصاویر کتاب را تعریف کنند. تهیه فیلم از مبارزات و سقوط رژیم پهلوی یا قسمتی از فیلم حضرت موسی(ع) غرق شدن فرعون در رود نیل می‌تواند آغازگر خوبی برای پیام قرآنی باشد.

کد فیلم ۲۵۵
روش تدریس درس دوازدهم، جلسهٔ سوم

۳ از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا اگر خاطره‌ای عبرت‌آموز دارند که از آن پند گرفته‌اند را برای دوستانشان تعریف کنند.

۴ یک هفته قبل، به عنوان یک کار تحقیقی از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا در سرگذشت اقوام و پادشاهان گذشته مطالعه کنند و نکتهٔ پندآموزی را که آموخته‌اند را در کلاس بیان کنند.

۵ پیام قرآنی را در متن آیات درس پیدا کرده و آن را با یک رنگ یا ماژیک مشخص و متمایز کنند.

درس سیزدهم

■ پیام قرآنی

لا تَتَّخِذوا عَدُوّی وَعَدُوَّکُم اَولِیاءَ

دشمن من و دشمن خودتان را دوست نگیرید.

(ممتحنه، ۱)

کد فیلم ۲۵۶
روش تدریس
درس سیزدهم،
جلسهٔ اول

۱ پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان با توجه به معنای آن در کلاس خوانده شود.

کد فیلم ۲۵۷
روش تدریس درس
سیزدهم،
جلسهٔ سوم

۲ خواندن حکایت گلستان سعدی در ابتدای تدریس بهترین شروع برای این پیام قرآنی است و از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا در مورد آن با همدیگر به گفت‌گو بپردازند.

۳ در پای تابلو جدولی با دو ستون رسم کنیم؛ در یک ستون‌ویژگی‌های دوست را بنویسیم و در ستون دیگری صفات و ویژگی‌های دشمن را به کمک دانش‌آموزان بنویسیم.

۴ این پیام قرآنی با کدام‌یک از درس‌های هدیه‌های آسمان ارتباط دارد. درس «شتربان با ایمان» در مورد ارتباط این درس با دانش‌آموزان به گفت‌وگو بنشینیم.

۵ پیام قرآنی را در متن آیات درس پیدا کرده و آن را با یک رنگ یا ماژیک مشخص و متمایز کنند.

درس چهاردهم

■ پیام قرآنی

لِـمَ تَـقولونَ ما لا تَفـعَـلونَ

چرا سخنی می‌گویید که به آن عمل نمی‌کنید.

(صف، ۲)

۱ پیام قرآنی توسط یکی از دانش‌آموزان با توجه به معنای آن در کلاس خوانده شود.

۲ داستان «رطب خورده، منع رطب کی کند» بهترین شروع برای آموزش مفهوم این پیام قرآنی است بهتر است که داستان را با لحن و آهنگ مناسب خوانده شود تا فضاسازی خوبی برای شنیدن داستان و تأثیر آن بر دانش‌آموزان ایجاد شود.

۳ مردم سخن و پند و نصیحت چه کسانی را بیشتر قبول می‌کنند و می‌پذیرند؟ در مورد این سؤال و ویژگی و تأثیر سخنان افراد برجسته با دانش‌آموزان گفت‌وگو می‌کنیم.

۴ پیام قرآنی را در متن آیات درس پیدا کرده و آن را با یک رنگ یا ماژیک مشخص و متمایز کنند.

جدول اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس «قرآن» پایهٔ ششم دورهٔ ابتدایی ـ سال تحصیلی ۴۰۰ ـ ۹۹

عناوین کارنامه		اهداف کلی	جلسه	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد	
خواندن	روخوانی	کسب مهارت روخوانی آیات قرآنی	آیات جلسهٔ سوم کتاب و مصحف آموزشی	خواندن صحیح و شمرده آیات	خیلی خوب	آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی و مصحف آموزشی را بصورت صحیح و شمرده می‌خواند.
					خوب	آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی و بیشتر آیات مصحف آموزشی را بصورت صحیح و شمرده می‌خواند.
					قابل قبول	بیشتر آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی و برخی از آیات مصحف آموزشی را بصورت صحیح و شمرده می‌خواند.
					نیازمند آموزش	برخی از آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی و مصحف آموزشی را بصورت صحیح و شمرده می‌خواند.
	قرائت	کسب مهارت روان‌خوانی[1] آیات جلسهٔ اول	آیات جلسهٔ اول تمام دروس	خواندن آیات جلسه اول هر درس بصورت روان و معمولی	خیلی خوب	آیات جلسه اول هر درس را روان و آهنگین[2] می‌خواند.
					خوب	آیات جلسه اول هر درس را روان و تقریباً آهنگین می‌خواند.
					قابل قبول	آیات جلسه اول هر درس را روان و معمولی می‌خواند.
					نیازمند آموزش	برای روان و معمولی خواندن آیات جلسه اول به کمک معلم نیاز دارد.
آموزه‌های قرآنی	ترجمه کلمات و عبارات قرآنی	آشنایی با کلمات و عبارات ساده و کاربرد قرآنی	جلسه دوم تمام دروس	بیان معنای کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی	خیلی خوب	ترجمه کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را بیان می‌کند.
					خوب	ترجمه بیشتر کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را بیان می‌کند.
					قابل قبول	ترجمه برخی از کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را با راهنمایی معلم بیان می‌کند.
					نیازمند آموزش	ترجمه تعدادکمی از کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را با راهنمایی معلم بیان می‌کند.
	پیام قرآنی	درک مفهوم پیام‌های قرآنی	جلسه اول دروس ۱، ۲، ۳، ۵، ۶، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۳، ۱۵	خواندن متن و ترجمه پیام قرآنی و بیان مصادیق آن	خیلی خوب	در بیشتر موارد، متن و ترجمه پیام قرآنی را از حفظ می‌خواند و مفاهیم و مصادیق آن را با ذکر مثال‌های متنوع بیان می‌کند.
					خوب	در برخی موارد، متن و ترجمه پیام قرآنی را از حفظ می‌خواند و مفاهیم ومصادیق آن را با ذکر چند مثال بیان می‌کند.
					قابل قبول	متن و ترجمه پیام قرآنی را از روی کتاب درسی می‌خواند و با ذکر مثال، مفهوم و مصداق آن را بیان می‌کند.
					نیازمند آموزش	متن وترجمه پیام قرآنی را از روی کتاب درسی می‌خواند و به کمک معلم برخی از مفاهیم و مصادیق آن را بیان می‌کند.
	داستان‌های قرآنی	آشنایی با داستان‌های قرآنی	جلسه اول دروس ۴، ۸، ۱۲	بیان داستان‌های کتاب درسی	خیلی خوب	داستان‌های کتاب درسی را با ذکر جزئیات به زبان خودش بازگو می‌کند.
					خوب	داستان‌های کتاب درسی را به صورت کلّی به زبان خودش بازگو می‌کند.
					قابل قبول	داستان‌های کتاب درسی را با کمک تصاویر و به صورت کلّی به زبان خودش بازگو می‌کند.
					نیازمند آموزش	در بیان داستان‌های کتاب درسی به کمک معلم نیازمند است.

۱ـ روان خوانی یعنی خواندن کلمات، عبارات و آیات قرآن کریم با رعایت عملی قواعد خواندن قرآن و بصورت معمولی و روان

تذکر: تعریف و بیان قواعد روخوانی در ارزیابی مورد نظر نیست، بلکه کاربرد و رعایت عملی آنها کافی است.

۲ـ خواندن آهنگین یعنی خواندن شبیه قرائت الگو (لوح فشرده و نوار صوتی)

قرآن در تابستان (پایه ششم ابتدایی)

کد فیلم ۲۵۸
قرآن در تابستان
سورهٔ جمعه
(قسمت اول)

کد فیلم ۲۵۹
قرآن در تابستان
سورهٔ جمعه
(قسمت دوم)

کد فیلم ۲۶۰
قرآن در تابستان
سورهٔ جمعه
(قسمت سوم)

بخش سوم

فیلم‌های طرح اتقان (ارتقاء صلاحیت‌های حرفه‌ای آموزگاران)

تبیین طرح

کد فیلم ۲۶۲
تبیین طرح ملی اتقان ـ
برنامه ریزی درسی
نقش برنامه درسی و
اهمیت آشنایی معلمان
با آن

کد فیلم ۲۶۱
تبیین کلی طرح ملی
اتقان تبیین طرح

ادب حضور، تعامل و انس با قرآن کریم

کد فیلم ۲۶۸
ادب حضور قرآن۶
مفهوم شناسی : آداب
باطنی– انس با قرآن

کد فیلم ۲۶۷
ادب حضور قرآن۵
مفهوم شناسی : آداب
باطنی ارتباط با قرآن

کد فیلم ۲۶۶
ادب حضور قرآن۴
مفهوم شناسی :
آداب ظاهری ارتباط
با قرآن۲

کد فیلم ۲۶۵
ادب حضور قرآن۳
مفهوم شناسی :
آداب ظاهری ارتباط
با قرآن۱

کد فیلم ۲۶۴
ادب حضور قرآن۲
تحلیل واژ گانی قرآن

کد فیلم ۲۶۳
ادب حضور قرآن۱
تحلیل واژگانی ادب
و حضور

کد فیلم ۲۷۴
آشنایی با ابعاد تربیت
قرآن کریم ۳
تربیت در حوزه قلب و
احساس ۱

کد فیلم ۲۷۳
آشنایی با ابعاد تربیت
قرآن کریم ۲
تربیت درحوزه فکر و
اعتقاد۲

کد فیلم ۲۷۲
آشنایی با ابعاد تربیت
قرآن کریم ۱
تربیت درحوزه فکر و
اعتقاد۱

کد فیلم ۲۷۱
ادب حضور قرآن۹
جایگاه معلم قرآن

کد فیلم ۲۷۰
ادب حضور قرآن۸
مفهوم
شناسی :استهداء

کد فیلم ۲۶۹
ادب حضور قرآن۷
مفهوم شناسی :
استحضار

کد فیلم ۲۷۹
آشنایی با ابعاد تربیت
قرآن کریم ۸
جمع بندی در ۱۰
منشور تربیت قرآن کریم

کد فیلم ۲۷۸
آشنایی با ابعاد تربیت
قرآن کریم ۷
تربیت در حوزه عمل۳

کد فیلم ۲۷۷
آشنایی با ابعاد تربیت
قرآن کریم ۶
تربیت در حوزه عمل۲

کد فیلم ۲۷۶
آشنایی با ابعاد تربیت
قرآن کریم ۵
تربیت در حوزه عمل۱

کد فیلم ۲۷۵
آشنایی با ابعاد تربیت
قرآن کریم ۴
تربیت در حوزه قلب و
احساس ۲

روش فعال و خلاق آموزش قرآن

کد فیلم ۲۸۴
روش‌های فعال و
خلاق آموزش قرآن ۵

کد فیلم ۲۸۳
روش‌های فعال و
خلاق آموزش قرآن۴

کد فیلم ۲۸۲
روش‌های فعال و
خلاق آموزش قرآن۳

کد فیلم ۲۸۱
روش‌های فعال و
خلاق آموزش قرآن۲

کد فیلم ۲۸۰
روش‌های فعال و
خلاق آموزش قرآن۱

کد فیلم ۲۸۹
روش‌های فعال و
خلاق آموزش قرآن۱۰

کد فیلم ۲۸۸
روش‌های فعال و
خلاق آموزش قرآن ۹

کد فیلم ۲۸۷
روش‌های فعال و
خلاق آموزش قرآن۸

کد فیلم ۲۸۶
روش‌های فعال و
خلاق آموزش قرآن ۷

کد فیلم ۲۸۵
روش‌های فعال و
خلاق آموزش قرآن۶

کد فیلم ۲۹۲
روش‌های فعال و
خلاق آموزش قرآن ۱۳

کد فیلم ۲۹۱
روش‌های فعال و خلاق
آموزش قرآن ۱۲

کد فیلم ۲۹۰
روش‌های فعال و
خلاق آموزش قرآن۱۱

شناخت کاربرد قرآن در زندگی

کد فیلم ۲۹۷
شناخت کاربرد قرآن
در زندگی روزمره و
آثار آن۵

کد فیلم ۲۹۶
شناخت کاربرد قرآن
در زندگی روزمره و
آثار آن۴

کد فیلم ۲۹۵
شناخت کاربرد قرآن
در زندگی روزمره و
آثار آن۳

کد فیلم ۲۹۴
شناخت کاربرد قرآن
در زندگی روزمره و
آثار آن۲

کد فیلم ۲۹۳
شناخت کاربرد قرآن
در زندگی روزمره و
آثار آن۱

کد فیلم ۳۰۰
شناخت کاربرد قرآن
در زندگی روزمره و
آثار آن۸

کد فیلم ۲۹۹
شناخت کاربرد قرآن
در زندگی روزمره و
آثار آن۷

کد فیلم ۲۹۸
شناخت کاربرد قرآن
در زندگی روزمره و
آثار آن۶

پرورش مهارت تفکر و تدبر در قرآن کریم

کد فیلم ۳۰۵
پرورش مهارت تفکر و
تدبر در قرآن کریم۵

کد فیلم ۳۰۴
پرورش مهارت تفکر و
تدبر در قرآن کریم ۴

کد فیلم ۳۰۳
پرورش مهارت تفکر و
تدبر در قرآن کریم۳

کد فیلم ۳۰۲
پرورش مهارت تفکر و
تدبر در قرآن کریم۲

کد فیلم ۳۰۱
پرورش مهارت تفکر و
تدبر در قرآن کریم ۱

کد فیلم ۳۱۰
پرورش مهارت تفکر و
تدبر در قرآن کریم۱۰

کد فیلم ۳۰۹
پرورش مهارت تفکر و
تدبر در قرآن کریم ۹

کد فیلم ۳۰۸
پرورش مهارت تفکر و
تدبر در قرآن کریم ۸

کد فیلم ۳۰۷
پرورش مهارت تفکر و
تدبر در قرآن کریم ۷

کد فیلم ۳۰۶
پرورش مهارت تفکر و
تدبر در قرآن کریم۶

حفظ قرآن کریم و آشنایی با روش‌های آن

کد فیلم ۳۱۵
حفظ قرآن کریم ۵
توجه به معانی در حفظ
قرآن کریم

کد فیلم ۳۱۴
حفظ قرآن کریم ۴
مراحل حفظ اولیه

کد فیلم ۳۱۳
حفظ قرآن کریم۳
اهداف حفظ قرآن کریم
– مراحل
حفظ اولیه

کد فیلم ۳۱۲
حفظ قرآن کریم ۲
حفظ قرآن در سیره
نبوی – اولویت
آموزش شفاهی–
سطوح اولیه حفظ
قرآن کریم

کد فیلم ۳۱۱
حفظ قرآن کریم ۱
منظورازحفظ قرآن
چیست؟ – حفظ قرآن
در آیات و روایات
– مراتب حفظ قرآن –
نقش معلم
در حفظ قرآن

کد فیلم ۳۲۰
حفظ قرآن کریم۱۰
پرسش و پاسخ

کد فیلم ۳۱۹
حفظ قرآن کریم۹
مباحثه

کد فیلم ۳۱۸
حفظ قرآن کریم ۸
مرور ذهنی – کتابت

کد فیلم ۳۱۷
حفظ قرآن کریم ۷
روش های مرور
محفوظات : روخوانی
محفوظات – حفظ
خوانی محفوظات –
استماع تلاوت

کد فیلم ۳۱۶
حفظ قرآن کریم۶
تکرار در خواندن و
یا شنیدن

کد فیلم ۳۲۵
حفظ قرآن کریم۱۵
پایه سوم ابتدایی

کد فیلم ۳۲۴
حفظ قرآن کریم ۱۴
پایه دوم ابتدایی

کد فیلم ۳۲۳
حفظ قرآن کریم۱۳
پایه اول ابتدایی

کد فیلم ۳۲۲
حفظ قرآن کریم۱۲
انگیزه سازی

کد فیلم ۳۲۱
حفظ قرآن کریم۱۱
اشتباهات در حفظ
اولیه ـ سهل‌انگاری در
نگهداری محفوظات ـ
خطا در یادآوری

کد فیلم ۳۲۹
آموزش مراحل
خواندن قرآن کریم ۱

کد فیلم ۳۲۸
حفظ قرآن کریم و
آشنایی با
روش های آن۱۸
پایه ششم ابتدایی

کد فیلم ۳۲۷
حفظ قرآن کریم و
آشنایی با
روش های آن۱۷
پایه پنجم ابتدایی

کد فیلم ۳۲۶
حفظ قرآن کریم و
آشنایی با
روش های آن۱۶
پایه چهارم ابتدایی

آموزش مراحل خواندن قرآن کریم

کد فیلم ۳۳۴
آموزش مراحل
خواندن ۶
اصطلاحات برنامه
درسی قرآن۵– شمرده
خوانی – قرائت
صحیح نماز – کلمات
آشنا و درک معنا

کد فیلم ۳۳۳
آموزش مراحل
خواندن ۵
اصطلاحات برنامه
درسی قرآن۴ –رویکرد
برنامه درسی قرآن –
جامعیت آموزش قرآن

کد فیلم ۳۳۲
آموزش مراحل
خواندن ۴
اصطلاحات برنامه
درسی قرآن۳

کد فیلم ۳۳۱
آموزش مراحل
خواندن ۳
اصطلاحات برنامه
درسی قرآن ۲

کد فیلم ۳۳۰
آموزش مراحل
خواندن ۲
فرآیند آموزش
خواندن– دلایل
آغاز آموزش قرآن
از پایه اول ابتدایی–
اصطلاحات برنامه
درسی قرآن۱

کد فیلم ۳۳۹
آموزش مراحل
خواندن ۱۱
آموزش روخوانی
ومراحل خواندن
سوره فلق

کد فیلم ۳۳۸
آموزش مراحل
خواندن ۱۰
آموزش روخوانی
ومراحل خواندن
سوره ناس

کد فیلم ۳۳۷
آموزش مراحل
خواندن ۹
آموزش روخوانی و
مراحل خواندن
سوره حمد

کد فیلم ۳۳۶
آموزش مراحل
خواندن ۸
جمله خوانی آیات

کد فیلم ۳۳۵
آموزش مراحل
خواندن ۷
– مراحل خواندن در
دوره ابتدایی

کد فیلم ۳۴۴
آموزش مراحل
خواندن قرآن کریم ۱۶
آموزش روخوانی
ومراحل خواندن
سوره فیل

کد فیلم ۳۴۳
آموزش مراحل
خواندن قرآن کریم ۱۵
آموزش روخوانی
ومراحل خواندن سوره
عصر

کد فیلم ۳۴۲
آموزش مراحل
خواندن قرآن کریم ۱۴
آموزش روخوانی
ومراحل خواندن
سوره کوثر

کد فیلم ۳۴۱
آموزش مراحل
خواندن قرآن کریم۱۳
آموزش روخوانی
ومراحل خواندن
سوره فتح

کد فیلم ۳۴۰
آموزش مراحل
خواندن قرآن کریم۱۲
آموزش روخوانی
ومراحل خواندن
سوره توحید

درک معنای آیات قرآن در کتاب‌های درسی

کد فیلم ۳۴۹
درک معنای آیات
قرآن ۵
پایه پنجم درس ۱ سوره
اسراء

کد فیلم ۳۴۸
درک معنای آیات
قرآن ۴
پایه چهارم درس ۱۱
سوره ملک

کد فیلم ۳۴۷
درک معنای آیات
قرآن ۳
پایه چهارم درس ۱۰
سوره هود

کد فیلم ۳۴۶
درک معنای آیات
قرآن ۲
پایه چهارم درس ۸
سوره آل عمران

کد فیلم ۳۴۵
درک معنای آیات
قرآن ۱
پایه چهارم درس ۷
سوره نحل

کد فیلم ۳۵۴
درک معنای آیات
قرآن ۱۰
پایه ششم درس ۱
سوره نساء

کد فیلم ۳۵۳
درک معنای آیات
قرآن ۹
پایه پنجم درس ۷
سوره بقره

کد فیلم ۳۵۲
درک معنای آیات
قرآن ۸
پایه پنجم درس ۵
سوره انعام

کد فیلم ۳۵۱
درک معنای آیات
قرآن ۷
پایه پنجم درس ۵
سوره انعام

کد فیلم ۳۵۰
درک معنای آیات
قرآن ۶
پایه پنجم درس ۳
سوره اعراف

کد فیلم ۳۵۸
درک معنای آیات
قرآن ۱۴
پایه ششم درس ۴
سوره حجرات
آیات ۱۲ تا ۱۸

کد فیلم ۳۵۷
درک معنای آیات
قرآن ۱۳
پایه ششم درس ۳
سوره حجرات
آیات ۵ تا ۱۱

کد فیلم ۳۵۶
درک معنای آیات
قرآن ۱۲
پایه ششم درس ۳
سوره حجرات
آیات۱ تا ۴

کد فیلم ۳۵۵
درک معنای آیات
قرآن ۱۱
پایه ششم درس ۲
سوره فتح

روش تدریس و ارزشیابی محتوای کتاب‌های درسی آموزش قرآن و ارزشیابی (کلیات روش)

کد فیلم ۳۶۳
روش تدریس محتوای
قرآن
کلیات۵

کد فیلم ۳۶۲
روش تدریس محتوای
قرآن
کلیات۴

کد فیلم ۳۶۱
روش تدریس محتوای
قرآن
کلیات۳

کد فیلم ۳۶۰
روش تدریس محتوای
قرآن کلیات۲

کد فیلم ۳۵۹
روش تدریس محتوای
قرآن کلیات۱ ــ اسناد
فرادستی آموزش قرآن
ــ سواد قرآنی

روش تدریس محتوای کتاب درسی آموزش قرآن پایه اوّل

کد فیلم ۳۶۸
روش تدریس محتوای
قرآن پایه اول ۵

کد فیلم ۳۶۷
روش تدریس محتوای
قرآن پایه اول ۴

کد فیلم ۳۶۶
روش تدریس محتوای
قرآن پایه اول ۳

کد فیلم ۳۶۵
روش تدریس محتوای
قرآن پایه اول ۲

کد فیلم ۳۶۴
روش تدریس محتوای
قرآن اول ۱ مقدمه

کد فیلم ۳۷۲
روش تدریس محتوای
قرآن پایه اول ۹

کد فیلم ۳۷۱
روش تدریس محتوای
قرآن پایه اول ۸

کد فیلم ۳۷۰
روش تدریس محتوای
قرآن پایه اول ۷

کد فیلم ۳۶۹
روش تدریس محتوای
قرآن پایه اول ۶

روش تدریس محتوای کتاب درسی آموزش قرآن پایه دوم ابتدایی

کد فیلم ۳۷۸
روش تدریس محتوای
قرآن پایه دوم۶

کد فیلم ۳۷۷
روش تدریس محتوای
قرآن پایه دوم۵

کد فیلم ۳۷۶
روش تدریس محتوای
قرآن پایه دوم ۴

کد فیلم ۳۷۵
روش تدریس محتوای
قرآن پایه دوم۳

کد فیلم ۳۷۴
روش تدریس محتوای
قرآن پایه دوم۲

کد فیلم ۳۷۳
روش تدریس محتوای
قرآن پایه دوم۱
مقدمه

کد فیلم ۳۸۳
روش تدریس محتوای
قرآن پایه دوم۱۱

کد فیلم ۳۸۲
روش تدریس محتوای
قرآن پایه دوم۱۰

کد فیلم ۳۸۱
روش تدریس محتوای
قرآن پایه دوم۹

کد فیلم ۳۸۰
روش تدریس محتوای
قرآن پایه دوم۸

کد فیلم ۳۷۹
روش تدریس محتوای
قرآن پایه دوم۷

روش تدریس محتوای کتاب درسی آموزش قرآن پایه سوم ابتدایی

کد فیلم ۳۸۸
روش تدریس محتوای
قرآن پایه سوم۵

کد فیلم ۳۸۷
روش تدریس محتوای
قرآن پایه سوم۴

کد فیلم ۳۸۶
روش تدریس محتوای
قرآن پایه سوم۳

کد فیلم ۳۸۵
روش تدریس محتوای
قرآن پایه سوم۲

کد فیلم ۳۸۴
روش تدریس محتوای
قرآن سوم۱ مقدمه

کد فیلم ۳۹۳
روش تدریس محتوای
قرآن پایه سوم۱۰

کد فیلم ۳۹۲
روش تدریس محتوای
قرآن پایه سوم۹

کد فیلم ۳۹۱
روش تدریس محتوای
قرآن پایه سوم۸

کد فیلم ۳۹۰
روش تدریس محتوای
قرآن پایه سوم۷

کد فیلم ۳۸۹
روش تدریس محتوای
قرآن پایه سوم۶

کد فیلم ۳۹۴
روش تدریس محتوای
قرآن پایه سوم۱۱

صحت قرائت نماز ویژه معلمان

کد فیلم ۳۹۷
صحت قرائت نماز۳
ویژه معلمان

کد فیلم ۳۹۶
صحت قرائت نماز۲
ویژه معلمان

کد فیلم ۳۹۵
صحت قرائت نماز۱
ویژه معلمان

روش تدریس محتوای کتاب درسی آموزش قرآن پایه چهارم ابتدایی

کد فیلم ۴۰۲
روش تدریس محتوای
قرآن پایه چهارم۵

کد فیلم ۴۰۱
روش تدریس محتوای
قرآن پایه چهارم۴

کد فیلم ۴۰۰
روش تدریس محتوای
قرآن پایه چهارم۳

کد فیلم ۳۹۹
روش تدریس محتوای
قرآن پایه چهارم۲

کد فیلم ۳۹۸
روش تدریس محتوای
قرآن چهارم ۱مقدمه

کد فیلم ۴۰۷
روش تدریس محتوای
قرآن پایه چهارم۱۰

کد فیلم ۴۰۶
روش تدریس محتوای
قرآن پایه چهارم۹

کد فیلم ۴۰۵
روش تدریس محتوای
قرآن پایه چهارم۸

کد فیلم ۴۰۴
روش تدریس محتوای
قرآن پایه چهارم ۷

کد فیلم ۴۰۳
روش تدریس محتوای
قرآن پایه چهارم۶

کد فیلم ۴۰۹
روش تدریس محتوای
قرآن پایه چهارم۱۲

کد فیلم ۴۰۸
روش تدریس محتوای
قرآن پایه چهارم۱۱

روش تدریس محتوای کتاب درسی آموزش قرآن پایه پنجم ابتدایی

کد فیلم ۴۱۴
روش تدریس محتوای
قرآن پایه پنجم۵

کد فیلم ۴۱۳
روش تدریس محتوای
قرآن پایه پنجم۴

کد فیلم ۴۱۲
روش تدریس محتوای
قرآن پایه پنجم ۳

کد فیلم ۴۱۱
روش تدریس محتوای
قرآن پایه پنجم۲

کد فیلم ۴۱۰
روش تدریس محتوای
قرآن پنجم ۱ مقدمه

کد فیلم ۴۱۹
روش تدریس محتوای
قرآن پایه پنجم۱۰

کد فیلم ۴۱۸
روش تدریس محتوای
قرآن پایه پنجم ۹

کد فیلم ۴۱۷
روش تدریس محتوای
قرآن پایه پنجم۸

کد فیلم ۴۱۶
روش تدریس محتوای
قرآن پایه پنجم۷

کد فیلم ۴۱۵
روش تدریس محتوای
قرآن پایه پنجم۶

کد فیلم ۴۲۱
روش تدریس محتوای
قرآن پایه پنجم۱۲

کد فیلم ۴۲۰
روش تدریس محتوای
قرآن پایه پنجم ۱۱

روش تدریس محتوای کتاب درسی آموزش قرآن پایه ششم ابتدایی

کد فیلم ۴۲۶
روش تدریس محتوای
قرآن پایه ششم۵

کد فیلم ۴۲۵
روش تدریس محتوای
قرآن پایه ششم ۴

کد فیلم ۴۲۴
روش تدریس محتوای
قرآن پایه ششم ۳

کد فیلم ۴۲۳
روش تدریس محتوای
قرآن پایه ششم ۲

کد فیلم ۴۲۲
روش تدریس محتوای
قرآن ششم۱مقدمه

کد فیلم ۴۲۹
روش تدریس محتوای
قرآن پایه ششم۸

کد فیلم ۴۲۸
روش تدریس محتوای
قرآن پایه ششم ۷

کد فیلم ۴۲۷
روش تدریس محتوای
قرآن پایه ششم۶

منابع

۱ قرآن کریم.

۲ شورای تألیف، راهنمای تدریس آموزش قرآن (پایهٔ اول تا ششم ابتدایی)، (شش جلدی) چاپ اول، تهران، انتشارات دانش‌آفرین.

۳ شورای تألیف، راهنمای معلم آموزش قرآن اول دبستان، کد ۵۳/۱، چاپ سوم، تهران، شرکت چاپ‌ونشر کتاب‌های درسی ایران.

۴ شورای تألیف، راهنمای معلم آموزش قرآن دوم دبستان، کد ۵۷/۱، چاپ سوم، تهران، شرکت چاپ‌ونشر کتاب‌های درسی ایران.

۵ شورای تألیف، راهنمای معلم آموزش قرآن سوم دبستان، کد ۶۱، چاپ دوم، تهران، شرکت چاپ‌ونشر کتاب‌های درسی ایران.

۶ شورای تألیف، راهنمای معلم آموزش قرآن ششم دبستان، کد ۷۴/۳، چاپ دوم، تهران، شرکت چاپ‌ونشرکتاب‌های درسی ایران.

۷ شورای تألیف، مبانی آموزش و روش آموزش قرآن دوره ابتدایی، کد ۶۰۱۱، چاپ دوم، تهران، شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران.

۸ تمیمی آمدی، عبدالواحد بن محمد (۱۴۱۰ ق)، غررالحکم و دررالکلم، چاپ دوم، قم؛ دارالکتاب الاسلامی.

۹ دشتی، محمد (۱۳۸۹)، ترجمهٔ نهج‌البلاغه، چاپ چهارم، قم، مؤسسهٔ امیرالمؤمنین علیه‌السلام.

۱۰ دیلمی، حسن بن محمد (۱۴۱۲ ق)، ارشاد القلوب إلی الصواب، چاپ اول، جلد ۱، قم : الشریف الرضی.

۱۱ طبرسی، علی بن حسن، (۱۳۸۵ ق). مشکاة الانوار فی غرر الأخبار، چاپ اول، نجف : المکتبة الحیدریة.

۱۲ کلینی، محمد بن یعقوب بن اسحاق، (۱۴۰۷ ق). الکافی، چاپ چهارم، جلد ۱و۲، تهران : دارالکتب الإسلامیة.

۱۳ لیثی واسطی، علی بن محمد (۱۳۷۶ ش). عیون الحکم و المواعظ، چاپ اول. قم : دارالحدیث.

۱۴ مجلسی، محمدباقر بن محمدتقی. (۱۴۰۳ ق). بحارالأنوار، چاپ دوم، جلد ۲و۱۴، بیروت : دارإحیاء التراث العربی.

۱۵ ورام بن أبی فراس، مسعود بن عیسی. (۱۴۱۰ ق). تنبیه الخواطر و نزهة النواظر المعروف به‌مجموعهٔ ورام. چاپ اول، جلد ۱ــ قم : مکتبه فقیه.

۱۶ کانال «کلاس معکوس آموزش قرآن». www.aparat.com / nabati50

جهت تهیه بسته آمادگی برای آزمون استخدامی آموزگار ابتدایی، اینجا کلیک نمایید.